

บทที่ 6

ปัจจัยในการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์

ในกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวของแต่ละสถานีโทรทัศน์ ซึ่งสามารถจำแนกได้ ออกเป็น 4 ประเภท ตามที่ได้กล่าวในตอนต้นแล้วว่า ได้แก่

1. กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการ
2. กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการไต่เต้า
3. กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการดึงบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษ
4. กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยระบบอุปถัมภ์

ในการศึกษาพบว่า ที่มาของแต่ละกระบวนการคัดเลือกนั้น มีปัจจัยต่าง ๆ เป็นตัวกำหนด ซึ่งเราสามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยภายใน
2. ปัจจัยภายนอก
3. ปัจจัยที่อยู่ในทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก

6.1 ปัจจัยภายใน

ในส่วนของปัจจัยภายในที่พบว่าส่งผลต่อกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์แต่ละประเภท จนทำให้เกิดผู้ประกาศข่าวตามลักษณะต่าง ๆ กัน 3 ประเภท คือ ผู้ประกาศข่าวหลัก (Anchorman) ผู้นำเสนอข่าว (News Presenter) และผู้รายงานข่าว (News Reporter) นั้น ได้แก่ นโยบายของสถานีโทรทัศน์ เจ้าของและผู้บริหารสถานี การบริหารจัดการ เทคโนโลยี ดังมีรายละเอียดดังนี้

6.1.1 นโยบายของสถานีโทรทัศน์

นโยบายของสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ พบว่ามีส่วนสำคัญในการกำหนดรูปแบบและภาพลักษณ์ของผู้ประกาศข่าว

ในส่วนของนโยบายนี้ ยังสามารถจำแนกอย่างคร่าว ๆ ได้ เป็น 2 ประเภท ได้แก่

6.1.1.1 นโยบายเพื่อธุรกิจ

6.1.1.2 นโยบายเพื่อสาธารณะ

6.1.1.1 นโยบายเพื่อธุรกิจ

สถานีโทรทัศน์ที่ดำเนินนโยบายเพื่อธุรกิจการค้าเป็นหลัก โดยการหารายได้จากการประกอบกิจการเลี้ยงตัวเองนั้น ยังสามารถแบ่งย่อยได้อีก 2 ประเภท ดังนี้

6.1.1.1.1 นโยบายเพื่อธุรกิจที่เน้นเสนอความบันเทิงมากกว่าข่าวสารความรู้

6.1.1.1.2 นโยบายเพื่อธุรกิจที่เน้นเสนอข่าวสารความรู้มากกว่าความบันเทิง

6.1.1.1.1 นโยบายเพื่อธุรกิจที่เน้นเสนอความบันเทิงมากกว่าข่าวสารความรู้

สถานีโทรทัศน์ที่เน้นการค้าดำเนินธุรกิจ เสนอรายการบันเทิงมากกว่ารายการข่าวสารและความรู้ นั้น เราสามารถพิจารณาจากสัดส่วน การนำเสนอรายการต่าง ๆ ของทางสถานีต่อคณะกรรมการบริหารวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติหรือกช. โดยพบว่ามีสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ที่มีสัดส่วนการนำเสนอรายการบันเทิงในสัดส่วนร้อยละ 70 และรายการข่าวสารความรู้ในสัดส่วนร้อยละ 30 สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 มีสัดส่วนการนำเสนอรายการบันเทิงในสัดส่วนร้อยละ 67 และรายการข่าวสารความรู้คิดเป็นร้อยละ 33 และสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 มีสัดส่วนการนำเสนอรายการบันเทิงคิดเป็นร้อยละ 65 และรายการข่าวสารความรู้คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 35

จากสัดส่วนการนำเสนอรายการอย่างกว้าง ๆ ของสถานีโทรทัศน์ 3 แห่ง จะเห็นว่า สถานีให้ความสำคัญกับรายการบันเทิงมากกว่ารายการประเภทข่าวสาร ความรู้ แม้ผู้บริหารสถานีโทรทัศน์ทั้ง 3 แห่งจะยอมรับว่า รายการข่าวมีความสำคัญต่อสถานี โดยที่สถานีโทรทัศน์ทุกช่องจะเป็นผู้ผลิตรายการเองก็ตาม แต่สถานีก็ให้ความสำคัญต่อรายการบันเทิงมากกว่า โดยเฉพาะรายการ

ละครและเกมส์โชว์ที่นายประวิทย์ มาตินนท์ กรรมการผู้จัดการสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ยอมรับว่า เป็นรายการที่ทำรายได้ให้กับสถานีมากกว่ารายการข่าว

"เราต้องยอมรับว่าปัจจุบันรายได้หลักของสถานีมาจากรายการละครเป็นหลัก โดยเฉพาะละครหลังข่าวถือเป็นรายได้หลักที่เลี้ยงสถานี นอกจากนั้นจะเป็นรายการเกมส์โชว์ รายการ talk show แล้วก็มีรายการข่าว แต่ไม่ได้หมายความว่า เราจะไม่ให้ความสำคัญกับรายการข่าว แต่สถานีต้องมีรายได้ในการทำธุรกิจ ถ้าไม่มีรายได้จากรายการบันเทิง เราก็ไม่สามารถนำเงินมาพัฒนารายการอื่น ๆ ของสถานีได้ เพราะรายการข่าว เราต้องใช้เงินลงทุนมาก ต้องจ้างบุคลากร ต้องจัดซื้ออุปกรณ์ โดยเฉพาะรถถ่ายทอดสัญญาณดาวเทียม" (ประวิทย์ มาตินนท์, สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2541)

เช่นเดียวกับสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 และช่อง 7 ที่ยอมรับว่าแหล่งรายได้ของสถานีนั้นมาจากรายการละครและเกมส์โชว์

นอกจากนั้นนโยบายในการดำเนินงานของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 ธุรกิจต่าง ๆ จะต้องสอดคล้องกับแนวความคิดที่กองทัพบกให้กล่าวคือ จะต้องดำเนินงานเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ขณะเดียวกันก็ต้องดำรงภาพลักษณ์ให้กับสถานีที่เป็นกลไกของรัฐ จะต้องดำเนินธุรกิจโดยคำนึงถึงผลตอบแทนเพื่อเป็นสวัสดิการแก่กำลังพลของกองทัพบก และดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อตอบสนองกองทัพบกด้วย

"รายการข่าวเป็นเรื่องที่สถานีต้องลงทุนมาก มีแต่ค่าใช้จ่าย บางที่เราทำข่าวเพียงข่าวเดียว สถานีต้องลงทุนมาก แล้วการขายโฆษณาที่ขายได้น้อยกว่ารายการบันเทิง ซึ่งทำรายได้เป็นกอบเป็นกำให้กับสถานีมากกว่า บางทีรายการข่าวของเราต้องตัดทอนไม่ให้ถ้าเวลาของรายการบันเทิง เพราะมันหมายถึงรายได้ที่จะมาเลี้ยงสถานี" (พล.ต. ประพาส สกุนตนาท, สัมภาษณ์, 26 กรกฎาคม 2542)

เมื่อสภาพการณ์ของสถานีโทรทัศน์ที่เน้นนโยบายธุรกิจเพื่อความบันเทิงเป็นหลัก จึงส่งผลโดยตรงกับรายการข่าวของสถานีที่ต้องตอบสนองและสอดคล้องกับรายการบันเทิงของสถานีไม่ว่าจะเป็นการจัดวางผังรายการข่าวให้กระชับไม่นำเสนอขีดยืดเยื้อจนถ้าเวลาการเสนอรายการบันเทิง โดยเฉพาะรายการละครหรือรายการเกมส์โชว์ในช่วงหลังรายการข่าว ส่งผลให้รูปแบบและเวลาการนำเสนอข่าวที่ต้องปรับตัวตามรายการบันเทิง แม้ว่าในวันนั้น ๆ จะมีข่าวหรือเหตุการณ์ที่สำคัญเกิดขึ้นก็ตาม เวลาของการนำเสนอข่าวจะถ่วงถ่วงรายการบันเทิงของสถานีไม่ได้ รายการข่าวจะต้องตัดทอน

ข่าวที่มีความสำคัญรองลงมาออกไป อันส่งผลต่อผู้ประกาศข่าว และกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว ดังนี้

ประการที่หนึ่ง ส่งผลต่อผู้รับผิดชอบหน้าจอโทรทัศน์ในรายการข่าว คือ ผู้ประกาศข่าวที่ถูกคัดลอกความน่าเชื่อถือลงไป เพราะข่าวสำคัญเหล่านั้นจะถูกคัดลอกให้ทันกระชั้น ไม่สามารถนำเสนอในรายละเอียดในแง่มุมต่าง ๆ ที่ผู้ชมอยากรู้ อยากทราบข้อมูล

ประการที่สอง การที่สถานีโทรทัศน์ดำเนินนโยบายธุรกิจเน้นความบันเทิงนั้น ส่งผลให้สถานีมุ่งแข่งขันกันเพื่อหาผู้ประกาศข่าวที่มีหน้าตาสวยงาม หรือถ้าเป็นผู้ชายก็จะเลือกคนที่หน้าตาดี มีบุคลิกดี มีการศึกษาสูง ๆ เพื่อดึงดูดผู้ชม หรือบางครั้งอาจจะสนใจแค่หน้าตาความสวยงามของผู้ประกาศข่าวโดยไม่คำนึงความรู้เรื่องข่าว หรือประสบการณ์ในงานข่าว ว่ามีคุณสมบัติของนักข่าวหรือไม่ โดยมุ่งหาคนที่หน้าตาสวยงามเป็นหลัก แม้วุฒิการศึกษาจะไม่จบระดับปริญญาตรี ผู้ประกาศข่าวเหล่านี้ก็จะคัดเลือกและสรรหามาจากกระบวนการคัดเลือก โดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการที่สถานีโทรทัศน์ทุกช่องนิยมใช้การสรรหาผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์ด้วยวิธีการดังกล่าว ส่งผลให้ผู้ประกาศข่าวที่ผ่านการคัดเลือกเข้ามามีคุณสมบัติเป็นเพียงผู้อ่านข่าว (News Reader) ตามบทข่าวหรือสคริปต์ข่าวที่ผู้สื่อข่าวเป็นผู้จัดทำมาให้เรียบร้อย โดยผ่านการตรวจทานแก้ไขจากบรรณาธิการข่าวหรือรีไรเตอร์ ก่อนที่จะออกอากาศ โดยที่ผู้ประกาศข่าวจะไม่มีส่วนร่วมในขั้นตอนการผลิต การเขียนข่าว แต่อย่างใด หรือถ้าผู้ประกาศข่าวจะมีส่วนร่วมบ้างก็คือการแก้ไขคำผิด การแบ่งวรรคตอนให้การอ่านเป็น ไปด้วยความถื่นไหลเท่านั้น

ประการที่สาม สถานีที่ดำเนินนโยบายธุรกิจที่มุ่งความบันเทิงเป็นหลักนี้ จะมุ่งหาผู้ประกาศข่าวที่เป็นผู้มีความสามารถในการนำเสนอ หรือเป็นผู้มีชื่อเสียงในด้านการแสดง การร้องเพลง การประกวดความงาม เป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากสังคม หรือเป็นผู้มีความชำนาญเฉพาะด้าน เช่น กีฬา โดยที่ไม่เน้นว่ามีความรู้ทางด้านงานข่าว หรือมีประสบการณ์ในการทำข่าวมาก่อน ผู้ประกาศข่าวเหล่านี้ก็จะผ่านกระบวนการคัดเลือกที่มาโดยการดึงเอาบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษ ซึ่งพบว่าสถานีโทรทัศน์เกือบทุกช่อง (ยกเว้นสถานีโทรทัศน์ไอทีวี) และโดยเฉพาะสถานีโทรทัศน์ที่เน้นนโยบายธุรกิจเพื่อความบันเทิง เช่น ช่อง 3, 5, 7 นิยมใช้วิธีการคัดเลือกและสรรหาผู้ประกาศข่าวที่ผ่านกระบวนการเช่นนี้ อันส่งผลให้ หน้าตาของผู้ประกาศข่าวเป็นลักษณะแบบผู้นำเสนอข่าว (News Presenter) ที่สามารถใช้บุคลิกภาพส่วนตัว ความมีชื่อเสียง ประสบการณ์เฉพาะ

ด้านจิตใจผู้ชม ค้ำยถือการนำเสนอเพิ่มเติมข้อมูลและสีสัน เพื่อสร้างความเป็นกันเองกับผู้ชม นอกเหนือไปจากการอ่านข่าวตามบทข่าวเพียงอย่างเดียว

ประการที่สี่ สถานีที่ดำเนินนโยบายธุรกิจด้านความบันเทิงนี้จะมุ่งแข่งขันทางด้านเนื้อหาการนำเสนอที่มีจุดขายแตกต่างจากสถานีช่องอื่น โดยมุ่งเน้นเรื่องราวที่ผู้ชมให้ความสนใจ และจัดแบ่งเป็นคอตัมน์ต่าง ๆ ภายในรายการข่าว ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น กีฬา คุณภาพชีวิต บันเทิง อาชญากรรม เศรษฐกิจ หรือแม้แต่การเมือง รวมทั้งยังมีคอตัมน์ประเภทต่าง ๆ ที่แล้วแต่ละสถานีจะสรรหามาถึงจุดผู้ชม เช่น สะเก็ดข่าว ของช่อง 7 เก็บตก ของช่อง 3 เมืองไทยวันนี้ ของช่อง 3 คนไทยวันนี้ของช่อง 7 รวมทั้งข่าวพยากรณ์อากาศของช่อง 5 เป็นต้น อันส่งผลให้สถานีต้องสรรหาคูคิดที่จะมาทำหน้าที่ในการเป็นผู้นำเสนอรายการคอตัมน์ต่าง ๆ ที่สถานีจัดทำขึ้นมาเพื่อสนองความต้องการของผู้ชม และเป็นการสร้างจุดขายเวลาโฆษณาในรายการข่าวอีกทางหนึ่ง โดยผู้นำเสนอข่าวในช่วงคอตัมน์เหล่านี้ของทางสถานีมักจะคัดเลือก สรรหา จากหลาย ๆ วิธีการต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการ การสรรหาโดยวิธีการได้เด้าจากผู้สื่อข่าวขึ้นเป็นผู้ประกาศข่าว การคัดเลือกโดยดึงตัวบุคคลที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษ รวมไปถึงผู้ประกาศข่าวที่มาจากระบบอุปถัมภ์

ประการที่ห้า สถานีโทรทัศน์จะมุ่งหาบรรดาผู้ประกาศข่าวหน้าใหม่เข้ามาประดับวงการอยู่ตลอดเวลา แม้ว่าจะยังมีผู้ประกาศข่าวอยู่พอเพียงไม่ขาดแคลน ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างภาพลักษณ์ของสถานีที่ต้องการแสดงความทันสมัย และมีความแปลกใหม่ ไม่จำเจ ย้อยู่กับที่ เพื่อผลทางด้านการค้าเงินธุรกิจ ดังนั้นสถานีจึงกำหนดให้มีนโยบายการคัดเลือก สรรหาผู้ประกาศข่าวหน้าใหม่ อายุน้อย เพื่อเข้ามาเสริมผู้ประกาศรุ่นเก่าอยู่ตลอดเวลา โดยผ่านกระบวนการประกาศรับสมัครเลือกอย่างเป็นทางการ ส่งผลให้สถานีที่ดำเนินธุรกิจมุ่งเน้นความบันเทิง เช่น ช่อง 3, 5 และ 7 มีผู้ประกาศข่าวประเภทผู้อ่านข่าวและผู้นำเสนอข่าวหน้าใหม่ ๆ เข้ามาอยู่ตลอดเวลา

"ผมว่าข่าวโทรทัศน์ มันต้องมีความเคลื่อนไหว ไม่หยุดนิ่ง อย่างช่อง 3 เราจะต้องหาคนใหม่ ๆ มาเสริมตลอดเวลา มันแสดงให้เห็นว่าเราไม่หยุดนิ่ง เรามีความแปลกใหม่มาเสนอตลอดเวลา ทิวบางช่องใช้ผู้ประกาศข่าวซ้ำ ๆ บางทีคนดูเบื่อ อย่างช่อง 3 เรามีคนมากให้เลือก แต่ผู้ประกาศข่าวรายน้อยไปหน่อย แต่ภาพรวมของเราผู้ประกาศเท่ากับใหม่กลมกลืนกัน เรามีความ

จำเป็นต้องสร้างคนใหม่ขึ้นมาทดแทนคนเก่าด้วย ผู้บริหารก็ชอบที่เราสรรหาคคนใหม่เข้ามาเดิมอยู่เรื่อย ๆ" (ภักดี นันทิวชิรินทร์, ตัมภาษณ์, 12 พฤษภาคม 2542)

ประการที่หก สถานีมุ่งทำให้ผู้ประกาศข่าวเป็นสินค้า โดยการเพิ่มภาระกิจนอกเหนือจากงานอ่านข่าวให้เป็นคิดเจตามรายการวิทยุ โฆษณาสินค้า เล่นละคร เป็นพิธีกรตามงานต่าง ๆ แม้กระทั่งการเป็นนักร้อง

ประการที่เจ็ด สถานีโทรทัศน์ที่ดำเนินธุรกิจเพื่อความบันเทิงเป็นหลักจะรับบุคคลเข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าว ส่วนหนึ่งโดยวิธีการใช้ระบบอุปถัมภ์ ทั้งนี้เพื่อเป็นการตอบแทนผลประโยชน์ต่อผู้มีบุญคุณ ในการดำเนินธุรกิจของทางสถานี มักเป็นการเอื้อผลประโยชน์กันทางด้านธุรกิจเป็นหลัก จึงทำให้ผู้ประกาศข่าวของสถานีจำนวนหนึ่งที่มีลักษณะเป็นบุคคลที่สถานีต้องรับไว้ทำหน้าที่เป็นผู้อ่านข่าว หากบุคคลที่ใช้เส้นสายเข้ามาที่พอจะมีคุณสมบัติของผู้ประกาศข่าวอยู่บ้าง เช่น มีหน้าตา และบุคลิก พอที่จะออกอากาศได้ มีน้ำเสียงชวนฟัง สามารถอ่านภาษาไทยได้อย่างชัดเจน ก็อาจจะได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่อ่านข่าวเบรคสั้น ที่มีความยาวไม่เกิน 3 นาที ซึ่งทุกสถานีมักจะมียุทธการข่าวสั้น และมักจะมอบหมายให้ผู้ประกาศข่าวหน้าใหม่ ๆ ใช้เป็นเวทีทดลองความสามารถ เพื่อที่จะก้าวไปสู่การอ่านข่าวภาคหลักต่อไป ดังนั้นผู้ประกาศที่มาจากกระบวนการดังกล่าวนี้ จึงมีลักษณะเป็นผู้อ่านข่าว (News Reader) หรือผู้ประกาศ (Announcer)

6.1.1.1.2 นโยบายเพื่อธุรกิจที่เน้นรายการข่าวสาร ความรู้ มากกว่า รายการบันเทิง

สถานีโทรทัศน์ที่ดำเนินธุรกิจโดยเน้นการนำเสนอรายการข่าวสาร ความรู้ มากกว่ารายการบันเทิงนั้น เราสามารถพิจารณาจากสัดส่วนการนำเสนอรายการต่าง ๆ ของทางสถานี โดยพบว่า มีสถานีโทรทัศน์ไอทีวีที่มีสัดส่วนการนำเสนอรายการข่าว และความรู้ในอัตราสูงถึงร้อยละ 70 ในขณะที่สัดส่วนของรายการบันเทิงมีอยู่เพียงร้อยละ 30 เท่านั้น

จากสัดส่วนของการนำเสนอรายการของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี จะเห็นว่าสถานีมีนโยบายที่มุ่งเน้นในการนำเสนอรายการประเภทข่าวโดยตรง นอกจากนี้เบื้องหลังของการถือกำเนิดสถานีโทรทัศน์ไอทีวี มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ เพื่อให้มีการเสนอข้อมูลข่าวสารทุกด้านอย่างครบถ้วน ถูกต้อง รวดเร็ว ทันเหตุการณ์ เป็นกลาง และเป็นธรรม อันเป็นการเพิ่มทางเลือกในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และรายการที่มีคุณค่าให้แก่ประชาชน โดยคำนึงถึงสิทธิในการรับรู้ข่าวสารจากประชาชน

นอกจากนี้แนวคิดในการดำเนินงานของสถานีโทรทัศน์ ไอทีวี ตั้งอยู่บนหลักการในการบริการสังคม โดยยึดผลประโยชน์และความรับผิดชอบต่อสาธารณชน สถานีจึงให้ความสำคัญกับผู้ชมอย่างมาก ข่าวสารต่าง ๆ ที่นำเสนอจึงยึดหลักของความเป็นจริง รวดเร็ว ตรงไปตรงมา ควบคุมการทำงานของตนเอง โดยจรรยาบรรณ ซึ่งเป็นพื้นฐานแห่งวิชาชีพ เพื่อให้บุคลากรข่าวตระหนักถึงภาระหน้าที่ของตนเองที่จะต้องรับผิดชอบต่อประชาชน รวมทั้งความเป็นผู้นำด้านการสร้างสรรค์สาระหรือบันเทิงให้แก่ผู้ชม โดยไม่ยึดติดกับรูปแบบเก่า ๆ ดังนั้นผู้บริหารสถานีจึงทุ่มเทและให้ความสำคัญกับรายการข่าวมากเป็นพิเศษ ดังที่สุทธิชัย หยุ่น ถึงกับประกาศว่า สถานีโทรทัศน์ ไอทีวี จะเป็นผู้นำด้านรายการข่าว

"ตามเงื่อนไขการประมูล กำหนดว่า 70 เปอร์เซ็นต์ของเวลาสถานีต้องเป็นรายการที่มีสาระ อีก 30 เปอร์เซ็นต์เป็นรายการบันเทิง เราเข้าไปร่วมในฐานะผู้ถือหุ้น 10 เปอร์เซ็นต์ เพราะเราอยากทำทีวีที่มีสาระ เราเชื่อว่าจะทำให้ ไอทีวี เป็นสถานีที่เน้นเรื่องข่าวและรายการที่มีสาระ ความฝันของเราที่คิดทำสถานีข่าว คือ ถ้ามีข่าวใหญ่ เราสามารถเอาเรดโอมือออกไปถ่ายทอดสดได้ทันที เราดูซิเอ็นเอ็นเวลาที่มีเหตุการณ์สำคัญ ๆ มีนักข่าวไปอยู่ในที่เกิดเหตุ มีการรายงานข่าวตั้งแต่ต้นจนจบ มีการถ่ายทอดเหตุการณ์ มีคนมาให้สัมภาษณ์ เมื่อก่อนเราไม่เคยรู้ว่าเมืองไทยจะทำได้เช่นนั้น ขอให้มีความมุ่งมั่นจริงใจเถอะ เราวางนโยบายของเรา คือ ถ้ามีข่าวใหญ่เกิดขึ้น จะตัดเข้าไปเสนอข่าวนั้นทันที โดยไม่สนใจว่ารายการที่กำลังออกอากาศอยู่เป็นรายการอะไร เราจะไม่ขายเวลาให้ใคร เพื่อเราจะได้มีอิสระพอสมควรที่จะตัดสินใจได้ว่าช่วงนี้ตัวข่าวนี้น่าเข้าแทรก อย่างวันที่มีการประกาศยุบสภา ตอนเลือกตั้งเราก็รายงานข่าวทั้งวันว่ามีอะไรเกิดขึ้นบ้าง

ผมคิดว่า ไอทีวี เป็นรูปแบบใหม่ที่เมืองไทยต้องการ เหมือนกับที่เราเริ่มกรุงเทพมหานครซึ่งเราเชื่อว่ามีคนต้องการข่าวเศรษฐกิจทุกวัน" (สุทธิชัย หยุ่น, แพรวสัมภาษณ์, 2540 : 196 - 197)

เมื่อสถานภาพของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีถูกวางไว้ที่ความเป็นสถานีโทรทัศน์ผู้นำในการเสนอข่าวสาร จึงส่งผลโดยตรงต่อการกำหนดรูปแบบและเนื้อหารายการของสถานี ที่จะต้องปฏิบัติตามนโยบายในการเสนอรายการข่าวที่มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 70 รายการต่าง ๆ ที่สถานีต้องผลิตออกมาเพื่อตอบสนอง นอกจากการเสนอรายการข่าวประจำวัน ข่าวภาคหลัก และข่าวภาคสั้นต่าง ๆ แล้ว สถานียังต้องมุ่งนำเสนอรายการวิเคราะห์ข่าว เจาะลึก ในรูปแบบสตูปีข่าว สารคดี การสัมภาษณ์ ที่ล้วนแต่มีเวลาในการนำเสนอไม่จำกัด ไม่ต้องควบคุมให้เนื้อหากระชับ สามารถนำสตูปี

ข่าวหรือการสัมภาษณ์ที่ออกอากาศแล้วกลับมาออกอากาศซ้ำอีก โดยเฉพาะการถ่ายทอดสดเหตุการณ์ ข่าวหรือสถานการณ์สำคัญ ๆ ที่ประชาชนให้ความสนใจติดตามข่าวสาร สถานีโทรทัศน์ไอทีวี ก็จะทุ่มเทเวลานำเสนอให้ผู้ชมรู้ความเคลื่อนไหว และความคืบหน้าอยู่ตลอดเวลา โดยไม่สนใจว่าเวลาที่นำเสนอจะล้ำเวลารายการอื่น ๆ ของทางสถานีหรือไม่ หรือเมื่อมีเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ที่คิดว่าประชาชนต้องรับรู้ สถานีก็จะตัดภาพข่าวออกอากาศ โดยไม่สนใจว่ากำลังนำเสนอรายการอะไรอยู่ ในขณะที่สถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ โดยเฉพาะสถานีที่เน้นนำเสนอรายการบันเทิงเป็นหลัก ต้องคอยให้รายการที่ออกอากาศอยู่นั้นจบรายการเสียก่อน ถึงจะตัดเข้าสู่การรายงานข่าวหรือเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ ได้ และก็จะไม่ให้เวลาการนำเสนอมากนัก

จากสภาพการณ์ดังกล่าวมานี้ ส่งผลต่อภาพรวมของรายการข่าว สถานีโทรทัศน์ไอทีวีที่เป็นสถานีผู้นำทางด้านกรนำเสนอข่าวอย่างแท้จริง อันมีผลเชื่อมโยงไปถึงตัวผู้ประกาศข่าวที่สามารถแสดงความโดดเด่น ในการนำเสนอข้อมูลที่รวดเร็ว ทันเหตุการณ์ เจาะลึกรายละเอียด ความรอบรู้ ได้โดดเด่นกว่าสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ

ดังนั้นสถานีจึงต้องมีกระบวนการเลือกสรรบุคคลที่จะมาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวเพื่อตอบสนองนโยบายความเป็นผู้นำทางข่าวสาร ดังนี้

ประการแรก สถานีมุ่งหาผู้ประกาศข่าวที่ต้องมีความโดดเด่น มีความสามารถประสิทธิภาพ คำว่าหอคในงานข่าวอย่างแท้จริง มุ่งหาบุคคลที่มีความเป็นมืออาชีพ เพื่อตอบสนองปริมาณการนำเสนอข่าวจำนวนมาก รวมทั้งรายการวิเคราะห์ข่าว รายการสัมภาษณ์ที่เป็นความเกี่ยวเนื่องจากเหตุการณ์ข่าว ดังนั้นการคัดเลือกหาผู้ประกาศข่าวประเภทนี้ที่ต้องทำหน้าที่ในการเชื่อมโยงรายการจากห้องส่งของสถานี ไปยังจุดที่มีการรายงานข่าวถ่ายทอดสดจากจุดต่าง ๆ จึงต้องเฟ้นหาบุคคลที่มีความรอบรู้ สามารถพูดบรรยายโดยไม่มีบทข่าวได้ รวมทั้งมีการตั้งการคั่นหารายละเอียดข่าว การพูดเล่าปมหลังเหตุการณ์ข่าวต่าง ๆ ได้เพิ่มเติม เข้าข่ายลักษณะผู้ประกาศข่าวหลัก (Anchorman) การคัดเลือกผู้ประกาศข่าวประเภทนี้จึงมาจากกระบวนการได้เด้า เฟ้นหาคนที่เป็นผู้สื่อข่าว ที่มีประสบการณ์ในการทำข่าวมานาน จนสามารถพัฒนาตนเองและสร้างผลงานปรากฏ จนได้รับการคัดเลือกให้ขึ้นมาทำหน้าที่ผู้ประกาศได้

ประการที่สอง ในขณะเดียวกัน เพื่อเป็นการดึงดูดผู้ชมให้มีความเชื่อถือในการรายงานข่าวต่าง ๆ สถานีจึงต้องนำผู้บริหารของสถานีที่มีประสบการณ์ในงานข่าวอย่างคำหอคในฐานะ

อดีตนักหนังสือพิมพ์ บรรณาธิการข่าว มาทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศข่าวเอง โดยที่ยังไม่เคยปรากฏว่ามีสถานีโทรทัศน์ช่องใด เคยกระทำมาก่อน ทั้งนี้เนื่องจากสถานีเล็งเห็นความสำคัญของรายการข่าว และใช้เป็นจุดขายให้กับรายการข่าวอีกหนทางหนึ่ง ดังนั้นการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวประเภทนี้จึงมาจากกระบวนการไต่เต้าและได้ผู้ประกาศข่าวที่มีความเป็นมืออาชีพ ที่รอบรู้เรื่องการทำข่าว ปุ่มหลังของข่าวอย่างดีที่สุด

ประการที่สาม สถานีมุ่งนำเสนอรายการข่าวแบบเจาะลึก จึงทำให้มีรายการที่ต้องการจัดทำขึ้นเพื่อตอบสนองนโยบายดังกล่าว โดยการผลิตรายการที่ช่วยเสริมการนำเสนอข่าวให้มีลักษณะเจาะลึก มีข้อมูล และรายละเอียดมากที่สุด เนื่องจากถ้าเพียงการเสนอเฉพาะรายการข่าว ไม่เพียงพอที่จะนำเสนอประเด็น ข้อมูล และรายละเอียดของข่าวและเหตุการณ์ได้ไม่หมด จึงมีรายการประเภทการวิเคราะห์ข่าว การเจาะลึกประเด็นข่าว รายการพูดคุย สัมภาษณ์ ครอบคลุมเนื้อหาทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ผู้ประกาศข่าวที่จะมาทำหน้าที่รับผิดชอบในการรายงานข่าวประเภทนี้จึงต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในการทำข่าวด้านต่าง ๆ หรือในประเด็นที่ตัวเองมีความถนัดอยู่พอสมควร รวมทั้งยังต้องมีความสามารถในการนำเสนอ ที่สามารถถ่ายทอดอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ในประเด็นข่าวให้ผู้ชมได้เข้าใจด้วย ผู้ประกาศข่าวประเภทนี้จะมีลักษณะแบบผู้ประกาศข่าวหลัก (Anchorman) และผู้นำเสนอข่าว (News Presenter)

ประการที่สี่ นโยบายของสถานีที่มุ่งรายงานข่าวให้ทันต่อเหตุการณ์ และแสดงถึงความสามารถของบรรดาผู้สื่อข่าวในการทำงาน ว่ามีความรวดเร็ว มีข้อมูล รายละเอียด สถานีจึงมักใช้วิธีการรายงานข่าวโดยการถ่ายทอดสดจากพื้นที่เกิดเหตุการณ์ข่าวอย่างสม่ำเสมอ จึงส่งผลให้เกิดผู้ประกาศข่าวแบบผู้รายงานข่าว (News Reporter) ซึ่งจะสอดคล้องกับการที่สถานีมีผู้ประกาศข่าวหลัก (Anchorman) อยู่ในห้องส่งของสถานี เพื่อทำงานเชื่อมโยง ประสานกับผู้รายงานข่าวจากเหตุการณ์สดนอกสถานีได้อย่างกลมกลืน ดังนั้นกระบวนการสรรหาและคัดเลือกบุคคลที่จะมาทำหน้าที่เป็นผู้รายงานข่าวจึงมาจากกระบวนการไต่เต้าจากผู้สื่อข่าว รวมทั้งการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการที่สถานีจะคัดบุคคลที่มีคุณสมบัติเคยมีประสบการณ์ด้านงานข่าวหรือเคยเป็นผู้สื่อข่าวมาก่อน

6.1.1.2 นโยบายเพื่อสาธารณะ

สถานที่ดำเนินนโยบายเพื่อประโยชน์ของสาธารณะ และใช้เป็นเครื่องมือของรัฐ ยังสามารถแบ่งย่อยได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

- 6.1.1.2.1 นโยบายเพื่อสาธารณะที่หารายได้
- 6.1.1.2.2 นโยบายเพื่อสาธารณะที่ไม่หารายได้

6.1.1.2.1 นโยบายเพื่อสาธารณะที่หารายได้

สถานีโทรทัศน์ที่ต้องดำเนินนโยบาย เพื่อประโยชน์ของสาธารณะ โดยมีรัฐเป็นเจ้าของ และต้องดำเนินธุรกิจหารายได้เข้าสถานีด้วยนั้น จากนโยบายดังกล่าว นอกจากสถานีต้องตอบสนองความต้องการของประชาชน และมุ่งแข่งขันกับสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ เพื่อความอยู่รอดทางธุรกิจด้วยนั้น ทำให้สถานีต้องนำเสนอรายการบันเทิง เพื่อหารายได้เข้าสู่สถานี ด้วยสัดส่วนรายการบันเทิงที่สูงถึงร้อยละ 60 ในขณะที่สัดส่วนรายการประเภทข่าวสาร อยู่ที่อัตราร้อยละ 40 ซึ่งได้แก่ สถานีโทรทัศน์ ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. ซึ่งบริหารงานแบบรัฐวิสาหกิจ ที่ต้องส่งรายได้เข้ารัฐร้อยละ 40 ทุกปี

อย่างไรก็ตามแม้สถานีจะต้องดำเนินธุรกิจเพื่อแข่งขันกับสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น สถานีก็ยังคงต้องตอบสนองนโยบายของรัฐบาลที่เป็นเจ้าของอย่างเข้มงวดด้วยเช่นกัน โดยจะเห็นได้จากนโยบายหลักของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. ที่ระบุไว้ว่า

1. จะส่งเสริมและสนองนโยบายด้านการประชาสัมพันธ์ของรัฐ นโยบายของรัฐบาล และการเสนอข่าวสารเพื่อสาธารณประโยชน์
2. จะส่งเสริมขบข่างานและเผยแพร่ข่าวสารทั้งด้านวิทย์และเทคโนโลยี และสิ่งพิมพ์ วัสดุเพื่อให้ประชาชนได้รับทราบข่าวสาร ความรู้ ความบันเทิง ที่เป็นสาระต่อการดำรงชีวิต อย่างรวดเร็ว ถูกต้องทันเหตุการณ์อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังเช่นที่ ดร.มนศรี เจนวิทย์การ อดีตผู้บริหารองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย ได้กล่าวถึง นโยบายดังกล่าวว่าทำให้สถานีโทรทัศน์ ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. ต้องพบกับปัญหาความขัดแย้ง

ระหว่างการทำงานที่ต้องตอบสนองนโยบายของรัฐบาลกับการดำเนินงานทางธุรกิจโดยเฉพาะรายการข่าว

"ในช่วงวิกฤติการทางการเมืองหลายช่วง การควบคุมรายการข่าวเป็นงานหนักที่ต้องใช้ความระมัดระวังและจะต้องได้รับความไว้วางใจเป็นพิเศษจากรัฐบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อต้องเผชิญกับปัญหาว่า จะต้องตอบสนองนโยบายและการปฏิบัติงานของรัฐบาลไปพร้อม ๆ กับการดำเนินธุรกิจแข่งกับสถานีโทรทัศน์อื่น ๆ เพื่อให้มีกำไร และแย่งชิงส่วนแบ่งการตลาด โฆษณาแล้ว ก็อาจกล่าวได้ว่าไม่ใช่แค่เพียงผู้ชมเท่านั้น แม้แต่ผู้บริหารสถานีโทรทัศน์ของรัฐบาลก็ต้องคอยอยู่ภายใต้อำนาจครอบงำของสองนายคือ รัฐบาลและบริษัทโฆษณา" (ดร.มนตรี เจนวิทยาการ, สัมภาษณ์, 2535)

จากนโยบายของสถานีดังกล่าวที่ต้องปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล มติคณะรัฐมนตรี กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมายต่าง ๆ รวมทั้งระบบการบริหารงานในรูปรัฐวิสาหกิจ ที่ต้องแสวงหาผลกำไรด้วยนั้น ส่งผลต่อกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวของสถานีดังนี้ คือ

ประการแรก สถานีต้องมุ่งแข่งขันในรายการข่าว เพื่อการขายเวลาโฆษณา และดึงดูดชม เช่นเดียวกับสถานีที่ดำเนินนโยบายเพื่อธุรกิจทั้งที่เน้นความบันเทิงและข่าวสาร อย่างมีอาจหลีกเลี่ยงได้ จึงส่งผลให้สถานีต้องเลือกสรรบุคคลที่จะมาเป็นผู้ประกาศข่าว โดยมุ่งหาคนสวย บุคลิกดี มีน้ำเสียงนุ่มนวลชวนฟัง เข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าว โดยผ่านกระบวนการคัดเลือกแบบประกาศรับสมัครอย่างเป็นทางการหรือโดยระบบอุปถัมภ์ เพื่อนำคนสวยคนหน้าตาดี เข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าว โดยมีได้คำนึงถึงคุณสมบัติที่ต้องเน้นคนที่รู้เรื่องข่าว หรือมีประสบการณ์คว่ำหวอดในงานข่าว แต่มุ่งเน้นความสวยและความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง จึงส่งผลให้ลักษณะของผู้ประกาศข่าวที่มาจากกระบวนการดังกล่าว เป็นผู้ประกาศที่ทำหน้าที่อ่านข่าวเพียงอย่างเดียว

นอกจากนี้สถานียังต้องมุ่งหาบุคคลที่มีชื่อเสียง และมีประสบการณ์ มีความชำนาญเฉพาะด้านเข้ามาช่วยเพิ่มความน่าสนใจ เพื่อดึงดูดผู้ชม ด้วยการสรรหาบุคคลภายนอกที่มีคุณสมบัติดังกล่าว เพื่อสร้างจุดขายให้กับสถานีอีกด้วย โดยผ่านกระบวนการคัดเลือกประเภทที่ดึงเอาบุคคลภายนอกสถานีที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษมาเป็นผู้ประกาศข่าว โดยบุคคลภายนอกเหล่านี้ส่วนใหญ่จะไม่มีตำแหน่งหน้าที่ในการทำข่าว หรือมีประสบการณ์คลุกคลีในการทำข่าว จะมีหน้าที่เป็นผู้นำเสนอข่าวประเภทนั้น ๆ ให้มีความน่าสนใจ จึงทำให้ลักษณะผู้ประกาศข่าวที่ทำหน้าที่ดังกล่าวมีลักษณะเป็นผู้นำเสนอข่าว (News Presenter)

ประการที่สอง สถานีนึ่งคอบสนองนโยบายของรัฐในการให้ความรู้ ข่าวสาร แก่ประชาชนอย่างเจาะลึกรวมทั้งคอบสนองหน่วยงานอื่น ๆ ที่เป็นของรัฐ เพื่อให้เวลาของรายการข่าวนำเสนอ กิจกรรม การปฏิบัติหน้าที่อื่นเป็นการประชาสัมพันธ์หน่วยงานนั้น ๆ ทำให้สถานีต้องมุ่งหาบุคคลที่จะมาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าว ที่มีลักษณะรู้จริงในงานข่าว มีคุณสมบัติผู้สื่อข่าวที่มีประสบการณ์และคว่าหวอดมากับงานข่าวเป็นระยะเวลาานพอสมควร ให้ทำหน้าที่รายงานข่าวเชิงเจาะลึก สัมภาษณ์พูดคุย อธิบายมูลหลังของข่าว แสดงความคิดเห็นและวิเคราะห์เจาะลึกในประเด็นข่าวต่าง ๆ (แต่ทั้งนี้ต้องอยู่ภายในกรอบนโยบายที่สถานีกำหนด) สถานีจึงต้องสรรหาผู้ประกาศข่าวที่มีความรู้ความสามารถ และคลุกคลีกับงานข่าวมาก่อน โดยเป็นการคัดเลือกผ่านกระบวนการไต่เต้าจากการเป็นผู้สื่อข่าวมาก่อน จึงส่งผลให้ผู้ประกาศข่าวมีลักษณะเป็นผู้ประกาศข่าวหลัก (Anchorman)

ประการที่สาม สถานีนอกจากจะต้องจัดทำรายการข่าวให้คอบสนองนโยบายของรัฐแล้ว ยังต้องคอบสนองนโยบายของผู้บริหารองค์กรอีกด้วย โดยเฉพาะผู้อำนวยการองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย (อ.ส.ม.ท.) และคณะกรรมการบริหารองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย ที่มีการเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลที่เข้ามาดำรงตำแหน่งอยู่หลายครั้ง นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 เป็นต้นมา ส่งผลให้รูปแบบการนำเสนอรายการข่าวของทางสถานีมีการเปลี่ยนแปลงไปด้วย ตามนโยบายของผู้บริหาร และคณะกรรมการบริหาร โดยเฉพาะในกรณีทีนายแสงชัย สุนทรวัฒน์ เข้ามาดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย เมื่อต้นปี พ.ศ. 2536 ได้นำนโยบายการเสนอข่าวเชิงรุก ปรับปรุงเปลี่ยนโฉมการนำเสนอข่าว โดยเฉพาะมีนโยบายที่เน้นว่า ให้บุคคลที่จะมาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวต้องเป็นผู้ที่รู้เรื่องข่าว หรือเคยเป็นผู้สื่อข่าวมาก่อน ดังนั้นกระบวนการที่จะเลือกสรรบุคคลที่จะเป็นผู้ประกาศข่าว จึงมาจากการไต่เต้าจากผู้สื่อข่าวที่มีความรู้ ความสามารถ ประกอบกับมีบุคลิกภาพที่พอจะออกอากาศได้ มาทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศข่าว เข้าข่ายลักษณะผู้ประกาศข่าวประเภท ผู้ประกาศข่าวหลัก (Anchorman)

"นโยบายของสถานี จะมีผลโดยตรงต่อกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว และกำหนดลักษณะของผู้ประกาศข่าวของสถานี เพราะการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวนั้น ผู้ใหญ่จะเป็นผู้ร่วมตัดสินใจ และกำหนดคุณสมบัติต่าง ๆ ว่า ต้องการได้ผู้ประกาศข่าวแบบใด บุคคลแสงชัยเป็น ผ.อ. อ.ส.ม.ท. ท่านก็อยากให้ผู้ประกาศข่าวเป็นผู้รู้จริงในการนำเสนอข่าวนั้น ๆ ต้องมีประสบการณ์ ผ่านการทำงานข่าวมาพอสมควร เวลาอ่านข่าวก็จะแสดงความน่าเชื่อถือ เพราะเขารู้ข่าวนั้นจริง ๆ ไม่ใช่คนอื่นทำมาให้อ่าน (ดวงใจ มหารักขกะ, สัมภาษณ์, 18 กรกฎาคม 2542)

ประการที่สี่ สถานที่ดำเนินนโยบายของรัฐ และมุ่งหารายได้ด้วยนั้น ต้องตอบสนองผู้มีอำนาจควบคุมองค์กร หรือผู้มีอิทธิพลทางการเมือง ผ่าบุคคลเข้าเป็นผู้ประกาศข่าว โดยผ่านกระบวนการคัดเลือกด้วยวิธีการอุปถัมภ์ อันเป็นการเอื้อผลประโยชน์ระหว่างผู้มีอำนาจควบคุมกับผู้บริหารสถานี จึงส่งผลให้สถานีต้องรับบุคคลที่ใช้เส้นสายผ่าเข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศข่าวโดยปรกติแล้ว บุคคลที่ได้รับการผ่าเข้ามาส่วนหนึ่ง อาจมีความสามารถและมีคุณสมบัติของผู้ประกาศข่าวอยู่บ้าง แต่บางคนก็ไม่มีคุณสมบัติดังกล่าว และเมื่อไม่สามารถทำหน้าที่ได้แล้ว ก็จะถูกปลดออกไปในที่สุด หรือเมื่อหมดอำนาจของผู้บริหารสถานีหรือนักการเมืองที่ผ่าส่ง ก็จะส่งผลต่อความอยู่รอดของผู้ประกาศข่าวคนนั้น ๆ ด้วย โดยส่วนใหญ่แล้วผู้ประกาศข่าวที่มีกระบวนการมาจากการอุปถัมภ์มักจะได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่อ่านข่าวตามสคริปต์ข่าวเพียงอย่างเดียว หรือคนที่มีความสามารถและมีบุคลิกดีก็จะเป็นผู้ประกาศข่าวในลักษณะผู้นำเสนอข่าว (News Presenter)

6.1.1.2.2 นโยบายเพื่อสาธารณะที่ไม่หารายได้

นโยบายของสถานีโทรทัศน์เพื่อประโยชน์ของสาธารณะที่ไม่ได้มุ่งหารายได้แต่มีเงินงบประมาณจากรัฐให้การสนับสนุนกิจการของสถานีนั้น ได้แก่ สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแล และถือเป็นหน่วยงานราชการที่ขึ้นอยู่กับกรมประชาสัมพันธ์ สำนักนายกรัฐมนตรี โดยในปี พ.ศ. 2528 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบกับโครงการขยายบริการวิทยุโทรทัศน์ทั่วประเทศของกรมประชาสัมพันธ์ และอนุมัติให้ดำเนินการในส่วนของการจัดทำรายการต้องให้ความสำคัญกับรายการเพื่อการศึกษาเป็นอันดับแรก ต่อมาจึงเป็นรายการเพื่อการประชาสัมพันธ์ของรัฐ และความมั่นคงที่เหลือนไม่เกินร้อยละ 10 ของเวลาออกอากาศ จึงให้เป็นรายการบันเทิง โดยที่รัฐเป็นผู้ลงทุนและดำเนินงาน รวมทั้งขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศ เข้ามามีส่วนช่วยพัฒนาอุปกรณ์ และกำลังเครื่องส่ง นอกจากนี้ในการดำเนินการนั้น ไม่ให้มีการโฆษณาทางธุรกิจ และมีให้เอกชนเข้าร่วมดำเนินการหรือเช่าเวลาเพื่อการธุรกิจ

ในส่วนนโยบายของสถานีที่ไม่มีการแสวงหาผลกำไร รวมทั้งจะต้องตอบสนองนโยบายของรัฐบาล ที่ต้องการเผยแพร่ผลงาน และการประชาสัมพันธ์ของรัฐ รวมทั้งระบบการบริหารงานในระบบราชการ ภาพรวมเหล่านี้ส่งผลต่อกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวของสถานีดังนี้ คือ

ประการแรก สถานีมีนโยบายอย่างชัดเจนในการเป็นกระบอกเสียงของรัฐ เพื่อเป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์กิจการหน่วยงานของรัฐเป็นหลัก รวมทั้งต้องรณรงค์เผยแพร่แนวความคิด และโครงการต่าง ๆ ของรัฐให้ไปสู่ประชาชนในวงกว้าง โดยที่สถานีไม่ต้องคำนึงการ

ดำเนินธุรกิจเพื่อหารายได้มาเลี้ยงตัวเอง ส่งผลต่อการนำเสนอรายการข่าวที่มีรูปแบบในการประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสาร และโฆษณาผลงานของรัฐโดยตรง เนื้อหาของข่าวจึงเป็นการเสนอด้านเดียว ขาดการเจาะลึกหรือดำเนินรายการข่าวเชิงรุก ส่งผลให้ภาพของผู้ประกาศข่าวที่ทำหน้าที่ในการรายงานข่าว เป็นไปด้วยความเรียบง่าย และเป็นทพการ ขาดสีสัน และลีลาในการนำเสนอ ผู้ประกาศข่าวที่ทำหน้าที่เพื่อตอบสนองนโยบายดังกล่าว จึงมีลักษณะอ่านข่าว (โดยเน้นหนักไปที่เนื้อหาการประชาสัมพันธ์ของรัฐ) เพียงอย่างเดียว โดยที่ผู้ประกาศข่าวเหล่านี้มักจะผ่านกระบวนการคัดเลือก โดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการที่เน้นหาคนที่มีความสามารถ มีบุคลิกในการออกอากาศ โดยเฉพาะต้องสามารถอ่านออกเสียงภาษาไทยอย่างถูกต้องตามอักขระ และตัวควบกล้ำ เนื่องจากสถานีอยู่ภายใต้การควบคุมของกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งมีหน้าที่ในการดูแลผู้ประกาศข่าวทางด้านการออกเสียงภาษาไทย และการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง จึงมีความเข้มงวดในคุณสมบัติการอ่านออกเสียงเป็นพิเศษ

ประการที่สอง เพื่อตอบสนองนโยบายผู้บริหารของสถานี รวมทั้งความต้องการของประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ที่ทันเหตุการณ์ และในเชิงเจาะลึก สถานีจึงต้องมุ่งแข่งขันในการนำเสนอข่าว เพื่อดึงดูดผู้ชมจากสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ สถานีจึงมีการปรับปรุงการนำเสนอข่าวในรูปแบบเชิงรุก โดยการนำเสนอข่าวทั้งด้านรัฐบาล และฝ่ายค้าน การทำสตูปีข่าวเชิงเจาะลึก วิเคราะห์ข่าว การรายงานสดจากสถานที่ต่าง ๆ การถ่ายทอดผ่านดาวเทียม การสัมภาษณ์พูดคุยเกี่ยวกับรายละเอียดของข่าวจากทางโทรทัศน์กับบุคคลที่เป็นข่าวกับผู้สื่อข่าวที่มีหน้าที่ติดตามหาข่าว สถานีจึงต้องเฟ้นหาบุคคลที่มีคุณสมบัติในแง่ของผู้ที่มีความรู้เรื่องข่าว มีประสบการณ์ คลุกคลีอยู่กับงานข่าวที่สามารถจะซักถาม ตอบได้ การพูดเล่าข่าวโดยสด ๆ ไม่มีสคริปต์ข่าว รวมทั้งการแสดงปฏิภาณไหวพริบในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในสถานการณ์รายงานข่าวต่าง ๆ จึงส่งผลต่อกระบวนการคัดเลือกสรรหาผู้ประกาศข่าวที่มีลักษณะดังกล่าวโดยการไต่เต้า และถึงบุคคลภายนอกที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาทำหน้าที่ ส่งผลให้ลักษณะผู้ประกาศข่าวเข้าข่ายผู้ประกาศข่าวหลัก (Anchorman) และผู้นำเสนอข่าว (News Presenter) รวมทั้งเกิดมีผู้รายงานข่าว (News Reporter) ที่ทำหน้าที่อยู่ในภาคสนาม ซึ่งจะประสานกับผู้ประกาศข่าวหลักในสถานี ดังเช่น ในยุคที่ ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล จากบริษัท เอเชียวิชั่น จำกัด ได้เข้าไปร่วมปรับปรุง การนำเสนอรายการข่าวของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 เมื่อปี พ.ศ. 2538

ประการที่สาม นโยบายที่มุ่งตอบสนองรัฐในการให้ข่าวสารความรู้แก่ประชาชนในส่วนภูมิภาค จึงมีการจัดตั้งสถานีโทรทัศน์ในส่วนท้องถิ่น ตามศูนย์ประชาสัมพันธ์เขตต่าง ๆ ทั่วประเทศ ส่งผลให้สถานีโทรทัศน์จัดทำรายการข่าวเพื่อแพร่ภาพออกอากาศในท้องถิ่นรวมทั้งถ่ายทอดผ่านสัญญาณดาวเทียม เพื่อรายงานข่าวให้กับสถานีส่วนกลางในกรุงเทพมหานคร ทำให้เกิดลักษณะผู้ประกาศข่าวแบบ Anchorman ที่จะทำหน้าที่เชื่อมโยงรายงานข่าวจากจังหวัดต่าง ๆ รวมทั้งการสรรหาผู้ประกาศข่าวในส่วนภูมิภาค ที่มีลักษณะโดดเด่นแตกต่างจาก การสรรหาผู้ประกาศข่าวในส่วนกลาง กล่าวคือ ให้แต่ละสถานีจัดสรรหาผู้ประกาศข่าวด้วยตนเอง โดยเน้นว่าเป็นบุคคลที่อยู่ในท้องถิ่นเป็นหลัก โดยที่ผู้ประกาศข่าวภูมิภาคเหล่านั้น ส่วนใหญ่มาจากกระบวนการคัดเลือกโดยระบบอุปถัมภ์ และการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการ ส่งผลให้ลักษณะผู้ประกาศข่าวภูมิภาค ออกมาในแบบการทำหน้าที่อ่านข่าวตามสคริปต์เพียงอย่างเดียว

6.1.2 การบริหารจัดการ

ในส่วนของปัจจัยการบริหารจัดการ ที่ส่งผลต่อกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์ นั้น เราสามารถแยกออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ ได้ดังนี้

6.1.2.1 ผู้บริหาร, เจ้าของ และผู้บังคับบัญชา

6.1.2.2 วิธีการบริหารจัดการ

6.1.2.1 ผู้บริหาร, เจ้าของ, ผู้บังคับบัญชา

ในสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ ตามที่เราได้ศึกษานโยบายของสถานีไปแล้ว พบว่า ในส่วนของผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว พบว่ามีบุคคลอยู่ 3 กลุ่ม ซึ่งได้แก่ ผู้บริหาร, เจ้าของ และผู้บังคับบัญชา โดยบุคคลในแต่ละกลุ่มจะส่งผลต่อกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว แนวคิดในการคัดเลือก และเกณฑ์ในการเลือกสรรผู้ประกาศข่าวที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่า ผู้บริหาร, เจ้าของ และผู้บังคับบัญชาในสถานีโทรทัศน์มีเบื้องหลังความเป็นมา มีทัศนคติและวิถีทัศน์ต่อรายการข่าวและผู้ประกาศข่าวอย่างไร โดยแยกออกเป็นแต่ละสถานีโทรทัศน์ดังนี้

สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3

เดิมสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 อยู่ภายใต้การบริหารของบริษัทบางกอกเอ็นเตอร์เทนเมนต์ จำกัด แต่ปัจจุบัน บริษัทบางกอกเอ็นเตอร์เทนเมนต์ จำกัด เป็นบริษัทภายใต้การบริหารงานของบริษัท บี อี ซี เวิลด์ (มหาชน) จำกัด อย่างไรก็ตาม ทั้ง 2 บริษัท ยังคงบริหารงานภายใต้กลุ่มผู้บริหารชุดเดิม ที่มีนายวิชัย มาตินนท์ เป็นประธานคณะกรรมการบริหาร ประกอบด้วย นายประสาร มาตินนท์ เป็นรองประธานกรรมการบริหาร และมีนายประวิทย์ มาตินนท์ เป็นกรรมการผู้จัดการ นอกจากนี้บุคคลที่มีความสำคัญและมีหน้าที่บังคับบัญชารับผิดชอบงานข่าวของสถานีก็คือ นายประชา มาตินนท์ โดยมีนายสำราญ ฉัตรโท เป็นหัวหน้ากองบรรณาธิการ และมีนางสาวรัตติยากร ริมสินธุ เป็นหัวหน้าผู้ประกาศข่าว ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบดูแลการจัดเวรผู้ประกาศข่าว

ในส่วนของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 นั้นพบว่า กลุ่มเจ้าของและผู้บริหารเป็นกลุ่มบุคคลเดียวกัน ที่มีอิทธิพลและมีอำนาจในการตัดสินใจคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยตรง โดยนายประชา มาตินนท์ กรรมการรองผู้จัดการ ในฐานะรักษาการหัวหน้าฝ่ายข่าวจะเป็นผู้กำหนดนโยบายต่อผู้ประกาศข่าวด้วยตนเอง ดังนี้

นโยบายว่ากระบวนการคัดเลือกควรจะเป็นอย่างไร

ผู้ประกาศข่าวควรมีจำนวนเท่าใด

ใครสมควรจะเป็นผู้ประกาศข่าวภาคหลัก

ผู้ประกาศข่าวควรจะมีประพจน์ปฏิบัติอย่างไร

จะเลือกหรือดึงบุคคลใดเข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าว

จะปลดหรือจะเลื่อนชั้นผู้ประกาศข่าวคนใด

หากจะพิจารณาความเป็นมาและปูมหลังของนายประชา มาตินนท์ ก็จะพบว่าจบการศึกษาทางด้านการบริหารธุรกิจจากมหาวิทยาลัยบอสตัน ในสหรัฐอเมริกา นอกจากนี้นายประชา มาตินนท์ ยังดำเนินธุรกิจอีกหลายอย่างด้วยกันที่เกี่ยวกับเรื่องของความบันเทิง เช่น บริษัท เอสพี สุกมิตร ซึ่งดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการสร้างศิลปิน นักร้อง และจำหน่ายเทปเพลง รวมทั้งบริษัทในเครือของช่อง 3 อีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งเน้นหนักในเรื่องของความบันเทิง เป็นต้นว่า บริษัท ยูแอนต์ ไอ คอร์ปอเรชั่น จำกัด ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับสถานีวิทยุในคลื่น FM 95.5, 105, 105.5 และ 99.5 บริษัท ซีวีดี จำกัด เป็นต้น

จากมุมมองของครอบครัวและตัวนายประชา มาตินนท์ที่เติบโตมาจากธุรกิจด้านความบันเทิงเกือบทุกสาขา เมื่อได้มาควบคุมดูแลรับผิดชอบของฝ่ายข่าว รายการข่าวต่าง ๆ แม้จะติดตามรายงานสถานการณ์เป็นหลัก แต่ในช่วงหลังนโยบายการนำเสนอข่าว มีการเปลี่ยนแปลงไป โดยในช่วงปี พ.ศ. 2541 ที่ช่อง 3 เน้นการนำเสนอข่าวประเภทซอโฟนิสต์มากยิ่งขึ้น ในภาคข่าว 19.30 น. ที่มีชื่อว่า ช่วงชีวิตข่าว นอกจากนี้ยังเป็นผู้ริเริ่มให้ฝ่ายข่าวจัดทำรายการสัปดาห์ข่าวต่าง ๆ ที่เน้นการนำเสนอในรูปแบบคอลัมน์ที่มีจุดขายโดยเฉพาะ เช่น รายการเมืองไทยวันนี้ รายการเศรษฐกิจพอเพียง รายการมองโลก รายการ 3 นาทีทั่วไป รายการทันเหตุการณ์ รายการ 180 วินาทีข่าว และรายการตระเวนข่าว เป็นต้น ส่งผลให้เกิดกระบวนการคัดเลือกสรรหาบุคคลที่จะเข้ามาทำหน้าที่ในการนำเสนอรายการข่าวในแต่ละช่วง โดยการเน้นสรรหาบุคคลที่มีความสวยงามเป็นหลัก ซึ่งนายประชา มาตินนท์ ได้ให้นโยบายแก่ผู้มีหน้าที่คัดเลือกให้มุ่งหาคนที่มีความหน้าตาดี และกำหนดวิธีการคัดเลือกคล้ายกับการประกวดนางงาม โดยที่นายประชา มาตินนท์จะลงมาเป็นกรรมการคัดเลือกสรรหาด้วยตนเอง โดยเกิดขึ้นในการประกาศรับสมัครคัดเลือกผู้ประกาศข่าวอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2535 ซึ่งพิมลวรรณ สุภยางค์ หนึ่งในบรรดาผู้ประกาศข่าวช่อง 3 ได้กล่าวถึงภายหลังการเข้ามาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวของสถานีแล้วดังนี้

"ในช่วงแรกผู้บริหารให้ความสนใจกับผู้ประกาศข่าวมากเลย แทบทุกเรื่องก็ว่าได้ เช่น การอ่าน การแต่งตัว เสื้อผ้า ทรงผม บุคลิก จะมาเดือนด้วยตัวเองทุกครั้ง นายจะเดินมาช่วงบ่าย ๆ มาตรวจฝ่ายข่าว แล้วจะ comment คนอ่านข่าวว่าวันนี้ทำผมเหมาะหรือไม่ หรือผู้อ่านข่าวคนไหนที่ไม่ได้อ่านข่าว ก็จะต้องแต่งตัวให้ดูดี ให้ทำบุคลิกให้เหมาะสม เรื่องแต่งหน้า นี่สำคัญมาก จะต้องไม่ให้หน้าโทรมเด็ดขาด" (พิมลวรรณ สุภยางค์, สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2541)

ในส่วนทัศนคติของผู้บริหารสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 ที่มีต่อผู้ประกาศข่าวนั้น นายประชา มาตินนท์ ได้แสดงให้เห็นถึงความต้องการในตัวผู้ประกาศข่าวของสถานีว่า ต้องสรรหาคนสวย หน้าตาดี อายุไม่มาก มีบุคลิกที่ดึงดูดผู้ชม นอกจากนี้จะต้องมีความรู้ ความสามารถที่จะนำเสนอข่าวให้น่าสนใจ โดยไม่เน้นว่าจะจะเป็นบุคคลที่มีความรู้ในเรื่องข่าวหรือไม่ โดยนายประชา มาตินนท์ ได้แสดงทัศนคติเหล่านี้บ่อยครั้งในการประชุมกองบรรณาธิการข่าวประจำเดือน

"เรื่องหาคนมาเป็นผู้ประกาศข่าวนั้น เราหาอยู่ตลอดเวลา อย่างน้อยก็ต้องเอาความสวยมาก่อน สวยแล้วอ่านดีด้วยนี่เราอยากได้มาก แต่มันหาไม่ค่อยได้ เพราะความสวยมันสร้างได้ยาก สวย

แล้วมาทำให้แก่ มันง่ายกว่า เขาไม่สวยแต่แก่ อย่างนั้นมีเยอะ ถ้าทั้งสวยและแก่ด้วยเราไม่ปฏิเสธเลย อย่างคนไทยชอบดูคนสวยอยู่แล้ว เพราะข่าวมันก็เหมือน ๆ กันทุกช่อง แต่ถ้าเรามีคนสวย ๆ คนดูจะมาดูผู้ประกาศเรา" (ประชา มาตินนท์, สัมภาษณ์, 10 กุมภาพันธ์ 2541)

สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5

สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 อยู่ภายใต้การบริหารควบคุมดูแลโดยกองทัพบก มีผู้บัญชาการทหารบกเป็นประธานกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก และมีคณะกรรมการบริหารวิทยุกองทัพบก

ในส่วนของการควบคุมบังคับบัญชาของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 นั้น พบว่ามีบุคคลที่เกี่ยวข้องกับงานข่าวของสถานีดังนี้ คือ ผู้อำนวยการสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ที่ปรึกษาผู้อำนวยการสถานี หัวหน้าฝ่ายข่าว รองหัวหน้าฝ่ายข่าว หัวหน้ากองบรรณาธิการข่าว รองหัวหน้าฝ่ายข่าว ทำหน้าที่ควบคุมดูแลจัดเวรผู้ประกาศข่าว

โดยพบว่ากลุ่มบุคคลที่มีอำนาจตัดสินใจในกระบวนการคัดเลือกบุคคลที่จะเข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าวนั้น ได้แก่ คณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งมาจากฝ่ายต่าง ๆ ในสถานี บรรดาผู้ทรงคุณวุฒิที่มาจากภายนอก แต่ถึงแม้สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 จะมีคณะกรรมการและผู้ทรงคุณวุฒิทำหน้าที่สรรหาและตัดสินใจในการคัดเลือก แต่ก็พบว่า บุคคลที่อยู่เบื้องหลังการตัดสินใจและมีอิทธิพลต่อกระบวนการคัดเลือกจริง ๆ ก็คือ หัวหน้าฝ่ายข่าว และผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5

โดยที่บุคคลที่มามีดำรงตำแหน่งดังกล่าวก็จะหมุนเวียนผลัดเปลี่ยนเข้ามารับตำแหน่งดังกล่าวเป็นจำนวนหลายคน

อย่างไรก็ตามในอดีตสมัยแรกเริ่มสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 การคัดเลือกสรรหาบุคคลที่เข้ามาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าว เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้อำนวยการสถานี โดยส่วนใหญ่จะนำบรรดานายทหารชายและหญิงที่มีหน้าตาสวยงาม มีบุคลิกที่พอจะออกอากาศได้ และสามารถอ่านออกเสียงภาษาไทยชัดเจน เข้ามาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าว เนื่องจากการนำเสนอข่าวในสมัยก่อน ส่วนใหญ่เนื้อหาข่าวที่นำเสนอมักจะเป็นข่าวของทางราชการ และข่าวกิจกรรมของกองทัพ รูปแบบที่นำเสนอ ก็จะมีผู้สื่อข่าวเขียนข่าวให้ผู้ประกาศข่าวทำหน้าที่อ่านออกอากาศเพียงอย่างเดียว ดังนั้นการ

คัดเลือก สรรหาผู้ประกาศข่าวที่มีความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาไทยชัดเจนเป็นหลัก ความสามารถของผู้ประกาศข่าวจึงอยู่ที่การอ่านออกเสียงได้ถูกต้อง ไม่ออกเสียงผิดอักขระวรรคตอน โดยไม่ต้องแสดงความสามารถในการนำเสนอมากนัก

ในขณะที่ปัจจุบันรูปแบบการนำเสนอและเนื้อหาข่าว มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของสังคม หากแต่โครงสร้างในการบังคับบัญชาและการควบคุมดูแลผู้ประกาศข่าวยังอยู่ภายใต้ นายทหารจากกองทัพบกเป็นหลัก ส่งผลให้ภาพลักษณ์ของผู้ประกาศข่าวช่อง 5 มีสภาพไม่แตกต่างไปจากหน่วยทหารหน่วยหนึ่งที่ต้องยึดถือและปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาเป็นหลัก โดยที่ผู้บังคับบัญชานั้น ส่วนใหญ่แล้วเป็นนายทหารที่ได้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในด้านการทำงานข่าวอย่างจริงจัง ข่าวตามความหมายของนายทหารเหล่านี้จึงหมายถึงงานข่าวกรอง การหาข่าวเกี่ยวกับความมั่นคงของกองทัพเป็นหลัก ทำให้แนวคิดในการทำงานข่าว รวมทั้งตัวผู้ประกาศข่าวจึงต้องมีการควบคุมอย่างเข้มงวด โดยใช้ระเบียบของกองทัพเป็นหลัก

"ผมว่าระบบการคัดเลือกมันอิงระบบราชการมากเกินไป ก็คือ ระบบทหารนั่นแหละ ทหารมีความคิดยึดติดกับระบบราชการ ทำให้เราสรรหาคนที่ต้องการ คนที่เหมาะสมไม่ได้ ระเบียบที่ไม่เกี่ยวกับข่าวเราก็ยึดมาเป็นระเบียบมากเกินไป นอกจากนี้พวกบรรดาผู้ใหญ่ที่มาคุมก็ไม่มีความรู้ในงานสื่อมวลชน โดยเฉพาะงานข่าวโทรทัศน์ เขาคิดว่ามันเหมือนกับงานข่าวกรองของทหาร ทำให้ออกคำสั่งผิดพลาด การไม่มีความรู้ในเรื่องนี้แตกฉาน ทำให้สื่อการออกมาแปลก ๆ ส่วนบางคนที่มีความรู้จริง ๆ ก็อยู่ไม่นาน และก็ไม่กี่ครั้งก็ต้อง เปลี่ยนแปลงอะไรมาก เพราะกลัวถูกโจมตี" (พ.อ. มังกร โกสินธานี, สัมภาษณ์, 26 กรกฎาคม 2542)

นอกจากนี้ ทักษะคิดของบรรดานายทหารที่เข้ามาควบคุม บังคับบัญชามูลสารและเจ้าหน้าที่ในฝ่ายข่าวของช่อง 5 รวมทั้งกลุ่มผู้ประกาศข่าว มองว่า ผู้ประกาศข่าวคือหน้าตาของสถานีที่ต้องเฟ้นหา "คนสวย"

"อย่างทหารเขาคิดว่าคนที่จะมาเป็นผู้ประกาศข่าว ต้องออกหน้าจอโทรทัศน์นี่ ต้องหาคนสวย ๆ มาดึงดูดคนดู เพราะเนื้อหาข่าวมันไม่ได้หวือหวาอะไร สคริปต์ข่าวก็มีผู้สื่อข่าวเขาเขียนมาให้เสร็จแล้ว มี บ.ก. คอยตรวจแล้ว ผู้ประกาศมีหน้าที่อ่านอย่างเดียว อ่านไม่ให้ผิดจากที่เขาเขียนมาเป็นใช้ได้ ดังนั้นจึงหาคนสวย ๆ ไว้ก่อน เวลาใครเปิดทีวีมาจะได้อยากดู" (พ.อ. มังกร โกสินธานี, สัมภาษณ์, 26 กรกฎาคม 2542)

จะเห็นได้ว่า ทักษะคติของบรรดาผู้บังคับบัญชา ผู้บริหารระดับสูงของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 ได้ส่งผลกระทบต่อกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว ในการกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะเข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าว ว่าจะต้องมีรูปร่างหน้าตาสวยงามเป็นหลัก โดยไม่ได้ให้ความสำคัญกับคุณสมบัติของความเป็นผู้มีความรู้ด้านงานข่าว นอกจากนี้ยังส่งผลให้เกิดกระบวนการคัดเลือกโดยระบบอุปถัมภ์ที่สถานีได้ประพฤติปฏิบัติสืบต่อกันมาในอดีต ในการฟังหาและอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของผู้มียศ มีอำนาจเหนือกว่า ซึ่งบรรดาผู้ประกาศข่าวเหล่านี้ส่วนใหญ่ก็จะขาดความรู้ และคุณสมบัติที่ดีของผู้ประกาศข่าว จัดอยู่ในประเภทของผู้ประกาศข่าวที่มีหน้าที่นำเสนอข่าวเพียงอย่างเดียว (News Presenter)

อย่างไรก็ตามในปัจจุบัน การแข่งขันในการนำเสนอข่าวกับสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ โดยเฉพาะภายหลังที่สถานีโทรทัศน์ไอทีวีได้ถือกำเนิดขึ้น ทักษะคติของผู้บริหารสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 มีความตื่นตัวที่จะปรับปรุงการนำเสนอข่าว โดยเห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงนโยบายการค้นหาผู้ประกาศข่าวที่มีความรู้ ความสามารถหรือมีประสบการณ์ในการทำงานข่าวให้เข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศข่าว อันส่งผลให้เกิดกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวแบบได้เด้าจากผู้สื่อข่าวมาเป็นผู้ประกาศข่าว ที่มีความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาข่าวที่พวกเขานำเสนออย่างแท้จริง เพราะพวกเขาเป็นผู้อยากไปทำข่าวนั้นมาเอง รวมทั้งยังรู้มุกหลังที่มาของข่าวที่ออกไปทำข่าวและนำเสนอด้วย

นอกจากการเปลี่ยนแปลงทักษะคติของผู้บังคับบัญชาในสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 ต่อกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวยังแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลที่มีอยู่เหนือผู้ประกาศข่าว ภาพลักษณ์และการนำเสนอของผู้ประกาศข่าว ล้วนขึ้นอยู่กับความต้องการและแนวคิดของผู้บริหารที่มีอำนาจสูงสุดในสถานี ไม่เพียงแต่ภาพรวมของนโยบายการนำเสนอข่าว หากแต่ยังรวมถึงรายละเอียดปลีกย่อยในรายการข่าวนั้น ๆ ด้วย เช่น มีการเปลี่ยนฉากรายการข่าวใหม่ การให้ผู้ประกาศเปลี่ยนทรงผมจากผมยาวมาเป็นทรงผมชอยตัน เพื่อให้ดูกระฉับกระเฉงและทันสมัย

"นโยบายสถานีจะมีอิทธิพลอยู่เหนือกองบรรณาธิการข่าว การที่ช่อง 5 มีภาพความเป็นราชการ โดยเฉพาะทหารอยู่ด้วยจึงต้องระมัดระวังให้อยู่ในกรอบ ผู้ประกาศข่าวจะต้องไม่ทำอะไรที่หวือหวา หรือแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์อะไรตรงเกินไป และเนื่องจากการที่ช่อง 5 เปลี่ยนผู้บริหารบ่อย จึงต้องคอยดูนโยบายผู้บริหารด้วย เช่น มีอยู่บางช่วงที่ผู้บริหารเข้ามาใหม่มีนโยบาย

ให้ผู้ประกาศเปลี่ยนแปลงบุคลิกให้ดูกระฉับกระเฉง ก็ปรากฏว่าผู้ประกาศข่าวผู้หญิงต่างก็พากันตัดผมสั้นเป็นแถว ทั้ง ๆ ที่บางคนตัดผมแล้วก็ดูไม่ดี" (บุญรอด บัณฑิต, สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2542)

สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7

สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 อยู่ภายใต้การบริหารงานของบริษัทกรุงเทพ โดยมี นายกฤษณ์ รัตนรักษ์ เป็นประธานคณะกรรมการบริหาร นายชาติเชื้อ วรรณสุด เป็นกรรมการผู้จัดการ และเป็นผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ มินางสุรางค์ เปรมปรีดิ์ เป็นกรรมการรองผู้จัดการ และผู้จัดการฝ่ายรายการ ผู้ที่มีอำนาจในการควบคุมดูแลรับผิดชอบบริหารงานฝ่ายข่าว คือ นายชาติเชื้อ วรรณสุด และนายชาอุชัย วรรณสุด รองผู้จัดการฝ่ายข่าว ต่อมาในปี พ.ศ. 2540 นางสุรางค์ เปรมปรีดิ์ น้องสาว ก็เข้ามาดูแลรับผิดชอบงานข่าวทั้งหมด เนื่องจากนายชาติเชื้อ วรรณสุด ล้มป่วย จากนั้นนายชาอุชัย วรรณสุด ได้ถอนตัวออกไปเช่นกัน

หากจะเปรียบเทียบโครงสร้างการบริหารงานในสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 กับ สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 จะพบว่ามีความคล้ายคลึงกันอย่างมาก เนื่องจากเป็นสถานีโทรทัศน์ที่จัดตั้งขึ้นมาโดยการได้รับสัมปทานทั้งคู่ หากแต่สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 ได้รับสัมปทานจากกองทัพบกในขณะที่สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 ได้รับสัมปทานจากสำนักนายกรัฐมนตรี ภายใต้การควบคุมขององค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย แต่ในแง่ของการบริหารงานแล้ว เป็นบริษัทเอกชนที่บริหารงานโดยอิสระ

กลุ่มเจ้าของและผู้บริหารงานของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 คือ กลุ่มตระกูล วรรณสุดที่บริหารงานมายาวนานกว่า 30 ปี เช่นเดียวกับกลุ่มตระกูลมาลินนท์ของช่อง 3 นอกจากกิจการหลักในการดำเนินธุรกิจสถานีวิทยุ และโทรทัศน์แล้ว ตระกูลวรรณสุดยังดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับความบันเทิงอื่น ๆ เช่นกัน ดังเช่น เคยไปถือหุ้นบริษัท อินเดอร์เนชั่นแนล ซึ่งดำเนินธุรกิจเคเบิลทีวี การจัดประกวดนางสาวไทย การดำเนินธุรกิจละครโทรทัศน์ บรอดคาสต์ติ้ง คอร์เปอเรชั่น จำกัด รวมทั้งการดำเนินธุรกิจโรงเรียนอนุบาลเรวดี ที่นาง สุรางค์ เปรมปรีดิ์ มีตำแหน่งเป็นอาจารย์ใหญ่ด้วย

จากมุมมองของ ทั้งนี้ในการศึกษาพบว่า ผู้มีอำนาจอิทธิพลในการสรรหา คัดเลือก ผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 คือ นายชาติเชื้อ วรรณสุด และนางสุรางค์

เปรมปรีดิ์ โดยเฉพาะบรรดาผู้ประกาศข่าวภาคหลักของสถานี ส่วนต้องผ่านการกั้นกรอง และเห็นชอบจากบุคคลทั้งสอง แม้ในการศึกษาจะไม่มีโอกาสได้สัมผัสภาษณ์ายชาติเชื้อ กรรมสูตร และนางสุวรรณศรี เปรมปรีดิ์ แต่จากการสอบถามข้อมูลจากนิราวัฒน์ พาณิชข่งเรื่อง หัวหน้าผู้ประกาศข่าว ก็พบว่า เกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว จะเลือกบุคคลที่มีหน้าตาสวยงามเป็นหลัก ส่วนที่รองลงมา คือ การอ่านออกเสียงภาษาไทย อย่าง ถูกต้องและชัดเจน

"หลักเกณฑ์การคัดเลือกผู้ประกาศข่าวของช่อง 7 หนึ่งเราเน้นหน้าตา บุคลิกสำคัญมาก สองการอ่านต้องชัดถ้อยชัดคำ ตามพอร์เรื่องข่าวบ้าง แต่ไม่จำเป็นต้องรู้มาก่อน แต่เมื่อเข้ามาแล้ว ขอให้มีความสนใจกับข่าว ศึกษาข่าว ไม่ว่าจะป็นข่าวอะไรก็แล้วแต่ ดังนั้นเรื่องความรู้เรื่องข่าว มันสอนกันได้ ขอให้มีความสนใจกับตั้งใจ แต่เรื่องหน้าตาควรจะช่วยมาก่อน และที่ช่อง 7 เน้นมากก็คือ เรื่องการอ่าน ต้องออกเสียงชัดเจน มันฝึกกันยาก ต้องมีคุณสมบัตินี้มาก่อนรู้ข่าว ไม่สำคัญเท่าไร เพราะเขามาเป็นผู้ประกาศข่าว" (นิราวัฒน์ พาณิชข่งเรื่อง, ตัมภาษณ์, 12 สิงหาคม 2542)

นอกเหนือจากการกำหนดหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวแล้ว บรรดาผู้บริหารของช่อง 7 ยังเป็นผู้กำหนดนโยบายในการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวด้วยตนเอง เช่นเดียวกับช่อง 3 ว่านโยบายการคัดเลือกควรจะเป็นอย่างไร ใครสมควรจะได้เป็นผู้ประกาศข่าวภาคหลัก ผู้ประกาศข่าวควรจะมีพฤติกรรมอย่างไร ควรจะมีลีลาในการนำเสนอเป็นแบบใด จะเลือกหรือดึงบุคคลใดเข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าว หรือจะปลดใครออกจากการเป็นผู้ประกาศข่าว เป็นต้น

อำนาจในการบังคับบัญชา และควบคุมดูแลผู้ประกาศข่าวเช่นนี้ของผู้บริหาร ส่งผลต่อกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว ที่ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบเป็นเพียงผู้ปฏิบัติตามนโยบาย และความต้องการของผู้บริหาร ในท่ามกลางธุรกิจการนำเสนอรายงานข่าวโทรทัศน์ที่มีการแข่งขันกันอยู่ตลอดเวลา นโยบายการเสนอข่าวดาวมีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วยเช่นกัน แต่ทั้งนี้จุดขายที่สำคัญของรายการข่าว ยังขึ้นอยู่กับผู้ประกาศข่าวเช่นกัน โดยเฉพาะสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 ที่มีผู้ประกาศข่าวรุ่นเก่าที่เจนจัดระดับมืออาชีพ เช่น จักรพันธ์ ยมจินดา และคันสนีย์ นาคพงษ์ ต้องถือเป็นจุดขายรายการข่าวของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 เลขก็ว่าได้

ดังนั้นผู้บริหารจึงให้ความสำคัญกับการคัดเลือกตัวผู้ประกาศข่าวภาคหลัก ที่จะต้องเป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิด มีความน่าเชื่อถือ และมีประสบการณ์ในการคลุกคลีอยู่กับข่าวมานาน ผู้บริหารจึงเลือกวิธีการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวลักษณะดังกล่าว โดยการดึงบุคคลภายนอกที่มีความ

สามารถโดดเด่นเป็นพิเศษเข้ามาร่วมงานด้วย อันนับเป็นจุดเด่นและความสำเร็จในการนำเสนอข่าวที่สามารถดึงดูดผู้ชมได้เป็นอย่างดี

ธุรกิจการจัดประกวดนางสาวไทย อันเป็นธุรกิจนอกเหนือจากการประกอบธุรกิจสถานีโทรทัศน์ยังส่งผลให้ผู้บริหารช่อง 7 นำมาเชื่อมโยงต่อการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยการกำหนดให้มีตำแหน่งนางงามผู้ใช้ภาษาไทยดีเด่น เพื่อนำมาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวของสถานีอีกหนทางหนึ่ง ซึ่งแน่นอนว่านอกจากจะทำให้ได้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาไทยได้ชัดเจนแล้ว ยังได้บุคคลที่มีหน้าตาสวยงาม มีบุคลิกดีอีกด้วย

สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 อ.ส.ม.ท.

เป็นที่ทราบกันดีว่า สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. อยู่ภายใต้การควบคุมขององค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย ที่อยู่ภายใต้การควบคุมของนายกรัฐมนตรี ซึ่งจะส่งรองนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีคนใดคนหนึ่งเข้าไปกำกับดูแล

ในแง่การบริหารงาน องค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย จะมีคณะกรรมการบริหาร โดยการคัดเลือกบุคคลจากหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนเข้าไปควบคุมดูแล โดยมีผู้อำนวยการองค์การสื่อสารมวลชนทำหน้าที่เป็นเลขานุการคณะกรรมการบริหาร

ในส่วนการบริหารงานภายในฝ่ายข่าวของสถานีโทรทัศน์ ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. ขึ้นอยู่กับการควบคุมดูแลของสำนักข่าวไทย บรรดาผู้บริหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับรายการข่าวโทรทัศน์ของช่อง 9 อ.ส.ม.ท. จึงพอที่จะสรุปได้ดังนี้ คือ ผู้อำนวยการองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย ผู้อำนวยการสำนักข่าวไทย หัวหน้าฝ่ายข่าวโทรทัศน์ และบรรณาธิการข่าวในส่วนสายงานต่าง ๆ

นอกจากนี้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้ประกาศข่าว นอกเหนือจากบุคคลที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว ยังมีฝ่ายรายการที่เข้ามามีส่วนในการดูแลรับผิดชอบสรรหาด้วยเช่นกัน กล่าวคือ เนื่องจากในฝ่ายข่าวโทรทัศน์สถานีไม่มีตำแหน่งผู้ประกาศข่าวโดยตรง หากมีแต่เพียงตำแหน่ง ผู้สื่อข่าว ในส่วนของตำแหน่งผู้ประกาศ มีอยู่ที่ฝ่ายรายการ ดังนั้นตำแหน่งของผู้ประกาศข่าวของช่อง 9 อ.ส.ม.ท. จึงเป็นตำแหน่งที่เรียกกันเองตามหน้าที่รับผิดชอบ เพราะทุกคนที่เป็นผู้ประกาศข่าวจะมีตำแหน่งผู้สื่อข่าว อย่างไรก็ตามฝ่ายรายการก็ยังคงมีหน้าที่ให้การดูแลเรื่องการแต่งหน้าทำผม และด้านเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายให้กับผู้ประกาศข่าวหรือผู้สื่อข่าวเหล่านี้ด้วย

เนื่องจากสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. เป็นกิจการของรัฐที่บริหารงานโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ นอกเหนือจากการตอบสนองนโยบายและปฏิบัติงานของรัฐบาลแล้ว ก็ต้องดำเนินธุรกิจแข่งขันกับสถานีโทรทัศน์อื่น ๆ เพื่อให้มีกำไรอีกด้วย ในส่วนตัวผู้บริหาร จึงมีความสำคัญที่จะผลักดันและบริหารกิจการให้ตอบสนองนโยบายดังกล่าวให้ได้

ในแง่ตัวผู้บริหารของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 ซึ่งถูกควบคุมโดยผู้อำนวยการสำนักข่าวไทย และผู้อำนวยการองค์การสื่อสารมวลชนกรุงเทพ ในการศึกษาพบว่าล้วนส่งผลโดยตรงต่อการคัดเลือกบุคคลเข้ามาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าว โดยเฉพาะในรายการข่าวภาคหลักของสถานีเท่าที่ผ่านมามีพบว่า ผู้อำนวยการองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย ที่เข้ามารับตำแหน่ง มักจะดึงบุคคลที่คุ้นเคยมีความสนิทสนมให้เข้ามาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าว โดยผ่านกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยดึงบุคคลภายนอกที่มีความรู้และความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษ ในกรณีที่บุคคลเหล่านั้นมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของประชาชนโดยทั่วไปอยู่แล้ว และผ่านกระบวนการคัดเลือกโดยระบบอุปถัมภ์ ซึ่งบุคคลที่เข้ามาโดยวิธีการดังกล่าวมักจะไม่ใช่บุคคลที่มีชื่อเสียง หากเป็นคนใกล้ชิดหรือเป็นบุคคลที่ผ่านการแนะนำจากบุคคลที่มีความสนิทสนมกับ ผู้อำนวยการ อ.ส.ม.ท. เป็นพิเศษ ดังเช่น ในสมัยที่นายประสิทธิ์ หิตะนันท์ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ อ.ส.ม.ท. (พ.ศ. 2534 - 2536) ได้นำนายสุนทร สุจริตฉัตร เป็นผู้ประกาศข่าวภาคค่ำสมัยที่นายแสงชัย สุนทรวัฒน์ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ อ.ส.ม.ท. (พ.ศ. 2536 - 2539) ได้นำนายพิสิฐ กิริติการกุล เข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าวภาคค่ำ และสมัยนางอรสา คุงวัฒน์ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ อ.ส.ม.ท. (พ.ศ. 2540 - 2542) ได้ก๊อปปี้สกาเวลรัตน์ ถาวรศิริ เข้ามาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวภาคค่ำ หลังจากที่ สกาเวลรัตน์ ถาวรศิริ พ้นจากหน้าที่ผู้ประกาศข่าวไปในสมัยที่นายแสงชัย สุนทรวัฒน์ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ อ.ส.ม.ท.

จะเห็นว่าบรรดากระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว แต่ละยุคของผู้อำนวยการ อ.ส.ม.ท. แต่ละคน แตกต่างกันไปโดยสิ้นเชิง อันสืบเนื่องมาจากภูมิหลังและแนวคิดของผู้บริหาร อ.ส.ม.ท. ที่มีความแตกต่างกันไป สำหรับนายประสิทธิ์ หิตะนันท์ ในอดีตเคยทำงานเป็นผู้จัดการฝ่ายขายของสายการบินแอร์อินเดีย และถูกดึงเข้ามาเป็นรองผู้อำนวยการ อ.ส.ม.ท. ก่อนที่จะขึ้นสู่ตำแหน่งผู้อำนวยการ อ.ส.ม.ท. เป็นบุคคลที่มีพรรคพวกเพื่อนฝูงในวงการต่าง ๆ มากมาย จึงมีนโยบายที่บุคคลที่มีชื่อเสียงเข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าวเพื่อดึงดูดผู้ชม ส่วนนายแสงชัย สุนทรวัฒน์ เป็นที่ทราบกันดีว่าเป็นบุคคลที่คลุกคลีในวงการสื่อสารมวลชนมาโดยตลอด ประกอบกับเป็นคอลัมน์นิสต์ของหนังสือพิมพ์หลายฉบับ และเคยทำงานด้านข่าวต่างประเทศให้กับฝ่ายข่าวของช่อง 7 มาก่อน และ

เมื่อนายแสงชัย สุทธรวัดณ์ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ อ.ศ.ม.ท. จึงได้นำ นายพิสิทธิ์ กิริติการกุล เข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าว เนื่องจากมีแนวคิดที่ ผู้ประกาศข่าวควรเป็นผู้ที่ ครอบคลุมและมีประสบการณ์ในการทำงานข่าวมาก่อน ขณะที่นางอรสา คุณวัฒน์ อดีตเคยเป็นลูกหม้อ ของ อ.ศ.ม.ท. จึงมีความคุ้นเคยกับพนักงานของ อ.ศ.ม.ท. เป็นอย่างดี ประกอบกับการเสียชีวิตอย่าง กระทันหันของนายแสงชัย สุทธรวัดณ์ ที่ถูกคนร้ายลอบยิง ทำให้นางอรสา คุณวัฒน์ รองผู้อำนวยการ อ.ศ.ม.ท. ในขณะนั้นต้องขึ้นมารับตำแหน่งและพยายามสืบทอดคนนโยบายของนายแสงชัย ที่ ต้องการให้คนรู้ข่าวมาเป็นผู้ประกาศ จึงมีผู้ประกาศที่รู้งานข่าวรวมทั้งบุคคลที่มีความสนิทสนมกับ นางอรสา คุณวัฒน์ ขึ้นมาเป็นผู้ประกาศข่าวร่วมกัน แต่ภายหลังนายพิสิทธิ์ กิริติการกุล ก็ต้องพ้น หน้าที่ผู้ประกาศข่าวไปในที่สุด

อย่างไรก็ตามในส่วนของผู้บังคับบัญชาควบคุมดูแลงานข่าวระดับรองลงมาในสถานี โทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 9 อ.ศ.ม.ท. เองก็มีอิทธิพลต่อกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวเช่นกัน โดย ในแต่ละยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารในฝ่ายข่าว ก็จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของผู้ประกาศ ข่าวด้วย เช่น เมื่อผู้บริหารระดับสูงมีนโยบายที่จะเปลี่ยนแปลงรูปแบบการนำเสนอรายการข่าวให้ เป็นไปในเชิงรุก เน้นความรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ ผู้บริหารฝ่ายข่าว ก็จะตอบสนองด้วยการ รายงานข่าวโดยการถ่ายทอดสดเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นออกมารายงานผู้ชมในรายงานข่าว ภาคต่าง ๆ หรือภาคพิเศษ โดยตัดเข้ารายการประกาศทันทีทันใด ในจุดนี้เองที่ ต้องสรรหาและ คัดเลือกบุคคลเพื่อทำหน้าที่เป็นผู้รายงานข่าว หรือผู้ประกาศข่าวตามสถานที่เกิดเหตุการณ์ข่าวนั้น ๆ โดยส่วนใหญ่บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกให้ทำหน้าที่ดังกล่าว มักจะเป็นผู้สื่อข่าวที่มีความคุ้นเคย และมีประสบการณ์ในข่าวแต่ละเหตุการณ์ เช่น หากเป็นเรื่องของรัฐบาล พรรคการเมือง ก็จะ คัดเลือกจากผู้สื่อข่าวสายการเมือง หากเป็นเรื่องของการพิจารณาคดีสำคัญ ๆ เหตุการณ์ความไม่สงบ, เหตุเพลิงไหม้, ติ๊กตัม ก็จะคัดเลือกจากผู้สื่อข่าวสายสังคมหรืออาชญากรรม ซึ่งผู้ทำหน้าที่ใน ส่วนนี้ ส่วนใหญ่ผู้บริหารฝ่ายข่าวจะเป็นผู้ทำหน้าที่พิจารณาคัดเลือกโดยตรงและขึ้นอยู่กับแนวคิด ทัศนคติ และความชื่นชอบส่วนตัวของผู้บริหารฝ่ายข่าวเป็นหลัก บางครั้งก็ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่า บุคคลที่เข้ามาทำหน้าที่ดังกล่าวขาดคุณสมบัติและความเหมาะสม เช่น บุคลิกไม่ดี อ่านพูดภาษาไทย ไม่แตกฉาน การนำเสนอประเด็นยังสับสน เป็นต้น

ในส่วนวิสัยทัศน์ของผู้บริหารระดับสูง ที่มีส่วนในการกำหนดคุณลักษณะของผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. ส่วนใหญ่ มักขึ้นอยู่กับตัวผู้บริหาร อ.ส.ม.ท. เป็นหลัก เนื่องจากในแต่ละยุคมีการเปลี่ยนแปลงตัวผู้บริหาร

สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11

สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นหน่วยงานหนึ่งของกรมประชาสัมพันธ์ มีฐานะเทียบเท่ากองภารกิจหลัก คือ การเป็นเครื่องมือในด้านการประชาสัมพันธ์ของรัฐบาล เช่นเดียวกับสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ในแง่การบริหารงาน จะมีอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์มีหน้าที่ควบคุมดูแล และมีผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ควบคุมการบริหารงานในสถานี

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ขึ้นอยู่กับภารกิจประชาสัมพันธ์ คัดเลือก และควบคุมโดยฝ่ายรายการของสถานีเป็นหลัก ผู้มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบ ได้แก่ หัวหน้าฝ่ายควบคุมรายการ นับว่าเป็นบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกาศข่าวโดยตรงก็ว่าได้ ถึงแม้สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 จะมีฝ่ายข่าว ซึ่งทำหน้าที่ผลิตและนำเสนอรายการข่าว หากแต่ผู้ที่ทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวล้วนต้องผ่านการคัดเลือกมาจากฝ่ายควบคุมรายการ ทำให้หลายครั้งที่เกิดความขัดแย้งระหว่างฝ่ายข่าวกับผู้ประกาศที่มาจากฝ่ายรายการ เนื่องจากการคัดเลือกบุคคลที่จะเข้ามาทำหน้าที่ของฝ่ายควบคุมรายการ มักจะไม่ได้คำนึงถึงคุณสมบัติการเป็นผู้สื่อข่าว และมีประสบการณ์ในงานข่าวมาก่อน เมื่อสภาพของสังคมมีความเปลี่ยนแปลงไป การแข่งขันในการนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ ทวีความรุนแรงขึ้น แม้สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 จะไม่ได้คำนึงถึงในแง่ธุรกิจก็ตาม หากแต่ขึ้นชื่อว่าการทำข่าวแล้ว ก็หวังว่าจะต้องดึงดูดผู้ชมให้มาชมรายการของคนเช่นกัน สถานีจึงต้องปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงการนำเสนอให้ทันกับความต้องการของคนในสังคม โดยการเปลี่ยนแปลงบุคลิกลักษณะของผู้ประกาศข่าวที่ต้องเป็นผู้ที่มีความน่าเชื่อถือ และมีความรู้ในข่าวที่จะนำเสนอ โดยการสรรหาบุคคลที่มีลักษณะแตกต่างจากที่สถานีเคยมีมา แต่คำนึงถึงคุณสมบัติการอ่านออกเสียงภาษาไทยได้ถูกต้องตามอักขระชัดเจนแต่เพียงอย่างเดียว จึงสร้างความไม่พอใจให้กับฝ่ายรายการที่บางครั้งฝ่ายข่าวมีการถอดถอนผู้ประกาศที่มาจากฝ่ายรายการออกจากการเป็นผู้ประกาศข่าว โดยเฉพาะในยุคที่ ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล ได้เข้าร่วมปรับปรุงการนำเสนอรายการข่าวของสถานี ในปี พ.ศ. 2538

ถึงเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงทัศนคติและแนวคิดของผู้บริหารและผู้รับผิดชอบในรายการข่าวของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยต่อผู้ประกาศข่าวได้เป็นอย่างดีว่า ได้ส่งผลกระทบต่อการนำเสนอข่าวและภาพลักษณ์ของผู้ประกาศข่าวอย่างไร ผู้ประกาศข่าวของช่อง 11 จึงมักได้รับการวิพากษ์วิจารณ์จากผู้ชมว่ามีการนำเสนอที่ไม่เป็นธรรมชาติ

ก่อนข้างจะคิดรูปแบบทางราชการ และขาดความเป็นกันเองกับผู้ชม นอกจากนี้ยังไม่มีผู้ประกาศข่าวที่มีความรู้ในงานข่าวอย่างแท้จริง เป็นผู้นำเสนอข่าว เพราะผู้บริหารเน้นหนักในการสรรหาผู้ประกาศข่าวที่นอกจากจะมีบุคลิกดีแล้ว ยังต้องมีความสามารถอ่านออกเสียงภาษาไทยได้อย่างถูกต้องชัดเจนเป็นหลัก โดยการยึดถือบุคคลที่สามารถตอบโต้ใบอนุญาตผู้ประกาศ กว.

"เราก็ยอมรับว่า ผู้ประกาศของช่อง 11 ก่อนข้างจะนำเสนอที่เป็นทางการ และขาดความเป็นกันเอง ทั้งนี้เพราะ ช่อง 11 เราเน้นการนำเสนอข่าวเพื่อเป็นงานประชาสัมพันธ์ของรัฐ เนื่องจากช่อง 11 ยังเป็นของรัฐบาลอยู่ ช่อง 11 ไม่ได้ตั้งขึ้นมาเพื่อประโยชน์ในเรื่องธุรกิจ เพราะฉะนั้น เราต้องตอบสนองข่าวสารความรู้อย่างจริงจัง อย่างมาตรฐานผู้ประกาศข่าวของเรา ก็ต้องผ่านใบ กว. ซึ่งถือเป็นมาตรฐานของกรมประชาสัมพันธ์ ตรงจุดนี้เราถือว่าเป็นหัวใจสำคัญ และจะเป็นตัวประกันความสามารถทางด้านภาษา ทักษะการใช้ภาษาที่ถูกต้อง เนื่องจากคนอ่านข่าวจะเป็นแม่แบบของคนดูรายการในการใช้ภาษาไทย ตรงนี้สำคัญ" (อัมพวัน เจริญกุล, สัมภาษณ์, 10 มิถุนายน 2542)

จากการที่บรรดาผู้บริหารของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ล้วนเป็นข้าราชการในสังกัดกรมประชาสัมพันธ์ ทำให้ต้องมีการโยกย้าย ปรับเปลี่ยนตัวบุคคลที่จะเข้ามาบริหารดูแลอยู่ตลอดเวลา เช่นเดียวกับสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 9 อ.ส.ม.ท. การเปลี่ยนแปลงตัวผู้บริหารหลายครั้ง ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในระเบียบหลักเกณฑ์การคัดเลือกบุคคลที่จะเข้ามาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าว ไปด้วยอย่างช่วยไม่ได้ โดยเฉพาะในกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยระบบอุปถัมภ์จะเห็นได้ชัดเจน ที่ผู้บริหารระดับสูงมักจะฝากบุคคลเข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าว โดยแฝงเข้ามาในกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการ ผู้ได้บังคับบัญชาที่มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบในการสรรหาผู้ประกาศข่าว ไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงไม่รับ "เด็กฝาก" ไปได้เลย ส่งผลให้บรรดาผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 มีผู้ประกาศข่าวที่ขาดคุณสมบัติในการเป็นผู้รู้เรื่องข่าว และมีประสบการณ์ในการทำข่าว ผู้ประกาศข่าวจะเป็นเพียงผู้ที่อ่านข่าวตามสคริปต์แต่เพียงอย่างเดียว

สถานีโทรทัศน์ ไอทีวี

สถานีโทรทัศน์ ไอทีวี นับเป็นอีกสถานีโทรทัศน์แห่งหนึ่งที่ได้รับสัมปทานจากรัฐบาล ภายใต้การควบคุมดูแลของสำนักงานกฤษฎีกา

ในด้านการบริหารงานฝ่ายข่าวประกอบไปด้วย นายสุทธิชัย หยุ่น เป็นหนึ่งในคณะกรรมการบริษัท นายเทพชัย หยอง ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการด้านข่าว 1 นอกจากนี้ นายเทพชัย หยอง ยังรับหน้าที่เป็นผู้อำนวยการฝ่ายข่าว 1 อีกด้วย มีนายอัทธมา สุวรรณปากแพรง เป็นผู้อำนวยการฝ่ายข่าว 2 นายสุภาพ คลีขงาย เป็นผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการด้านกิจกรรมพิเศษ และเป็นผู้อำนวยการสถานี และมี นายกิตติ สิงหาปัด เป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายข่าว

นอกจากนี้บรรดาผู้บริหารฝ่ายข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี พบว่าโดยส่วนใหญ่แล้วมีประสบการณ์ในด้านสื่อมวลชนมาก่อนแทบทั้งสิ้น โดยเฉพาะสื่อหนังสือพิมพ์ เห็นได้จาก นายสุทธิชัย หยุ่น มีตำแหน่งเป็นอดีตนายกบริหารหนังสือพิมพ์เดอะเนชั่น และคอลัมนิสต์ ภายใต้นามปากกา "กาแฟดำ" นายเทพชัย หยอง มีตำแหน่งเป็นบรรณาธิการ หนังสือพิมพ์เดอะเนชั่น นายสุภาพ คลีขงาย อดีตนกหนังสือพิมพ์และคอลัมนิสต์ ภายใต้นามปากกา "ฉัตร เริงคอย" นายอัทธมา สุวรรณปากแพรง อดีตนกหน้าฝ่ายข่าวโทรทัศน์ ของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 9 อ.ส.ม.ท. นายกิตติ สิงหาปัด อดีตนกข่าวของบริษัท แปซิฟิก อินเทอร์เน็ตมิวนิเคชั่น จำกัด เป็นต้น

จากมุมมองผู้บริหารรับผิดชอบดูแลฝ่ายของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี จะพบว่าล้วนเกี่ยวข้องกับและมีประสบการณ์การทำข่าวมาแล้วอย่างโชกโชน เมื่อพวกเขาเหล่านี้ได้มีโอกาสเข้ามาบริหารและผลิตรายการข่าว จึงเป็นที่เชื่อได้ว่า ได้นำมุมมองและแนวคิด ของนักสื่อมวลชนเข้ามาใช้ในการเลือกสรรบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการทำงานอยู่ด้วย ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว จึงมีแนวคิดในการนำบุคคลที่ ต้องสามารถแสดงศักยภาพของความเป็นผู้รอบรู้ในข่าวที่นำเสนอ นอกเหนือจากสคริปต์ข่าวที่มีผู้สื่อข่าวจัดทำไว้ให้ มิใช่การอ่านข่าวตามสคริปต์แต่เพียงอย่างเดียว บรรดาผู้บริหารงานข่าวในสถานีโทรทัศน์ไอทีวีแทบทุกคน มีความเชื่อและทัศนคติตรงกันว่า คนที่จะมาทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศข่าวของไอทีวีนั้น จะต้องเคยเป็นผู้สื่อข่าวหรือมีประสบการณ์ในงานข่าวมาก่อน หรือถ้าหากไม่เคยทำงานข่าว ก็ต้องเป็นบุคคลที่พร้อมจะทุ่มเท และอุทิศเวลาในการศึกษา หาความรู้ และคลุกคลีในการทำข่าวอย่างจริงจัง

จากแนวความคิดและความเชื่อดังกล่าว ส่งผลต่อกระบวนการคัดเลือก สรรหาบุคคลที่จะมาเป็นผู้ประกาศข่าวของสถานีว่าจะต้องเคยเป็นผู้สื่อข่าวมาก่อน หรือมีพื้นฐานทางด้านงานข่าว โดยเข้าลักษณะของกระบวนการคัดเลือกแบบได้เด้า จากผู้สื่อข่าวเป็นผู้รายงานข่าว (News Reporter) และผู้นำเสนอข่าว (News Presenter) จนกระทั่งเป็นผู้ประกาศข่าวหลัก (Anchorman) ในที่สุด ซึ่งทำให้สถานีโทรทัศน์ ไอทีวี สามารถสร้างผู้ประกาศข่าวหน้าใหม่ ที่มีความสามารถในความเป็นผู้สื่อข่าว จนเป็นที่ยอมรับของผู้ชมโดยทั่วไป เช่น นารากร ดิษยาณ, กิตติ ถึงหาบัด, ดวงพร อัสวีไล และ ภัทรภาพร ตั้งษ์พวงทอง เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้กลุ่มผู้บริหารฝ่ายข่าวจะมีแนวคิดในการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวที่มาจาก การเป็นผู้สื่อข่าวมาก่อนจะได้รับการยอมรับจากผู้ชม แต่บรรดากลุ่มเจ้าของซึ่งเป็นผู้บริหารที่อยู่ในธนาคาร ไทยพาณิชย์ ผู้ร่วมถือหุ้น ได้แสดงความเห็นและติติง ถึงความสวยงามของผู้ประกาศข่าวของสถานีว่า "สวยสู้ช่องอื่นไม่ได้" การวิพากษ์วิจารณ์และติติงดังกล่าวของกลุ่มเจ้าของ ก็ส่งผลให้ผู้บริหารของฝ่ายข่าวต้องหันมาใช้วิธีการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวเช่นเดียวกับสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ เช่นกัน โดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกผู้ประกาศข่าวอย่างเป็นทางการ และกำหนดคุณสมบัติเรื่องของความสวยงามเพิ่มเติมขึ้นมา และไม่เน้นหาบุคคลที่มีคุณสมบัติในการเป็นผู้สื่อข่าวมาก่อน แต่ในที่สุดสถานีก็ไม่ประสบความสำเร็จในการสรรหาผู้ประกาศข่าวดังกล่าว เพราะในที่สุดเมื่อคัดเลือกได้บุคคลที่มีหน้าตาสวยงามแล้ว แต่หากเมื่อนำบุคคลเหล่านี้เข้ามาสู่กระบวนการทำงานด้านข่าว ที่ฝึกฝนในรูปแบบเต็ม ๆ ของผู้ประกาศข่าวรุ่นเดิมแล้ว ทุกคนก็ถนัดถใจและถาออก ไปในที่สุด คงเหลือแต่เพียง วราภรณ์ สมพงษ์ คนเดียว

จะเห็นได้ว่าจากทัศนะและแนวคิดของผู้บริหารงานข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีนั้น ได้แสดงให้เห็นถึงจุดยืนในความเป็นสถานีผู้นำเสนอข่าวสาร โดยเฉพาะในส่วนของกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวที่เน้นความเป็นผู้สื่อข่าวอย่างแท้จริง มิใช่เพียงผู้นำเสนอข่าวหรือผู้อ่านข่าวแต่เพียงอย่างเดียว ดังเช่นสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ โดยเฉพาะผู้บริหารของสถานีที่ลงมาทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศข่าวตัวเอง คือ สุภาพ กลิ่นงาย และเทพชัย หย่อง ซึ่งไม่เคยปรากฏในวงการข่าวโทรทัศน์มาก่อน ทำให้รายการข่าวของสถานีได้รับความนิยมและความเชื่อถือจากผู้ชมได้อย่างรวดเร็วทั้ง ๆ ที่สถานีเพิ่งเปิดทำการแพร่ภาพออกอากาศในระยะเวลาเพียงไม่กี่ปีเท่านั้น

ในส่วนวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานีโทรทัศน์ไอทีวี สุภาพ คลีซงาย รองผู้อำนวยการสถานี กล่าวถึงในส่วนของผู้ประกาศข่าวไว้ดังนี้ว่า

"ผู้บริหารของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีทุกคนมีความเห็นสอดคล้องกันว่า เราจะปลูกฝังส่งเสริมให้เขามีความสามารถในด้านข่าว และการบริหารงาน ผู้ประกาศข่าวไม่ใช่เพียงแต่มีหน้าที่อ่านข่าวหรือออกไปทำข่าวเพียงอย่างเดียว เราจะฝึกฝนให้เขาคิดเป็น ให้เขาออกความเห็นข่าวจีนนั้นควรจะนำเสนออย่างไร ควรจะสัมภาษณ์ใคร ให้เขาตั้งงานเป็น เป็นบรรณาธิการเองว่าจะผลิตข่าวนี้ออกมาในแนวทางใด เรามีเวทีให้เขาแสดงออกเสมอ ใครก็ตามที่อยากเข้ามาเป็นผู้ประกาศหน้าจอไม่ว่าจะเป็นผู้สื่อข่าว ช่างภาพ หรือช่างเทคนิค ถ้าเขามีความสามารถจริง ๆ และยอมที่จะมาคลุกกับงานข่าวตลอดเวลา เราเปิดโอกาสให้เสมอ เราจะหาตำแหน่งให้เขา ต้องให้ตำแหน่งมันดี โทลแบบแบงก์ เราเอาระบบการบริหารงานของธนาคารมาใช้ สักวันเขาจะก้าวขึ้นมาแทนที่ผมได้ ไม่ใช่ให้เขาอยู่แค่ผู้ประกาศข่าวเพียงอย่างเดียว"

จากแนวความคิดดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับผู้ประกาศข่าวและกลุ่มบุคคลที่อยู่ในงานข่าว สามารถสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้น ทำให้ผู้ประกาศข่าวทุกคนพยายามทุ่มเทความสามารถที่มีอยู่ให้กับองค์กร จนสร้างผลงานเป็นที่ยอมรับของประชาชน ซึ่งแทบไม่พบในสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ ที่ไม่มีอนาคตว่าเมื่อเป็นผู้ประกาศข่าวแล้ว เขาจะมีโอกาสได้เข้าไปถึงตำแหน่งผู้บริหารอย่างไร

กล่าวโดยสรุปแล้ว ในส่วนของผู้บริหารและเจ้าของ, ผู้บังคับบัญชาของสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ นั้น จะแตกต่างกันไปตามโครงสร้างของสถานีโทรทัศน์แต่ละแห่ง สถานีโทรทัศน์ที่ได้รับสัมปทานอุปถัมภ์ เช่น สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 และสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 บรรดาผู้บริหาร ผู้บังคับบัญชา กับเจ้าของสถานีจะเป็นบุคคลคนเดียวกัน ซึ่งมีหน้าที่และมีส่วนในกระบวนการสรรหา คัดเลือก ผู้ประกาศข่าวโดยตรง ตั้งแต่การเริ่มนโยบาย จัดหาผู้ประกาศข่าวเพื่อทดแทนผู้ประกาศข่าวเดิมที่ลาออกไป รวมทั้งเป็นผู้กำหนด นโยบายวิธีการสรรหาคัดเลือกว่าจะให้มีรูปแบบและวิธีการปฏิบัติอย่างไร จากนั้นก็จะมอบหมายให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ เช่น หัวหน้าผู้ประกาศข่าวหรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายอื่น ๆ ที่ผู้บริหารมอบหมายให้เป็นผู้ดำเนินการตามนโยบายนั้น ๆ แต่ท้ายที่สุด ผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจว่าจะคัดเลือกบุคคลใดเป็นผู้ประกาศข่าวก็คือ บรรดาเจ้าของหรือผู้บริหารสถานีนั่นเอง

นอกจากบรรดาเจ้าของหรือผู้บริหารสถานีโทรทัศน์จะมีส่วนโดยตรงในกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวแล้ว ทศนคดีและปมหลังของเจ้าของ และผู้บริหารสถานีที่เป็นนักธุรกิจ และมีกิจการทางด้านงานบันเทิง ไม่ส่งผลถึงการกำหนดนโยบาย การคัดเลือก รวมทั้งคุณสมบัติ และการแสดงบทบาทของผู้ประกาศข่าว โดยได้ให้ความสำคัญกับคุณสมบัติภายนอก ได้แก่ ความสวยงามของรูปร่างหน้าตา รวมไปถึงการอ่านออกเสียงให้ถูกต้องตามอักขระชัดเจน มากกว่าการให้ความสำคัญกับคุณสมบัติของความเป็นผู้รู้ข่าว หรือประสบการณ์ด้านข่าว

ในส่วนสถานีโทรทัศน์ ในสังกัดของราชการโดยตรง คือ สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. และสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ผู้บริหารสถานีคือ บุคคลที่รัฐหรือทางราชการคัดเลือกให้หมุนเวียนเข้ามารับตำแหน่งเป็นผู้บริหาร ซึ่งมีทศนคดีและปมหลังของแต่ละคนแตกต่างกันไป ผู้บริหารที่ให้ความสนใจและเอาใจใส่หรือมีพื้นฐานด้านสื่อสารมวลชน มักจะให้ความสำคัญต่อกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยให้ความสำคัญต่อกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว ที่มาจากการได้เคยเป็นผู้สื่อข่าวมาก่อน นอกจากนี้สิ่งที่พบอย่างชัดเจนก็คือ การที่ผู้บริหารสถานีมักจะเป็นผู้ตัดสินใจในการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวที่มาจากกระบวนการดึงบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษ

ผู้บริหารของสถานีโทรทัศน์เหล่านี้ จะเป็นผู้กำหนดนโยบาย และคุณสมบัติในการสรรหาคัดเลือกผู้ประกาศข่าว ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงตามผู้บริหารที่เข้ามาบริหารดูแลสถานี อย่างไรก็ตามผู้บริหารของสถานีโทรทัศน์ที่อยู่ในสังกัดราชการดังกล่าว มักจะใช้วิธีการคัดเลือกบุคคลโดยใช้วิธีการอุปถัมภ์อยู่บ่อยครั้ง ซึ่งบางครั้งก็เป็นไปในลักษณะแอบแฝง กับกระบวนการคัดเลือกโดยการประกาศรับสมัครอย่างเป็นทางการ บางครั้งก็เป็นไปอย่างเปิดเผย

ในส่วนของสถานีโทรทัศน์ ไอทีวี นั้น พบว่า ผู้บริหารของสถานี เป็นผู้ที่เคยอยู่ในแวดวงสื่อสารมวลชนมาก่อน และมีประสบการณ์ในการทำงานข่าวมาอย่างโชกโชน จึงมีแนวคิดต่อผู้ประกาศว่าจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านข่าวอย่างดี จึงส่งผลต่อการกำหนดนโยบายและคุณสมบัติของบุคคลที่จะเป็นผู้ประกาศข่าวว่า จะต้องเป็นผู้สื่อข่าวมาก่อน กระบวนการคัดเลือกสรรหาผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์ ไอทีวี จึงมีความชัดเจนว่า เป็นกระบวนการได้เด้ามาจากผู้สื่อข่าว

6.1.2.2 วิธีการบริหารจัดการ

การบริหารจัดการ หมายถึง บทบาทของผู้บริหารในการวางแผนในการดำเนินการจัดการเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานในองค์กรให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และนโยบายที่วางเอาไว้ ในการบริหารจัดการเกี่ยวกับผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์ที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้ เป็นการเน้นถึงระบบระเบียบ วิธีการปฏิบัติต่อผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์แต่ละแห่งว่า ผู้บริหาร เจ้าของสถานี หรือผู้บังคับบัญชา มีแนวทางปฏิบัติและกฎระเบียบในการควบคุมดูแลผู้ประกาศข่าวอย่างไร ซึ่งปัจจัยในส่วนของการบริหารจัดการดังกล่าวนี้ เป็นหนึ่งในหลาย ๆ ปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการสรรหา คัดเลือก บุคคลที่จะเข้ามาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวของแต่ละสถานีโทรทัศน์

ในส่วนของการบริหารจัดการผู้ประกาศข่าว จากการศึกษาพบว่า สถานีโทรทัศน์แต่ละแห่งมีวิธีการบริหารควบคุมดูแลผู้ประกาศข่าวในลักษณะที่แตกต่างกัน รวมทั้งกฎระเบียบและวิธีการปฏิบัติต่อผู้ประกาศข่าวก็มีแตกต่างกันด้วย ส่งผลให้กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวและลักษณะผู้ประกาศข่าวออกมามีความแตกต่างกันไป

สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3

นายประวิทย์ มาตินนท์ กรรมการผู้จัดการบริษัทบางกอกเอ็นเตอร์เทนเมนต์ จำกัด เคยกล่าวถึง รายการข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 ไว้ว่า "รายการข่าวก็เหมือนกับรายการบันเทิง ที่มีผู้ชมอยากจะพบกับภาพอะไรที่สวยงาม มีความสนุกสนาน นอกเหนือไปจากการรับรู้ข่าวสารแล้ว เราจะทำอย่างไรให้รายการข่าวของเราแตกต่างออกไปจากช่องอื่น เราต้องฉีกรูปแบบออกมา หาผู้ประกาศหน้าตาดี ๆ ใหม่ ๆ ไม่ให้ซ้ำซาก เพื่อให้เห็นว่าช่อง 3 มีความทันสมัยอยู่เสมอ เพราะสถานีเราทำธุรกิจเพื่อความบันเทิงเป็นหลัก โดยเฉพาะรายการละครที่ทำรายได้เลี้ยงทั้งสถานีก็ว่าได้"

ขณะที่นายประชา มาตินนท์ กรรมการรองผู้จัดการ บริษัทบางกอกเอ็นเตอร์เทนเมนต์ จำกัด ในฐานะหัวหน้าฝ่ายข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 กล่าวถึงผู้ประกาศข่าวไว้ว่า

"สถานีให้ความสำคัญกับผู้ประกาศข่าวมาก เพราะถือว่าเป็นหน้าตาของสถานี ต้องดูแลตัวเองทั้งหมด หน้าตา อย่าให้โทรม แต่งตัวให้มันทันสมัยหน่อย ถ้าใครมาติดต่อให้เขาไปโฆษณา

อะไรหรือทำอะไร ผมยินดี เพราะถือว่าคนของเรามีความสามารถจะได้เป็นที่รู้จักมากขึ้น ก็ทำให้คนดูข่าวของเรามากขึ้น"

นอกจากนี้ในส่วนของผู้บริหารระดับรองลงมา คือ นายตำรวจ ฉัตรโท หัวหน้ากองบรรณาธิการข่าวของสถานี ได้เคยกล่าวในการประชุมกองบรรณาธิการหลายครั้ง เกี่ยวกับผู้ประกาศข่าวว่า ถือเป็นบุคคลที่รายการข่าวให้ความสำคัญ เพราะเป็นคนนำเสนอเรื่องราวข่าวที่กองบรรณาธิการทำมาทั้งหมด ถ้าผู้ประกาศข่าวนำเสนอไม่ดี ไม่น่าสนใจ ไม่มีความเข้าใจในสิ่งที่นำเสนอ ก็ถือว่ารายการข่าวล้มเหลวโดยสิ้นเชิง ผู้ประกาศจะต้องเข้ามาติดต่อกับการทำข่าวทุกขั้นตอน และมีส่วนร่วมในข่าวนั้นด้วย ต้องออกไปทำข่าวเอง ไม่ใช่ให้ผู้ถือข่าวหรือบรรณาธิการเขียนมาให้ แต่เพียงอย่างเดียว

ในส่วนของผู้ที่รับผิดชอบดูแลและควบคุมผู้ประกาศข่าวโดยตรง คือ รัตติยากร ริมตินุ หัวหน้าผู้ประกาศข่าวได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้ประกาศข่าวของช่อง 3 โดยย้ำให้ ทุกคนดูแลความสวยงามและบุคลิกให้ดี นอกจากนี้จะต้องฝึกฝนอ่านหนังสือพิมพ์ให้มาก โดยเฉพาะได้กำหนดให้ผู้ประกาศข่าวต้องออกไปทำข่าวหรือสตู๊ปข่าวเป็นประจำและสม่ำเสมอด้วย

"แอนให้นโยบายไปเลยว่า ผู้ประกาศทุกคนต้องออกไปทำข่าว ใครจะไปทำข่าวสายไหนก็ได้ แต่เดือนนึงต้องได้ไม่ต่ำกว่า 15 ชิ้น และต้องติดตามสถานการณ์ข่าวที่เกิดขึ้น บางครั้งเราก็จะมีการทดสอบเกี่ยวกับเรื่องความรู้ในข่าว สถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อจะตรวจสอบว่า เขาติดตามจริงหรือเปล่า" (รัตติยากร ริมตินุ, สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2548)

จากแนวคิดของผู้บริหารงานข่าวและหัวหน้าผู้ประกาศข่าว ได้นำมาเป็นข้อปฏิบัติแก่บรรดาผู้ประกาศข่าวของช่อง 3 ซึ่งก่อนหน้านั้น ผู้ประกาศข่าวของช่อง 3 มีหน้าที่อ่านข่าวหรือลงเสียงในสตู๊ปข่าวแต่เพียงอย่างเดียว มิได้ต้องออกไปทำข่าวหรือมีหน้าที่เป็นผู้ถือข่าว แต่ในระยะหลังที่เกิดสถานีโทรทัศน์ไอทีวีขึ้น ฐานะและบทบาทของผู้ประกาศข่าวช่อง 3 ได้ปรับปรุง เพื่อให้ผู้ประกาศมีความรู้เรื่องข่าวมากขึ้น จากที่แต่เดิมแม้จะมีการกำหนดให้ผู้ประกาศข่าวออกไปทำข่าวบ้าง แต่ก็ไม่มีความเด่นชัด หรือเป็นกฎระเบียบตายตัว ใครจะไปทำก็ได้ไม่ทำก็ได้ เนื่องจากถือว่าผู้ประกาศมีหน้าที่รับผิดชอบงานอ่านข่าวเพียงอย่างเดียว

ในปัจจุบันสถานะของผู้ประกาศข่าวช่อง 3 จึงมีการปรับเปลี่ยนและเพิ่มบทบาทมากขึ้น ควบคู่ไปกับแนวคิดเดิมที่ต้องการให้ผู้ประกาศเป็นหน้าตาของสถานี ที่ยังคงไว้ในเรื่องของความสวยงามของหน้าตาไม่ว่าผู้ประกาศหญิงหรือชาย จะได้รับการดูแลเรื่องทรงผม ใบหน้า และเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย และเครื่องประดับ ที่ผ่านการเลือกสรรจากโรงเรียนเสริมสวยชื่อดัง รวมทั้งร้าน เสื้อผ้าชั้นนำ

ระเบียบวิธีการปฏิบัติของผู้ประกาศข่าว

ในส่วนของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 มีประเภทผู้ประกาศข่าว 2 ประเภท ตามที่ได้เคยกล่าวมาแล้วคือ (1) ผู้ประกาศข่าวนอกสถานี (2) ผู้ประกาศข่าวที่เป็นพนักงานของสถานี โดยผู้ประกาศข่าวทั้ง 2 ประเภท มีระเบียบวิธีการปฏิบัติที่มีความแตกต่างกันอยู่บ้าง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เวลาในการปฏิบัติงาน

ผู้ประกาศข่าวนอกสถานี จะมีเวลาปฏิบัติงานเพียงเข้ามาทำหน้าที่อ่านข่าวเฉพาะภาคข่าวที่ตัวเองรับผิดชอบ อาจจะมาเตรียมตัวก่อนการออกอากาศเพียงเล็กน้อย สถานีไม่เข้มงวด ในเวลาการเข้าทำงานเหมือนผู้ประกาศข่าวที่เป็นพนักงาน ที่ต้องมีเวลาปฏิบัติงานครบ 8 ชั่วโมง เช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายอื่น ๆ ของสถานี

หน้าที่และความรับผิดชอบ

ผู้ประกาศข่าวนอกสถานีจะมีหน้าที่อ่านข่าวตามสคริปต์ที่ผู้ประกาศข่าวจัดทำไว้ให้ แต่อาจจะแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมหรือให้ข้อมูลเพิ่มเติมในข่าวนั้น ๆ ได้ แต่ไม่มีส่วนร่วมในการผลิตข่าวที่ตนเองอ่าน เพียงทำหน้าที่ในการนำเสนอข่าวให้น่าสนใจ ซึ่งถือเป็นความสามารถเฉพาะตัวของผู้ประกาศข่าวนั้น ๆ ในขณะที่ผู้ประกาศข่าวที่เป็นพนักงานของสถานี อาจจะร่วมผลิตข่าวที่ตัวเองอ่านในแต่ละวันด้วย แต่จะไม่อ่านข่าวหรือพูดนอกสคริปต์มากนัก โดยเฉพาะในการรายงานข่าวภาคหลัก

นอกจากนี้ผู้ประกาศข่าวนอกสถานี โดยเฉพาะผู้อ่านข่าวกีฬา มักจะได้รับการคัดเลือกจากสถานีให้เป็นผู้บรรยายกีฬานัดสำคัญ ๆ ที่ถ่ายทอดทางโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่ง

ประเทศไทย รวมทั้งสถานีจะจ้างให้ทำหน้าที่เป็นผู้บรรยายกีฬาอื่น ๆ ของสถานีอีกด้วย ในขณะที่ผู้ประกาศข่าวกีฬาที่เป็นพนักงานของสถานี มักจะไม่ได้ได้รับความสนใจหรือส่งเสริมให้เข้าไปทำหน้าที่ดังกล่าว

การปฏิบัติต่อผู้ประกาศข่าว

จากแนวความคิดของผู้บริหารในสถานีตามที่ได้กล่าวถึงไว้แล้ว จะเห็นว่าผู้บริหารต้องการให้ผู้ประกาศข่าวเป็นสัญลักษณ์ เป็นหน้าตาและภาพลักษณ์ของสถานี รายการข่าวซึ่งถูกบรรจุไว้ในเวลาไพรม์ไทม์ของสถานี ถือเป็นเวลาที่มีผู้ชมมาก การจัดทำรายการข่าวที่นอกจากจะให้ข่าวสารความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ภายในประเทศและต่างประเทศแล้ว ยังสอดแทรกข่าวประเภทเบาะแส หรือซอท์นิวส์ไว้ในการนำเสนอข่าวภาคค่ำ ไม่ว่าจะเป็นการจัดแบ่งข่าวออกเป็นช่วงต่าง ๆ ที่จัดสรรหน้าที่ของผู้ประกาศข่าวไว้ตายตัว เหมือนกับการวางตำแหน่งสินค้าที่สามารถทำให้ผู้บริโภคจดจำได้ง่ายขึ้น เช่น รายงานข่าวภาค 17.30 - 20.10 น. จะแบ่งผู้ประกาศออกเป็นแต่ละช่วงการนำเสนอ คือ ช่วงซัพพอร์ตข่าวได้แก่ สุทธิพงษ์ ทศพิทักษ์กุล ช่วงเมืองไทยวันนี้ได้แก่ พัชรศรีเบญจมาศ ช่วงข่าวกีฬา ได้แก่ สาธิต กรวิฑู และช่วงข่าวราชสำนักได้แก่ สิทธิชาติ บุญมานนท์

ในส่วนของรายการข่าวภาคเช้า จะมีอรริษา ทุ่งศาสตร์ คู่กับชาอุชัย กายสิทธิ์ ข่าวภาคเที่ยงมีรัตติยากร ริมสินธุ คู่กับ จินดารัตน์ เจริญชัยชนะ และรายการข่าวภาคต้นคามาช่วงเวลาต่าง ๆ ได้แก่ รายการ 3 นาทีทั่วไทย, รายการ 180 วินาทีข่าว ผู้ประกาศคือ พิมพ์วรรณ สุขยางค์ รายการมองโลก ผู้ประกาศคือ พรหมพร ยูวะเวส และรายการทันเหตุการณ์ ผู้ประกาศคือ นลธวิษ พรหมจินดา

การวางตำแหน่งผู้ประกาศข่าวออกตามรายการต่าง ๆ ส่งผลให้ สถานีมีจุดขายโฆษณาที่แน่นอน ผู้ชมจะจำรายการข่าวและผู้ประกาศข่าวแต่ละคนได้ง่ายขึ้น อันส่งผลถึงลักษณะและประเภทของผู้ประกาศข่าวช่อง 3 ที่ประกอบด้วย ผู้นำเสนอข่าว (News Presenter) ผู้ประกาศข่าวที่ทำหน้าที่นำเสนอรายการข่าวที่ผู้สื่อข่าวได้จัดทำมาให้เรียบร้อยแล้วในรูปแบบสตูปีข่าว ผู้ประกาศข่าวมีหน้าที่นำเสนอ โดยทำความเข้าใจกับสตูปีหรือข่าวเหล่านั้น ก่อนที่จะสอดแทรกความคิดเห็นในช่วงเปิดรายการข่าวหรือปิดรายการให้น่าสนใจ ขึ้นอยู่กับปฏิภาณไหวพริบของผู้ประกาศข่าวคนนั้นว่าจะเลือกใช้วิธีการใด ด้วยคำและลีลาแบบใด

จากลักษณะการจัดประเภทรายการข่าวและการวางตำแหน่งผู้ประกาศข่าวเช่นนี้ ยังส่งผลต่อกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวที่สถานีจึงต้องกำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องของความสวยงาม

ของผู้ประกาศข่าวเป็นเกณฑ์สำคัญ รองลงมาคือบุคลิกภาพที่กระฉับกระเฉง และมีการอ่านออกเสียงภาษาไทยได้ถูกต้องชัดเจนรองลงมา โดยที่สถานีไม่เน้นที่จะเห็นหาคนที่รู้และมีประสบการณ์ในด้านงานข่าว หรือเคยเป็นผู้สื่อข่าวมาก่อนอย่างสถานีโทรทัศน์บางช่อง นอกจากนี้ยังส่งผลให้สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ไม่มีกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการได้เข้าจากผู้สื่อข่าวขึ้นมาเป็นผู้ประกาศข่าวดังเช่นสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ เช่นกัน เนื่องจากสถานีมีนโยบายอย่างแน่ชัดในการบริหารจัดการรายการข่าวที่มีการแยกหน้าที่กันอย่างชัดเจนว่า ผู้สื่อข่าวมีหน้าที่ทำข่าว ส่วนผู้ประกาศข่าวมีหน้าที่เกี่ยวกับการใช้เสียง ลงเสียงสตูดิโอข่าว (ในกรณีที่ผู้สื่อข่าวไม่สามารถลงเสียงในข่าวด้วยตนเองได้) และมีหน้าที่รับผิดชอบนำเสนอข่าวหรืออ่านข่าวตามที่ได้รับการมอบหมาย

ถึงแม้ในยุคที่มีการแข่งขันในด้านการนำเสนอข่าวมากขึ้น หลังจากเกิดสถานีโทรทัศน์ไอทีวีแล้วก็ตาม ยังไม่ส่งผลถึงการปรับเปลี่ยนโฉมหน้าของผู้ประกาศข่าวช่อง 3 มากนัก โดยเฉพาะในการนำเสนอข่าวภาคหลัก โดยเฉพาะในการนำเสนอข่าวภาคหลักที่สถานียังคงใช้ผู้ประกาศแบบผู้นำเสนอข่าวและผู้อ่านข่าว แต่อาจจะส่งผลกระทบต่อยังกลุ่มผู้รายงานข่าว (News Reporter) ที่แต่เดิมเคยมอบหมายให้ผู้ประกาศข่าวที่ได้รับการคัดเลือกมาทำหน้าที่นี้ โดยที่ผู้สื่อข่าวที่เป็นเจ้าของสายข่าวนั้น ๆ ในเหตุการณ์ที่จะรายงานไม่มีโอกาสได้เป็นผู้รายงานข่าว แต่ปัจจุบันสถานียอมที่จะให้ผู้สื่อข่าวบางคนเข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้รายงานข่าวได้บ้างตามโอกาสที่ควรใช้บุคคลที่รู้จริงในการรายงานข่าวนั้นให้ออกอากาศได้ โดยเฉพาะกรณีการถ่ายทอดสดตามเหตุการณ์ต่าง ๆ

จึงเป็นที่ยืนยันได้ว่า บุคคลใดที่จะก้าวเข้ามาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวหรือออกอากาศผ่านจอโทรทัศน์ จะต้องได้รับการยินยอมและตัดสินใจจากผู้บริหาร และถือเป็นเรื่องสำหรับผู้บริหารจะเป็นผู้พิจารณาถึงความเหมาะสมว่าใครจะสามารถออกอากาศได้

การปฏิบัติต่อผู้ประกาศข่าวของสถานีอีกประการหนึ่งก็คือ การพยายามส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ให้ผู้ประกาศข่าวเป็นที่รู้จักของประชาชนในวงกว้างมากขึ้น โดยการอนุญาตให้ผู้ประกาศข่าวไปร่วมในงานพิธีการต่าง ๆ เป็นตัวแทนของสถานี เป็นพิธีกรรายการการกุศล การไปร่วมงานกาชาด โดยให้ประชาชนมาถ่ายตึกเกอร์ร่วมด้วย ให้ไปร่วมรายการเกมส์โชว์ต่าง ๆ เช่น จินตารัตน์ เจริญชัยชนะ ไปออกรายการลับเฉพาะคนรู้ใจของใครภพ ลิ้มปัทม์ ช่อง 3 สาริต กรีกูล ไปออกเกมส์โชว์ รายการวิก 07 จินตารัตน์ เจริญชัยชนะ, รัตติยากร วิมลสินธุ, นิธิพร มั่นนาค,

นิริณาฏ ราชนิยม, พัชรศรี เบญจมาศ, ชาญชัย กายสิทธิ์ และนลธวัช พรหมจินดา ไปเป็นผู้จัดรายการวิทยุ นลธวัชไปแสดงละครสั้นของช่อง 3 และเป็นพระเอกละครการแสดงแสงสีเสียง งานปราสาทหินพนมรุ้งที่จังหวัดบุรีรัมย์ รับแสดงภาพยนตร์โฆษณาให้กรมสรรพากร รับเป็นพิธีกรเปิดตัวรถยนต์โตโยต้า หรือให้ศุทธิพงษ์ รับตงเสียงตปอดโฆษณาต่าง ๆ รวมทั้งยังอนุญาตให้ร้องเพลงและออกเทปเพลงได้ เช่น อภิญญา เจริญวงศ์ และชุติมา รอดอยู่สุข เป็นต้น

การอนุญาตให้ผู้ประกาศข่าวไปร่วมกิจกรรมต่าง ๆ นอกเหนือจากงานในหน้าที่อ่านข่าวแล้ว แสดงให้เห็นถึงการปฏิบัติต่อผู้ประกาศข่าวราวกับว่าพวกเขาคือ ดารา นักแสดง และนักร้องบ่อยครั้งที่ผู้ประกาศข่าวเมื่อเข้าไปสวมบทบาทดังกล่าวแล้ว ได้รับการตอบสนองจากผู้ชมที่รู้จักพวกเขาในฐานะที่เขาเหมือนเป็นดาราคณหนึ่งทีเดียว

"เอ้คิดที่เราเหมือนเป็นจุดขายของสถานี เรากลายเป็นส่วนหนึ่งของการทำโฆษณาให้กับสถานี บางทีไปออกงาน เด็ก ๆ ก็มารุมล้อมขอถ่ายเซ็นด์ น้อยครั้งที่เรียกชื่อเรา แต่จะเรียกเราว่าคนอ่านข่าวช่อง 3 ทำเหมือนกับว่าเราเป็นดารา ขอถ่ายรูปกับเรา โดยเฉพาะเวลาไปจัดรายการวิทยุ คนฟังจะจำได้ หรือเวลาไปที่ไหน ๆ ก็ต้องคอยระวังตัว ระวังภาพพจน์อยู่เสมอ" (นลธวัช พรหมจินดา, สัมภาษณ์, 10 กุมภาพันธ์ 2542)

นอกจากนี้สถานียังเน้นในเรื่องความสวยงามของผู้ประกาศข่าวด้วยการนำช่างแต่งหน้าที่มีชื่อเสียงมาอบรมการแต่งหน้าทำผมให้กับผู้ประกาศข่าวอีกด้วย

"ที่ช่อง 3 เคยเอาคุณนันทนา บุญหลงมาสอนผู้ประกาศฝึกออกเสียงว่าการออกเสียงที่คิมีพหลังควรจะฝึกฝนอย่างไร แล้วก็เอาช่างแต่งหน้าจากคัทเวอร์มาร์คมาสอนวิธีการแต่งหน้าให้ด้วย ทั้งผู้ประกาศข่าวและผู้สื่อข่าว เพราะเราถือว่าเรื่องการแต่งหน้าทำผมสำคัญมาก ถ้าภาพออกไปไม่ดี จะโดนนายว่า บางคนทำไมแต่งหน้าทำผมไม่สวย ก็จะถูกติ" (พรหมพร ชูเวศ, สัมภาษณ์, 10 กุมภาพันธ์ 2542)

จากวิธีการปฏิบัติต่อผู้ประกาศข่าวของสถานี จะเห็นได้ว่า ช่อง 3 ให้ความสำคัญกับรูปร่างหน้าตา และการปรากฏตัวของผู้ประกาศข่าว มากกว่าที่จะมุ่งเน้นฝึกฝนทักษะในการเรียนรู้ด้านงานข่าว หรือเนื้อหาของข่าว กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเป็นวิชาชีพ และจรรยาบรรณของสื่อมวลชน โดยเฉพาะการฝึกฝนการรายงานข่าว การตั้งประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์บุคคลใน

ข่าวหรือเหตุการณ์ ทั้ง ๆ ที่วิธีการดังกล่าวจะต้องนำมาใช้ในการทำงานอยู่ประจำก็ตาม สิ่งเหล่านี้สอดคล้องกับการที่สถานีปฏิบัติต่อบรรดาผู้ประกาศข่าวรุ่นเก่า ๆ ในอดีต โดยเฉพาะในระยะเริ่มแรกที่สถานีเริ่มแพร่ภาพ แม้ว่าผู้ประกาศข่าวจะไม่ปรากฏภาพและหน้าคาบจนจอโทรทัศน์ จะมีแต่เสียงที่อ่านข่าวออกมาเพียงอย่างเดียว แต่ในยุคนั้นก็ให้ความสำคัญกับผู้ที่ทำงานอยู่ในวงการโทรทัศน์ เนื่องจากมีอยู่จำนวนน้อย ในยุคต่อ ๆ มาที่เทคโนโลยีเริ่มทันสมัยมากขึ้น ภาพของผู้ประกาศข่าวเริ่มปรากฏบนจอโทรทัศน์ ทำให้ผู้ประกาศข่าวได้รับความสนใจจากผู้ชม สถานีจึงพิถีพิถันในการเลือกคนหน้าคาบมาเป็นผู้ประกาศข่าว โดยมีได้คำนึงถึงความรู้ความสามารถในงานข่าว ประกอบกับเนื้อหาข่าวการข่าวไม่ได้อยู่ในความสนใจของผู้ชม สิ่งที่ผู้ชมให้ความสำคัญและความสนใจก็คือ ความสวยงามของผู้ประกาศข่าวไม่ว่าผู้ชายหรือผู้หญิง ผู้ประกาศข่าวสมัยก่อนของสถานีจึงเปรียบเสมือนดาราดำ ได้ไปร่วมงานแสดงแฟชั่นโชว์ การถ่ายแบบลงปกหนังสือต่าง ๆ โดยเฉพาะสถานีมักจะรับบุคคลที่ได้รับการฝึกฝนมาจากผู้ใหญ่ หรือไม่ก็เป็นบุคคลที่มีตำแหน่งการันตีในด้านความงามมาอยู่ก่อนแล้ว เช่น อกันตริ ประยูรเทศนีย์ อดีตครองนางสาวไทย แสงเดือน แม้นวงศ์ เป็นต้น

จวบจนมาถึงในยุคปัจจุบันที่สังคมมีความเปลี่ยนแปลงมากขึ้น สถานีโทรทัศน์ไทย ทีวีสี่ ช่อง 3 เอง ได้พยายามปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบทบาทการนำเสนอข่าวอยู่ตลอดเวลา แต่ทว่ายังคงหลงเหลือวิธีการปฏิบัติต่อผู้ประกาศข่าวแบบเดิมไว้ เพื่อยังคงนโยบายของสถานีที่เน้นธุรกิจด้านความบันเทิงเป็นหลัก และเพื่อตอบสนองการดำเนินธุรกิจทางด้านความบันเทิงแขนงอื่น ๆ ของสถานี ในรูปแบบบริษัท บี อี ซี เวิลด์ มหาชน (จำกัด) ที่มีทั้งด้านธุรกิจรายการวิทยุ 4 คลื่น ในนามบริษัท ยูแอนด์ ไอ คอร์ปอเรชั่น จำกัด ธุรกิจการผลิตรายการป้อนสถานีโทรทัศน์ในนามบริษัท บี อี ซี เทโรเอ็นเตอร์เทนเมนต์ จำกัด และธุรกิจการผลิตรายการละครโทรทัศน์ในนามบริษัท รัตติโรจน์ จำกัด เป็นต้น

ด้วยการดำเนินธุรกิจความบันเทิงครบวงจรนี้เองส่งผลต่อการคัดเลือกและเฟ้นหาตัวผู้ประกาศข่าวให้เข้ามาตอบสนองและสามารถเข้ามาทำหน้าที่ด้านอื่น ๆ เพื่อประโยชน์ทางธุรกิจของสถานีเอง

สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5

โดยภาพรวมแล้วการบริหารของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 ผู้บริหารของสถานี รวมทั้งฝ่ายข่าว จะเป็นนายทหารที่กองทัพบกส่งมาบริหารงาน ดูแต่ตามวาระ โดยที่ส่วนใหญ่มิใช่ ผู้ที่มีความรู้ทางด้านงานข่าวโทรทัศน์ตามที่ได้เคยกล่าวไว้ในส่วนของผู้บริหารสถานี จึงทำให้การปฏิบัติต่อผู้ประกาศข่าวเป็นในฐานะ ผู้ที่ต้องรับคำสั่งและนโยบายจากทางกองทัพและนายทหารระดับสูงในกองทัพบกเป็นหลัก ในบางยุคผู้บริหารสถานีต้องการเน้นหาผู้ประกาศที่มีหน้าตาสวยงามเป็นหลัก และในบางยุคเมื่อเปลี่ยนผู้บริหารสถานี ก็จะไปค้นหาผู้ประกาศข่าวที่มีความรู้ความสามารถ และมีประสบการณ์ในการทำงานด้านข่าวมาก่อน โดยที่ไม่เน้นในเรื่องความสวยงามเพียงอย่างเดียว

อย่างไรก็ตามในการศึกษาพบว่า โดยส่วนใหญ่กระบวนการคัดเลือกหาผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 มักให้ความสำคัญในการคัดเลือกบุคคลที่มีหน้าตาสวยงามเป็นหลัก โดยเน้นเรื่องการอ่านออกเสียงรองลงมา โดยพันเอกมังกร โกสินธาณี รองหัวหน้าฝ่ายข่าวที่มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลผู้ประกาศข่าว ได้กล่าวถึงขั้นตอนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวในปี พ.ศ. 2537 ว่าส่วนใหญ่แล้วจะค้นหาผู้ที่มีหน้าตาสวยงามเป็นหลัก

ระเบียบวิธีการปฏิบัติของผู้ประกาศข่าว

ในส่วนของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 พบว่าสามารถแบ่งประเภทของผู้ประกาศข่าวตามลักษณะการทำงานได้ 3 ประเภท คือ (1) ผู้ประกาศข่าวที่มาจากบุคคลภายนอก (2) ผู้ประกาศข่าวที่เป็นพนักงานของสถานี (3) ผู้ประกาศข่าวที่เป็นข้าราชการทหาร โดยผู้ประกาศข่าวทั้ง 3 ประเภทนั้น สถานีจะมีระเบียบการปฏิบัติที่แตกต่างกันไป

เวลาการปฏิบัติงาน

ผู้ประกาศข่าวที่เป็นพนักงานของสถานี และผู้ประกาศข่าวที่เป็นข้าราชการทหาร จะปฏิบัติงานเต็มเวลา 8 ชั่วโมง ในขณะที่ผู้ประกาศข่าวที่เป็นบุคคลภายนอก จะมาปฏิบัติหน้าที่เฉพาะช่วงที่มีเวรอ่านข่าวหรือหน้าที่ที่สถานีมอบหมายให้มาอ่านข่าวเป็นกรณีพิเศษ เช่น การรายงานผลการเลือกตั้ง การเป็นผู้บรรยายกรณีการถ่ายทอดสดของสถานีโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย เป็นต้น

ในส่วนผู้ประกาศข่าวที่มาจากบุคคลภายนอก รวมทั้งผู้ประกาศข่าวที่มาจากพนักงานฝ่ายอื่นของสถานี จะไม่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดทำสคริปต์ข่าว มีหน้าที่เพียงอ่านข่าวที่ได้รับมอบหมายตามสคริปต์ที่ผู้ถือข่าวจัดทำไว้ให้เพียงอย่างเดียวเท่านั้น เช่นเดียวกับผู้ประกาศข่าวที่เป็นพนักงานของสถานี แต่มีหน้าที่ในการอ่านข่าวเพียงอย่างเดียว มิได้เป็นผู้ถือข่าวด้วย ในขณะที่ผู้ประกาศข่าวที่เป็นพนักงานของสถานี แต่เป็นผู้ถือข่าวหรือบรรณาธิการข่าวจะต้องมีหน้าที่ในการออกไปทำข่าว ผลิตข่าว และมีส่วนในการจัดทำข่าวเหล่านั้นเองด้วย

นอกจากนี้ผู้ประกาศข่าวที่มาจากบุคคลภายนอก และพนักงานของสถานี มักจะได้รับการคัดเลือกให้ไปทำหน้าที่พิธีกร หรือผู้บรรยายการถ่ายทอดสดเหตุการณ์สำคัญ เช่นในพระราชพิธีต่าง ๆ การแข่งขันกีฬากระดับชาติของสถานีโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทยด้วย โดยสถานีจะพิจารณาตามความสามารถและความเหมาะสมเป็นหลัก

การปฏิบัติต่อผู้ประกาศข่าว

จากแนวความคิดที่ผู้บริหารสถานีซึ่งเป็นนายทหารที่ได้รับการแต่งตั้งจากกองทัพบกให้ สดับหมุนเวียนเข้ามารับผิดชอบเป็นวาระที่ไม่มีกำหนดแน่นอนว่าจะดำรงตำแหน่งคราวละกี่ปี ไม่ว่าจะ เป็นตำแหน่งผู้อำนวยการสถานีหรือหัวหน้าฝ่ายข่าว ส่งผลให้มีกำหนดกฎเกณฑ์สำหรับผู้ประกาศข่าวแตกต่างกันออกไปบ้าง แต่โดยภาพรวมแล้วผู้บริหารสถานีถือว่าผู้ประกาศข่าวคือ สัญลักษณ์หรือตัวแทนของสถานี ประชาชนสามารถจดจำรายการข่าวได้ก็อาศัยการจดจำตัวผู้ประกาศข่าวเป็นหลักสำคัญ

ในยุคสมัยที่พลโทแป้ง มาตาทูกต ณ อรุยา ดำรงตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการสถานี จึงมีแนวความคิดในการจัดกลุ่มประเภทของผู้ประกาศข่าวรวมทั้งจัดวางตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ประกาศข่าวเสียใหม่ เพื่อให้เป็นเอกลักษณ์สำหรับการนำเสนอข่าวแต่ละภาค เพราะแต่เดิมการจัดเวรหน้าที่ผู้ประกาศข่าวของสถานีจะคละกันไป ไม่มีการกำหนดหรือวางตัวว่าใครจะรับผิดชอบอ่านข่าวภาคใดเป็นหลัก

ดังนั้นการที่จะจัดวางตำแหน่งผู้ประกาศข่าวคนใดให้เป็นผู้นำเสนอในรายการข่าวภาคหลักของสถานี สถานีจึงต้องกำหนดกฎเกณฑ์ในการคัดเลือก โดยการจัดระดับผู้ประกาศข่าวออก

เป็นเกรดต่าง ๆ ดังนี้ คือ เกรด 1 จะได้อ่านข่าวภาคหลัก เกรด 2 จะได้อ่านข่าวภาคเที่ยง เกรด 3 จะได้อ่านข่าวภาคเช้า และเกรด 4 จะได้อ่านข่าวภาคดึกหรือข่าวเบรค

สำหรับหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการจัดระดับผู้ประกาศข่าวนั้น สถานีได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นมาชุดหนึ่งเพื่อทำหน้าที่ในการประเมินผลผู้ประกาศข่าวทุกคนของสถานี โดยจะมีการทดสอบการอ่านข่าว และการสัมภาษณ์บุคคลขุควรรู้รอบตัวในเหตุการณ์ข่าวทั่วไป จากนั้นก็จะให้คะแนน และปิดประกาศให้ทราบว่าผู้ประกาศข่าวคนใดอยู่ในเกรดใด จากนั้นผู้มีหน้าที่ในการจัดเวรผู้ประกาศข่าวก็จะนำผลการประเมินจากคณะกรรมการ ไปจัดทำเวรอ่านข่าวให้ผู้ประกาศข่าว เหล่านั้นตามเกรดที่ได้รับต่อไป

อย่างไรก็ตาม แม้ผู้ประกาศข่าวคนนั้น ๆ จะได้รับการพิจารณาจัดระดับว่าอยู่เกรดใดแล้วก็ตามก็อาจจะเปลี่ยนแปลงเกรดได้ภายหลัง เนื่องจากสถานีจะติดตามผลงานการทำหน้าที่ของผู้ประกาศข่าวคนนั้น โดยการจัดประเมินผลและทดสอบทุก 6 เดือน โดยใช้วิธีการสุ่มอัดเทปการนำเสนอข่าวของผู้ประกาศข่าวแต่ละคน แล้วนำมาประเมินผลจัดระดับใหม่ว่าใครมีพัฒนาการที่ดีขึ้น หรือมีความผิดพลาดในจุดใด

"ถึงแม้ผู้ประกาศจะได้อ่านข่าวแล้ว เราก็จะมีการประเมินพวกเขาทุก ๆ 6 เดือน เพื่อที่จะจัดระดับผู้ประกาศ โดยคณะกรรมการที่สถานีแต่งตั้งขึ้น ซึ่งรวมทั้งผมด้วย คอยให้คะแนนว่าตั้งแต่ที่เขาเริ่มอ่านข่าวมา เขามีความก้าวหน้าขึ้นบ้างหรือไม่ ถึงไหนที่ได้ดึกเดือนไปแล้วเขาได้นำไปแก้ไขปรับปรุงหรือไม่ เขามีความรู้เรื่องข่าว เรื่องทั่ว ๆ ไป ต่างประเทศหรือไม่ เราเคยให้คนออกมาร่วมเป็นกรรมการประเมินผลด้วย แต่ตอนหลังต้องเลิกไป เพราะคนนอกมีภาระกิจมาก เรามีการให้คะแนน คนไหนได้คะแนนน้อยก็จะไปอ่านข่าวภาคดึก" (พล.ต. ประพาส ตฤณตนาท, สัมภาษณ์, 26 กรกฎาคม 2542)

การจัดระดับผู้ประกาศข่าว โดยแบ่งแยกตามความสามารถในเกรดที่ได้รับส่งผลต่อการบริหารจัดการผู้ประกาศของสถานีให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นับเป็นการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ ความสามารถของผู้ประกาศข่าวทุกคน ส่งผลต่อกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวที่จะสรรหาคนมารับผิดชอบในการเป็นผู้ประกาศข่าวประเภทใด โดยที่รายการข่าวแต่ละภาคจะมีความสัมพันธ์ต่อการจัดวางผู้ประกาศข่าว เนื่องจากสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 นอกจากจะเป็นสถานีของทางราชการ กองทัพบกแล้ว สถานียังต้องดำเนินนโยบายธุรกิจเพื่อแข่งขันกับสถานี

โทรทัศน์ช่องอื่น ๆ ด้วย ดังนั้นเวลาของการนำเสนอรายการข่าวจึงมักถูกจำกัดด้วยเวลาของรายการบันเทิงที่มารอออกอากาศอยู่หลังรายการข่าว ผู้บริหารจึงมักให้ฝ่ายข่าวควบคุมเวลาการนำเสนอข่าว โดยผ่านทางผู้ประกาศข่าวที่จะต้องอ่านตามสคริปต์ข่าวอย่างเคร่งครัด ห้ามเพิ่มเติมเสริมคำบรรยายภาพข่าวออกไป ทำหน้าที่ผู้ประกาศที่ได้รับการคัดเลือกมาจากกระบวนการได้เข้าที่มีความรู้ และมีปุมหลังของข่าวนั้น ๆ ก็ไม่สามารถแสดงถึงความเป็นผู้ข่าวได้อย่างเต็มที่ มีหน้าที่เพียงอ่านข่าวตามสคริปต์ให้ถูกต้องเท่านั้น ผู้ประกาศข่าวที่ผ่านการคัดเลือกเข้ามาทำหน้าที่ จึงเป็นเพียงผู้อ่านข่าว และผู้นำเสนอข่าว (News Presenter) แต่ไม่สามารถทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศข่าวหลัก (Anchorman) ได้ เนื่องจากข้อจำกัดตามที่ได้กล่าวมา ยกเว้นกรณีเกิดเหตุการณ์สำคัญ ที่รายการข่าวจะปรับตัวนำเสนอข่าวอย่างรอบด้านไม่ว่าจะเป็นการถ่ายทอดสดจากพื้นที่ต่าง ๆ การจัดทำสื่อบัซข่าว การสัมภาษณ์พูดคุยทางโทรศัพท์ การสัมภาษณ์บุคคลในห้องส่งของสถานี เช่น การรายงานผลการเลือกตั้งทั่วไป ในจุดนี้เองที่ผู้ประกาศข่าวถึงจะมีโอกาสแสดงความรู้ความสามารถได้อย่างเต็มที่ในฐานะผู้ประกาศข่าวหลัก (Anchorman)

ในส่วนของการปฏิบัติต่อผู้ประกาศข่าว เช่น การลงโทษผู้ประกาศข่าวที่อ่านข่าวหรือทำหน้าที่ผิดพลาด สถานีมีการลงโทษค่อนข้างเข้มงวด นั่นคือหากเกิดความผิดพลาดในส่วนผู้ประกาศข่าว ก็จะตัดเงินค่าอ่านข่าวหรือสั่งงดการอ่านข่าว จากกฎเกณฑ์ดังกล่าวนี้ทำให้ผู้ประกาศต้องพยายามอ่านข่าวไม่ให้เกิดความผิดพลาดมากที่สุด ส่งผลให้ไม่มีผู้ประกาศคนใดที่เสี่ยงต่อการอ่านนอกบทที่เสริมรายละเอียดเข้าไปในข่าวเอง และยังเพิ่มความพยายามในการศึกษาเนื้อหาข่าวก่อนการออกอากาศ

นอกจากนี้ตามหลักเกณฑ์ที่สถานีมีการจัดกลุ่มผู้ประกาศข่าวว่าใครอยู่ระดับใด เกรดอะไร โดยเฉพาะผู้ประกาศข่าวในเกรด 1 ที่มีหน้าที่อ่านข่าวภาคหลัก จะได้รับการจัดเวรอ่านข่าวด้วยความเท่าเทียมกัน ส่งผลให้สถานีไม่มีความโดดเด่นในการวางตัวผู้ประกาศข่าวภาคหลักให้ประชาชนจำได้ เนื่องจากผู้ประกาศข่าวที่ได้เกรด 1 และอ่านข่าวภาคหลัก ที่สถานีจัดกลุ่มไว้มีเป็นจำนวนมาก เมื่อต้องจัดเวรอ่านข่าวให้มีความเท่าเทียมกัน จึงไม่มีผู้ประกาศข่าวคนใดโดดเด่น และทำให้ผู้ชมจดจำได้ง่าย โดยเฉพาะผู้ที่ทำหน้าที่จัดเวร ผู้ประกาศข่าวยอมรับว่าในสภาพความเป็นจริงนั้นแม้ผู้ประกาศข่าวที่อยู่ในระดับเดียวกัน ก็มีความสามารถไม่เท่ากัน

"ผมอยากจัดให้ผู้ประกาศข่าว คนเดียวอ่านข่าวติดต่อกันไปเลย 2 - 3 วัน หรือทั้งสัปดาห์ ไม่อยากให้เขาหายหน้าไปนาน เดี่ยวคนจะจำไม่ได้ แต่ปัญหาสำคัญมันติดอยู่ที่เรื่องเงิน เราต้องจัดให้เขาได้อ่านข่าวเฉลี่ยเท่าเทียมกัน เพราะผู้หญิงทุกคนไม่ค่อยรู้เรื่อง ส่วนผู้ชายไม่มีปัญหา จัดให้อ่านอย่างไรก็ได้ ดังนั้นหลักสำคัญคือ จะต้องจัดให้เขาอ่านเท่าเทียมกัน และการจัดเวรก็ไม่ดูความสามารถของผู้ประกาศข่าวแล้ว เพราะเราถือว่าแต่ละคนมีความสามารถเท่าเทียมกัน เราต้องสมมติไปตามนี้ แต่ในความเป็นจริง ผมว่าความสามารถของผู้ประกาศข่าวแต่ละคนไม่เท่าเทียมกันแน่นอน" (พ.อ. มังกร โกตินธานี, สัมภาษณ์, 26 กรกฎาคม 2542)

ในส่วนของการบริหารดูแลผู้ประกาศข่าวอีกประการหนึ่ง คือการที่ถึงแม้สถานีจะมีตำแหน่งรองหัวหน้าฝ่ายข่าวที่ทำหน้าที่ดูแลผู้ประกาศข่าวโดยตรงแล้วก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติหัวหน้าผู้ประกาศข่าวนั้นทำหน้าที่เพียงเป็นผู้จัดเวรให้กับผู้ประกาศข่าวแต่เพียงอย่างเดียว และการจัดเวรนั้นก็ต้องจัดตามเกรดของผู้ประกาศข่าวตามที่คณะกรรมการประเมินผลไว้แล้วเท่านั้น มิได้ทำหน้าที่ในการควบคุมดูแลในด้านอื่น ๆ แต่อย่างใด โดยเฉพาะในเรื่องการกำหนดรูปแบบวิธีการนำเสนอ การพูด การแต่งกายของผู้ประกาศข่าวยังมีปัญหายู่มาก

"อย่างช่อง 5 เราไม่มีคนดูแลรับผิดชอบกับผู้ประกาศข่าวทุกอย่างอย่างชัดเจน เช่น เรื่องการแต่งกาย ทำผม ผมว่าบางทีมันยังไม่เข้ากัน ผู้ประกาศ 2 คน อ่านคู่กัน แต่บางทีแต่งตัวไปคนละแนวเลย บางทีวัยก็ไม่ใกล้เคียงกัน บางคนแก่ บางคนวัยรุ่น บางคนน้ำเสียงก็ไม่ใกล้เคียงกัน บางคนเสียงสูง บางคนเสียงใหญ่ อยากให้มีคนเข้ามาแก้ไขปรับปรุง และรับผิดชอบเรื่องนี้ไปเลย" (พ.อ. มังกร โกตินธานี, สัมภาษณ์, 26 กรกฎาคม 2542)

นอกจากนี้ยังพบว่าถึงแม้สถานีจะมีตำแหน่งผู้ประกาศข่าวแต่ในสภาพความเป็นผู้ประกาศข่าวเหล่านั้นมักจะบรรจุในตำแหน่งผู้สื่อข่าวมากกว่า ทั้งนี้ด้วยเหตุผลเรื่องปัจจัยคำตอบแทนเป็นสำคัญ เนื่องจากหากบุคคลที่บรรจุเข้ามาในตำแหน่งผู้ประกาศข่าว เมื่อต้องทำหน้าที่อ่านข่าวก็จะไม่ได้รับเงินค่าอ่านข่าว เพราะสถานีถือว่าได้รับเงินเดือนประจำอยู่แล้ว บุคคลเหล่านั้นจึงต้องใช้วิธีการบรรจุในตำแหน่งผู้สื่อข่าว ซึ่งเมื่อทำหน้าที่อ่านข่าวก็จะได้รับเงินค่าอ่านข่าว เพราะถือว่าการทำหน้าที่เพิ่มเติม อันเป็นเหตุผลหนึ่งที่ดูเหมือนว่าผู้ประกาศข่าวของสถานีต้องเป็น ผู้สื่อข่าวด้วย

และเนื่องจากสถานีอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของกองทัพบก ทางกองทัพบกจึงได้จัดตั้ง นายทหารที่มีรูปร่างหน้าตาดี ซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนของกองทัพในการทำหน้าที่เป็นพิธีกรในการนำเสนอรายการสำคัญ ๆ ของกองทัพที่จะจัดขึ้นเพื่อเผยแพร่กิจกรรมและประชาสัมพันธ์กองทัพ บรรดานายทหารเหล่านั้นได้เข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าวของสถานีอีกด้วย อันส่งผลให้ผู้ประกาศข่าวของสถานีจึงยังคงมีสภาพเหมือนกับในอดีตที่ผ่านมาที่ต้องมีนายทหารไม่ว่าชายหรือหญิงเข้ามาเป็นตัวแทนการนำเสนอข่าว อันเสมือนเป็นการคอกย้ำและแสดงภาพลักษณ์ของสถานีโทรทัศน์ที่ควบคุมโดยกองทัพบกอย่างไม่เสื่อมคลาย

สถานีกองทัพบก ช่อง 7

โดยภาพรวมแล้วสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 มีวิธีการบริหารผู้ประกาศข่าวที่ค่อนข้างคล้ายคลึงกับสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 เนื่องจากโครงสร้างของสถานีที่รับสัมปทานและบริหารงานโดยบริษัทเอกชนที่ดำเนินธุรกิจเพื่อนำเสนอความบันเทิงเป็นหลัก ทำให้สถานีมีเวลาในการนำเสนอข่าวน้อย เมื่อเทียบกับสัดส่วนในการนำเสนอรายการบันเทิง แต่อย่างไรก็ตามสถานีก็ยังคงให้ความสำคัญกับรายการข่าวไม่แพ้รายการบันเทิง เพียงแต่เป็นความสำคัญอันดับรองลงมาส่งผลให้สถานีแข่งขันในการนำเสนอข่าวไม่แพ้รายการละคร

นอกจากนี้ในส่วนของการบริหารจัดการ ดูแลผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์ทั้ง 2 แห่ง ศูนย์รวมอำนาจจะอยู่ที่เจ้าของและผู้บริหารสถานีเป็นสำคัญเช่นเดียวกัน ในส่วนของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 มีนายชาติเชื้อ วรรณตุศ และนางสุรางค์ เปรมปรีดิ์ เป็นผู้มีบทบาทอย่างสูง ทั้งในการคัดเลือกและจัดระดับผู้ประกาศข่าวว่าใครจะขึ้นมาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวบ้าง และรับผิดชอบอ่านข่าวภาคใด โดยภายหลังได้แต่งตั้งให้นิราวัลย์ พาณิชรุ่งเรือง เป็นหัวหน้าผู้ประกาศข่าว รับผิดชอบในการดูแลจัดเวรอ่านข่าวให้ผู้ประกาศ

ระเบียบวิธีการปฏิบัติต่อผู้ประกาศข่าว

ในส่วนของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 จะมีผู้ประกาศข่าว 2 ประเภท คือ (1) ผู้ประกาศข่าวที่เป็นพนักงานประจำของสถานี ซึ่งส่วนใหญ่นอกจากจะเป็นผู้ประกาศข่าวแล้ว ยังมีตำแหน่งผู้ถือข่าวอีกด้วย (2) ผู้ประกาศข่าวที่เป็นบุคคลภายนอก โดยสถานีจะจ้างให้มาอ่านข่าวเพียงอย่างเดียว โดยผู้ประกาศข่าวทั้ง 2 ประเภทจะมีระเบียบการปฏิบัติที่แตกต่างกัน

เวลาในการปฏิบัติงาน

ในส่วนของบุคคลภายนอกที่สถานีดึงตัวเข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าว สถานีกำหนดให้มาถึงสถานีก่อนเวลาออกอากาศ 1 ชั่วโมง หากใครไม่ปฏิบัติตามมาหลัง 1 ชั่วโมง จะถูกหักเงินค่าอ่านข่าว ซึ่งในเรื่องนี้สถานีถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดมากเมื่อเทียบกับสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ ที่มีการยืดหยุ่นให้ผู้ประกาศข่าวบุคคลภายนอก

ในส่วนของผู้ประกาศข่าวที่เป็นพนักงานของสถานี ก็จะต้องปฏิบัติงานครบ 8 ชั่วโมง นอกจากนี้จะต้องมีหน้าที่เป็นผู้ถือข่าว ออกไปทำข่าวตามสายงานของตนเอง จากนั้นจึงจะกลับมาปฏิบัติหน้าที่อ่านข่าวตามที่ได้รับมอบหมาย ในขณะที่ผู้ประกาศข่าวบุคคลภายนอก มีหน้าที่มาอ่านข่าวเพียงอย่างเดียว ไม่ต้องคอยคลุกคลีกับข่าวหรือมีส่วนร่วมในการทำงานข่าวด้วย ยกเว้นในรายชื่อเอกชัย นพจินดา ที่มีส่วนร่วมในการจัดทำข่าว แก้วไข่มุกขาว และอาจจะแสดงความคิดเห็นในประเด็นข่าวเพิ่มเติมได้

"การที่ บ.โย่ง เข้ามาฝ่ายข่าวก็หา ตั้งแต่ 17.30 น. ทั้งที่ตามความเป็นจริงแล้วข่าวกีฬา ช่อง 7 เริ่มออกอากาศประมาณ 20.10 น. บ.โย่ง สามารถมาถึงสถานี 19.30 น. ก็เพียงพอ ในการเตรียมตัวอ่านข่าว แต่ที่เป็นเช่นนี้เพราะขอบข่ายความรับผิดชอบของ บ.โย่ง ในฝ่ายข่าวก็หา มากกว่าการเป็นผู้ประกาศข่าว ซึ่งรวมไปถึง การคิดประเด็นข่าว, เขียนข่าว, ลงเสียงสตู๊ปข่าว, ให้คำแนะนำ เป็นที่ปรึกษา" (ศรสวรรค์ ภูวิจิตร, 2541 : 174)

แต่โดยภาพรวมแล้วพบว่า ผู้ประกาศข่าว ทั้งจากบุคคลภายนอก และที่เป็นพนักงานของสถานี มักจะมีหน้าที่ในการอ่านข่าวตามสคริปต์ที่มีผู้ถือข่าวจัดทำไว้ให้เพียงอย่างเดียว เรื่องการพูดเสริมประเด็นข่าว หรือแสดงมุมมองหลังของข่าวยาว ๆ นั้น จะไม่สามารถกระทำได้ เนื่องจากผู้บริหารมักจะไม่นุญาตให้ผู้ประกาศทำเช่นนั้น

การปฏิบัติต่อผู้ประกาศข่าว

จากแนวความคิดของผู้บริหารในฐานะเป็นเจ้าของสถานีโทรทัศน์ด้วยกัน จะพบว่าสถานีได้ให้ความสำคัญต่อผู้ประกาศข่าวของสถานีอย่างมาก โดยเฉพาะเจ้าของสถานีได้มีส่วนในการคัดเลือกบุคคลที่จะเข้ามาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าว ตามภาคต่าง ๆ โดยตรง

นอกจากนี้ในการศึกษายังพบว่า ในส่วนวิธีการนำเสนอข่าว ถูกละเมิด และการแสดงออกของ ผู้ประกาศข่าวขึ้นอยู่กับข้อกำหนดและจัดระเบียบโดย นางสุรางค์ เปรมปรีดิ์ เช่น ผู้ประกาศข่าว ต้องนั่งท่าตัวตรง ห้ามยิ้มหรือหัวเราะมากเกินไป และยังห้ามแสดงกิริยาอาการที่ไม่เหมาะสม รวมทั้งยังเข้ามามีส่วนกำหนดการแต่งหน้า ทำผมและเครื่องแต่งกายที่มักจะเน้นความเรียบร้อยเป็นหลัก

"ช่อง 7 เราไม่เน้นให้ผู้ประกาศข่าว Over Acting มันเป็นนโยบายมาจากผู้ใหญ่ ผู้ประกาศข่าวต้องเรียบร้อย สุภาพ ไม่ก้าวร้าว ดุดัน รวมไปถึงลักษณะการแต่งตัวด้วย ต้องให้ดูเรียบร้อย ไม่หวือหวา นำแฟชั่น แต่คุณแดงชอบคนสวย แต่งตัวดี นี่ไม่เคยถูกคุณแดงติ เรื่องหน้าตา แต่บางคนก็เคยถูกติ คุณแดงจะเน้นเลยว่าผู้ประกาศข่าวต้องดูดี ที่สำคัญต้องออกเสียงอักษรชัดเจน บรรทัดตอนต้องให้ถูกต้องเน้นมาก" (นิราวัลย์ พานิชรุ่งเรือง, สัมภาษณ์, 12 สิงหาคม 2542)

จากระเบียบและกฎเกณฑ์ดังกล่าว ส่งผลให้กระบวนการคัดเลือกบรรดาผู้ประกาศข่าว มักจะมุ่งเน้นหาผู้ประกาศที่มีหน้าตาสวยงาม มีบุคลิกดี และเน้นความสามารถในการอ่านออกเสียง ภาษาไทยชัดเจน โดยไม่เน้นที่จะมุ่งหานักคิดที่ควรมีประสบการณ์ด้านงานข่าวหรือเป็นผู้สื่อข่าวมาก่อน เนื่องจากสถานีต้องการเพียงบุคคลที่จะมาทำหน้าที่ในการอ่านข่าวเพียงอย่างเดียว โดยไม่มุ่งหวังว่าจะให้ผู้ประกาศมีการพูดหรือแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมในข่าวทำให้ภาพของผู้ประกาศข่าวที่ปรากฏต่อสายตาประชาชนเป็นผู้ประกาศข่าวประเภทนำเสนอข่าวเพียงอย่างเดียว (News Presenter) ในส่วนที่สถานีจัดแบ่งผู้ประกาศข่าวออกเป็น ส่วน ๆ ให้รับผิดชอบข่าวแต่ละภาคและแต่ละช่องของการนำเสนอ เช่น ช่วงสะเทือนข่าว ช่วงเส้นทางบันเทิงในการนำเสนอรายการข่าวเช่นนี้ จึงมีความจำเป็นที่ต้องใช้บุคคลที่มีลีลาในการนำเสนอมากกว่าการอ่านข่าวโดยทั่วไป ในส่วนของผู้ประกาศข่าวหลักที่ต้องทำหน้าที่ในการติดตามรายงานข่าวสาร เป็นผู้อยู่เบื้องหลังการทำงานข่าวเหล่านั้นด้วย รวมทั้งยังเป็นผู้แสดงบทบาทหลักในการนำเสนอข่าว และส่งข่าวหรือโยนข่าวไปให้ผู้สื่อข่าวในพื้นที่ (News Reporter) ที่มีการถ่ายทอดสดเข้ามานั้น เป็นลักษณะที่แทบไม่พบในการนำเสนอข่าวภาคปรกติ ยกเว้นที่จะเกิดเหตุการณ์หรือสถานการณ์พิเศษที่สำคัญ ๆ เท่านั้น สถานีจึงอนุญาตให้มีการรายงานข่าวภาคพิเศษที่จะให้ผู้ประกาศข่าวที่มีความสามารถมีประสบการณ์ของสถานีได้แสดงความสามารถในการเป็น ผู้ประกาศข่าวหลัก (Anchorman) ได้อย่างเต็มที่ เพราะรายการจะมีทั้งการอ่านข่าว รายงานข่าว การสัมภาษณ์ทั้งทางโทรทัศน์ และในห้องส่ง รวมทั้งการโยนข่าวให้ผู้รายงานข่าวในพื้นที่ได้แสดงความสามารถด้วย

สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9

การบริหารจัดการกับผู้ประกาศข่าวทั้ง 3 ประเภท โดยรวมแล้วขึ้นอยู่กับฝ่ายข่าวของสถานี ซึ่งอยู่ภายใต้การบริหารควบคุมโดยสำนักข่าวไทย และมีผู้อำนวยการองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทยกำกับดูแล ในบางยุคบางสมัยผู้อำนวยการ อ.ศ.ม.ท. ถึงกับลงมามีส่วนในการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยตรง

"ในสมัยที่คุณแสงชัย สุนทรวัฒน์ มาดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ อ.ศ.ม.ท. ท่านจะเข้ามาควบคุมดูแลเรื่องนี้โดยตัวของท่านเอง นอกจากให้นโยบายการคัดเลือกผู้ที่จะมาเป็นผู้ประกาศข่าวแล้ว ยังคัดเลือกผู้สื่อข่าวหรือเจ้าหน้าที่ของสถานี คนไหนที่เห็นว่ามีความสามารถและเป็นผู้ที่ถูกคลึงกับการทำงานข่าวขึ้นมาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวด้วย บางครั้งก็ดึงคนนอกที่ท่านรู้จักเข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าวด้วย" (จจรศักดิ์ ทิพย์ทัศน์, สัมภาษณ์, 26 สิงหาคม 2542)

ในส่วนของกระบวนการสรรหาและคัดเลือกโดยทั่วไป กรณีการประกาศรับสมัครคัดเลือกผู้ประกาศข่าวอย่างเป็นทางการนั้น ฝ่ายบริหารบุคคลจะเข้ามาทำหน้าที่ด้านธุรการรับสมัครและคัดเลือก ตรวจสอบคุณสมบัติในเบื้องต้น ก่อนที่จะส่งต่อให้ฝ่ายข่าวเป็นผู้ทำการคัดเลือกภายหลัง และสุดท้ายจะเป็นหน้าที่ของผู้อำนวยการ อ.ศ.ม.ท. จะเป็นผู้ตัดสินใจคัดเลือกกว่าจะให้บุคคลใดเป็นผู้ประกาศข่าวของสถานี

อย่างไรก็ตามในการศึกษาพบว่า ในกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 มักจะให้ความสำคัญในการคัดเลือกบุคคลที่มีหน้าตาสวยงาม มีบุคลิกดีเป็นหลัก ส่วนการอ่านออกเสียงภาษาไทยถูกต้องตามอักขระเป็นเรื่องรองลงมา แต่ในบางยุคที่สถานีมีการเปลี่ยนแปลงตัวผู้บริหาร คือ ผู้อำนวยการสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย ก็ส่งผลให้กระบวนการคัดเลือกเน้นหาบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในงานข่าวเป็นหลัก หากแต่ก็ยังพิจารณาถึงบุคลิกหน้าตาของบุคคลเหล่านั้นเป็นเกณฑ์รองลงมาด้วย

ระเบียบวิธีการปฏิบัติของผู้ประกาศข่าว

ในส่วนของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 อ.ศ.ม.ท. โดยส่วนใหญ่ผู้ประกาศข่าวจะเป็นพนักงานประจำของสถานี และมีผู้ประกาศข่าวบางส่วนที่เป็นบุคลากรภายนอก โดยผู้ประกาศข่าวที่

เป็นพนักงานประจำก็จะเป็นข้าราชการ และนอกจากจะเป็นผู้ประกาศข่าวแล้ว ก็จะมีตำแหน่งเป็นผู้สื่อข่าวด้วย

เวลาการปฏิบัติงาน

ในส่วนของผู้ประกาศข่าวที่เป็นพนักงานประจำของสถานีจะมีเวลาในการปฏิบัติงานครบ 8 ชั่วโมงเต็ม ส่วนผู้ประกาศข่าวที่มาจากบุคคลภายนอก รวมทั้งผู้ประกาศข่าวที่เป็นพนักงานของสถานีแต่ไม่ได้สังกัดฝ่ายข่าว จะมาอ่านข่าวเฉพาะเวลาที่ได้รับมอบหมาย อาจจะมาเตรียมตัวก่อนการออกอากาศเพียงเล็กน้อย โดยที่สถานีไม่เข้มงวดเหมือนกับพนักงานที่อยู่ในฝ่ายข่าว ซึ่งจะต้องปฏิบัติหน้าที่ครบ 8 ชั่วโมง

หน้าที่และความรับผิดชอบ

ในส่วนผู้ประกาศข่าวที่มาจากบุคคลภายนอกและผู้ประกาศข่าวที่เป็นพนักงานของสถานีแต่ไม่ได้สังกัดฝ่ายข่าว จะมีหน้าที่อ่านข่าวตามสคริปต์ที่มีผู้สื่อข่าวหรือผู้เรียบเรียงข่าวจัดทำไว้ให้เท่านั้น ไม่มีส่วนในการกำหนดประเด็นแก้ไข หรือมีส่วนร่วมในการผลิตข่าวชิ้นนั้น ส่วนผู้ประกาศข่าวที่เป็นพนักงานของฝ่ายข่าวโดยตรง ก็จะมีหน้าที่ในการออกไปทำข่าวในแต่ละวันตามสายงานที่รับผิดชอบ และมีหน้าที่ต้องกลับมาผลิตข่าวชิ้นนั้นเพื่อออกอากาศ โดยที่ตัวเองจะทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวด้วย

ในสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 ในการศึกษาพบว่าไม่มีการจัดตำแหน่งผู้ประกาศข่าวเอาไว้ในฝ่ายข่าว หากแต่ตำแหน่งดังกล่าวอยู่ที่ฝ่ายรายการของสถานี เรียกว่าตำแหน่งผู้ประกาศเฉย ๆ แต่ตำแหน่งผู้ประกาศข่าวในฝ่ายข่าวจะเป็นที่ทราบกันเองในหมู่คนที่ได้รับตำแหน่งนี้ เพราะทุกคนจะได้รับการบรรจุลงในตำแหน่งผู้สื่อข่าว ดังนั้น ผู้ประกาศข่าวของสถานีเมื่อบรรจุในอัตราของผู้สื่อข่าวจึงต้องออกไปปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้สื่อข่าวตามสายงานต่าง ๆ ด้วย

การปฏิบัติต่อผู้ประกาศข่าว

เมื่อผู้ประกาศข่าวที่ผ่านมาจากกระบวนการคัดเลือกประเภทต่าง ๆ ก็จะเข้ามาสู่กองบรรณาธิการข่าว ในการทำหน้าที่เป็นผู้บริหารโดยตรง ซึ่งประกอบด้วย หัวหน้ากองบรรณาธิการและบรรณาธิการข่าวจากส่วนสายข่าวต่าง ๆ (เทียบเท่ากับหัวหน้าแผนก) โดยกองบรรณาธิการจะมี

อำนาจหน้าที่ในการพิจารณาคัดเลือกบรรดาผู้ประกาศข่าวของสถานี ว่าใครจะทำหน้าที่รับผิดชอบอ่านข่าวภาคใด ทำหน้าที่จัดเวรการอ่านข่าวให้ผู้ประกาศข่าวทุกคน ไม่ว่าจะเป็นส่วนบุคคลภายนอกหรือคนในสถานี และคนในฝ่ายข่าว

แต่เดิมนั้น การจัดวางตัวผู้ประกาศข่าว มักจะนำบุคคลภายนอกที่เห็นว่ามีความสามารถเข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าวภาคหลัก ส่วนผู้ประกาศข่าวที่เป็นพนักงานของสถานีที่ไม่ได้มาจากฝ่ายข่าว จะได้รับการวางตัวให้อ่านข่าวภาคหลักคู่กับคนนอก เนื่องจากเห็นว่าเป็นคนหน้าตาสวยงามและมีบุคลิกดี แต่ไม่มีความรู้หรือประสบการณ์ในด้านข่าว อย่างไรก็ตามนโยบายการนำเสนอข่าวในสมัยนั้น เน้นการนำเสนอที่เรียบง่ายไม่มีการสัมภาษณ์ หรือติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด เป็นการนำเสนอข่าวที่ผู้สื่อข่าวหรือกองบรรณาธิการข่าวจัดทำไว้เรียบร้อยแล้ว ผู้ประกาศข่าวจะมีหน้าที่อ่านข่าวตามสคริปต์ไม่ให้ผิดพลาดแต่เพียงอย่างเดียว

ดังนั้นบุคคลที่จะมาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวจึงไม่ต้องแสดงบทบาทหรือความรู้ด้านข่าวแต่อย่างใด การจัดวางตัวผู้ประกาศข่าวในครั้งนั้น จึงต้องเลือกบุคคลที่มีหน้าตาสวยงามและสามารถอ่านออกเสียงภาษาไทยได้อย่างชัดเจน ถูกต้องตามอักขระวรรคตอน มีเสียงนุ่มนวลน่าฟังก็เพียงพอแล้ว

แต่เมื่อเข้าสู่ยุคของนายแสงชัย สุนทรวัฒน์ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ อ.ส.ม.ท. ได้เปลี่ยนแปลงนโยบายการนำเสนอข่าว และเปลี่ยนแปลงคุณสมบัติผู้ประกาศข่าวของสถานีใหม่ ที่จากเดิมคัดเลือกแต่คนสวยคนหน้าตาบุคลิกดีมาอ่านข่าวตามสคริปต์เพียงอย่างเดียว ก็มาสู่ยุคที่ผู้ประกาศข่าวจะต้องเป็นผู้รู้เรื่องข่าวนั้นด้วย ส่งผลให้กองบรรณาธิการข่าวปลดผู้ประกาศข่าวที่มีอยู่เดิม และผู้ประกาศข่าวที่มาจากบุคคลภายนอกที่ไม่มีความรู้และประสบการณ์ด้านข่าวออกไป รวมทั้งเฟ้นหาบุคคลที่มีความรู้เรื่องข่าวใน อ.ส.ม.ท. มาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวภาคหลักแทน

ต่อมาในยุคของนางอรสา คุณวัฒน์ เข้ามาดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย ต่อจากนายแสงชัย สุนทรวัฒน์ ก็ยังคงนโยบายที่ผู้ประกาศข่าวต้องเป็นผู้มีความรู้เรื่องข่าวต่อมา ในยุคนี้มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายการนำเสนอข่าวให้มีความเข้มมากกว่าเดิม โดยการเน้นการนำเสนอข่าวสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวดเร็ว โดยแบ่งช่วงเวลาการนำเสนอข่าวสถานการณ์ประจำวันที่เกิดขึ้นออกมาอย่างเด่นชัด คือ ในการนำเสนอข่าวภาคค่ำของสถานี แบ่งออกเป็นช่องการนำเสนอข่าวสถานการณ์เด่น ประมาณ 15 นาที โดยการนำเสนอในช่วง

เวลาดังกล่าว นอกจากจะเป็นการอ่านข่าวตามที่ผู้สื่อข่าวหรือกองบรรณาธิการข่าวจัดทำไว้ให้แล้ว ยังมีการถ่ายทอดสดการรายงานของผู้สื่อข่าวจากพื้นที่ต่าง ๆ รวมทั้งมีการสัมภาษณ์สดทางโทรศัพท์จากบุคคลที่เกี่ยวข้องในข่าวหรือสถานการณ์นั้น ๆ เพิ่มเติมเข้ามาอีก ส่งผลให้กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวต้องกำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่จะมาทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศข่าวว่านอกจากจะต้องเป็นผู้รู้ข่าวแล้ว จะต้องมีความสามารถในการตั้งประเด็นคำถามเพื่อสัมภาษณ์บุคคลในข่าวที่เกิดขึ้นได้ทุกเรื่อง และต้องมีความสามารถในการนำเสนอเชื่อมโยงการรายงานข่าวจากแหล่งต่าง ๆ ได้อย่างลื่นไหลเป็นธรรมชาติ รวมทั้งยังต้องกำหนดประเด็นที่จะเลือกสรรในการนำเสนอข่าวด้วยตนเองได้ เป็นการทำหน้าที่คล้ายกับผู้ประกาศข่าวหลัก (Anchorman) เหมือนกับผู้ประกาศข่าวของต่างประเทศ

ดังนั้นกระบวนการคัดเลือกสรรหาผู้ประกาศที่มีความสอดคล้องกับนโยบายการนำเสนอรายการข่าวประเภทนี้ ก็คือกระบวนการได้เด้าจากผู้สื่อข่าวหรือผู้ที่มีประสบการณ์และคลุกคลีอยู่กับงานข่าวมาโดยตลอด แต่มิได้หมายความว่าบรรดาผู้สื่อข่าวหรือผู้ที่มีประสบการณ์ด้านงานข่าวทุกคนจะสามารถทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวได้ทั้งนี้จะต้องมีคุณสมบัติด้านอื่น ๆ ประกอบด้วย เช่น จะต้องมีความรู้ด้านภาษาและบุคลิกดี สามารถอ่านออกเสียงภาษาไทยได้อย่างชัดเจนถูกต้องตามอักขระวรรคตอน มีน้ำเสียงชวนฟังอยู่บ้าง

ถึงแม้ผู้ประกาศข่าวที่ไต่เต้ามาจากการเป็นผู้สื่อข่าวจะมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ด้านข่าวมาเป็นอย่างดีแล้ว แต่ในการศึกษาพบว่า มีผู้ประกาศข่าวประเภทนี้หลายคนต้องถูกปลดจากตำแหน่งผู้ประกาศข่าว เนื่องจากยังมีความสามารถในการทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวไม่ดีเพียงพอ เช่น บุคลิกยังไม่มีความน่าเชื่อถือ การพูดจาอ่านออกเสียงตะกุกตะกักไม่ลื่นไหลเป็นธรรมชาติ น้ำเสียงไม่ชวนฟัง ไม่มีความสามารถในการนำเสนอให้น่าสนใจ เหตุผลในการปลดผู้ประกาศข่าวเหล่านี้พบในสถานีโทรทัศน์แทบทุกแห่งที่มีกระบวนการคัดเลือกโดยระบบไต่เต้าก็ว่าได้

อาจจะกล่าวโดยสรุปว่า การบริหารจัดการผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 9 นับตั้งแต่ยุคนายแสงชัย สุนทรวัฒน์ ดำรงตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย นับว่ามีความเป็นเอกภาพมากที่สุด เนื่องจากผู้บริหารได้ประกาศนโยบายในการคัดเลือก และกำหนดคุณสมบัติของผู้ประกาศข่าวไว้อย่างชัดเจนว่าจะต้องเป็นผู้รู้ข่าวหรือมีประสบการณ์ด้านข่าวมาก่อน ทำให้กองบรรณาธิการข่าวที่มีหน้าที่ควบคุมดูแลบริหารจัดการสามารถตอบ

ตนเองโยบายได้โดยง่าย หากแต่อุปสรรคปัญหาที่สำคัญในการค้นหาตัวผู้ประกาศข่าวที่มีคุณสมบัติดังกล่าว ก็นับว่าเป็นเรื่องยากอยู่เช่นกัน เพราะจะหาบุคคลที่มีความรอบรู้เรื่องข่าวเกือบทุกประเภทในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งผู้สื่อข่าวหลายคนยังขาดประสบการณ์ ขาดความรู้ในงานสายข่าวอื่น ๆ อยู่มาก คงจะหาคนที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในทุกสาขาไม่ได้ ดังนั้นกองบรรณาธิการข่าวมักจะเลือกผู้ประกาศข่าวที่มาจากสายข่าวการเมืองซึ่งสถานีถือว่าเป็นข่าวหลักของสถานี ในการศึกษาจึงพบว่า โดยส่วนใหญ่แล้ว ผู้ประกาศข่าวที่มาจากระบบนี้ได้มาจากการเป็นผู้สื่อข่าว มักจะคัดเลือกมาจากผู้สื่อข่าวสายการเมืองเป็นหลัก

สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11

สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 จัดเป็นกอง ๆ หนึ่งของกรมประชาสัมพันธ์ที่กำกับดูแลโดยสำนักนายกรัฐมนตรี ในส่วนของการบริหารจัดการ ถือเป็นหน่วยงานราชการที่อยู่ภายใต้ระเบียบของข้าราชการพลเรือนมืออธิการกรมประชาสัมพันธ์เป็นผู้บริหารสูงสุด และผู้อำนวยการสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 เป็นผู้บริหารสถานี ฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกาศข่าวนั้น มีอยู่ด้วยกันหลัก ๆ 2 ฝ่าย ได้แก่ (1) ฝ่ายจัดรายการ ซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการคัดเลือกสรรหาบุคคลที่จะเข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าว รวมทั้งยังมีหน้าที่ในการดูแล ควบคุม และจัดเวรให้ผู้ประกาศข่าวอีกด้วย (2) ฝ่ายข่าวปัจจุบันไปขึ้นกับสำนักกรมประชาสัมพันธ์มีหน้าที่ผลิตข่าว ตีพิมพ์สารคดี เพื่อป้อนให้กับผู้ประกาศข่าวทำหน้าที่ในการนำเสนอข่าวไปสู่ผู้ชม

ในยุคเริ่มต้นของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ผู้มีหน้าที่ในการคัดเลือกสรรหาผู้ประกาศข่าว เป็นหน้าที่ของฝ่ายจัดรายการ ทั้งนี้เนื่องจากระเบียบการบริหารราชการของกรมประชาสัมพันธ์ระบุให้ฝ่ายจัดรายการทำหน้าที่ดังกล่าว นอกเหนือไปจากการทำหน้าที่คัดเลือกและสรรหาบุคคลที่จะมาทำหน้าที่ผู้ประกาศและพิธีกรในรายการต่าง ๆ ของสถานี ไม่ว่าจะเป็นรายการถ่ายทอดสด หรือรายการที่จัดทำขึ้นในห้องส่ง ส่วนใหญ่ผู้ประกาศข่าวยุคแรก ได้ถูกคัดเลือกมาจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายกระจายเสียงของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ซึ่งเป็นผู้ประกาศข่าววิทยุมาก่อน

ในการนำเสนอรายการข่าวของสถานีในยุคนั้น เนื้อหาส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของทางราชการแทบทั้งสิ้น รูปแบบการนำเสนอก็เป็นแบบพิธีรีตรอง ส่งผลต่อกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวที่มักจะยึดถือผู้ประกาศข่าวที่มีน้ำเสียงดี อ่านภาษาไทยชัดเจน ถูกต้องตามอักขระ

พรรคคอน มากกว่าการที่จะเน้นความสวยงามหรือรูปร่างหน้าตาของผู้ประกาศข่าว เนื่องจากผู้ประกาศข่าวที่คัดเลือกเข้ามาจะทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศข่าว แต่เพียงอย่างเดียวจริง ๆ โดยจะต้องไม่อ่านผิดเพี้ยนไปจากสคริปต์ข่าวที่ได้จัดทำไว้ให้ โดยการนำเสนอรายการข่าว ก็ไม่ต้องมีลูกเล่นหรือลีลา การแสดงภูมิรู้ข่าวที่นำเสนอออกมาให้แสดงท่าทางอวดมน้ำเชือถือเป็นใช้ได้

จนในยุคต่อมามีการเปลี่ยนแปลงการบริหารและจัดการกับผู้ประกาศข่าวที่แต่เดิมเป็นหน้าที่ของฝ่ายจัดรายการมาสู่ยุคของฝ่ายข่าว เมื่อปี พ.ศ. 2538 ที่ ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล ในนามของบริษัทเอเชียวิชั่น จำกัด ได้เข้ามาร่วมปรับปรุงรายการข่าวกับสถานี และเข้ามาเป็นผู้เปลี่ยนแปลงกำหนดนโยบายการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวเสียใหม่ โดยเน้นว่าผู้ที่จะเป็นผู้ประกาศข่าวต้องเป็นคนข่าวโดยตรง หรือต้องมาถูกคัดเลือกกับการทำข่าวเท่านั้น จากนโยบายดังกล่าวส่งผลให้ผู้ประกาศข่าวที่มาจากฝ่ายจัดรายการเป็นผู้คัดเลือก ถูกปลดออกจากการอ่านข่าวภาคหลักของสถานีไปจนหมด คงเหลือไว้แค่การอ่านข่าวภาคย่อย ส่วนการนำเสนอข่าวภาคหลักคงมีแค่ผู้ประกาศข่าวที่เป็นผู้สื่อข่าวหรือคนที่มีประสบการณ์และคลุกคลีกับการทำงานข่าวจริง ๆ เท่านั้น เช่น ชูชาติ เทศติแดง ผู้สื่อข่าวสายการเมือง จิราพูน ถิ่นวานิชรัตน์ ผู้สื่อข่าวสายราชสำนัก และสังคม แต่เนื่องจากมีเจ้าหน้าที่ในฝ่ายข่าวของสถานีเพียงไม่กี่คนที่เข้าหลักเกณฑ์การเป็นผู้ประกาศข่าวที่ได้กำหนดไว้ ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล จึงดึงเอาบุคคลภายนอกที่มีความใกล้ชิดและเป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ในงานข่าว และคลุกคลีกับงานข่าวเข้ามาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวภาคหลักให้กับสถานี ได้แก่ สมฤทธิ์ ถือชัย และอดิศักดิ์ ศรีสม

จะเห็นได้ว่าจากนโยบายและการบริหารจัดการของดร. สมเกียรติ อ่อนวิมลในยุคนั้น ส่งผลต่อกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวที่เน้นการสรรหาและคัดเลือกบรรดาผู้สื่อข่าวในสถานีให้ขึ้นมาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าว โดยวิธีการคัดเลือกแบบได้เด้า อันทำให้โฉมหน้าของผู้ประกาศข่าวเปลี่ยนแปลงไปจากบุคคลที่มีหน้าตาสวยงาม มีบุคลิกดี และมีน้ำเสียงนุ่มนวลชวนฟัง การอ่านภาษาไทยชัดเจน มาเป็นผู้ประกาศข่าวที่มีความเชื่อมั่นในการนำเสนอและมีการแสดงออกในรายละเอียดของข่าวมากขึ้น ผู้ประกาศมีหน้าที่และบทบาทมากขึ้น จากที่เคยอ่านข่าวตามสคริปต์ข่าวที่จัดทำไว้ให้โดยผู้สื่อข่าวแต่เพียงอย่างเดียว ก็จะต้องทำหน้าที่ในการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์กับบุคคลในข่าว ทำหน้าที่เชื่อมโยงการเสนอข่าวจากผู้รายงานข่าวที่อยู่ในเหตุการณ์ข่าวหรือพื้นที่ต่าง ๆ ซึ่งจัดเป็นผู้ประกาศข่าวในประเภทผู้ประกาศข่าวหลัก (Anchorman) และผู้นำเสนอข่าว (News Presenter)

จากการเปลี่ยนแปลงการนำเสนอข่าวรูปแบบใหม่ของคร.สมเกียรติ อ่อนวิมล ส่งผลให้ ผู้ประกาศข่าวที่ถูกคัดเลือกมาจากฝ่ายรายการหลายคนโดนปลดออกไปนั้น ทำให้เกิดความสงสัย และยังจับแน่นนโยบายของคร.สมเกียรติ อ่อนวิมล ดังจะเห็นได้จากการให้สัมภาษณ์ของสุพมาล บุญยะกร ผู้ประกาศข่าวที่มาจากการคัดเลือกของฝ่ายรายการแต่ไม่ได้เป็นผู้สื่อข่าว มีตำแหน่งเป็นผู้ตรวจสอบและวิเคราะห์รายการฝ่ายจัดและควบคุมรายการ

"มีปัญหาในเรื่องของการอ่านข่าว เราไม่ใช่เด็กในคอนโทรล กรณีอย่างเช่น เคยถูกงดไม่ให้อ่านข่าวกระทันหัน เนื่องจากมีนโยบายว่าคนอ่านข่าวจะต้องไปทำงานเป็นผู้สื่อข่าวด้วย เราก็ยอมที่จะไม่ไปอ่านข่าว เพราะเราไปเป็นผู้สื่อข่าวไม่ได้ งานของเราคืองานฝ่ายจัดและควบคุมรายการ ทำไม่ถึงออกนโยบายแบบนี้ออกมา มันแก้งกกันชัด ๆ ก็ไม่มีคำตอบจนถึงทุกวันนี้ เราอยากได้คำตอบตรงนี้มากที่สุด" (สุพมาล บุญยะกร, สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2542)

ต่อมาเมื่อคร.สมเกียรติ อ่อนวิมล พ้นจากช่อง 11 ไปแล้ว นโยบายการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวก็กลับไปสู่ยุคเดิมที่ฝ่ายจัดรายการได้เข้ามาควบคุมดูแลอีกครั้งหนึ่ง และนำผู้ประกาศข่าวที่ถูกปลดในชุดคร.สมเกียรติ อ่อนวิมล กลับเข้ามาอ่านข่าวใหม่อีกครั้ง รวมทั้งลดเวลาการอ่านข่าวของผู้ประกาศข่าวที่คร.สมเกียรติ อ่อนวิมล คัดเลือกให้มาเป็นผู้ประกาศข่าวภาคหลักเพียงอย่างเดียว โดยกระจายจัดเวรให้ไปอ่านข่าวภาคอื่น ๆ ด้วย ในขณะที่ผู้ประกาศข่าวที่ คร.สมเกียรติ อ่อนวิมล คัดตัวเข้ามาต่างก็ลาออกจากการเป็นผู้ประกาศข่าวในเวลาต่อมา และแยกย้ายไปทำหน้าที่พิธีกรรายการอื่น ๆ แทน

จวบจนถึงยุคต่อมา ฝ่ายจัดรายการยังเข้ามามีบทบาทในการคัดเลือกและควบคุมดูแลผู้ประกาศข่าวด้วยการจัดเวรให้ผู้ประกาศข่าวอ่านข่าวคละกันไปทุกภาค ตามความเหมาะสมกับเวลาว่างจากงานประจำของผู้ประกาศข่าวแต่ละคน เนื่องจากทุกคนมีงานประจำอยู่แล้ว อันส่งผลให้ภาพรวมการนำเสนอข่าวของสถานีไม่มีความเด่นชัดในส่วนของผู้ประกาศข่าว อย่างไรก็ตามต่อมาทางฝ่ายรายการจึงพยายามที่จะจัดวางตัวผู้ประกาศข่าวให้รับผิดชอบในข่าวภาคต่าง ๆ ตามความเหมาะสม โดยการวางตัวผู้ประกาศข่าวในภาคหลัก ประจำแต่ละวันเป็นผู้ประกาศหญิงคู่กับชาย เพื่อให้ผู้ชมจดจำผู้ประกาศข่าวได้ง่ายขึ้น แต่ถึงกระนั้นผู้ประกาศข่าวช่อง 11 ส่วนใหญ่ก็จะยังไม่เป็นที่รู้จักของผู้ชมมากนัก เนื่องจากการจัดวางตัวผู้ประกาศข่าวหลักไม่มีความเด่นชัดและควมดีในการออกอากาศดังเช่นการจัดวางตำแหน่งของผู้ประกาศข่าวสถานีอื่น ๆ

และจนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้ที่กรมประชาสัมพันธ์มีนโยบายในการรวมหน่วยงานฝ่ายข่าวต่าง ๆ ในกรมไม่ว่าจะเป็นข่าวสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยกับฝ่ายข่าวโทรทัศน์ช่อง 11 เข้าด้วยกันโดยเรียกชื่อใหม่ว่า สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์ มีการเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารจัดการและผลิตงานข่าวร่วมกันระหว่างสถานีวิทยุและสถานีโทรทัศน์ มีการเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารจัดการและผลิตงานข่าวร่วมกันระหว่างสถานีวิทยุและสถานีโทรทัศน์ แต่หากมีกองบรรณาธิการข่าวแยกกัน ส่วนการตั้งงานให้ขึ้นอยู่กับหัวหน้าสายข่าวต่าง ๆ โดยให้คนอาวุโสที่สุดเป็นผู้ตั้งการ

จากนโยบายดังกล่าว นอกจากจะส่งผลต่อบรรดาผู้ประกาศข่าวของทั้งสถานีวิทยุและโทรทัศน์ที่ต้องทำงานร่วมกันแล้ว เนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอข่าวก็ได้รับผลกระทบด้วย กล่าวคือ ผู้สื่อข่าวจะได้รับคำสั่งให้จัดทำข่าวในรูปแบบสตู๊ปข่าว ที่ดำเนินการจัดทำข่าวลงเสียงในข่าวนั้นมาเรียบร้อยแล้วในรูปแบบของการรายงานข่าว ที่มีการกล่าวเปิดเรื่องราวโดยผู้สื่อข่าวหรือมีการกล่าวรายงานปิดท้ายข่าว ผู้ประกาศข่าวมีหน้าที่อ่านโปรยหัวข่าวที่มีอยู่เพียงเล็กน้อย หรือทำหน้าที่กล่าวเชื่อมโยงสตู๊ปข่าวต่าง ๆ เท่านั้น นอกจากนี้ยังต้องทำหน้าที่ในการสัมภาษณ์สดทางโทรศัพท์กรณีที่มีข่าวหรือเหตุการณ์สำคัญที่จะต้องติดตามรายงานให้ประชาชนได้ทราบ ส่งผลต่อกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวที่ต้องกำหนดคุณสมบัติเพิ่มมากขึ้นจากที่ต้องเป็นผู้อ่านออกเสียงภาษาไทยถูกต้องชัดเจน มีหน้าตาสวยงาม และบุคลิกดี จะต้องมีความรอบรู้ในข่าวและสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นด้วย สิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้ประกาศข่าวที่มีอยู่เดิมต้องหันมาปรับปรุงตนเอง ในการติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหวให้มากขึ้น เพราะส่วนใหญ่แล้วผู้ประกาศข่าวที่ไม่ได้เป็นผู้สื่อข่าวหรือคฤกคณิในงานข่าว จะมีปัญหามากในเรื่องนี้ เพราะมองว่าตนเองถูกลดบทบาทความสำคัญลงไป แต่ก็พบว่า มีผู้ประกาศข่าวบางคนชอบวิธีการเช่นนี้ เนื่องจากไม่ต้องรับภาระอ่านข่าวมากเกินไป และยังสามารถแสดงลีลาการนำเสนอข่าว เชื่อมโยงข่าวในแบบของตัวเอง ไม่ต้องเคร่งขรึมแบบทางการ เหมือนกับที่เคยทำมา

"การเปลี่ยนนโยบายการเสนอข่าวที่ให้ฝ่ายข่าวช่อง 11 ไปรวมกับข่าววิทยุ เป็นสำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์นั้นส่งผลต่อผู้ประกาศข่าวบ้าง เพราะแต่ละข่าวนั้นผู้สื่อข่าวจะลงเสียง เปิดหัวรายงานมาเลย ผู้ประกาศจะทำหน้าที่เชื่อมโยงข่าว ไม่ต้องอ่านข่าวนั้น ๆ เขาจะต้องเปลี่ยนวิธีการนำเสนอจากที่เคยอ่านเป็นข่าว ๆ ก็จะต้องพูดเชื่อมโยงข่าว ต้องพรีเซ็นต์ข่าว บางคนก็ชอบ บางคนไม่ชอบ เพราะเขาบอกว่าดูเหมือนลดความสำคัญของตัวเองลงไป บางข่าวที่ลงเสียงไม่โปรยหัวมาให้ผู้ประกาศข่าวก็โปรยเองไม่ได้ ผู้ประกาศข่าวบางคนก็พอใจโปรยให้ และบางทีก็โปรยหัวมา 3 - 4

บรรทัด ก็พูดเสริมเองไม่ได้ ก็อ่านไปตามที่เขาเขียนมา เพราะไม่เคยชิน ทำตัวเป็นผู้ประกาศข่าวจริง ๆ" (ชูชาติ เทศดีแดง, ตัมภาษณ์, 17 กันยายน 2542)

ระเบียบวิธีการปฏิบัติของผู้ประกาศข่าว

ผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 มีทั้งที่มาจากบุคคลภายนอก และบุคคลที่เป็นข้าราชการของกรมประชาสัมพันธ์ และของฝ่ายข่าว

เวลาในการปฏิบัติงาน

ในส่วนของเวลาการปฏิบัติงานผู้ประกาศข่าวบุคคลภายนอก และบุคคลที่เป็นข้าราชการ ในหน่วยงานอื่นของกรมประชาสัมพันธ์ และของสถานี ยกเว้นฝ่ายข่าวจะมาปฏิบัติหน้าที่อ่านข่าว เฉพาะเวลาที่ตัวเองได้รับมอบหมาย อาจจะทำก่อนเวลาเพียงเล็กน้อยเพื่อเตรียมตัวที่จะออกอากาศ ในขณะที่ผู้ประกาศข่าวที่เป็นข้าราชการสังกัดฝ่ายข่าวของสถานีจะต้องปฏิบัติหน้าที่ในการทำข่าว ผลิตข่าวด้วยแม้จะต้องมีเวรรับผิดชอบให้เป็นผู้ประกาศข่าวในวันนั้นก็ตาม

หน้าที่และความรับผิดชอบ

ผู้ประกาศข่าวที่มาจากบุคคลภายนอกและบุคคลที่เป็นข้าราชการจากหน่วยอื่นของกรมประชาสัมพันธ์จะมีหน้าที่อ่านข่าวเพียงอย่างเดียว ไม่ต้องมีหน้าที่ในการผลิตข่าวขึ้นนั้นหรือมีส่วนร่วมอื่นใด ส่วนผู้ประกาศข่าวที่มาจากผู้สื่อข่าวก็จะมีหน้าที่ผลิตข่าวอยู่เป็นประจำอยู่แล้ว และบางคนยังมีตำแหน่งเป็นบรรณาธิการข่าวด้วยซ้ำ ทำให้เขาต้องมีความรับผิดชอบในการดูแลงานข่าวอย่างใกล้ชิด

ในกรณีที่ผู้ประกาศข่าวอ่านข่าวผิดพลาดเช่นกัน ผู้ประกาศข่าวที่มาจากฝ่ายรายการมักจะโทษว่าสคริปต์ข่าวมีความผิดพลาด ในขณะที่ผู้สื่อข่าวก็จะโทษว่าผู้ประกาศไม่รอบคอบมีวิจารณ์ ฉลาดอ่านไปทั้งที่ผิด ๆ เป็นการ โยนความผิดใส่กัน อันนับเป็นปัญหาที่ขัดแย้งระหว่างผู้ประกาศข่าว ที่มาจากบุคคลภายนอกกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายข่าวมาโดยตลอด

"คนที่ได้รับการคัดเลือกให้เข้ามาอ่านข่าวภาคหัด มักเป็นคนของฝ่ายรายการ ของฝ่ายข่าวก็มีเข้ามา แต่มักจะได้อ่านข่าวภาคย่อย คนนอกจะอ่านข่าวภาคหัด เขาไม่มีเวรตามฤดูกาลกับข่าว เวลาเกิดความผิดพลาดขึ้นมา ผู้ประกาศข่าวที่มาจากฝ่ายรายการ ก็จะโทษว่าสคริปต์ข่าวผิด คน

ที่ทำศริปต์ก็บอกว่า คนอ่านข่าวน่าจะมี sense ไม่ใช่อ่านไปทั้งที่ผิด ๆ ก็จะมีการไขความผิดกันแบบนี้ตลอดมา ผู้ใหญ่ก็รู้ปัญหานี้ดี แต่ก็ไม่มีใครทำอะไร ตอนนั้นฝ่ายข่าวกับฝ่ายรายการมีปัญหา มีความขัดแย้งกัน จนถึงกับบอกว่าใครเป็นคนผิดให้ดูที่มาของผู้ประกาศคนนั้น ว่าใครฝากเข้ามา ถ้ามีเส้นใหญ่ที่ผู้ใหญ่ในกรมประชาสัมพันธ์ฝากเข้ามา การจะลงโทษเขาหรือปลดเขาออกก็ยากที่จะทำได้" (ชูชาติ เทศทิแสง, สัมภาษณ์, 17 กันยายน 2542)

คำกล่าวเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงระบบอุปถัมภ์ที่มีอยู่ในกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวและส่งผลถึงการบริหารควบคุมดูแลผู้ประกาศข่าวให้มีประสิทธิภาพและมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตัวเองได้มากน้อยหรือไม่อย่างไร ถึงเหล่านี้ก็จะปรากฏให้ผู้ชมเป็นผู้ตัดสินเองว่าผู้ประกาศข่าวเหล่านั้นเป็นผู้ประกาศข่าวที่ได้รับความนิยมและมีความสามารถเพียงใด

กล่าวโดยสรุปแล้ว การบริหารและการปฏิบัติของผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 นับได้ว่าเป็นการปฏิบัติตามระเบียบขั้นตอนของทางราชการอย่างเคร่งครัด (ในสถานการณ์ที่ไม่มีเรื่องการเมืองเข้ามาแทรกแซง) ฝ่ายที่มีหน้าที่สรรหาคัดเลือกบุคคลเข้ามาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวขึ้นอยู่กับฝ่ายจัดการที่ไม่มีความรู้และประสบการณ์ด้านข่าว หรือแทบไม่เคยคลุกคลีกับงานข่าวโทรทัศน์ ยังคงใช้ระเบียบกฎเกณฑ์เดิม ๆ ที่มีมาตั้งแต่ในอดีตมาทำหน้าที่ในการคัดเลือกบุคคลที่จะเข้ามาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าว โดยพยายามเน้นหาบุคคลที่มีความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาไทยให้ถูกต้องและชัดเจนเป็นหลัก และมีน้ำเสียงนุ่มนวลชวนฟัง อาจจะมีหน้าตาสวยงามรองลงมา โดยเน้นว่าบุคคลเหล่านี้ต้องผ่านการทดสอบมิใช่ผู้ประกาศข่าวมาแล้วเท่านั้น โดยไม่ได้พิจารณาว่าบุคคลที่เป็นผู้ประกาศข่าวจะต้องมีความรู้เรื่องข่าวหรือมีประสบการณ์ยอมที่จะมาคลุกคลีกับการทำข่าวหรือไม่ เพราะโดยส่วนใหญ่ผู้ประกาศที่เป็นคนในสถานีที่ได้รับเลือกขึ้นมาเป็นผู้ประกาศข่าว มักเป็นเจ้าหน้าที่จากฝ่ายรายการแทบทั้งสิ้น ทุกคนมีงานประจำที่ไม่เกี่ยวข้องกับการทำข่าวรับผิดชอบอยู่แล้วทั้งสิ้น จึงไม่มีเวลาที่จะเข้าใจถึงบทบาทการนำเสนอข่าวอย่างจริงจัง ส่งผลให้เกิดปัญหาขัดแย้งกับฝ่ายข่าวที่ต้องมีหน้าที่ผลิตข่าวและนำเสนอข่าวให้น่าสนใจ

"อย่างเรามีตำแหน่งเป็นผู้ตรวจสอบและวิเคราะห์รายการ ฝ่ายจัดและควบคุมรายการต้องมีหน้าที่ดูแล ต้องตรวจสอบและวิเคราะห์ บางวันแทบก่อนข้างเขอะ งานยุ่งไปหมด พอเที่ยงก็ต้องไปควบคุมรายการสด รายการทิศทางเศรษฐกิจ จนบ่ายก็ต้องกลับมาดูเทปคือ พอ 5 โมงเย็นต้องลงไปแต่งหน้า ทำผม เพราะต้องลงไปอ่านข่าว บางทีการจัดเวรอ่านข่าวก็ไม่เหมาะสมกับงานประจำที่

เรามีอยู่ มันค่อนข้างหนัก บางทีเราจัดรายการคอนเสิร์ต ๆ แล้วต้องตื่นเช้ารีบมาอ่านข่าว ก็ไม่มีข่าว
เกิดความผิดพลาดได้" (สุขมาต บุญยะกร, สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2542)

เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงประชาชนผู้ชมรายการข่าวมีความตื่นตัวในการรับรู้ข้อมูล
ข่าวสารในเชิงลึกมากขึ้น ช่อง 11 ถึงแม้จะเป็นสถานีของรัฐโดยตรง ก็จะต้องตอบสนองความ
ต้องการของผู้ชมรายการข่าวด้วย เพื่อรักษาและแย่งชิงกลุ่มผู้ชมจากสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ ราย
การข่าวจึงต้องปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงทั้งเนื้อหา รูปแบบ และวิธีการนำเสนอให้น่าสนใจมากขึ้น
 โดยเฉพาะบรรดาผู้ประกาศข่าวถือเป็นด่านแรกที่จะแสดงให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลง ดังกล่าว
โดยจะสามารถทำหน้าที่ของตนเองได้ดี และมีความน่าเชื่อถือเพียงใด ส่วนหนึ่งก็ขึ้นอยู่กับ
บริหารจัดการเพื่อให้ได้บุคคลที่มีคุณสมบัติที่ความเหมาะสมมากที่สุดเท่าที่จะทำได้

สถานีโทรทัศน์ ไอทีวี

สถานีโทรทัศน์ ไอทีวี อยู่ภายใต้การบริหารของบริษัทสยามอินโฟเทคนเมนท์ ต่อมาได้
เปลี่ยนเป็น บริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน) มีนายนพพร พงษ์เวช เป็นกรรมการผู้อำนวยการใหญ่
นายศรันย์ทร ชุติมา เป็นกรรมการผู้จัดการ นายสุทธิชัย หยุ่นเป็นกรรมการ

ในส่วนของการบริหารจัดการกับรายการข่าวข่าว จะขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบของฝ่าย
ข่าวที่มีนายสุทธิชัย หยุ่น เป็นที่ปรึกษาฝ่ายข่าว นายสุภาพ คลีขจาย เป็นผู้อำนวยการสถานี นาย
เทพชัย หยอง เป็นผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการและผู้อำนวยการฝ่ายข่าว 2 นาย อัสฉา สุวรรณปากแพรง
เป็นผู้อำนวยการฝ่ายข่าว 2 และนายกิตติ สิงหาปัด เป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายข่าว และยังมีตำแหน่ง
เป็น หัวหน้าผู้ประกาศข่าวด้วยอีกตำแหน่งหนึ่ง

โดยกลุ่มบุคคลในฝ่ายข่าวรวมทั้งบางคนยังมีตำแหน่งเป็นผู้บริหารของสถานีด้วย คือ
นายเทพชัย หยอง และนายสุภาพ คลีขจาย มีหน้าที่ในกระบวนการคัดเลือกสรรหาผู้ประกาศข่าว
โดยตรง ในรูปคณะกรรมการที่จะเป็นผู้กำหนดนโยบายการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวว่าจะ ไปใน
ทิศทางใด โดยเฉพาะสถานีโทรทัศน์ไอทีวีเป็นที่ทราบกันดีว่า มีนโยบายในการนำเสนอรายการข่าว
สารสูงถึงอัตราส่วนร้อยละ 70 จึง เกี่ยวข้องโดยตรงกับนโยบายการคัดเลือกสรรหามุคตากรที่จะ
มาตอบสนองนโยบายดังกล่าว ซึ่งในส่วนของผู้ประกาศข่าวนั้น นโยบายที่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจน
ในการสรรหา คือ จะต้องหา ผู้ประกาศข่าวที่มีคุณสมบัติเป็นผู้รู้ข่าว เป็นผู้สื่อข่าวมาก่อน หรือหาก

ไม่เคยมีคุณสมบัติดังกล่าว ก็จะต้องเข้ามาคัดเลือกร่วมกับข่าว เริ่มจากการเป็นผู้สื่อข่าวมาก่อน โดยไม่กำหนดคุณสมบัติด้านความสวยงาม หรือมีบุคลิกคิมีน้ำเสียงชวนฟัง เช่นสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ

นโยบายสำหรับการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ สถานีจะไม่รับผู้ประกาศข่าวที่มาทำหน้าที่เฉพาะการอ่านข่าวเพียงอย่างเดียว แม้บุคคลดังกล่าวจะเป็นผู้มีความสามารถในการอ่านข่าวหรือนำเสนอข่าว หรือแม้แต่เป็นบุคคลที่ได้รับความนิยม และความเชื่อถือจากประชาชนโดยทั่วไปก็ตาม ดังจะเห็นได้จากกรณีที่ไม่พบกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการดึงบุคคลที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษเข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าวในสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ดังที่สุภาพ คลีขจาย ผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ไอทีวีกล่าวไว้ดังนี้

"เราไม่อยากจะเห็นผู้ประกาศข่าวคนนอกมาทำงานไซด์ไลน์ ไม่ใช่เข้ามาแค่เวลาอ่านข่าวหรือมาก่อนเวลานิดหน่อยเพื่ออุศุศริปต์ เขาจะต้องมาประชุมข่าวร่วมกับเรา เวลา 10.00 น. และ 14.00 น. ต้องนั่งฟังการพรีเซ็นต์ข่าวว่าแต่ละเรื่องข่าวนี้นี้เบสิคกราวน์ข่าวอย่างไร เราเชื่อว่าถ้า คนรู้ข่าว เขาจะมีความมั่นใจในการนำเสนอข่าวของเขามากขึ้น สายตาที่สัมผัสกับกล้อง กริยา อาการ เราอยากให้คุณดูข่าวพูดว่า คนนี้รู้ข่าวจริงเป็นวัตถุดิบประสงค้ที่เราคัดคนอ่านข่าว"

นอกจากนี้ในการศึกษายังพบว่า สถานีโทรทัศน์ไอทีวีไม่มีกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยระบบอุปถัมภ์ ทั้งนี้เพราะสถานีได้กำหนดเป็นนโยบายไว้อย่างชัดเจนเช่นกันว่าจะไม่รับบุคคลที่ได้รับการฝากฝังมาจากผู้ใหญ่ หรือผู้บริหารระดับสูงในบริษัท รวมทั้งบรรดานักการเมืองต่าง ๆ เพราะสถานีเชื่อว่าเมื่อรับบุคคลเหล่านี้เข้ามาแล้ว จะก่อให้เกิดความยุ่งยากในการบริหารควบคุมดูแล และจะส่งผลกระทบต่อคนที่ตั้งใจทำงานด้วยความรู้ ความสามารถอย่างแท้จริง

ระเบียบวิธีการปฏิบัติของผู้ประกาศข่าว

ผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ไม่มีผู้ประกาศที่มาจากบุคคลภายนอก คงมีแต่ผู้ประกาศข่าวที่เป็นพนักงานของสถานี หากแต่บางคนมีฐานะเป็นผู้บริหารสถานีด้วย แต่ส่วนใหญ่จะมีหน้าที่เป็นผู้สื่อข่าวคงมีผู้ประกาศข่าวบางส่วนที่มีหน้าที่เป็นผู้ประกาศข่าว แต่ก็จะมีส่วนร่วมในการผลิตข่าวด้วย

เวลาการปฏิบัติงาน

ในส่วนของเวลาการปฏิบัติหน้าที่จึงผูกติดอยู่กับงานข่าวตลอดเวลา 8 ชั่วโมง และอาจจะมากกว่านั้น หากยังคงมีสถานการณ์ข่าวเกิดขึ้นภายหลังจากสถานีเริ่มออกอากาศ การจัดเวลาทำงานของผู้ประกาศข่าวและผู้สื่อข่าว จึงเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงตามกฎหมายแรงงานฉบับใหม่ที่กำหนดให้พนักงานทำงานประมาณ 8 ชั่วโมง จากการที่แต่เดิมผู้ประกาศข่าวบางคนมีเวรอ่านข่าวตั้งแต่เช้าจรดเที่ยงคืนก็ต้องถูกยกเลิกไป และมีการจัดเวลาการปฏิบัติงาน การอ่านข่าวให้สอดคล้องกับกฎหมายแรงงานด้วย

หน้าที่และความรับผิดชอบ

ตามที่ได้กล่าวได้ข้างต้นแล้วว่า ผู้ประกาศข่าวของสถานี นอกจากจะทำหน้าที่ในการอ่านข่าวภาคต่าง ๆ แล้ว ก็จะทำหน้าที่ผู้สื่อข่าวที่จะต้องออกไปปฏิบัติงานทำข่าว เขียนสคริปต์ นัดหมายบุคคลเพื่อสัมภาษณ์ประกอบการรายงานข่าว ร่วมประชุมกับกองบรรณาธิการข่าวเพื่อกำหนดประเด็นการทำข่าวและการนำเสนอ ข่าวชิ้นนั้น ๆ ให้มีความน่าสนใจ รวมทั้งการตรวจสอบแหล่งข้อมูล ที่มาของข่าว เพื่อนำเสนอข่าวให้รอบด้าน เจาะลึก ถึงข้อมูลของข่าว

นอกจากนี้ผู้ประกาศข่าวก็ต้องมีหน้าที่ออกไปถ่ายทอดสดการรายงานข่าวจากพื้นที่ต่าง ๆ ที่เกิดข่าว ส่งเข้ามายังสถานีอีกด้วย ซึ่งหมายถึงการทำหน้าที่เป็นผู้รายงานข่าว (News Reporter) ซึ่งจะต้องเป็นทั้งคนที่คอยควบคุม คัดเลือกประเด็นที่จะนำเสนอ การนัดหมายสัมภาษณ์แหล่งข่าว การเขียนข่าวด้วยตนเอง หรือ ๗ กับเป็นผู้รายงานข่าวด้วย อันแตกต่างจากสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ โดยเฉพาะ ช่อง 3, 5, 9 ที่การถ่ายทอดสดการรายงานข่าวนอกสถานที่ มักจะต้องมีบรรณาธิการ หรือผู้สื่อข่าวทำหน้าที่ในการควบคุม คัดเลือกประเด็นข่าว เขียนข่าว หรือแม้กระทั่งการนัดสัมภาษณ์แหล่งข่าวให้ โดยผู้ประกาศข่าวจะมีหน้าที่รายงานข่าวแต่เพียงอย่างเดียว

นอกเหนือไปจากการออกไปทำข่าว รายงานข่าวแล้ว ผู้ประกาศข่าวยังรับหน้าที่เป็นพิธีกร ผู้ดำเนินรายการที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ข่าวอีกด้วย เช่น รายการชั่วโมงข่าว ซึ่งดำเนินรายการโดยนารากร ติยานน รายการโลกสีเขียว ดำเนินรายการโดยกิตติ ถึงหาปัด รายการถอดรหัส ดำเนินรายการโดยก่อเขต จันเลิศลักษณ์ เป็นต้น

นอกจากนี้หากสถานีมีภารกิจในการถ่ายทอดสดรายการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ข่าว รวมทั้งการถ่ายทอดสดของสถานีโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย สถานีก็จะมอบหมายหน้าที่ให้กับผู้ประกาศข่าวของสถานีเป็นผู้ทำหน้าที่ผู้ดำเนินรายการหรือ ผู้บรรยายด้วย โดยสถานีจะพิจารณาความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในตัวผู้ประกาศข่าวหรือผู้สื่อข่าวเป็นหลัก

การปฏิบัติต่อผู้ประกาศข่าว

จากแนวคิดของผู้บริหารสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ที่มีต่อผู้ประกาศข่าวว่าต้องเป็นบุคคลที่รู้ข่าว ต้องเข้ามามีส่วนร่วมตลอดทุกคืนในข่าวตั้งแต่แรกเริ่ม โดยเฉพาะนโยบายการสรรหาคณะที่จะเข้ามาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าว จะต้องมาจากผู้สื่อข่าว ส่งผลให้การปฏิบัติต่อผู้ประกาศข่าวของสถานีค่อนข้างแตกต่างจากสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ โดยสถานีจะเน้นและให้ความสำคัญกับผู้ประกาศข่าวในฐานะความเป็นมืออาชีพ ซึ่งหมายถึงการส่งเสริม ให้ผู้ประกาศข่าวได้เรียนรู้ทักษะความชำนาญงานในอาชีพการทำข่าวของตนเอง นอกเหนือจากการฝึกฝนคุณสมบัติที่ดีของผู้ประกาศข่าวควรจะมีแล้ว ยังต้องมีจิตสำนึกความเป็นนักข่าว ความมีวิญญูณนักข่าว เพื่อสอดคล้องกับปรัชญาการดำเนินงานของสถานีที่ว่าสถานีเพื่อข่าวสาร

โดยสถานีจะเปิด โอกาสให้ผู้สื่อข่าวทุกคนไม่ว่าจะปฏิบัติงานอยู่สายข่าวใด ได้แสดงความสามารถในการนำเสนอข่าวอย่างเต็มที่ ส่งเสริมให้ทุกคนรายงานข่าวด้วยการใช้ภาพของตนเองในรายงานข่าวอย่างเต็มที่ มีเวลาในการนำเสนอที่ค่อนข้างมาก หากผู้สื่อข่าวคนใดที่มีความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาไทยชัดเจน มีบุคลิกภาพที่ดีพอสมควร และพอมิหน้าตาพอจะออกอากาศได้ ก็จะเปิดโอกาสให้ทดลองมาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าว หากใครที่สามารถผ่านการประเมินผลจากคณะกรรมการในฝ่ายข่าวหรือผู้บริหารฝ่ายข่าว ก็จะได้รับส่งเสริมให้เป็นผู้ประกาศข่าวหลักต่อไป

กรณีกลับกันหากผู้ประกาศข่าวที่ได้รับการคัดเลือกให้ทำหน้าที่ดังกล่าวแล้ว ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่หรือมีความบกพร่อง เกิดความผิดพลาดบ่อยครั้ง และไม่ปรับปรุงแก้ไข คณะกรรมการในฝ่ายข่าวหรือผู้บริหารฝ่ายข่าวก็อาจจะพิจารณาปลดออกจากตำแหน่งผู้ประกาศข่าว ให้มาทำหน้าที่เป็นผู้สื่อข่าวแต่เพียงอย่างเดียวได้ แต่หากผู้ประกาศข่าวผู้นั้นเป็นผู้ที่มีความสามารถ มีลีลาการนำ

เสนอที่น่าสนใจ ประกอบกับมีหน้าตาและบุคลิกที่ดี ก็จะได้รับการส่งเสริมให้รับหน้าที่เป็นพิธีกร ผู้ดำเนินรายการ ในรายการต่าง ๆ ของสถานีอีกด้วย

จากนโยบายการปฏิบัติดังกล่าวส่งผลให้ผู้ประกาศข่าวและผู้สื่อข่าว มีความกระตือรือร้นในการทำงาน ผู้ที่มีความสามารถก็จะได้รับการส่งเสริมให้มีความก้าวหน้าทางอาชีพ ดังที่สุภาพ คลังขจร ผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ไอทีวี กล่าวถึงระบบการบริหารงานของสถานีไว้ดังนี้

"ระบบการบริหารของไอทีวี เรามองหาอนาคตให้เด็กด้วย โดยเฉพาะผู้สื่อข่าวเรา พยายามกำหนดทางเดินให้เขาว่าเขาควรจะไปทางไหน ไอทีวีเรามีการปรับโครงสร้างบ่อย อย่างผู้สื่อข่าวคนไหน เราเห็นหน่วยก้านดี ๆ เราก็เอามาฝึกเป็นผู้ประกาศข่าว แต่ส่วนมากพวกนี้ไม่ค่อยชอบกัน เขาชอบอะไรที่สบาย ๆ มากกว่า ไม่ต้องมาแต่งตัว แต่หน้าทำผม บางคนเขาก็รู้ตัวว่าเขาไม่เหมาะที่จะมาเป็นผู้ประกาศข่าว เขาขอทำข่าวอย่างเดียวดีกว่า โครงสร้างของเรา เราแยกออกเป็นหลายฝ่าย เพราะรูปแบบการบริหารของเรา เอาแบบธนาคารมาใช้ เราจะใช้วิธีการถื่นไหล อย่างไอทีวีไม่ปิดกั้นความสามารถ จะทำอะไรก็เดินเข้ามาบอกเลยว่าคุณอยากลองอ่านข่าวได้ไหม เราก็จะเปิดโอกาสให้เขามาอ่าน เราไม่ปิดกั้นเลย อยากทำอะไรให้บอกมาว่าคุณพร้อมจะขึ้นมาอ่านข่าว คุณมีความสามารถ"

ในส่วนของงานบริหารดูแล ผู้ประกาศข่าวนั้น กิตติ สิงหาปัด ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายข่าว และหัวหน้าผู้ประกาศข่าว ได้ให้รายละเอียดไว้ดังต่อไปนี้

"เรามีการจัดระดับผู้ประกาศข่าวโดยมีหลักเกณฑ์ที่สำคัญ คือ ในเรื่องของความน่าเชื่อถือ มี "sense" มีคุณสมบัติของนักข่าวด้วย มีประสบการณ์ มีอาวุโสไม่ดูเด็กจนเกินไป ก็จะให้เขาอ่านข่าวภาคหลัก ถือว่ามีบุคลิกคนทำข่าว มีวุฒิภาวะที่ผู้ชมยอมรับ และเรื่องคุณสมบัติทางกายภาพ ผมไม่รู้จะใช้คำพูดอย่างไร ก็คือเรื่องของ หน้าตา บุคลิกภาพ การออกเสียง อย่างผู้ชายเราเลือกอาวุโส มีประสบการณ์ บางคนอ่านดีแต่อาวุโสน้อย เราก็ยังไม่จัดลงในภาคหลัก แต่ผู้หญิงเรื่องอาวุโสไม่เท่าไร เราดู "sense" การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ดูหน้าตา ดูบุคลิกมากหน่อย"

การจัดระดับผู้ประกาศข่าวดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าสถานีเน้นถึงความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในงานข่าวเป็นหลักมากกว่าการให้ความสำคัญเกี่ยวกับบุคลิก หน้าตาความสวย

งามของผู้ประกาศข่าว อันสอดคล้องกับนโยบายของสถานี และนโยบายการคัดเลือกสรรหาผู้ประกาศข่าว ที่ผู้ประกาศข่าวได้เด้ามาจากผู้สื่อข่าว

นอกจากนี้การส่งเสริมให้ผู้ประกาศข่าวมีเวทีหรือรายการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานีการข่าว ยังมีส่วนเอื้ออำนวยให้ผู้ประกาศข่าวได้แสดงออกซึ่งความรู้ความสามารถ และเป็นการฝึกฝนให้ผู้ประกาศข่าวมีความชำนาญ มีประสบการณ์หน้าจอโทรทัศน์เพิ่มมากขึ้นอีกด้วย ส่งผลให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกที่ดี ให้การยอมรับในประสบการณ์ เนื่องจากสามารถเห็นพัฒนาการในการออกอากาศของผู้ประกาศข่าวคนนั้นบ่อยครั้งมากกว่าผู้ประกาศข่าวช่องอื่น ๆ จึงก่อให้เกิดความน่าเชื่อถือในตัวผู้ประกาศข่าว

ในส่วนของการกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวของสถานี จะพบว่าไม่มีระบบอุปถัมภ์ ทำให้การบริหารควบคุมดูแลผู้ประกาศข่าวเป็นไปด้วยความราบรื่น ไม่เกิดปัญหาที่จะถูกวิพากษ์วิจารณ์หรือเกิดความไม่ยุติธรรมขึ้น การที่พนักงาน โดยเฉพาะผู้สื่อข่าวคนใดจะขึ้นมาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าว จะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถอย่างแท้จริง

ระเบียบการปฏิบัติต่อผู้ประกาศข่าวของสถานีที่นอกเหนือจากการส่งเสริมความสามารถของผู้ประกาศข่าวแล้ว ข้อกำหนดคประพฤติปฏิบัติที่หัวหน้าผู้ประกาศข่าวได้วางกฎเกณฑ์ไว้ว่า จะไม่อนุญาตให้ผู้ประกาศข่าวไปถ่ายแบบโฆษณาสินค้า หรือไปออกรายการเกมโชว์ หรือการไปแสดงละคร เป็นนักร้อง เนื่องจากเห็นว่ามีความไม่เหมาะสม และมีผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือในตัวผู้ประกาศข่าวและภาพลักษณ์ของสถานี โดยกิตติ สิงหาปัด หัวหน้าผู้ประกาศข่าวได้กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ว่า

"ไอทีวี เราไม่อยากให้ผู้ประกาศไปโฆษณาสินค้าอะไรเลย เราห้ามไว้เลย ผมก็เคยมีบริษัทโฆษณามาทาบทาม แต่ก็ไม่เอา ผมไม่ทำ อย่างธนวรรณ เขาไปโฆษณาผ้าอนามัย เราไม่รู้ ก็เรียกมาเตือน ถ้าจะโฆษณา โฆษณาได้เฉพาะที่เป็นสาธารณะ ผู้ประกาศไปจัดรายการวิทยุ เราก็จะพิจารณาเป็นราย ๆ ไป อย่างดวงพรไปจัดรายการผู้หญิง ผมให้ไป เพราะมันแสดงศักยภาพผู้ประกาศข่าวได้ อย่างเกมโชว์ไม่อยากให้ออก เพราะมันอาจไม่เหมาะสมกับภาพลักษณ์ของเรา โฆษณานี้ดูเหมือนเป็นกฎ เพราะมันมีผลต่อความเชื่อถือของข่าว โดยเฉพาะถ้าสักวันหนึ่งเราต้องไปทำข่าวค้าโฆษณาหรือสินค้าที่เราไปโฆษณา หรือบริษัทเจ้าของสินค้านั้น เราจะทำอย่างไร" (กิตติ สิงหาปัด, สัมภาษณ์, 26 กรกฎาคม 2542)

จากระเบียบปฏิบัติในการห้ามผู้ประกาศข่าวไปถ่ายโฆษณาดังกล่าว แสดงให้เห็นความห่วงใยของผู้บริหารต่อภาพลักษณ์ของผู้ประกาศข่าว ซึ่งแตกต่างโดยสิ้นเชิงกับระเบียบปฏิบัติต่อผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์บางแห่ง โดยเฉพาะช่อง 3 และช่อง 7 ที่พยายามส่งเสริมให้ผู้ประกาศข่าวเป็นที่รู้จักของประชาชนโดยทั่วไป อันแสดงให้เห็นถึงจุดยืนและปรัชญาการบริหารงานของสถานีโทรทัศน์ที่เน้นนโยบายเน้นการนำเสนอความบันเทิงมากกว่ารายการข่าวสาร ที่แตกต่างจากสถานีที่เน้นการนำเสนอข่าวสารมากกว่าความบันเทิง ในส่วนของการปฏิบัติต่อผู้ประกาศข่าวด้วยเช่นกัน

ในส่วนของกฎระเบียบอื่น ๆ ที่ใช้ในการบริหารควบคุมดูแลผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี นอกเหนือไปจากการห้ามผู้ประกาศข่าวไปโฆษณาสินค้าแล้ว ก็แทบไม่มีระเบียบกฎเกณฑ์ข้อห้ามปลีกย่อยอื่น ๆ อีก ผู้ประกาศข่าวทุกคนของไอทีวี มีความเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง และทุกคนพยายามที่จะแข่งขันกันสร้างผลงานการจัดเวรอ่านข่าว จะมีหัวหน้าผู้ประกาศข่าวเป็นคนดูแลรับผิดชอบ โดยการวางตัวผู้ประกาศข่าวหลักที่มีความน่าเชื่อถือ มีความรู้ความสามารถในงานข่าว มีบุคลิกดี สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ มีความสามารถในการนำเสนอ สามารถเชื่อมโยงรายการข่าวจากสถานีต่าง ๆ ได้ มีหน้าตาสวยงามพอดูได้ และมีน้ำเสียงคือขลุ่ยบางส่วนข่าวภาคอื่น ๆ สถานีก็ให้ความสำคัญไม่แพ้ข่าวภาคหลัก ได้พยายามคัดเลือกผู้ประกาศข่าวที่มีประสบการณ์ในด้านข่าว มีบุคลิกภาพดี มีความน่าเชื่อถือเช่นกัน คงยกเว้นแต่ข่าวภาคดึกที่สถานีใช้เป็นเวทีให้ผู้ประกาศข่าวหน้าใหม่ใช้เป็นที่ฝึกฝนหาประสบการณ์ หากแต่กรณีที่เกิดเหตุการณ์สำคัญ ๆ ในช่วงเวลานอกเหนือไปจากรายงานข่าวภาคดึก สถานีก็จะเปลี่ยนตัวผู้ประกาศข่าว โดยนำผู้ประกาศข่าวภาคหลักเข้าไปทำหน้าที่แทนเพื่อดึงจุดความสนใจของผู้ชม

จากระเบียบกฎเกณฑ์ในการบริหารจัดการกับผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี จะเห็นได้ว่า สถานีให้ความสำคัญกับบุคคลที่จะเข้ามาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าว ว่าจะต้องเป็นผู้มีความรู้ มีประสบการณ์ และความน่าเชื่อถือ ประกอบกับจะต้องมีไหวพริบ ปฏิภาณในการได้ตอบแก้ปัญหาเฉพาะหน้ามากกว่าผู้ประกาศข่าวที่มีหน้าตาสวยงาม อ่านออกเสียงถูกต้อง นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการให้ผู้ประกาศข่าวมีส่วนร่วมในการผลิตข่าวแต่ละวัน ทั้งเป็นคนคิดประเด็นข่าวเอง ออกไปทำข่าวจนติดต่อเสร็จออกมาเป็นข่าวพร้อมจะออกอากาศ และที่สำคัญสถานียังมีผู้บริหารงานข่าว ที่มีประสบการณ์ช่ำชองในการทำงานข่าวมาหลายสิบปี มาทำหน้าที่เป็น ผู้ประกาศข่าวด้วย ส่งผลให้เราสามารถจัดแบ่งประเภทผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีได้เป็นแบบ ผู้ประกาศ

ข่าวหลัก (Anchorman) ซึ่งเป็นบุคคลที่นอกจากจะทำหน้าที่อ่านข่าว นำเสนอข่าวแล้ว ยังเป็นผู้เชื่อมโยงการรายงานข่าวจากผู้ประกาศข่าวตามสถานที่ต่าง ๆ ที่เรียกว่าเป็นผู้รายงานข่าว (News Reporter) ด้วย โดยบุคคลที่เป็นผู้ประกาศข่าวนี้อาจทำหน้าที่วิเคราะห์ข่าวเพิ่มเติมรายละเอียดของข่าว สรุปประเด็นข่าวสำคัญ ๆ ด้วย โดยทำหน้าที่ประสานกับผู้ประกาศข่าวร่วม ซึ่งมีลักษณะเป็นผู้ประกาศข่าวหลัก (Anchorman)

โดยในส่วนของผู้ประกาศข่าวภาคพื้นที่จะจัดวางผู้ประกาศข่าวหน้าใหม่ ซึ่งยังไม่มีประสบการณ์ในงานข่าวมากนัก ก็จะเป็นผู้ประกาศข่าวที่มีลักษณะการอ่านข่าวตามสคริปต์ข่าวแต่เพียงอย่างเดียว จึงเข้าข่ายประเภทผู้ประกาศข่าวในลักษณะผู้นำเสนอข่าว (News Presenter)

6.1.3 เทคโนโลยี

ในส่วนของเทคโนโลยี จัดได้ว่าเป็นปัจจัยภายนอกที่มีความสำคัญต่อกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์เช่นกัน อาจถือได้ว่าเทคโนโลยีเป็นปัจจัยทางเศรษฐกิจที่หมายถึงการลงทุนในการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ ที่จะใช้ในการติดต่อสื่อสาร และแพคเกจจิ้ง โทรทัศน์ไปยังผู้ชม ของบรรดาสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ ในการศึกษาพบว่าสถานีโทรทัศน์แต่ละแห่งลงทุนในการจัดหาเทคโนโลยีเหล่านี้ไม่เท่าเทียมกัน อันเนื่องมาจากโครงสร้างกรรมสิทธิ์ในความเป็นเจ้าของและนโยบายการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน อันส่งผลให้สถานีโทรทัศน์แต่ละแห่งมีกระบวนการและหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวที่แตกต่างกัน รวมไปถึงภาพลักษณ์และการแสดงออกของผู้ประกาศข่าวแต่ละช่อง ที่ปรากฏออกหน้าจอโทรทัศน์มีความแตกต่างกันไป ด้วยข้อจำกัด และข้อได้เปรียบของเทคโนโลยีที่สถานีโทรทัศน์แต่ละแห่งมีไม่เท่าเทียมกัน

ในแง่ของการลงทุนเพื่อซื้ออุปกรณ์โทรทัศน์ที่ทันสมัยจากต่างประเทศ พบว่าสถานีโทรทัศน์ในสังกัดกองทัพบก คือ ช่อง 5 และ ช่อง 7 สามารถดำเนินการจัดซื้อได้ในราคาถูก ได้รับการยกเว้นภาษี เนื่องจากถือว่าเป็นยุทธโศปกรณ์ที่นำมาใช้ในการพัฒนากองทัพ ในขณะที่สถานีโทรทัศน์ในสังกัดของรัฐบาลจะต้องเสียภาษี โดยเฉพาะการลงทุนซื้อเครื่องมือของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 ทุกชิ้น จะต้องขึ้นทะเบียนเป็นสมบัติขององค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย ตามข้อตกลงในการร่วมดำเนินการ ซึ่งเมื่อครบกำหนดสัญญา อุปกรณ์ทุกชิ้นจะต้องตกเป็นของรัฐ ส่วนการจัดซื้ออุปกรณ์ของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 จะต้องเป็นไปตามระเบียบของรัฐ

วิสาหกิจ มีการประมูล และมีการสืบราคาตามขั้นตอน รวมทั้งจะต้องมีผู้รับผิดชอบในการอนุมัติให้จัดซื้อ บางครั้งทำให้เสียเวลามากในการจัดหาวัสดุเครื่องมือมาใช้ในสถานี

นอกจากนี้การพัฒนาเทคโนโลยีในการเพิ่มประสิทธิภาพ การแพร่ภาพโดยใช้ระบบการสื่อสารผ่านดาวเทียม สถานีโทรทัศน์ในสังกัดกองทัพบก ยังมีข้อได้เปรียบกว่าสถานีโทรทัศน์ ช่องอื่น ๆ เนื่องจากการใช้ดาวเทียมเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของประเทศ ซึ่งฝ่ายกองทัพเป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องนี้โดยตรง โดยเฉพาะสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 มีขีดความสามารถเหนือสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ เพราะสามารถใช้การสื่อสารผ่านระบบดาวเทียมได้ด้วย ทำให้มีความรวดเร็ว ฉับไว ในการนำเสนอรายการผ่านระบบดาวเทียม เช่น การรายงานข่าวจากศูนย์ข่าวหรือจังหวัดต่าง ๆ ส่วนสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ก็มีการเชื่อมโยงสัญญาณโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม เพื่อความสมบูรณ์ของเครือข่ายสถานีที่กระจายอยู่ในทั่วทุกภูมิภาค และสามารถส่งรายการวิทยุโทรทัศน์ได้สองรายการพร้อมกัน โดยมีสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 กรุงเทพฯ เป็นแม่ข่ายและมีระบบโมโครเวฟเป็นระบบสำรองด้วย เช่นเดียวกับสถานีโทรทัศน์ ไอทีวี

ขณะที่สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 และช่อง 9 ได้ใช้สถานีเครือข่ายโทรทัศน์ในส่วนภูมิภาคร่วมกัน ตามมติของคณะรัฐมนตรีที่เห็นชอบให้สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 และ สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. วางแผนขยายเครือข่ายโทรทัศน์ร่วมกัน โดยที่ช่อง 3 เป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการนี้ทั้งหมด ปัจจุบันสถานีโทรทัศน์ทั้งช่อง 3 และช่อง 9 อ.ส.ม.ท. มีสถานีเครือข่ายทั่วประเทศ จำนวน 31 สถานี

6.1.3.1 เทคโนโลยีในรายการข่าวโทรทัศน์

ปัจจุบันสถานีโทรทัศน์ทุกช่องได้พยายามจัดหาเทคโนโลยี อุปกรณ์ เครื่องมืออันทันสมัย เข้ามาใช้ในการรายงานข่าว นับตั้งแต่ระบบการส่งสัญญาณภาพ ที่ปัจจุบันสถานีโทรทัศน์ทุกช่องสามารถแพร่ภาพออกอากาศครอบคลุมพื้นที่ได้ทั่วประเทศ โดยการใช้ระบบสถานีเครือข่าย

ในส่วนของอุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ ที่ใช้ในฝ่ายข่าวโทรทัศน์ พบว่ามีเครื่องมือต่าง ๆ ดังนี้

(1) กล้องโทรทัศน์

โดยทั่วไปสถานีโทรทัศน์ จะใช้กล้องระดับ Broadcast ซึ่งนับว่าดีและมีประสิทธิภาพที่สุด ซึ่งกล้องโทรทัศน์นี้จะทำหน้าที่เปลี่ยนภาพที่เห็นด้วยตา ให้เป็นสัญญาณไฟฟ้า เพื่อใช้ในการบันทึกเทปและการตัดต่อในการผลิตรายการ กรณีรายการข่าว สถานีมักจะใช้กล้องโทรทัศน์ จำนวน 4 - 6 ตัว

คุณสมบัติของกล้องโทรทัศน์ที่ดี และมีประสิทธิภาพ จะสามารถมีกำลังขยายได้สูง มีความละเอียด ให้ภาพที่คมชัด

(2) Product Switcher

เป็นเครื่องมือที่ทำหน้าที่ในการคัดเลือกมุมมองภาพ และตัดต่อทำภาพต่าง ๆ ให้ปรากฏบนหน้าจอโทรทัศน์ เช่น การทำภาพเล็กซ้อนภาพใหญ่บนจอโทรทัศน์ การตัดภาพผู้ประกาศข่าวในห้องส่งสถานีกับภาพของผู้รายงานข่าวที่อยู่นอกสถานที่ เป็นต้น

(3) ระบบแสง (Studio lighting system)

เป็นอุปกรณ์ไฟต่าง ๆ ที่ใช้ในการช่วยให้ความสว่างกับกล้องโทรทัศน์ โดยจะมีชุดควบคุมแสงสว่างของไฟแต่ละหลอด (dimmer) หากแสงสว่างไม่เพียงพอ หรือน้อยเกินไปก็จะทำให้ภาพที่ปรากฏบนจอโทรทัศน์ไม่คมชัด หรือภาพบนจอจะมีค

ในส่วนของระบบแสงดังกล่าวที่ส่งผลต่อผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์ คือ เรื่องของเทคนิคการจัดแสง หากการจัดแสงไม่ดี ไม่ถูกต้อง ก็จะทำให้ภาพของผู้ประกาศข่าวที่ปรากฏบนหน้าจอโทรทัศน์ไม่แลดูสวยงาม คมชัด นอกจากนี้ยังช่วยให้ฉากข่าวมีความลึก ทำให้ผู้ประกาศข่าวที่อยู่ในฉากมีความโดดเด่นมากยิ่งขึ้น

(4) ระบบเสียง

ระบบเสียง จะประกอบด้วย ไมโครโฟน ซึ่งจะรับเสียงจากผู้ประกาศ โดยจะมีอุปกรณ์ควบคุมเสียง เรียกว่า Audio mixer โดยจะควบคุมความดังและการคัดเลือก เสียงที่จะให้ออกอากาศ ระบบเสียงที่ดีมีประสิทธิภาพจะช่วยทำให้เสียงของผู้ประกาศข่าว มีความคมชัด

(5) Teleprompter

คือ เครื่องมือที่ใช้ในการส่งภาพของสคริปต์ข่าว ให้ผู้ประกาศข่าวได้อ่านตาม โดยจะอยู่ใกล้กับกล้องโทรทัศน์ ลักษณะเป็นจอโทรทัศน์ จะมีบุคลิกเหมือนตัวหนังสือหรือสคริปต์ข่าวได้ตามความต้องการของผู้ประกาศข่าว เครื่องมือดังกล่าวจะมีส่วนช่วยให้ผู้ประกาศสามารถอ่านสคริปต์ข่าวโดยไม่ต้องก้มดูใบแผ่นกระดาษ ทำให้สายตาของผู้ประกาศข่าว สัมผัสกับผู้ชมโดยผ่านกล้องโทรทัศน์ สามารถสร้างความรู้สึกของผู้ชมในการรับชมภาพให้ นอกจากนี้จะทำให้การอ่านข่าวเป็นไปด้วยความต่อเนื่อง ไม่สะดุดติดขัด เพราะผู้ประกาศไม่ต้องก้ม ๆ แยก ๆ อ่านจากแผ่นกระดาษ

(6) เครื่องมือที่ใช้ในการถ่ายทอดสดนอกสถานที่

เครื่องมือ และอุปกรณ์ที่ใช้ในการถ่ายทอดสดจะประกอบไปด้วย รถถ่ายทอดนอกสถานที่ (out side broadcasting van) อุปกรณ์เครื่องรับสัญญาณผ่านทางเทียม หรืออุปกรณ์ส่งสัญญาณไมโครเวฟ

เครื่องมือที่ใช้ในการถ่ายทอดสดสัญญาณจากจุดหนึ่ง ไปยังอีกจุดหนึ่งที่มีระยะทางไม่เกิน 50 กิโลเมตร สถานีก็จะใช้อุปกรณ์ส่งสัญญาณไมโครเวฟ และหากระยะทางเกิน 50 กิโลเมตร ก็จะใช้ระบบการส่งสัญญาณผ่านดาวเทียม

สำหรับอุปกรณ์การถ่ายทอดสดนอกสถานที่นับเป็นเทคโนโลยีที่ทุกสถานีโทรทัศน์ให้ความสำคัญ ในการนำมาใช้เพื่อการรายงานข่าว เหตุการณ์ต่าง ๆ ตลอด ๆ ให้ผู้ชมได้รับชม ด้วยความรวดเร็ว อันส่งผลในการสรรหาและคัดเลือกบุคคลที่จะมาทำหน้าที่รายงานข่าวจากการถ่ายทอดสดดังกล่าว ไปสู่ผู้ชม ซึ่งจะได้อ่านถึงรายละเอียดต่อไป

(7) โทรทัศน์แบบ Hybride

Hybride เป็นตัวแปรสัญญาณของโทรทัศน์ให้เป็นสัญญาณเสียงระบบห้องส่งของสถานีวิทยุและโทรทัศน์ ทั้งนี้เนื่องจากไม่สามารถจะนำเสียงจากโทรทัศน์มาใช้ในการออกอากาศได้ เพราะคุณภาพของเสียงไม่ดี

โทรทัศน์ระบบ Hybride ของสถานีโทรทัศน์ต่าง ๆ จะมีถึง 12 คู่สาย เพื่อให้การติดต่อกับผู้สื่อข่าวหรือผู้รายงานข่าวนอกสถานีเป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็ว และสามารถรายงานข่าว

จากสถานที่ต่าง ๆ กัน ได้หลากหลาย ในเวลาเดียวกัน อาทิ การรายงานผลการเลือกตั้งจากจุดต่าง ๆ หรือใช้ในการสัมภาษณ์บุคคลให้ตอบคำถาม แสดงความคิดเห็นในเวลาพร้อม ๆ กัน ทางหน้าจอโทรทัศน์ สำหรับ โทรศัพท์ระบบ Hybride นี้จะกล่าวถึงรายละเอียดต่อไป

(8) Graphic

เป็นอุปกรณ์ในการสร้างภาพ สัญลักษณ์ โลโก้ ตัวอักษร ตัวเลขต่าง ๆ ที่จะปรากฏบนหน้าจอโทรทัศน์ อันจะช่วยทำให้การนำเสนอข่าวมีสีสัน มีความน่าสนใจ และสามารถทำให้ง่ายต่อการรับรู้ของผู้ชม สามารถดึงดูดใจให้ข้อมูล ข่าวสาร นอกเหนือไปจากภาพที่ปรากฏบนจอโทรทัศน์

(9) เครื่องคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต (Computer and Internet)

นับเป็นเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการค้นคว้าหาข้อมูล ข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ ปัจจุบันสถานีโทรทัศน์เริ่มเห็นความสำคัญ และนำมาใช้ประกอบการนำเสนอข่าว และเป็นแหล่งข้อมูลให้ผู้ประกาศข่าวได้ใช้ในการรายงานข่าว เพื่อเพิ่มความน่าสนใจ และความน่าเชื่อถือ ซึ่งจะกล่าวในรายละเอียดต่อไป

6.1.3.2 บทบาทของเทคโนโลยีกับผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์

ในการศึกษาดังปัจจัยของเทคโนโลยีที่ส่งผลถึงผู้ประกาศข่าว และกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์ ทั้ง 5 แห่ง พบว่า เทคโนโลยีในส่วนเครื่องส่ง ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น มีความสำคัญและมีบทบาทในการแสดงออกและช่วยส่งเสริมคุณสมบัติของผู้ประกาศข่าวได้อย่างมาก

เป็นที่ยอมรับในวงการสื่อสารทั่วไปว่า ยิ่งเทคโนโลยีมีความทันสมัยมากขึ้นเท่าใด ก็ยิ่งทำให้เพิ่มประสิทธิภาพ ความรวดเร็ว และความสะดวกสบายมากขึ้นเท่านั้น ในวงการโทรทัศน์ถือได้ว่าเทคโนโลยีเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญและความจำเป็นต่อการรับสัญญาณภาพและเสียง รายการข่าวโทรทัศน์เช่นกัน ที่มีความจำเป็นต้องพึ่งพาเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาช่วยในการนำเสนอรายการข่าวให้มีความน่าสนใจ น่าเชื่อถือ และดึงดูดผู้ชม รวมทั้งการแข่งขันกับสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ

ในส่วนของผู้ประกาศข่าว ก็มีความจำเป็นที่ต้องพึ่งพาและอาศัยเทคโนโลยีเหล่านี้เช่นกัน ทั้งนี้เพื่อช่วยในการส่งเสริมบุคลิก และคุณสมบัติของผู้ประกาศข่าวที่ดี เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะส่งผลโดยรวมถึงรายการข่าวของสถานี

เทคโนโลยีที่พบว่ามีส่วนสำคัญและเกี่ยวข้องกับผู้ประกาศข่าวในอันที่จะส่งเสริมบุคลิก และบทบาทโดยตรงของผู้ประกาศข่าวมีดังต่อไปนี้

(1) Teleprompter

นับเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการแสดงภาพของสคริปต์ข่าวปรากฏออกหน้าจอ และพบว่า สถานีโทรทัศน์แทบทุกช่องยกเว้นสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 และสถานีโทรทัศน์ไอทีวี

โดยสถานีที่นำอุปกรณ์ดังกล่าวมาให้ผู้ประกาศใช้ในการรายงานข่าว เนื่องจากถึงเห็นถึงความสะดวก และเพื่อเป็นการช่วยผู้ประกาศข่าวให้เห็นข้อความไปรษณีย์ข่าวก่อนที่จะเข้าสู่เนื้อหาของข่าวนั้น ๆ ซึ่งหากไม่มีเครื่องมือดังกล่าวทำให้ผู้ประกาศต้องก้มลงอ่านบทข่าวในแผ่นกระดาษแทนที่จะเสยหน้าเพื่อสบตากับกล้องโทรทัศน์

เครื่อง Teleprompter ดังกล่าวนี้นับได้ว่าเป็นอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ผู้ประกาศข่าวทุกคนให้การยอมรับว่าสามารถช่วยส่งเสริมบุคลิกของตนเองได้ดี มีความน่าเชื่อถือ ทำให้สามารถอ่านหรือพูดข้อความยาว ๆ ได้โดยไม่ต้องก้มลงอ่านสคริปต์ข่าว

"แอนคิดว่ Prompter นี้มีความจำเป็นมากเลย เราจะได้ไม่ต้องก้มลงอ่าน เพราะบางทีไปรษณีย์ข่าวมันยากมากเลย แล้วเราอ่านตั้งหลายข่าว เราไม่มีทางจำได้ทุกข่าวหรอก Prompter จะช่วยเราได้มาก คนดูหลายคนเขาก็สงสัยนะว่าทำไมเราจำไปรษณีย์ข่าวได้ เขาคิดว่าเราคิดเองพูดเองแต่ไม่ใช่หรอก เราดูจาก Prompter นี้แหละ เราก็สามารถสบตากับผู้ชมผ่านทางกล้องได้ มันลืตเพราะผู้ชมคิดว่าเราพูดกับเขาอยู่ เขาก็จะเกิดความเชื่อถือในการอ่านข่าวของเรา" (รัตติยากร ริมตินุ, สัมภาษณ์, 25 พฤศจิกายน 2542)

"ที่ช่อง 7 เมื่อก่อนเคยใช้นะ แต่ไม่รู้ว่ทำไมเลิกใช้ไป เพิ่งมาใช้เมื่อปีกว่ ๆ นานี้เอง คิดว่ Prompter มีประโยชน์มาก เราไม่ต้องก้ม ๆ เสย ดาจอ้ง Prompter แล้วก็พูดไป เหมือนกับเราจำได้

ไม่ต้องก้มลงอ่าน บางทีมันเสียบุคลิก สายตาเราอาจจะได้จ้องกับคนดูแทนทำให้มันมั่นใจ น่าเชื่อถือ (นิราวัลย์ พาณิชรุ่งเรือง, สัมภาษณ์, 26 พฤศจิกายน 2542)

สำหรับสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ที่ไม่ได้นำเครื่อง Teleprompter มาใช้ในงานอ่านข่าวนั้นได้ให้เหตุผลว่า เพื่อเป็นการฝึกฝนผู้ประกาศข่าว ให้เข้าใจในบทข่าวก่อนที่จะอ่านออกอากาศ เปิดโอกาสให้ผู้ประกาศข่าวเป็นผู้คัดคำพูด ไปรยหัวข่าวนั้น ๆ เอง ทั้งนี้เพื่อให้การอ่านข่าวของผู้ประกาศข่าวดูเป็นธรรมชาติมากกว่าการจ้องที่เครื่อง Teleprompter

ถึงแม้เครื่อง Teleprompter จะเป็นอุปกรณ์ที่มีประโยชน์และช่วยส่งเสริมบุคลิกภาพของผู้ประกาศข่าว หากผู้ประกาศข่าวมีข้อจำกัดในการใช้งาน เช่น สายตาสั้น หรือหากอุปกรณ์เกิดชำรุดหรือกรณีสักคนทำหน้าที่ใส่กระดาษเข้าเครื่อง Teleprompter เกิดความผิดพลาด ก็จะส่งผลกระทบต่อบุคลิกภาพ และการอ่านข่าวของผู้ประกาศข่าวในทางตรงข้ามเช่นกัน ดังนั้นผู้ประกาศข่าวจะต้องฝึกฝนการจดจำและทำความเข้าใจกับบทข่าวก่อนที่จะอ่านข่าวออกอากาศ

(2) รดถ่ายทอดสดเหตุการณ์ข่าวต่าง ๆ

รดถ่ายทอดสด โดยทั่วไป มักจะเรียกง่าย ๆ สั้น ๆ สำหรับคนในวงการข่าวโทรทัศน์ว่า รด OB (ย่อมาจาก Outside Broadcasting) นับเป็นเทคโนโลยีที่ทันสมัยสามารถถ่ายทอดสดสัญญาณภาพและเสียงจากพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ ได้ตลอดเวลา 24 ชั่วโมง ไม่ว่าเหตุการณ์จะเกิดขึ้นที่ไหนเมื่อไร ผู้ชมก็สามารถติดตามความเคลื่อนไหวได้

ปัจจุบันสถานีโทรทัศน์ทุกช่องจะมีรดถ่ายทอดสด บางสถานีก็มีรับส่งสัญญาณดาวเทียมเป็นของตัวเอง เช่น สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 ช่อง 7 ช่อง 9 ช่อง 11 และไอทีวี ยกเว้นสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ที่ไม่มีรด

การมีรด SNG (Satellite News Gathering) ทำให้การรายงานข่าวเป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ เมื่อรด OB ไปถึงจุดที่มีข่าว ก็ใช้เวลาในการติดตั้งอุปกรณ์การถ่ายทอดเพียงไม่นานนักก็สามารถส่งสัญญาณภาพและเสียงกลับไปที่สถานีได้ ในขณะที่สถานีโทรทัศน์ช่อง 3 ใช้อุปกรณ์การส่งด้วยสัญญาณไมโครเวฟ ทำให้ต้องเสียเวลาติดสัญญาณไมโครเวฟตามดึกสูง ที่สูง อันทำให้เกิดความล่าช้าและเมื่อในพื้นที่เกิดข่าวไม่มีดึกสูงหรือที่สูง ก็ไม่สามารถถ่ายทอดสัญญาณกลับมาสถานีได้

การนำอุปกรณ์การถ่ายทอดสดมาใช้ประกอบการนำเสนอรายการข่าว นับว่าเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมการนำเสนอข่าวและผู้ประกาศข่าว มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น อีกทั้งยังทำให้ผู้ประกาศข่าวได้แสดงบทบาทการทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวได้สมบูรณ์ครบถ้วน ผู้ประกาศข่าว สามารถรับรู้ข้อมูลความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ข่าว ได้อย่างรวดเร็วถูกต้อง เพราะสามารถเห็นทั้งสัญญาณภาพและเสียงในทันทีที่เกิดเหตุการณ์ขึ้น

"อย่างช่อง 7 นี้ใช้ในเรื่องการถ่ายทอดสดมานานแล้ว จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของการนำเสนอข่าวไปแล้ว อย่างช่องอื่นเพิ่งมี เราถือว่ามีความจำเป็นมากเลย เพราะเราจะได้รับรู้ข้อมูลเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นว่ามันมีอะไรเคลื่อนไหวไปอย่างไร มันทำให้ข่าวเราน่าเชื่อถือมากขึ้น นึกว่ามันเป็นความจำเป็นมากทีเดียว ถ้าไม่มีมันดูแห้ง ๆ แล้วมันจะทำให้คนดูรู้สึกว่าเขาได้รับข้อมูลครบถ้วนรู้ข่าวไปพร้อม ๆ กับเราเลย" (นิราวัลย์ พาณิชรุ่งเรือง, สัมภาษณ์, 27 พฤศจิกายน 2542)

"ถ่ายทอดสดจากรถไอปวีนี้เราถือว่าเป็นความจำเป็นมากเลย ถ้ามีบ่อย ๆ ยิ่งดี เพราะเราเป็นคนรับผิดชอบหน้าจอไอโซโฮม ถ้าของเราไม่มีถ่ายทอดสดเข้ามา ทำให้เราผู้ประกาศรู้สึกเสียหน้ามากเลย ถ้าเขามีกันทุกช่องแล้วเราไม่มีนี่ยิ่งเสียใหญ่ อย่างช่อง 3 บางทีก็ว่าจะตัดเข้าถ่ายทอดสดได้ บางทีก็ช้ากว่าช่องอื่นเขา ถ้าของเรามาช้ากว่านี่ยังไม่เป็นไร ขอให้มียุทธศาสตร์ที่เหนือกว่าตัวกัน มันต้องแน่นกว่าเขา แล้วผู้ชมที่เขาดูข่าว เขาจะเกาะติดมากเลย บางทีเขาดู 2 ช่อง เปรียบเทียบ มันต้องมีความเหนือกว่า มันช่วยให้ข่าวที่เราเสนอน่าสนใจมากขึ้น" (รัตติยากร ริมตินุ, สัมภาษณ์, 25 พฤศจิกายน 2542)

นอกเหนือจากการถ่ายทอดสดการรายงานข่าวจากสถานที่ต่าง ๆ จะสามารถสร้างความน่าเชื่อถือให้เกิดขึ้นกับผู้ประกาศข่าวแล้ว ยังสร้างความน่าสนใจดึงดูดผู้ชมในตัวผู้ประกาศข่าว รวมทั้งผู้ประกาศข่าวจะสามารถแสดงบทบาทในความรอบรู้ปฎิภาณไหวพริบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการตั้งคำถามกับผู้รายงานข่าว หรือกับตัวแหล่งข่าว การพูดหรือเล่าสรุปประเด็นเหตุการณ์สด ๆ โดยไม่ต้องมีสคริปต์หรือการเตรียมตัวล่วงหน้า อันเป็นคุณสมบัติสำคัญที่จะแสดงถึงความเป็นมืออาชีพอย่างแท้จริง

ประเด็นสำคัญในการใช้เทคโนโลยีการถ่ายทอดสด ที่ส่งผลโดยตรงต่อผู้ประกาศข่าวเอง นั่นก็คือการแสดงบทบาทของผู้ประกาศข่าวหลัก (Anchorman) อย่างแท้จริง ตามความหมายของ Anchorman แล้ว บุคคลดังกล่าวคือ ผู้ที่ควบคุมความเป็นไปต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นบนหน้าจอโทรทัศน์ เขา

จะสามารถเลือกว่าจะพูดอะไร ให้ใครเป็นคนพูด หรือพูดมาจากที่ใด โดยการทำงานประสานอย่างดี
 เยี่ยมกับผู้รายงานข่าวที่อยู่ในเหตุการณ์ (News Reporter)

ในกรณีที่การถ่ายทอดสดมีมากกว่า 1 สถานที่ ก็จะต้องเป็นการเตรียมบทบาท และส่งเสริม
 ให้เห็นความสามารถของผู้ประกาศข่าวได้เด่นชัดยิ่งขึ้น เพราะผู้ประกาศข่าวจะต้องทำหน้าที่ในการ
 คัดเลือกและควบคุมรถถ่ายทอดสดด้วยตนเองว่าจะเลือกให้เหตุการณ์ใดออกอากาศ และจะต้องทำ
 หน้าที่ประสานเชื่อมโยงระหว่างรถถ่ายทอดสดทั้งสองสถานที่ ซึ่งความสามารถและบทบาทของ
 ผู้ประกาศข่าวที่จะทำได้เช่นนี้จะแสดงให้เห็นถึงคุณสมบัติของผู้ประกาศข่าวที่ดีและความเป็นมือ
 อาชีพเช่นกัน

จากเทคโนโลยีที่นำรถถ่ายทอดสดนอกสถานที่เข้ามาใช้ในการนำเสนอข่าวโทรทัศน์
 นอกจากจะมีส่วนในการส่งเสริมบทบาทของผู้ประกาศข่าวแล้ว ยังส่งผลต่อกระบวนการคัดเลือก
 ผู้ประกาศข่าวประเภทต่าง ๆ อีกด้วย เช่น จะเกิดผู้ประกาศข่าวประเภท ผู้ประกาศข่าวหลัก
 (Anchorman) และผู้รายงานข่าว (News Reporter) ซึ่งผู้ประกาศข่าวทั้งสองประเภทจะต้องทำงาน
 ประสานกันอย่างใกล้ชิด ในการโยนข่าวรับส่งข่าวให้สอดคล้องและเชื่อมโยงกัน หากใครคนใดคน
 หนึ่งทำหน้าที่บกพร่องแล้ว ก็จะส่งผลถึงอีกคนหนึ่งด้วย ดังนั้นสถานีจึงพิถีพิถันในการคัดเลือก
 บุคคลที่จะมาทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศข่าวหลัก และผู้รายงานข่าว โดยจะสรรหาผู้ประกาศข่าวอาวุโส
 ที่มีประสบการณ์ว่าหวิดในงานข่าว มีความรอบรู้ เรื่องข่าว สามารถพูดเล่าประเด็นและความ
 เคลื่อนไหวของเหตุการณ์ได้อย่างสั้นไหลเป็นธรรมชาติ มีปฏิภาณ ไหวพริบ สามารถแก้ปัญหา
 เฉพาะหน้าเข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศข่าวหลัก (Anchorman) ในขณะเดียวกันก็จะสรรหาบุคคลที่
 มีความรอบรู้ มีประสบการณ์ในสายข่าวต่าง ๆ และมีบุคลิกน่าเชื่อถือที่จะออกอากาศได้มาทำหน้าที่
 ที่เป็นผู้รายงานข่าว ซึ่งปัจจุบันสถานีโทรทัศน์ทุกช่องต้องมีผู้รายงานข่าวที่ ได้รับการคัดเลือกมา
 จากผู้สื่อข่าวสายต่าง ๆ มาทำหน้าที่ดังกล่าวอยู่เป็นจำนวนหลายคน อันแสดงให้เห็นถึงบทบาทของ
 เทคโนโลยีรถถ่ายทอดสด ที่ส่งผลถึงการพัฒนาและเปลี่ยนแปลง ลักษณะประเภทของผู้ประกาศ
 ข่าว และกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวที่เปลี่ยนแปลงจากเดิม ที่มุ่งหาคนสวย หน้าตาดี มาเป็น
 ผู้รอบรู้ในงานข่าว มีความสามารถในการพูด และเล่าข่าวโดยไม่มีตคริปต์ข่าวล่วงหน้า

ในส่วนของผู้รายงานข่าว (News Reporter) จากรถถ่ายทอดสดนั้น ก็จะต้องเป็นผู้ที่มีความ
 ความสามารถ ความรอบรู้ในประเด็นข่าวที่รายงานสดเข้ามาได้เป็นอย่างดี ส่วนใหญ่แล้ว สถานีจะ

พิจารณาคัดเลือกผู้สื่อข่าวในสายข่าวที่เกิดเหตุการณ์ข่าวเป็นหลัก และพิจารณาถึงบุคลิก หน้าตา น้ำเสียงเป็นรอง ซึ่งจากการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการนำเสนอรายการข่าวนี้นี้ ทำให้สถานี พิถีพิถันในการคัดเลือกบุคคลที่จะมาทำหน้าที่มากขึ้น และเป็นการเปิดโอกาสให้บรรดาผู้สื่อข่าว สายต่าง ๆ ได้ใช้เป็นเวทีทดสอบความสามารถในการได้เด้าขึ้นไปทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวต่อไปใน อนาคต

(3) โทรทัศน์ ระบบ Hybride

โทรทัศน์ระบบ Hybride สามารถดัดสัญญาณออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ได้ เป็น เทคโนโลยีที่เกิดขึ้นมานาน และเพิ่งได้รับความนิยมนำมาใช้ในการรายงานข่าวของสถานีโทรทัศน์ ช่องต่าง ๆ เกือบทุกแห่ง เนื่องจากเป็นเทคโนโลยีที่มีราคาถูก และสามารถนำเสนอข่าว ข้อมูล ได้ อย่างรวดเร็ว หากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอยู่นอกพื้นที่กรุงเทพมหานคร กรณีที่รถถ่ายทอดสดยังไม่ไปถึง การใช้โทรทัศน์เพื่อรายงานข่าว นับเป็นสิ่งที่สะดวกและรวดเร็ว ทำให้ผู้ชมสามารถรับรู้เหตุการณ์ และเรื่องราวต่าง ๆ ได้ทันเหตุการณ์ แต่การรายงานข่าวด้วยโทรทัศน์นี้มี ข้อจำกัดในเรื่องของภาพที่ สถานีโทรทัศน์ส่วนใหญ่มักนิยมใช้ภาพกราฟฟิก หรือภาพของผู้สื่อข่าวที่เป็นผู้รายงานข่าว แต่บางครั้งก็จะใช้ภาพจากวีดิโอเทปที่ถ่ายส่งมาเป็นภาพประกอบการพูดคุยเพื่อเพิ่มความน่าสนใจของการ รายงานข่าว ซึ่งสถานีโทรทัศน์โดยทั่วไปมักนิยมใช้วิธีการ ดังกล่าว ก่อนที่จะสามารถถ่ายทอดสดจาก รถถ่ายทอดส่งสัญญาณกลับมาถึงสถานีได้ นอกจากนี้การใช้โทรทัศน์ในการรายงานข่าวยังสามารถ ใช้ติดต่อกับบุคคล แหล่งข่าว ที่อยู่ในทุกภูมิภาคของโลกได้โดยไม่จำกัด ทำให้การนำเสนอข่าว เป็นไปอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง และเป็นการประหยัดกว่าการใช้รถถ่ายทอดสด

จากเทคโนโลยีการใช้โทรทัศน์ในการนำเสนอข่าวนี้นี้ พบว่าส่งผลกระทบต่อการพัฒนาและ เปลี่ยนแปลงบทบาท และบุคลิกของผู้ประกาศข่าว สถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ กล่าวคือ ผู้ประกาศ ข่าวต้องเพิ่มบทบาทและหน้าที่ในการนำเสนอมากขึ้น จากเดิมที่อ่านข่าวตามสคริปต์เพียงอย่างเดียว ก็จะต้องรู้จักการตั้งคำถาม เพื่อสัมภาษณ์แหล่งข่าวหรือผู้สื่อข่าวที่รายงานข่าวมาทางโทรทัศน์ จะ ต้องเป็นผู้กำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์ การพูดจาได้ตอบ ชักถามข้อมูลข่าว ความลับหน้าของ เหตุการณ์ และร่วมแสดงความคิดเห็นในส่วนของบุคลิกภาพก็จะต้องเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดย จะสามารถแสดงออกถึงสีหน้า แววตา ที่มีอารมณ์ร่วมไปกับการสัมภาษณ์ พูดคุย หรือแสดงออกซึ่ง ความกระตือรือร้น ในการแสวงหา หรือคัดค้านเอาข้อมูล ข้อเท็จจริง โดยเฉพาะน้ำเสียงในการพูด

คุยหรือการซักถาม จะต้องระมัดระวังให้อยู่ในภาวะปรกติ ที่จะไม่เดินเดินไปกับเหตุการณ์ที่ซักถาม จนเกินไป อันเป็นการแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการควบคุมบุคลิกภาพที่ดีให้ปรากฏต่อสายตา ผู้ชม ในขณะการนำเสนอข่าวด้วย

(4) เครื่องคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต

นับเป็นเทคโนโลยีที่ทันสมัยล่าสุด ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นศูนย์กลางในการค้นหา ข้อมูลข่าวสาร

ในการศึกษาพบว่าผู้ประกาศข่าวส่วนใหญ่เห็นว่าเทคโนโลยีดังกล่าวมีส่วนร่วมในการ ช่วยส่งเสริมคุณสมบัตินักข่าวให้มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น หากได้นำเครื่องคอมพิวเตอร์ เข้ามาใช้ในการรายงานข่าวหรือนำเสนอข่าว ทั้งนี้เพราะศักยภาพในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีอยู่ เป็นจำนวนมาก และจากแหล่งข่าวตามสถานที่ต่าง ๆ ที่อยู่ในเครื่องคอมพิวเตอร์ จะช่วยให้ ผู้ประกาศมีข้อมูลเพียงพอที่จะสามารถรายงานหรือนำเสนอข่าวได้อย่างมั่นใจ

"แน่นอนคิดว่าเครื่องคอมพิวเตอร์นี้สำคัญมากนะสำหรับผู้ประกาศ เพราะเราเคยใช้สมัยที่ รายงานข่าวเถิดกั้ง ต.ต. เมื่อ ปี 38 มันทำให้เรามีข้อมูลที่เยอะมาก สามารถจะเลือกเอามาใช้พูดเมื่อ ไรก็ได้ เพราะบางที่อ่านข่าวหมดไปแล้วก็ไม่ว่าจะพูดอะไร ถ้ามีข้อมูลจากคอมพิวเตอร์นี้มันช่วยได้ มากเลย แล้วคุณดูเขาจะเชื่อถือเรา ว่าเรามีข้อมูลไม่ใช่พูดขึ้นมาเอง" (รัตติยากร วิมลสินธุ, สัมภาษณ์, 25 พฤศจิกายน 2542)

"อย่างเครื่องคอมพิวเตอร์ มันแน่นอยู่แล้ว ที่จะช่วยทำให้ผู้ประกาศข่าวมีความมั่นใจมาก ขึ้นว่าเรามีข้อมูลอยู่ในมือ อย่างช่อง 9 เขาเคยนำเครื่องคอมพิวเตอร์มาตั้งที่โต๊ะออกอากาศข่าว ให้ ผู้ประกาศกดดูความเคลื่อนไหวของข่าวต่าง ๆ แต่มันก็เสี่ยงมากเหมือนกันถ้าเขาป้อนข้อมูลมาผิด ๆ เพราะเราไม่มีทางรู้ได้เลย แต่ก็คิดว่ามันช่วยทำให้ผู้ประกาศที่อยู่หน้าจอมีความเชื่อมั่นในตัวเอง ก็ จะส่งผลต่อความน่าเชื่อถือตามมา" (พิระพัฒน์ วัฒนากิรมณ์, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2542)

นอกจากเทคโนโลยีเครื่องคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต จะมีบทบาทช่วยส่งเสริม คุณสมบัตินักข่าวให้ดูมีความน่าเชื่อถือแล้ว ยังช่วยส่งเสริมคุณสมบัตินักข่าวเป็นผู้รอบรู้ทัน สมัย ทันต่อเหตุการณ์ แสดงถึงความเป็นคนที่มีนิสัยกระตือรือร้น ทั้งนี้เพราะเครื่องคอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ตจัดได้ว่าเป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่ล่าสุด ที่ถูกนำมาใช้ในสำนักงาน โดยเฉพาะสถานี

โทรทัศน์จัดได้ว่าเป็นองค์การสื่อสารมวลชนขนาดใหญ่ ที่ต้องเป็นผู้นำทางด้านความทันสมัย จึงต้องนำเครื่องมือเหล่านี้มาใช้เพื่อสร้างความทันสมัยให้กับองค์กร โดยผ่านตัวผู้ประกาศข่าว ซึ่งเป็นผู้ปรากฏตัวหน้าจอโทรทัศน์

(5) เฮลิคอปเตอร์

เป็นเทคโนโลยีที่จัดได้ว่ามีความทันสมัย ราคาแพง และจัดได้ว่าเป็นของแปลกใหม่ในการนำมาใช้ในการรายงานข่าว โดยเฮลิคอปเตอร์ดังกล่าวจะเป็นเฮลิคอปเตอร์ที่ออกแบบและดัดแปลงมาเป็นพิเศษ

สำหรับเฮลิคอปเตอร์ที่นำมาใช้ในการรายงานข่าวนี้นับเป็นเทคโนโลยีที่มีส่วนช่วยในการส่งเสริมคุณสมบัติของผู้ประกาศข่าว ทำให้เป็นผู้มีความกระตือรือร้น มีความฉับไว ทันต่อเหตุการณ์ รวมทั้งยังทำให้ผู้ประกาศข่าว มีบุคลิกภาพที่แสดงถึงความมั่นใจ กระฉับกระเฉง ทันสมัย และ โดดเด่น เนื่องจากเฮลิคอปเตอร์จัดเป็นเทคโนโลยีที่มีราคาแพง ทำให้สถานีโทรทัศน์ส่วนใหญ่ไม่มีการจัดซื้อไว้ใช้ในการรายงานข่าว คงมีเพียงสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 เพียงช่องเดียวที่สามารถจัดซื้อไว้ใช้ในกิจการของสถานี การรายงานข่าวและกิจการของกองทัพ ดังนั้นจึงทำให้ผู้ประกาศข่าวที่ได้ทำงานและใช้งานเฮลิคอปเตอร์ในการรายงานข่าว มีความโดดเด่นเป็นที่น่าสนใจกว่าผู้ประกาศข่าวช่องอื่น ๆ ซึ่งผู้ประกาศข่าวที่ต้องออกไปปฏิบัติหน้าที่ในการรายงานข่าวด้วยเฮลิคอปเตอร์นี้ สถานีต้องคัดเลือกบุคคลที่มีบุคลิก กระฉับกระเฉง มีความมั่นใจ และสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ ซึ่งจัดอยู่ในผู้ประกาศข่าวประเภทผู้รายงานข่าว (News Reporter)

"การคัดเลือกผู้ประกาศข่าวขึ้นไปรายงานข่าวจากเฮลิคอปเตอร์นั้น สถานีก็จะคัดเลือกคนที่มีความแข็งแรง กระฉับกระเฉง และสามารถจะรายงานข่าวได้เป็นหลัก เราก็มีความภูมิใจสัก ๆ ว่า สถานีเรามีเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วยในการรายงานข่าว มันก็เป็นภาพอีกมุมหนึ่งที่จะช่วยเสริมการรายงานข่าวของเราให้น่าสนใจได้ เพราะเรามีภาพในมุมที่คนอื่นไม่มี ก็ทำให้เรามีข้อมูลเพิ่มเติมที่จะรายงานได้มากกว่าคนอื่น แต่เราก็ต้องทำการบ้านในส่วนอื่น ๆ ด้วย" (เอ็นดู ศิทธ, สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2542)

กล่าวโดยสรุปแล้ว เรื่องของเทคโนโลยี นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญ ที่มีส่วนในการส่งเสริมคุณสมบัติและบทบาทของผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์ให้มีความน่าเชื่อถือ มีความน่าสนใจโดดเด่น

ทันสมัย มีความเชี่ยวชาญ รอบรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็ว ทันเหตุการณ์ นอกจากนี้เทคโนโลยียังมีส่วนทำให้บทบาทของผู้ประกาศข่าวเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ต้องมีหน้าที่เพิ่มไปเป็นผู้นำเสนอข่าว รวมทั้งเปลี่ยนแปลงบทบาทจากผู้นำเสนอข่าวไปเป็นผู้ประกาศข่าวหลักที่ต้องมีหน้าที่ เชื่อมโยงการรายงานข่าวของผู้สื่อข่าวหรือผู้รายงานข่าวในเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดข่าว ด้วยการ ถ่ายทอดสด จากรถถ่ายทอดสด ส่งผลต่อสถานีที่ต้องเน้นหาบุคคลที่จะต้องมาทำหน้าที่รายงานข่าวเพิ่มเติม อันทำให้กระบวนการคัดเลือกสรรหาบุคคลที่จะมาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์ต่าง ๆ ต้องมีการกำหนดคุณสมบัติเพิ่มเติม และเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่มุ่งหาแต่บุคคลที่มีหน้าตาสวยงาม หน้าตาดี มีน้ำเสียงดี อ่านภาษาไทย ถูกต้องชัดเจนเป็นหลัก มาเป็นการสรรหาบุคคลที่มีความรอบรู้ในงานข่าว มีปฏิภาณไหวพริบในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าจากเครื่องมือเทคโนโลยี เช่นการถ่ายทอดสด การใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต ในการค้นหาข้อมูลเพื่อนำมารายงานข่าว และความสามารถในการเล่าสรุปประเด็นข่าว เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ไม่มีสคริปต์ข่าวให้ล่วงหน้า

6.2 ปัจจัยภายนอก

นอกเหนือจากปัจจัยภายใน อันได้แก่ นโยบายของสถานีโทรทัศน์ บรรดาเจ้าของและผู้บริหารสถานีโทรทัศน์ วิธีการบริหารจัดการ การควบคุมดูแลผู้ประกาศข่าว เรื่องของความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่ทันสมัย และความเป็นวิชาชีพที่มีส่วนในการกำหนดกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์แต่ละแห่งให้ปรากฏออกมาในลักษณะต่าง ๆ กัน รวมทั้งยังส่งผลโดยตรงต่อกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวให้มีความแตกต่างกัน ตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพองค์กรที่มีการปรับตัวในแต่ละช่วงเวลา ประการสำคัญคือ ปัจจัยภายในเหล่านี้มีส่วนในการกำหนดบทบาทและคุณสมบัติของผู้ประกาศข่าวให้เปลี่ยนแปลงไปจากในอดีต

ในส่วนของปัจจัยภายนอก ซึ่งได้แก่ สภาพของระบบการเมือง ก็นับว่ามีส่วนสำคัญไม่น้อยในการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว และยังส่งผลกระทบต่อโดยตรงกับตัวผู้ประกาศข่าวในการเปลี่ยนแปลงบทบาท หน้าที่ รวมไปถึงการเปลี่ยนตัวผู้ประกาศข่าว อันเนื่องมาจากความสัมพันธ์อันแนบแน่นระหว่างสถาบันการเมืองกับสถาบันสื่อมวลชนในสังคมไทย ที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องอันยาวนานมาเกือบ 50 ปี นับตั้งแต่การเริ่มมีสถานีโทรทัศน์ครั้งแรกในประเทศไทย เป็นความสัมพันธ์ที่สถาบันการเมืองเข้ามาใช้อำนาจในการ

ควบคุม กำกับดูแลสถานีโทรทัศน์ทั้งในด้านการนำเสนอเนื้อหา แนวความคิดและกรอบในการประพฤติปฏิบัติด้วยการออกกฎหมาย ระเบียบและคำสั่งต่าง ๆ บางครั้งการควบคุมดูแลเป็นไปอย่างเข้มงวด โดยเฉพาะเกิดกรณีวิกฤตการณ์ขึ้นในสังคม เช่น เกิดการปฏิวัติรัฐประหาร หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง การเปลี่ยนรัฐบาล การหมดอำนาจของพรรคการเมืองบางพรรค หรือการถอนตัวออกจากการร่วมรัฐบาลของพรรคการเมืองบางพรรค ที่ควบคุมดูแลสถานีโทรทัศน์ ก็ยังส่งผลกระทบต่อสถานีโทรทัศน์มากขึ้น

ระบบกฎหมาย ก็นับเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่เข้ามามีส่วนในการผลักดันให้เกิดความเปลี่ยนแปลงโฉมหน้าใหม่ และจำนวนผู้ประกาศข่าวเพิ่มมากขึ้น นับตั้งแต่การยกเลิกระเบียบว่าด้วยการบริหารวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2518 และคณะกรรมการ กบว. มาเป็นระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติหรือ กกช. (National Broadcasting Commission) เป็นกรรมการกลางทำหน้าที่ควบคุมและกำกับดูแลกิจการด้านวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ รวมทั้งการยกเลิกคำสั่งและหนังสือเวียนของ กบว. 63 ฉบับ แก้ไข 14 ฉบับ และเสนอให้ยกเลิกปร. 15 และปร. 17 อันส่งผลให้สถานีโทรทัศน์ไม่ต้องนำเสนอข่าวในเวลาเดียวกัน เพียงแต่คงการนำเสนอข่าวในพระราชสำนักให้อยู่ในเวลา 20.00 น. สถานีโทรทัศน์จึงวัดเวลาการนำเสนอข่าวของตนเองได้อย่างเป็นอิสระ ทำให้มีการเพิ่มเวลาการนำเสนอข่าวมากขึ้น ซึ่งเปิดโอกาสให้มีการสรรหาผู้ประกาศข่าวเพิ่มเติมแทบทุกสถานี นอกจากนี้ การยกเลิก กบว. และแทนที่ด้วย กกช. ยังเป็นการผ่อนคลายกฎระเบียบการออกอากาศของผู้ประกาศข่าวที่ไม่จำเป็นต้องมีใบผู้ประกาศข่าว หรือใบ กบว. รวมทั้งยังเปิดกว้างให้มีการแสดงความคิดเห็นผ่านรายการข่าว ส่งผลให้ผู้ประกาศข่าวต้องปรับปรุงบุคลิก การแสดงออก และเพิ่มเติมบทบาทในการทำหน้าที่มากกว่าเดิมจากผู้อ่านข่าวธรรมดา เป็นผู้นำเสนอข่าวและมีการทำหน้าที่เป็นผู้เชื่อมโยงรายการข่าวด้วยการสัมภาษณ์บุคคลในข่าว การพูดสรุปประเด็นต่าง ๆ มีความกล้าหาญในการแสดงคุณสมบัติอันโดดเด่นของผู้ประกาศข่าวได้มากขึ้น

ระบบตลาด อันหมายถึงความรวมไปถึงการแข่งขันของสถานีโทรทัศน์เพื่อแย่งชิงผู้ชมรายการข่าว นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อปรับปรุงและพัฒนาศักยภาพของผู้ประกาศข่าว ให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น หากแต่สภาพการดำเนินธุรกิจของสถานีโทรทัศน์ในประเทศไทย ที่พบว่ามีการกระจุกตัว (concentration) อยู่ในมือของผู้ประกอบการเพียงไม่กี่ราย และเป็นของคนเพียง 2 ตระกูล ในรายชื่อของสถานีโทรทัศน์ที่ได้รับสัมปทานจากรัฐและกองทัพ ในทางกลับกันการแข่งขันอาจจะ

เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สภาพของผู้ประกาศข่าว ไม่ได้มีการพัฒนา หากแต่อยู่ในสภาพออกเทียบแบบซึ่งกันและกัน รวมทั้งยังเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ผู้ประกาศข่าวไม่สามารถแสดงคุณสมบัติและก้าวไปสู่ความเป็นวิชาชีพได้อย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตามการแข่งขันในการนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ก็ก่อให้เกิดความหลากหลายในการนำเสนอข่าวมากยิ่งขึ้น มีการเจาะกลุ่มผู้ชม เป้าหมาย มีการนำเสนอรายการข่าวเจาะลึกเฉพาะทางมากขึ้น เช่น ข่าวบันเทิง ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวสังคม ข่าวกีฬา ข่าวราชสำนัก ข่าวการศึกษา เป็นต้น อันส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาผู้ประกาศข่าวไปในหลายมิติมากขึ้น

ความต้องการและความคาดหวังจากผู้ชม นับว่าเป็นปัจจัยภายนอกที่ถือได้ว่ามีบทบาทในการผลักดันและเบียดเบียนโฉมหน้าผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์ต่าง ๆ จากเหตุการณ์ความไม่สงบในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 ซึ่งสถานีโทรทัศน์เสนอข่าวตามนโยบายของรัฐบาล ปิดกั้นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้ชุมนุมที่ถนนราชดำเนิน ในขณะที่สถานีวิทยุและสำนักข่าวบางแห่ง พยายามรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามข้อเท็จจริง เป็นผลให้ประชาชนเกิดความสับสนในการรับรู้ข่าวสารที่แท้จริง จนต้องออกมาดูเหตุการณ์ด้วยตนเอง ภายหลังเหตุการณ์ยุติลง จนกระทั่งรัฐบาลของพลเอกสุจินดา คราประยูร ลาออกไป และมีนายอานันท์ ปันยารชุน เข้ามาเป็นนายกรัฐมนตรีชั่วคราว ความตื่นตัว ในสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชน รวมทั้งของประชาชน สถานีโทรทัศน์มีการตอบสนองความต้องการของประชาชน ผู้ชมข่าวโทรทัศน์มากขึ้น ด้วยการเพิ่มเวลาและปรับปรุงการนำเสนอรายการข่าวในรูปแบบใหม่ โดยให้มีการเปิดกว้างในการรายงานข่าว มีการรายงานข่าวแบบเจาะลึก เชิญบุคคล นักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ และบรรดานักการเมืองมาร่วมในรายการข่าวมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการถ่ายทอดสด การรายงานผลการเลือกตั้ง การจัดตั้งคณะรัฐบาล ในสมัยการเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2540 ซึ่งได้สร้างความตื่นตัวแก่ผู้ชมรายการข่าวโทรทัศน์อย่างสูง

ความต้องการและความคาดหวังของผู้ชมรายการข่าวโทรทัศน์ ดังกล่าวมานี้ ได้ผลักดันให้สถานีโทรทัศน์ปรับปรุงการนำเสนอข่าวและบทบาทของผู้ประกาศข่าวให้มีความเป็นวิชาชีพเพิ่มมากขึ้น

นอกจากนี้บรรดาคำวิพากษ์วิจารณ์จากสื่อมวลชนอื่น ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ ต่อการนำเสนอรายการข่าวของโทรทัศน์ ก็มักจะสะท้อนให้เห็นถึงความต้องการและความคาดหวังของ

ผู้ชมรายการข่าวเช่นกัน ถึงเท่านี้ได้ส่งผลต่อการปรับปรุงและพัฒนาตนเองของผู้ประกาศข่าวใน ส่วนหนึ่งด้วยเช่นกัน

จากรายละเอียดที่ได้กล่าวมาข้างต้น สามารถวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกที่เข้ามามีส่วนใน การผลักดันให้เกิดความเปลี่ยนแปลงและส่งผลถึงกระบวนการคัดเลือก และตัวผู้ประกาศข่าวของ สถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ ซึ่งพอจะสรุปได้ดังต่อไปนี้

- 6.2.1 ระบบการเมือง
- 6.2.2 ระบบกฎหมาย
- 6.2.3 ระบบการตลาด (การแข่งขันของสถานีโทรทัศน์)
- 6.2.4 ความคาดหวังจากผู้ชมในทัศนะของผู้บริหารสถานี
- 6.2.5 การวิพากษ์วิจารณ์จากสื่อมวลชนอื่น ๆ

6.2.1 ระบบการเมือง

ในการที่จะพิจารณาคำตอบว่า เหตุใด โฉมหน้าผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์ช่อง ต่าง ๆ จึงมีความแตกต่างกัน หรือมีลักษณะการแสดงบทบาท หน้าที ของผู้ประกาศข่าวมากน้อย ไม่เท่ากัน รวมไปถึงบุคลิกภาพที่ปรากฏ และคุณสมบัติอื่น ๆ ของผู้ประกาศข่าว แต่ละสถานี โทรทัศน์ มีความเหมือนกันหรือแตกต่างกัน เช่นเดียวกับความแตกต่างของสัดส่วนผู้ประกาศข่าว ประเภทต่าง ๆ อันส่งผลให้สถานีโทรทัศน์มีนโยบายการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวที่แตกต่างกัน ก็ล้วน แล้วแต่มีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยภายนอก ที่มาจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง

สถาบันสื่อมวลชนนับว่าเป็นสถาบันหนึ่งในสังคมที่มีความสัมพันธ์ และเกี่ยวข้องกับ สถาบันอื่น ๆ ในสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

หากจะย้อนไปดูประวัติศาสตร์ของการเริ่มนำสื่อ โทรทัศน์เข้ามายังสังคมไทย ก็ จะพบว่า เกิดจากความคิดริเริ่มของผู้นำทางการเมืองในขณะนั้น คือ จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี ทั้งนี้เพื่อต้องการเร่งรัดให้ประเทศไทยมีโทรทัศน์ดั่งนานาอารยประเทศ และเพื่อเป็นการสร้างอิทธิพล และความเข้มแข็งทางการเมือง แม้ว่าเจตนารมณ์ในการก่อตั้งสถานีโทรทัศน์แห่งแรกที่ จอมพล ป. พิบูลสงคราม จะประกาศต่อสาธารณะว่า เพื่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้า เพื่อการศึกษา การแพทย์

และการสาธารณสุข และประการสำคัญ เพื่อเกียรติภูมิของชาติที่จะได้ชื่อว่าเป็นประเทศแรกที่มี สถานีโทรทัศน์ในทวีปเอเชีย (สินิทธ์ สิทธิรักษ์, 2535, 60 - 61) หากแต่วิธีการดำเนินงานในเรื่องการ ก่อตั้งสถานีโทรทัศน์ ช่อง 4 บางขุนพรหมนั้น ได้ชี้ให้เห็นว่า รัฐบาลมีความมุ่งหมายในการสร้างสื่อ โทรทัศน์ให้ตอบสนองต่อการโฆษณาทางการเมือง เพื่อต่อสู้กับหนังสือพิมพ์ที่ ดำเนินการโดย เอกชนเป็นสำคัญ โดยในระยะเริ่มต้นของสถานีโทรทัศน์รัฐบาลได้ใช้ประโยชน์จากสื่อโทรทัศน์ใน ด้านการโฆษณาทางการเมือง เช่น การเผยแพร่ผลงานต่าง ๆ ของรัฐบาลทางรายการข่าวประจำวัน การแถลงผลงานในวาระพิเศษต่าง ๆ การถ่ายทอดรัฐพิธี ตลอดจนการใช้โทรทัศน์ในการหาเสียง ของพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. 2500

จวบจนถึงปัจจุบันเรายังพบว่ารัฐบาลยังสามารถใช้สื่อโทรทัศน์เพื่อประโยชน์ทาง การเมืองเช่นในอดีต หากจะมีการเปลี่ยนแปลงก็เพียงแต่รูปแบบวิธีการนำเสนอเท่านั้น แต่วัตถุประสงค์ และเจตนารมณ์ก็ยังคงเป็นไปเพื่อทางการเมืองเช่นเดิม อันนับได้ว่าจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้วาง รากฐานของสื่อโทรทัศน์ที่ยังคงผูกพันกับรัฐได้อย่างเข้มแข็ง นับตั้งแต่การใช้กลไกการสื่อสารของ รัฐในลักษณะผูกขาด โดยไม่เปิดโอกาสให้ฝ่ายค้านและกลุ่มอื่น ๆ ได้เกี่ยวข้องด้วย โดยเฉพาะการ เกิดระบบกรรมสิทธิ์ และ โครงสร้างที่รัฐเป็นเจ้าของสื่อโทรทัศน์แต่เพียงผู้เดียว

6.2.1.1 โครงสร้างของระบบสถานีวิทยุโทรทัศน์ในประเทศไทย

นับตั้งแต่การก่อตั้งสถานีโทรทัศน์แห่งแรกในประเทศไทย คือ สถานีโทรทัศน์ ช่อง 4 บางขุนพรหม ถือได้ว่ารัฐคือเจ้าของกรรมสิทธิ์แต่เพียงผู้เดียว แม้จะมีการเปิดให้บริการและ หน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาร่วมทุน โดยการเปิดขายหุ้นแก่ประชาชน แต่ก็เป็นที่รัฐทำเพื่อที่จะลดภาระการ ขาดทุนของการตั้งสถานีโทรทัศน์แห่งนี้ จนในที่สุดรัฐก็ต้องเป็นฝ่ายเข้ามาควบคุมบริหารจัดการ สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 4 บางขุนพรหม แต่เพียงผู้เดียว

ต่อมาในสมัยของจอมพล ถนอมศรี ชนะวัฒน์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ก่อตั้งสถานีโทรทัศน์ กองทัพบก ช่อง 5 ในปี พ.ศ. 2500 ภายใต้การบริหารและควบคุมดูแลโดยกองทัพบก มีการให้ สัมปทานแก่บริษัทกรุงเทพโทรทัศน์และวิทยุ จำกัด ในการดำเนินกิจการสถานีโทรทัศน์ ช่อง 7 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2510 โดยได้รับอนุญาตจากจอมพลประภาส จารุเสถียร ผู้บัญชาการทหารบกใน ขณะนั้น และนับเป็นการให้สัมปทานแก่เอกชนในการดำเนินกิจการโทรทัศน์เป็นครั้งแรก เป็น

สัมปทานที่ให้แก่ครอบครัวกรรมบุตร และเขียนประพาสผู้บริหารสถานีประกอบด้วย นางเวคิ
เขียนประพาส นายชาติเชื้อ กรรมบุตร ร.ท. ชายชาญ เขียนประพาส และนายเขียน กรรมบุตร

และในปี พ.ศ. 2513 จอมพลถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรีได้ให้สัมปทานในการ
ดำเนินธุรกิจสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 แก่ตระกูลมาลินนท์

ในปี พ.ศ. 2520 องค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย ได้จัดตั้งขึ้นตามพระราช-
กฤษฎีกา จัดตั้งองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย (อ.ส.ม.ท.) โดยวัตถุประสงค์ในการเป็นสื่อ
ของรัฐ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจกับประชาชน และการให้ข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งยังเป็นแหล่งราย
ได้แก่รัฐ โดยได้มีการก่อตั้งสถานีโทรทัศน์ ช่อง 9 อ.ส.ม.ท.

สำหรับสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ได้จัดตั้งขึ้นในราวปี พ.ศ. 2531 และมี
วัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาและเผยแพร่ข่าวสารการประชาสัมพันธ์ และสนับสนุนนโยบายของรัฐบาล
โดยไม่มีโฆษณา ต่อมาในปี พ.ศ. 2538 ได้มีการปรับเปลี่ยนนโยบายให้เอกชนเช่าเหมาเวลาการ
ดำเนินงาน และเปิดให้มีการโฆษณาได้ หากแต่เป็นการให้โฆษณาในลักษณะอักษรวิ่ง และเผยแพร่
โลโก้ขององค์กรต่าง ๆ

จวบจนมาถึงการถือกำเนิดของสถานีโทรทัศน์แห่งใหม่ล่าสุดของประเทศไทย มีการ
ปรับเปลี่ยนรูปแบบการให้สัมปทานของสื่อโทรทัศน์ในปี พ.ศ. 2538 คือ สถานีโทรทัศน์ ไอทีวี ภาย
ได้กรรมสิทธิ์ของสำนักงานปลัดนายกรัฐมนตรี ซึ่งเปิดให้บริการเอกชนรวมตัวกันในลักษณะกลุ่ม
บริษัทประมูลแข่งขันสถานีโทรทัศน์ระบบยูเอชเอฟแห่งใหม่ การเปลี่ยนแปลงที่เรียกว่าเป็นการเปิด
โทรทัศน์เสรี นับเป็นครั้งแรกที่มีได้ใช้รูปแบบสัมปทานอภิสิทธิ์ในการเปิดให้เอกชน เข้าดำเนินการ
กิจการโทรทัศน์อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากส่วนหนึ่งของการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพสื่อมวลชน หลัง
เหตุการณ์ความไม่สงบเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535

จากความเป็นมาของสื่อโทรทัศน์ของไทย พอที่จะทำให้เราเห็นภาพสื่อโทรทัศน์ว่าเป็น
สื่อของรัฐ (media of the state) ที่รัฐเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ (state property) แต่เพียงผู้เดียว (state
monopoly) รัฐจึงมีสิทธิและเสรีภาพในการใช้สื่อโทรทัศน์เพื่อประโยชน์ทางการเมือง และรัฐมี
ความเชื่อว่ามีสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร หรือการมีส่วนร่วม
ทางการเมือง เป็นสิทธิและเสรีภาพของรัฐ มิใช่สิทธิและเสรีภาพของสื่อมวลชน รัฐจึงผูกขาดการ

เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์โทรทัศน์ โดยใช้อำนาจตามกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498

ตารางที่ 6.1 แสดงกรรมสิทธิ์คลื่นโทรทัศน์ของหน่วยราชการ และรูปแบบสัมปทานที่ให้แก่เอกชน พ.ศ. 2510 - 2531

ชื่อ	จำนวนสถานี	จำนวนสถานี		เคเบิล	การให้สัมปทาน
		ระดับชาติ	ระดับภูมิภาค		
กระทรวงกลาโหม (กองทัพบก)	2	ช่อง 5 ช่อง 7	- -		- เข้าช่วงเวลา - ลงทุนสถานีและ อุปกรณ์
กรมประชาสัมพันธ์	9	ช่อง 11	8		- เข้าช่วงเวลา
องค์การสื่อสารมวลชน แห่งประเทศไทย	5	ช่อง 9 ช่อง 3	-		- เข้าช่วงเวลา ลงทุนสถานีและอุปกรณ์
สำนักงานปลัด สำนักนายกรัฐมนตรี	1	ไอทีวี		ยูทีวี	ร่วมทุน
รวม	17	6	8	1	

กรมประชาสัมพันธ์มีสถานีส่วนภูมิภาค 8 แห่งได้แก่ ช่อง 5 ขอนแก่น ช่อง 4 อุบลราชธานี ช่อง 5 ภูเก็ต ช่อง 5 นครศรีธรรมราช ช่อง 7 พิษณุโลก ช่อง 8 ลำปาง ช่อง 10 หาดใหญ่ และช่อง 12 สุราษฎร์ธานี

การผูกขาดความเป็นเจ้าของสื่อโทรทัศน์ของรัฐนี้เองได้ส่งผลต่อรูปแบบและเนื้อหาของรายการข่าวประจำวันของสถานีโทรทัศน์ รวมไปถึงตัวผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในฐานะที่ผู้ประกาศข่าว คือ คนสุดท้ายของกระบวนการส่งสาร ภายในการบริหารจัดการงานข่าว

โทรทัศน์ ผู้ประกาศข่าวเป็นผู้ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของสถานีโทรทัศน์ช่องนั้น ๆ ในการนำเสนอข่าวสาร ที่กองบรรณาธิการข่าวได้ผลิตเพื่อออกอากาศสู่สายตาผู้ชม

ประเด็นการผูกขาดที่รัฐเป็นเจ้าของสื่อโทรทัศน์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์นี้ สามารถพิจารณาได้ 2 แนวทาง คือ

1. การส่งผลทางอ้อม
2. การส่งผลโดยตรง

1. ประเด็นการส่งผลทางอ้อมแก่ผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์ หมายถึง การที่รัฐได้ออกกฎหมาย ระเบียบ และคำสั่ง ไปยังเจ้าของกิจการโทรทัศน์ หรือผู้มีหน้าที่ในการควบคุมดูแลสถานีโทรทัศน์ โดยกฎหมายระเบียบหรือคำสั่งดังกล่าว เป็นไปในการควบคุมประสิทธิภาพ การนำเสนอเนื้อหาข่าวสาร การแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ผ่านการรายงานข่าวของทางสถานี ดังกรณีในสมัยของรัฐบาลนายบรรหาร ศิลปอาชา เป็นนายกรัฐมนตรี ในปี พ.ศ. 2538 - 2539 จนถึงรัฐบาลของพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ในปี พ.ศ. 2539 - 2540 ได้มีการควบคุมรายการข่าวและรายการสนทนาทางการเมืองของรายการวิทยุและโทรทัศน์ จนทำให้บรรดาเจ้าของสถานีโทรทัศน์ที่รับสัมปทานอภิสิทธิ์ เช่น สถานีโทรทัศน์ ช่อง 3 และช่อง 7 ต้องออกคำสั่งมายังบรรดาผู้ประกาศข่าวห้ามมิให้มีการแสดงความคิดเห็นหรือวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล โดยเฉพาะสถานีโทรทัศน์ ช่อง 3 ซึ่งอยู่ในความควบคุมขององค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย นายประชา มาติณห์ ในฐานะรักษาการหัวหน้าฝ่ายข่าว มีการสั่งการ ไปยังหัวหน้ากองบรรณาธิการข่าวและหัวหน้าผู้ประกาศข่าว ห้ามมิให้ผู้ประกาศข่าวแสดงความคิดเห็นใด ๆ ที่เป็นการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล หรือให้หลีกเลี่ยงการนำเสนอข่าวความเคลื่อนไหวของพรรคฝ่ายค้าน หรือสัมภาษณ์บุคคลที่เป็นฝ่ายตรงข้ามกับรัฐบาลในรายการข่าวโทรทัศน์

"ส่วนใหญ่การสัมภาษณ์บุคคลที่เราเชิญมาออกอากาศที่เป็นนักการเมืองก็จะเป็นฝ่ายรัฐบาลเป็นหลักอยู่แล้ว การถามของเราก็ไม่ค่อยก้าวร้าว มักจะมีการเตรียมกันมาก่อนว่าจะถามอะไร เรื่องของการเสนอข่าว หรือคนของฝ่ายค้าน คุณประชาก็ย้ำว่าให้ดูความเหมาะสม ถ้าไม่นำเสนอได้ในช่วงที่เขาเดือนมากก็จะเป็นการดี เพราะเราไม่รู้ว่ารัฐบาลเขาจะพอใจหรือไม่ ส่วนคำถามของผู้ประกาศข่าว เราก็ตั้งเดือนกันไปแล้ว เรายิ่งกันไว้ก่อน" (สำราญ ฉัตรโท, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2542)

"ผู้ประกาศของเรา ส่วนมากก็จะรู้ว่า เขาควรจะถามแค่นั้น เพราะกอง บก. ได้ให้นโยบายมา ตัวแอนเองเวลาจะถามก็ลำบากใจ แต่เมื่อเป็นนโยบาย เราก็ต้องปฏิบัติตาม เพราะถ้าผู้ประกาศถามไป เขาก็ต้องคิดว่าเราเป็นตัวแทนของสถานีอยู่แล้ว ก็จะเหมาว่าช่อง 3 ทั้งหมด เวลาที่เราซักถามก็ต้องระวังมาก แต่ผู้ประกาศข่าวคนอื่น ๆ ส่วนใหญ่ ก็ไม่มีใครถามอะไรที่เขาไม่พอใจอยู่แล้ว" (รัตติยากร ริมตินุ, สัมภาษณ์, 28 กรกฎาคม 2542)

เช่นเดียวกับสถานีโทรทัศน์ ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. และสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ก็ได้รับคำสั่งจากรัฐบาลห้ามมิให้การนำเสนอรายการข่าว แสดงความเห็นที่คัดค้านกับนโยบายของรัฐบาล หรือการเชิญบุคคล นักการเมืองฝ่ายค้านมาออกอากาศ ซึ่งโดยส่วนใหญ่บรรดาผู้ประกาศข่าวจะมีความเข้าใจและยอมรับที่จะปฏิบัติตาม เนื่องจากอยู่ในฐานะที่เป็นข้าราชการของรัฐอยู่แล้ว

"อย่างช่อง 9 ผู้ประกาศเขาจะรู้เลยว่าควรจะถามคำถามคนที่เชิญมาแค่นั้นอย่างไร เพราะเขาชินแล้ว ถ้าเขาแสดงบทบาทมากเกินไป ซักไซรีโต้เรียงเขาจะต้องโดนผู้ใหญ่อำนาจด่าหนัก หลัง เขาก็ไม่กล้า บางทีเขาไม่ดำเนินผู้ประกาศโดยตรง จะส่งการมาที่ ผ.อ. อ.ส.ม.ท. ผ.อ. ก็จะต่อว่ามาอีกทีหนึ่ง" (ขจรศักดิ์ ทิพย์ทัศน์, สัมภาษณ์, 26 สิงหาคม 2542)

ในส่วน of สถานีโทรทัศน์ในเครือกองทัพบก ช่อง 5 และช่อง 7 ก็ตกอยู่ในสภาพเดียวกับสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ ที่ถูกอำนาจทางการเมืองครอบงำ โดยเฉพาะสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 ที่ได้รับสัมปทานอภิสิทธิ์มีความระมัดระวังมากในการเสนอข่าวสาร โดยที่ผู้บริหารจะกำหนดนโยบายการนำเสนอรายการข่าวที่เป็นกลาง นำเสนอข่าวทั้ง 2 ด้าน ฝ่ายค้านและรัฐบาล หากแต่กรณีเกิดวิกฤตการณ์ทางการเมือง นโยบายการนำเสนอก็ดูเหมือนว่าจะเปลี่ยนแปลงไปที่สถานี ต้องนำเสนอตามคำสั่งของรัฐบาลที่ผ่านมายังผู้บริหารสถานี และต้องออกข่าวของฝ่ายรัฐบาลมากกว่า ฝ่ายตรงข้าม เช่นกรณี เหตุการณ์ไม่สงบในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 ก็นำเสนอข่าวจากรัฐบาลเพียงด้านเดียว และตัวผู้ประกาศข่าวซึ่งต้องเป็นผู้รับหน้าที่ในการเป็นผู้นำเสนอข่าวก็ต้องปฏิบัติตามนโยบาย ในขณะที่จักรพันธ์ ชมจินดา ผู้ประกาศข่าวของช่อง 7 ในขณะนั้น ซึ่งมีหน้าที่เป็นบรรณาธิการข่าวด้วย ได้แสดงบทบาทในการตั้งการให้รถถ่ายทอดสดออกไปรายงานข่าวที่กองทัพบก 1 จนเกิดความขัดแย้งกับผู้บริหารสถานี และจักรพันธ์ต้องลาออกจากช่อง 7 ไปในที่สุด

"สถาบันทางการเมืองหรือสถาบันทหาร มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทำข่าวหรือนำเสนอข่าวของเราเหมือนกัน อย่างถือเป็นที่ช่อง 7 เป็นสถานีของทหาร เอกชนมาประมูลทำ เพราะฉะนั้นนโยบายของบริษัทที่ออกจิงอิงทหาร นอกจากนั้นยังมี กบว. ที่คอยขีดเส้นให้กับเราด้วย เราจึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องไปทะเลาะกับทหารหรือรัฐบาล เราต้องอิงเขาไว้เป็นสำคัญ" (ประกาศิต คำพิมพ์, สัมภาษณ์, 26 กรกฎาคม 2542)

จะเห็นได้ว่า ผลกระทบจากการออกคำสั่งหรือคำขอร้องของผู้มีอำนาจทางการเมือง ถึงแม้จะไม่ได้มีคำสั่งโดยตรงถึงตัวผู้ประกาศข่าว ก็ทำให้มีผลมาถึงบุคลิกภาพและการแสดงออกของผู้ประกาศข่าว ซึ่งไม่สามารถแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกอันแท้จริงในข่าวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ ทำให้ผู้ประกาศข่าวกลายเป็นเครื่องมือของสถานีโทรทัศน์ ขาดความเป็นกลางในการรายงานข่าว ไม่มีโอกาสทำความวิชาชีพและจรรยาบรรณของสื่อมวลชน ทำให้พวกเขาสูญเสียคุณสมบัติที่ดีของผู้ประกาศข่าว เกิดความขัดแย้งระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ และวิชาชีพของสื่อมวลชน โดยเฉพาะผู้ประกาศข่าวที่ต้องทำหน้าที่ในฐานะบรรณาธิการข่าว ผู้สื่อข่าว หรือผู้ประกาศข่าวหลัก (Anchorman) บุคคลเหล่านี้ต้องได้รับผลกระทบอย่างมาก จนอาจจะต้องลาออกจากสถานีโทรทัศน์ไปในที่สุด หากทนแรงกดดันจากสถานีไม่ได้ แต่โดยส่วนใหญ่แล้ว ผู้ประกาศข่าวก็จะปฏิบัติตามคำสั่งของกองบรรณาธิการข่าวของสถานีอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และไม่มีข้อโต้แย้ง สถานีโทรทัศน์บางแห่งจึงมีการหลีกเลี่ยงภาวะการเผชิญหน้ากับคำสั่ง คำขอร้อง จากผู้มีอำนาจทางการเมืองในขณะนั้น โดยการงดรายงานข่าวที่มีการสัมภาษณ์บุคคลหรือการแสดงความคิดเห็นจากการเมือง ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยและเป็นการปกป้องตนเองจากความไม่พอใจของผู้ที่มีอำนาจ ซึ่งอาจจะหยิบยกสัญญาการต่ออายุสัมปทานโทรทัศน์ขึ้นมาทบทวน รวมทั้งการออกกฎหมายคำสั่งหรือระเบียบต่าง ๆ อันเป็นการขัดขวางผลประโยชน์ทางธุรกิจของสถานี

อย่างไรก็ตามถึงแม้การคุกคามสถานีโทรทัศน์โดยผู้มีอำนาจทางการเมืองจะไม่ปฏิบัติอย่างโจ่งแจ้ง โดยมีคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษร แต่การโทรศัพท์มาถึงผู้บริหารสถานีในเชิงขอร้องก็เพียงพอที่จะทำให้เจ้าของสถานีต้องออกคำสั่งห้ามการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลทันที แม้จะไม่มีกฎหมายหรือบทลงโทษใด ๆ ถ้าหากเจ้าของสถานีฝ่าฝืนแต่จากประสบการณ์และการดำเนินธุรกิจกับรัฐบาล ทำให้เจ้าของสถานีตระหนักดีว่าหากไม่ปฏิบัติตามคำขอแล้ว จะเกิดผลโดยตรงอย่างไรกับสถานี ในประเด็นเหล่านี้นับเป็นเรื่องอันละเอียดอ่อนที่มีความซับซ้อน เพราะนอกจากสถานีจะดำเนินธุรกิจโทรทัศน์แล้ว เจ้าของสถานีโทรทัศน์บางแห่ง ยังดำเนินธุรกิจอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับรัฐ ดังนั้นสถานีจึง

ยอมทำทุกอย่างที่จะปฏิบัติตามคำสั่งและคำขอร้องโดยเคร่งครัด ยิ่งโดยเฉพาะสถานีโทรทัศน์ที่เป็นของรัฐที่ขึ้นตรงกับอำนาจทางการเมืองโดยตรง เช่น สถานีโทรทัศน์ ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. และสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 กรมประชาสัมพันธ์ ก็ยังต้องปฏิบัติตามคำสั่งโดยเคร่งครัด ทั้งนี้เนื่องจากการที่รัฐผูกขาดเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์สื่อโทรทัศน์แต่เพียงผู้เดียว

ในส่วนของสถานีโทรทัศน์ ไอทีวี ที่เพิ่งถือกำเนิดในปลายปี พ.ศ. 2539 นับเป็นสถานีโทรทัศน์น้องใหม่ที่มีที่มาแตกต่างจากการรับสัมปทานอภิสิทธิ์ เช่น สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 และช่อง 7 บริบททางการเมืองที่แตกต่างไปจากการถือกำเนิดของช่อง 3 และช่อง 7 และบริบททางสังคม ภายหลังจากเหตุการณ์ความไม่สงบในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 ที่ประชาชนมีความตื่นตัวในสิทธิและเสรีภาพการรับรู้ ข้อมูลข่าวสาร เศรษฐกิจที่ขยายตัว พร้อม ๆ กับการตื่นตัวของชนชั้นกลางที่เป็นผู้ผลักดันจนเกิดเหตุการณ์ไม่สงบและรัฐบาลพลเอกสุจินดา คราประยูร ต้องออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีไป สภาพที่ประชาชนถูกปิดกั้นการเสนอข่าวจากรัฐบาล โดยเฉพาะสถานีโทรทัศน์ที่มีอยู่ในขณะนั้น แทบทุกช่องนำเสนอข่าวข้อมูลและภาพที่บิดเบือนไปจากข้อเท็จจริง และเมื่อสถานการณ์สงบเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ประชาชนเรียกร้องให้มีการเปิดสถานีโทรทัศน์ที่มีเสรีภาพในการนำเสนอข่าวสารอย่างเต็มที่ ดังนั้นสถานีโทรทัศน์ ไอทีวี จึงมีความแตกต่างและพิเศษกว่าสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ ที่สามารถนำเสนอข่าวสารโดยเสรี และไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของรัฐ ดังเช่น สถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ แต่อย่างไรก็ตาม ภายใต้อำนาจของสังคมไทยที่การเมืองและคนของรัฐยังมีอำนาจผูกขาดในการจัดตั้งสถานีโทรทัศน์ ไอทีวี ก็ต้องอยู่ภายใต้ข้อจำกัดของผู้มีอำนาจทางการเมืองเช่นกัน หากแต่การควบคุมจะเป็นไปในลักษณะที่โจ่งแจ้งหรือแอบแฝงเท่านั้น โดยเฉพาะเจ้าของกลุ่มบริษัทต่าง ๆ ที่รวมตัวกันเป็นเจ้าของสัมปทาน ไม่ว่าจะเป็นธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด หรือที่ยังคงมีอิทธิพลและบทบาทในบางครั้งเหนือผู้บริหารของสถานี สามารถตั้งการให้เกิดความเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นกับรายการข่าว เนื้อหาและการนำเสนอข่าว โดยเฉพาะกระบวนการ คัดเลือกผู้ประกาศข่าว ที่สุภาพ คลี้อย่าง เคยกล่าวไว้ว่า บรรดากลุ่มเจ้าของเคยคิดชิงวิพากษ์วิจารณ์ ผู้ประกาศข่าวรุ่นแรกของไอทีวีที่รับมาว่า ถึงแม้จะเก่งแต่ไม่สวย ให้สถานีรับคนสวย ๆ หน้าตาดี ๆ มาเป็น ผู้ประกาศข่าว ดังเช่น สถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ ซึ่งส่งผลให้สถานีต้องเปลี่ยนแปลงกระบวนการคัดเลือกจากที่เคยกำหนดคุณสมบัติผู้ที่จะมาเป็นผู้ประกาศข่าวว่าจะต้องมาจากผู้สื่อข่าว หรือผู้ที่มีประสบการณ์ด้านข่าวมาเป็นอันดับแรก ก็เปลี่ยนมาเป็นการสรรหาผู้มีหน้าตาสวยงาม บุคลิกดี เป็นหลัก

2. ประเด็นที่ส่งผลโดยตรงต่อตัวผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์ หมายถึง การที่ผู้มีอำนาจทางการเมือง หรือมีอำนาจในการควบคุมสถานีโทรทัศน์ มีคำสั่งให้เปลี่ยนแปลงหรือถอดถอนผู้ประกาศข่าวออกจากตำแหน่ง โดยเหตุผลที่ผู้ประกาศข่าวแสดงความคิดเห็นที่วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลหรือแสดงบุคลิกภาพที่ไม่เป็นที่พอใจ หรือมีคุณสมบัติไม่เหมาะสม หรือมีความขัดแย้งขัดคนโยบายการนำเสนอข่าวของผู้มีอำนาจทางการเมือง หรือในสถานีโทรทัศน์ ดังกรณีของ จักรพันธ์ ยมจินดา ที่ต้องลาออกจากช่อง 7 เนื่องจากได้ออกคำสั่งให้รุดถ่ายทอดสดไปรายงานเหตุการณ์ความไม่สงบในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 ทำให้ผู้บริหารเกิดความไม่พอใจ จนเกิดความขัดแย้งกับรัฐบาลในขณะนั้น

หรือกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง การเปลี่ยนตัวผู้คุมอำนาจในสถานีโทรทัศน์ของรัฐบาลโดยตรง คือสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. และสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงตัวผู้ประกาศข่าว ดังกรณีของการเปลี่ยนแปลงตัวผู้บริหารองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทยจากสมัยของนายประสิทธิ์ หิตะนันท์ มาเป็นนายแสงชัย สุนทรวัฒน์ ในราวปี พ.ศ. 2536 ได้เปลี่ยนแปลงนโยบายการนำเสนอข่าวและตัวผู้ประกาศข่าว โดยการนำนายพิสิทธิ์ กิริติการกุล เข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าวแทนนายสุนทร สุจริตฉัตร ด้วยเหตุผลที่นายพิสิทธิ์ กิริติการกุล เป็นผู้มีความคุ้นเคยกับนายแสงชัย สุนทรวัฒน์ ก่อนมารับตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย

ในส่วนของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ซึ่งได้เกิดความเปลี่ยนแปลงดังกรณีของสถานีโทรทัศน์ ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. เช่นกัน กล่าวคือ ในสมัยของรัฐบาลนายบรรหาร ศิลปอาชา เป็นนายกรัฐมนตรี มีนายปิยะฉัตร วัชรารักษ์ เป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งกำกับดูแลงานของกรมประชาสัมพันธ์ ได้มีการปรับเปลี่ยนนโยบายของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 โดยเปิดให้เอกชนเช่าเวลาดำเนินการและเปิดให้มีโฆษณา โดยนายปิยะฉัตร วัชรารักษ์ ได้ทำสัญญากับ ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล โนนามบริษัท เอเชียวิชั่น จำกัด ให้เช่าเวลาช่อง 11 ตั้งแต่วันที่ 16 ชั่วโมง ในช่วงเวลา 16.00 - 22.00 เพื่อจัดทำรายการข่าว สารคดี และสนทนา ตั้งแต่ 1 มกราคม พ.ศ. 2539 - 2541 เป็นเวลา 3 ปี ดร. สมเกียรติ อ่อนวิมล จึงได้เข้ามาร่วมผลิตรายการข่าวกับสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 และได้เปลี่ยนแปลงตัวผู้ประกาศข่าวของช่อง 11 เสียใหม่ โดยปลดผู้ประกาศข่าวที่มีอยู่เดิม ที่ไม่มีประสบการณ์ในการทำข่าวหรือคลุกคลีอยู่กับงานข่าวออกจากตำแหน่ง และสรรหามุขกตที่มีคุณสมบัติเป็นผู้สื่อข่าวหรือคลุกคลีกับงานข่าวมา

เป็นผู้ประกาศข่าวแทน เช่น ชูชาติ เทศติแดง บรรณาธิการข่าวการเมือง อติศักดิ์ ศรีสม ซึ่งเป็นพนักงานของบริษัทเอเชียวิชั่น และเป็นพิธีกรรายการมองรัฐสภา และสมหวัง

อย่างไรก็ตาม การใช้อำนาจทางการเมืองต่อกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์ นับว่าเป็นปรากฏการณ์ที่เชยเกิดขึ้นมาในทุกยุคทุกสมัย นับตั้งแต่แรกเริ่มของการถือกำเนิดสถานีโทรทัศน์แห่งแรกในประเทศไทย ผู้ประกาศข่าวจะถูกคัดเลือกมาจากบุคคลที่มีความใกล้ชิด หรือความสัมพันธ์กับผู้มีอำนาจทางการเมือง โดยระบบฝากฝัง หรือระบบอุปถัมภ์ จวบจนในปัจจุบัน แม้ว่าสภาพทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของไทย จะเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้าน ระบบการเมืองที่เริ่มมีความมั่นคงเข้าสู่การปกครองโดยระบอบประชาธิปไตย สภาพที่เอื้ออำนวยโดยทั่วไป โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์ เริ่มมีการเปิดดำเนินการโดยเสรี สภาพของความเข้มงวดในการควบคุมตามกฎหมาย มีการผ่อนคลายลงไปมาก มีการยกเลิกกฎหมายและคำสั่งหลายฉบับ หากแต่การประกอบธุรกิจด้านสื่อโทรทัศน์ยังคงโครงสร้างหลักที่รัฐยังเป็นเจ้าของคลื่นวิทยุ โทรทัศน์ และยังคงควบคุมเนื้อหาของรายการประเภทต่าง ๆ โดยการควบคุมทางตรงผ่านคณะกรรมการ กกช. และกรรมการตรวจพิจารณารายการของสถานีโทรทัศน์ และการควบคุมทางอ้อมโดยใช้อำนาจทางการเมืองผ่านระบบการเป็นเจ้าของตามกฎหมาย การเป็นกรรมการบริหารและการตั้งการโดยไม่ใช้ลายลักษณ์อักษร ตลอดจนการเซ็นเซอร์ตัวเองของเจ้าหน้าที่ในสถานีโทรทัศน์ ทำให้การควบคุมเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเป็น ไปอย่างอ่อนเร้นมากขึ้น ซึ่งได้ส่งผลต่อกระบวนการคัดเลือกสรรหาผู้ประกาศข่าวที่แอบแฝงมาในรูปของกระบวนการคัดเลือก แบบการประกาศรับสมัครบุคคลทั่วไปอย่างเป็นทางการ การคัดเลือกบุคคลที่ไต่เต้ามาจากผู้สื่อข่าว การคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการดึงตัวจากบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษ แต่อยู่ภายใต้กระบวนการรับผู้ประกาศข่าวโดยระบบอุปถัมภ์ จากการศึกษาได้พบว่าไม่มีผู้ประกาศข่าวคนใดยอมรับว่า เป็นผู้ผ่านการคัดเลือกมาโดยระบบอุปถัมภ์ หากแต่เมื่อได้พิจารณาและศึกษาถึงบริบททางการเมืองที่เข้ามามีส่วนในกระบวนการคัดเลือกอย่างต้องแท้ ก็จะพบว่า มีผู้ประกาศข่าวหลายรายจากสถานีโทรทัศน์หลายแห่ง มีที่มาโดยปัจจัยทางการเมือง หรือผู้ประกาศข่าวบางคนที่ใช้อำนาจทางการเมืองและความสัมพันธ์กับกลุ่มทางการเมืองที่มีอำนาจ มีอิทธิพลเหนือเจ้าของสถานีโทรทัศน์เข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าว รวมทั้งการใช้บทบาทและตำแหน่งผู้ประกาศข่าวไต่เต้าสู่อาชีพทางการเมือง ดังที่จะเห็นได้จากกรณีของจักรพันธ์ ขมจินดา อดีตผู้ประกาศข่าวของช่อง 7 และย้ายมาเป็นผู้ประกาศข่าวของช่อง 3 จากสาเหตุการย้ายช่อง มาจากเหตุผลทางการเมือง และการเข้ามาชิงช่อง 3 ก็เป็นเหตุผล

ทางการเมืองที่จักรพันธ์ ขมจินดา เคยได้รับตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดระยอง ส่งผลให้ช่อง 3 มีความเกรงใจ และได้อาศัยความสนิทสนมและความคุ้นเคยของ จักรพันธ์ ขมจินดากับพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งต่อมาเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล และจักรพันธ์เอง ได้อาศัยเวทีและตำแหน่งผู้ประกาศข่าวช่อง 3 เป็นที่สร้างชื่อเสียง และความคุ้นเคย ในการปรากฏตัว ต่อสาธารณชน จนสามารถได้รับการเลือกตั้งให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นผลสำเร็จ เช่นเดียวกับ ศันสนีย์ นาคพงษ์ ที่อาศัยความเป็นผู้ประกาศข่าวของช่อง 7 สามารถได้รับ การเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตกรุงเทพมหานคร ในนามพรรคพลังธรรมหนึ่ง สมัย และในที่สุด ได้กลับมาเป็นผู้ประกาศข่าวของช่อง 7 อีกครั้ง

จะเห็นได้ว่า ความสัมพันธ์ของระบบการเมืองกับผู้ประกาศข่าว นับว่าเป็นปัจจัยที่ ซับซ้อน ละเอียดอ่อน ทั้งส่งเสริมเกื้อกูลซึ่งกันและกัน การได้มีโอกาสปรากฏตัวทางหน้าจอ โทรทัศน์ที่มีผู้ชมเป็นจำนวนมาก สามารถทำให้ผู้ประกาศข่าวเหล่านี้สามารถสร้างบุคลิกภาพ ความ ประทับใจ ให้เกิดขึ้นกับผู้ชม ผู้ชมมีความรู้สึกคุ้นเคย ให้ความเชื่อถือ และนำไปสู่ความสำเร็จทาง การเมืองในที่สุด แม้ว่าจะไม่ใช่อุตรสำเร็จสำหรับผู้ประกาศข่าวทุกคนที่จะก้าวเข้าสู่ตำแหน่ง และ อำนาจทางการเมือง หากแต่เป็นปัจจัยที่สำคัญ ในการส่งเสริมและผลักดันให้ไปสู่ความสำเร็จได้

6.2.2 ระบบกฎหมาย

จากการศึกษาในเรื่อง โครงสร้างของระบบสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทย สิ่งที่พบก็คือการที่รัฐ ผูกขาดความเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์คลื่นวิทยุและ โทรทัศน์ ตามพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498 ดังนั้นรัฐจึงเข้ามามีบทบาทในการวางหลักเกณฑ์ กติกาในการใช้สื่อ วิทยุและ โทรทัศน์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นับตั้งแต่เริ่มมีสถานีโทรทัศน์แห่งแรกขึ้นในประเทศไทย จบจนถึงปัจจุบันเป็นเวลา 44 ปี รัฐได้ออกกฎหมายระเบียบและคำสั่งต่าง ๆ ในการควบคุมสื่อวิทยุ โทรทัศน์เป็นจำนวนหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498, พระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2530, กฎกระทรวงฉบับที่ 14 (พ.ศ. 2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (พ.ศ. 2498) แก้ไข เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2530, ระเบียบว่า ด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2535, คำสั่งของกรมประชาสัมพันธ์รวมทั้งหนังสือ เวียนเรื่องการขอความร่วมมือในการเสนอข่าวและวิจารณ์ข่าวของสถานีวิทยุโทรทัศน์เป็นต้น

จากกฎหมายระเบียบและคำสั่งต่าง ๆ ดังกล่าว ที่ออกมาบังคับใช้กับวิทยุและโทรทัศน์ พบว่ามีเป็นข้อห้าม ข้อกำหนดให้สถานีต้องปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ รวมทั้งยังเป็นการถ่วงดุลสิทธิเสรีภาพของวิทยุและโทรทัศน์ นอกเหนือไปจากการควบคุมสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น โดยอาศัยกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ แล้ว รัฐยังมีคณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (กบว.) ทำหน้าที่ตรวจเซ็นเซอร์ เนื้อหารายการวิทยุโทรทัศน์ โดยเฉพาะรายการข่าวอย่างเข้มงวด โดยคณะอนุกรรมการชุดต่าง ๆ ของ กบว. ยิ่งไปกว่านั้นรัฐยังจำกัดสิทธิเสรีภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากสื่อวิทยุและโทรทัศน์อย่างเบ็ดเสร็จ เมื่อมีคำสั่งคณะปฏิรูป ฉบับที่ 15 และ 17 (พ.ศ. 2514) ซึ่งควบคุมการเสนอข่าวบทความ และรายการต่าง ๆ (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, 2542 น. 332 - 333)

การควบคุมสิทธิเสรีภาพของประชาชน ในการใช้สื่อวิทยุและโทรทัศน์มิได้จำกัดแต่เพียงการใช้กฎหมาย ระเบียบและคำสั่งเท่านั้น รัฐยังได้ใช้อำนาจทางการเมืองในการควบคุม การตรวจเซ็นเซอร์เนื้อหาของรายการโทรทัศน์ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังที่ได้กล่าวถึงในเรื่องของระบบการเมืองไปแล้ว และแม้ในระยะหลังจากเหตุการณ์ความไม่สงบในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 จะผ่านพ้นไปแล้ว และมีรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง รัฐก็ยังคงใช้อำนาจ และอาศัยมาตรการทางกฎหมาย ระเบียบคำสั่ง ในการตรวจสอบ และคุกคามสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชน โดยเฉพาะวิทยุและโทรทัศน์ จากรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชน ในปี พ.ศ. 2539 ขอบคณะกรรมการประสานงานองค์การสิทธิมนุษยชน (กปส.) ระบุว่า รัฐบาลใช้วิธีการควบคุมสื่อวิทยุ โทรทัศน์โดยการใช้ตำรวจสอบสวนประวัติ การโยกย้ายนักข่าว การห้ามเผยแพร่ข่าวหรือรายการ การยกเลิกรายการ ตลอดจนการใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความหวาดกลัวไม่ยากขัดแย้งกับรัฐบาล

ดังนั้นอาจจะกล่าวได้ว่า กฎหมาย ระเบียบ และคำสั่งต่าง ๆ เป็นเครื่องมือที่สำคัญของรัฐ ที่ใช้ในการควบคุมบรรดาสถานีโทรทัศน์ ทั้งนี้เพื่อตอบสนองนโยบายการบริหารงานของรัฐ เพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของรัฐมากกว่าที่จะให้สื่อโทรทัศน์ทำหน้าที่ของสื่อมวลชนตามอุดมการณ์ทางวิชาชีพ หรือเพื่อประโยชน์ต่อสาธารณชน นอกจากนี้รัฐยังใช้อำนาจของกฎหมายที่จัดทำขึ้น เพื่อให้เป็นกระบอกเสียงในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงานและกิจกรรมของรัฐ ในขณะที่เดียวกันก็ยังสามารถใช้กฎระเบียบต่าง ๆ ปิดกั้นการแสดงความคิดเห็นของฝ่ายตรงข้าม ซึ่งหากสถานีโทรทัศน์ใดฝ่าฝืน นอกจากจะมีบทลงโทษแล้ว ก็อาจส่งผลถึงการต่ออายุ หรือให้สัมปทานกับบรรดาเจ้าของสถานีโทรทัศน์ภาคเอกชน อำนาจตามกฎหมายเหล่านี้ทำให้เจ้าของสถานีโทรทัศน์

ของเอกชนที่รับสัมปทานจากรัฐ โดยเฉพาะช่อง 3 และช่อง 7 มีความเกรงกลัว และพยายามดำเนินตามนโยบายและกฎระเบียบที่ออกมาอย่างเคร่งครัด แม้ในยุคที่รัฐจะผ่อนคลายนโยบายกฎระเบียบต่าง ๆ ในการควบคุมสื่อโทรทัศน์ลงไปบ้างแล้วก็ตาม หากแต่ความหวาดกลัวนั้นก็ยังคงมีอยู่ โดยจะเห็นได้จาก คำกล่าวของนายประวิทย์ มาลีนนท์ กรรมการผู้จัดการสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 ในการประชุมกองบรรณาธิการข่าว เมื่อเดือนมิถุนายน 2541

"ตอนนี้แม้ว่ารัฐเขาจะไม่ควบคุมเราเหมือนเมื่อก่อนแล้ว แต่เราก็กังวลใจอะไรไม่ได้ ไม่รู้ว่าเราจะโดนอีกเมื่อไร ทางที่ดี ผมว่าเราพยายามปกป้องตัวเองไว้ก่อน อะไรที่เราไม่ไปแตะ ไม่ยุ่งได้ ก็จะไม่แตะ ถ้าทำให้เขาเดือดร้อน แล้วจะลำบากกันทั้งสถานี ข่าวการเมืองมัน sensitive มาก อย่างเราเคยทำรายการล้อเลียนนักการเมืองก็ต้องเลิกไป มันไม่คุ้มแม้คนจะชอบดู แต่ถ้านักการเมืองเขาไม่ชอบมันจะมีปัญหา ต้องบอกผู้ประกาศเราด้วยว่าอย่าถามอะไรที่มันชักไฉฉอนเกินไป ถึงคนไทยมันยังยอมรับกันไม่ได้ ผมว่าเราเสนอข่าวการเมืองน้อยหน่อย บันเทิงมากหน่อยปลอดภัยกว่า"

อันตอคล้องกับการแสดงความคิดเห็นของดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล กรรมการผู้จัดการบริษัท แปซิฟิก อินเตอร์ คอมมิวนิเคชั่น จำกัด ที่ได้กล่าวถึงประเด็นนี้ไว้ โดยเปรียบเทียบให้เห็นถึงลักษณะการควบคุมของคั่นตั้งกัก และผู้เกี่ยวข้องในธุรกิจ ที่มีต่อรายการข่าวของสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ อย่างชัดเจน ดังนี้

"จะเห็นว่า ช่อง 3 และช่อง 7 ซึ่งดำเนินการโดยเอกชนนั้น เป็นที่คาดหวังของคนดูว่า น่าจะเสนอข่าวได้ฉับไว รอบด้าน และรู้ลึกกว่าช่องอื่น ๆ แต่บางครั้ง กลับเป็นว่า ช่อง 9 กลับเสนอข่าวในบางประเด็นมากกว่าด้วยซ้ำไป ทั้งที่ช่อง 9 เป็น อ.ส.ม.ท. รัฐวิสาหกิจ ซึ่งมีรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการและคุมนโยบาย ที่จริงทุกช่องเป็นของรัฐหมด เพียงแต่ว่าแตกต่างกันในรูปแบบการบริหารงาน ช่อง 3 บริษัทบางกอกเอ็นเตอร์เทนเมนต์ ได้รับสัมปทานจากช่อง 9 โดยต้องจ่ายค่าสัมปทานเกือบ 2000 ล้านบาท ใน 10 ปี นอกจากการให้ผลประโยชน์เฉลี่ยปีละ 20 ล้านบาท เป็นเพราะช่อง 3 ได้รับสัมปทานทำให้ต้องเกรงใจผู้ใหญ่ เพราะเกรงจะไม่ได้ต่อสัญญาจึงไม่เสี่ยงในเรื่องข่าว ถ้าสนองรัฐบาลได้จะสนองหมด ข่าวของช่อง 3 เลยไม่เป็นธุรกิจ ไม่จำเป็นจะเป็นจะตายเพราะข่าว ขอให้มีหนังสือ ละครคือเป็นใช้ได้ ช่อง 3 นำส่งสารที่สุด เขาไม่ค่อยกล้าหาเรื่องทั้ง ๆ ที่อยากทำข่าว"

ช่อง 5 กองทัพบกเป็นเจ้าของ แล้วให้เอกชนซื้อเวลา โดยรัฐบาลเป็นผู้บริหารการทำงาน เป็นแบบระบบสายบังคับบัญชาแบบทหาร ทำอะไรต้องเอาใจเจ้านายระดับต่าง ๆ โดยไม่ต้องมี คำสั่ง จะถูกปิดกั้นสูง ฉะนั้นทำอะไรก็ต้องขอให้ปลดปล่อยไว้ก่อน

ช่อง 7 รับสัมปทานจากช่อง 5 และใช้ระบบดาวเทียม ทำให้ครอบคลุมเครือข่ายได้กว้าง ขวางทั้งประเทศ คนรับข่าวมีเยอะ มีอิทธิพลต่อประชาชน ด้านโฆษณาที่แคร์ รัฐบาลดูแลมากหน่อย แต่เป็นช่องที่มีไหวพริบที่จะพลิกแพลงตัวเอง ได้คดโกง ไม่มีการห้ามฝ่ายข่าวเหมือนช่องอื่น เพียงแต่ ซาติเชื่อ กรรมตุต ผู้อำนวยการอาจจะคอยกระตุกให้เพล่า ๆ บ้างเท่านั้น

ด้วยความที่ช่อง 3 กับช่อง 7 บริหารในรูปแบบของเอกชนกลับกลายเป็นข้อจำกัดในการ เสนอข่าว จึงยึดหลักว่าจะทำข่าวเรื่องอะไร ก็ควรเป็นข่าวที่ทำให้บริษัทผู้รับสัมปทานปลดปล่อยไว้ ก่อน เพราะถ้ามีความขัดแย้งกับราชการส่วนใดขึ้น อาจจะทำให้กระทบต่อผลประโยชน์ทางธุรกิจ ได้ง่าย ถ้าช่อง 5 และช่อง 9 เกิดเสนอข่าวที่ไม่ถูกใจผู้บริหารระดับใดขึ้น ผู้อำนวยการสถานีหรือ บรรณาธิการข่าว จะเป็นคนรับพิจารณาอย่างมาก ก็โดนย้ายเพียงคนเดียว ไม่เหมือนกับช่อง 3 และ ช่อง 7 หากโดนกรณีเดียวกันจะกระทบต่อความอยู่รอดของทีมงานทั้งหมด" (สมเกียรติ อ่อนวิมล, สัมภาษณ์, อ้างถึงใน วิชาวิจัย วิวัฒนาการกันตัง, นฤมล อภินิเวศ และ โสภิตา วีรกุลเทวีฎ, 2535 : 133 - 134)

6.2.2.1 กฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง ของรัฐ กับผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์

จากการศึกษากฎหมาย ระเบียบ คำสั่งต่าง ๆ ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับสื่อวิทยุโทรทัศน์ พบว่าเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อรูปแบบและการนำเสนอรายการข่าวโทรทัศน์ และ ผู้ประกาศข่าว ซึ่งเป็นบุคคลที่ปรากฏอยู่หน้าจอ โทรทัศน์ ทำหน้าที่ในการเป็นผู้นำเสนอรายการข่าว แทนกองบรรณาธิการข่าวและสถานีโทรทัศน์ช่องนั้น ๆ ทำให้ประชาชนและผู้ชมรายการข่าว โทรทัศน์สามารถรับรู้ถึงการเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ช่องนั้น ๆ ได้ นอกจากนั้นกฎระเบียบ และคำสั่งต่าง ๆ ยังส่งผลถึงกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์แต่ละแห่งให้มี ความแตกต่างกัน หรือมีความคล้ายคลึงกันในบางลักษณะ

กฎหมายระเบียบและคำสั่งของรัฐที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการคัดเลือกและผู้ประกาศ ข่าวโทรทัศน์ ทั้ง โดยทางตรงและ โดยอ้อม มีด้วยกันหลายฉบับ นับตั้งแต่ในอดีตของการเริ่มมีสถานี

โทรทัศน์แห่งใหม่ล่าสุดในประเทศไทย โดยกฎหมายระเบียบและคำสั่งเหล่านั้น แม้บางฉบับจะถูกยกเลิกไปแล้วก็ตาม แต่สถานีโทรทัศน์ส่วนใหญ่ยังมีความหวาดเกรง และยังคงนโยบายในการควบคุมเนื้อหา และการนำเสนอรายการต่าง ๆ ไว้อย่างเข้มงวด เนื่องจากความสัมพันธ์อันซับซ้อนของอำนาจทางการเมือง กับการดำเนินธุรกิจของบรรดาเจ้าของสถานีโทรทัศน์ ตามที่เคยได้กล่าวไว้ในเรื่องของปัจจัยทางการเมืองแล้ว

กฎหมาย ระเบียบ และคำสั่งของรัฐ ที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการคัดเลือกและผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์ มีดังต่อไปนี้

1. ระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2518 มีสาระสำคัญ คือ มาตรการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (กบว.) ควบคุมและจัดระเบียบวิทยุทหาร กำหนดบทลงโทษผู้ฝ่าฝืนระเบียบ ห้ามสถานีฝึกฝัหรือกระทำการเป็นฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดทางการเมือง ให้วิทยุโฆษณา 8 นาที ต่อชั่วโมง และโทรทัศน์โฆษณา 10 นาที ต่อชั่วโมง

จากระเบียบดังกล่าว แม้ในปัจจุบันซึ่งได้ยกเลิกการบังคับให้กับสถานีวิทยุโทรทัศน์ต่าง ๆ ไปแล้ว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 โดยให้ใช้ระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2535 แทนก็ถือว่าได้ส่งผลโดยตรงกับบรรดาสถานีโทรทัศน์ในการควบคุม และมีข้อกำหนดข้อห้าม ต่อรายการข่าวโทรทัศน์เป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในประเด็น ที่ห้ามสถานีโทรทัศน์ฝึกฝัหรือกระทำการเป็นฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดทางการเมือง ส่งผลให้เจ้าของสถานีพยายามที่จะปกป้องตนเองจากข้อห้ามดังกล่าว ด้วยการกำหนดนโยบายการนำเสนอเนื้อหา และรูปแบบการนำเสนอรายการข่าวไม่ให้มีผลกระทบต่อรัฐบาล โดยการให้กองบรรณาธิการข่าว คัดเลือกประเด็นข่าว และการนำเสนอเนื้อหาข่าวในเชิงเป็นการประชาสัมพันธ์การทำงานของรัฐบาลเพียงอย่างเดียว หรือกรณีการนำเสนอข่าวของฝ่ายตรงข้ามกับรัฐบาล ก็จะพยายามนำเสนอให้น้อยที่สุด หรือพยายามหลีกเลี่ยงที่จะไม่นำเสนอเลย ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยของสถานี

การกระทำดังกล่าวของสถานี ส่งผลให้สถานีโทรทัศน์ โดยเฉพาะสถานีที่รับสัมปทานจากรัฐ มีความเข้มงวดต่อรายการข่าวเป็นอย่างมาก ผู้ประกาศข่าวจะต้องอ่านตามสคริปต์ข่าวที่ได้จัดทำไว้เพียงอย่างเดียว ห้ามมิให้มีการแสดงความคิดเห็นของตนเองเพิ่มเติม หรือวิพากษ์วิจารณ์เนื้อหาข่าวก่อนนำเข้าสู่เนื้อหาข่าวหรือภายหลังจบการนำเสนอข่าวนั้น ๆ ดังนั้นรูปแบบของการเสนอรายการข่าวโดยผ่านตัวผู้ประกาศข่าว ผู้ประกาศข่าวจึงมีหน้าที่เป็นแค่ผู้อ่านข่าวขึ้นดังกล่าวตามที่ได้

รับมอบหมายแต่เพียงอย่างเดียว มิต้องแสดงภูมิหลังของข่าวนั้น ๆ เนื่องจากสถานีเกรงว่าผู้ประกาศข่าวจะพูดหรือแสดงความคิดเห็นที่ขัดต่อกฎระเบียบดังกล่าว อันจะเนื่องมาจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของผู้ประกาศข่าวคนนั้น หรือโดยเจตนาก็ตาม

"อย่างจักรพันธ์คอนที่มายุ่งช่อง 3 เราต้องเบรคเขาไว้บ้าง เพราะคอนนั้นแม้เขาจะไม่ได้เป็น ศ.ส. แต่ก็อยู่ฝ่ายค้าน คือ ประชาธิปัตย์ ถ้าเขาพูดอะไรที่มันเกินเลยศริปด์ เราจะลำบากต้องสั่งห้ามเลย อย่างพูดต่อเค็ม เพราะจะทำให้สถานีลำบาก บางทีถ้าพูดผิดหูรัฐบาลเข้า เราก็จะโดนดำเนินคดีต้องขอร้องให้เขาอ่านตามศริปด์ข่าว โดยเคร่งครัด" (สำราญ ฉัตรโท, สัมภาษณ์, 18 ธันวาคม 2541)

ตามที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้วว่า แม้ระเบียบฉบับนี้จะถูกยกเลิกไปแล้ว หากแต่การที่กฎหมายฉบับนี้ได้บังคับใช้กับสถานีโทรทัศน์มาเป็นช่วงระยะเวลายาวนาน นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 จวบจนถึง พ.ศ. 2535 ทำให้สถานีเคยชินกับการปฏิบัติตามกฎข้อบังคับดังกล่าว และได้กำหนดทิศทางนโยบายการนำเสนอเนื้อหาของรายการข่าว จนเกิดความเคยชินแก่ผู้ปฏิบัติในกองบรรณาธิการข่าว ตลอดจน บรรดาผู้ประกาศข่าว ซึ่งแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลในแต่ละยุคแต่ละสมัย ก็ได้ถ่ายทอดประสพการณ์ ความเคยชิน และกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เหล่านั้นของสถานีสู่ผู้ประกาศข่าวรุ่นต่อ ๆ ไป จนกลายเป็นวัฒนธรรมส่วนหนึ่งขององค์กรข่าวโทรทัศน์ที่ทุกคนรู้ว่าการนำเสนอในทิศทางที่กล้าเส้น จะส่งผลเช่นใดต่อสถานีและต่อตนเอง ประกอบกับการควบคุมอย่างเข้มงวดของผู้บริหารทำให้ความหวาดกลัวในผลที่จะได้รับ ซึ่งหมายถึงการถอนใบอนุญาตหรือการปิดสถานีโทรทัศน์ อันเป็นสิ่งที่ไม่มีเจ้าของสถานีคนใดอยากให้เกิดขึ้น เพราะหมายถึงการสูญเสียรายได้อันมหาศาลไป

2. ระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2535 มีสาระสำคัญ คือ มีการจัดตั้งคณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ (กทช.) โดยให้มีผู้ทรงคุณวุฒิด้านนิติศาสตร์ และผู้แทนองค์กรเอกชน เพื่อสาธารณประโยชน์รวม 8 คน เป็นกรรมการ และให้นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธานกรรมการ รวมทั้งมีการกำหนดเงื่อนไขใหม่ในการพิจารณาอนุญาตให้จัดตั้งหรือย้ายสถานีโทรทัศน์ และการให้สถานีเป็นผู้ตรวจสอบรายการเองก่อนออกอากาศ นอกจากนี้ในด้านวัตถุประสงค์ของการส่งวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ยังกำหนดให้สถานีส่งเสริมในเรื่องของการศึกษา จริย ธรรมเนียมวัฒนธรรม ความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม คุณภาพชีวิต ทรัพยากร

และสิ่งแวดล้อม ให้ออกอากาศช่วงเดือนกึ่งที่ทางราชการส่งมา และสถานีจะต้องไม่ฝึกลไฟหรือ
 กระทบการเป็นฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดทางการเมือง ซึ่งหากสถานีโทรทัศน์ใดไม่ปฏิบัติตาม ก็มีบทลงโทษ
 ตั้งแต่ ออกคำสั่งให้สถานีชี้แจงเป็นลายลักษณ์อักษร ตักเตือน ระวังการออกอากาศ เพิกถอนใบอนุญาต
 ญาติ จนถึงมีคำสั่งปิดสถานีในที่สุด

ปัจจุบันนับว่าระเบียบดังกล่าว ถือเป็นกฎหมายสำคัญที่มีบทบาทในการกำกับควบคุม
 ดูแลสถานีวิทยุและโทรทัศน์ เนื่องจากมีกฎเกณฑ์ในการควบคุมสถานีวิทยุและโทรทัศน์ในทุกด้าน
 โดยเฉพาะสถานีโทรทัศน์ที่สัมปทานจากรัฐ ซึ่งจะปฏิบัติตามระเบียบฉบับนี้อย่างเคร่งครัด ผู้บริหาร
 ของสถานีโทรทัศน์เหล่านี้มักจะกำหนดนโยบายที่จะตอบสนองกฎระเบียบดังกล่าว และถือเป็น
 นโยบายสำคัญของสถานีที่ทุกฝ่ายจะต้องปฏิบัติตาม ซึ่งส่งผลมาถึงรายการข่าวของสถานี ที่ผู้บริหาร
 กำหนดนโยบายในการนำเสนอข่าวที่จะไม่ขัดแย้งต่อรัฐบาลหรือพยายามนำเสนอข่าวที่เป็นกิจกรรม
 ภาพพจน์ที่ดีของรัฐบาล มากกว่าการเสนอข่าวของฝ่ายค้าน ดังที่นายประชา มาติณห์ รักษาการ
 หัวหน้าฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์ ช่อง 3 ได้ประชุมกองบรรณาธิการข่าว และกำหนดนโยบายการ
 นำเสนอข่าว ในช่วงปี พ.ศ. 2540 มีประเด็นที่สนับสนุนไว้ดังนี้ว่า

"ตอนนี้ผมบอกเลยก็ได้ว่า การเมืองมันแรง และมันจะมีผลกระทบต่อการนำเสนอข่าว
 เราไม่อยากมีปัญหากับรัฐบาล ดังนั้นตอนนี้พวกคุณเสนอข่าวตามใจเขาหน่อย เขาแบบว่ารัฐบาล 70
 ฝ่ายค้าน 30 เราจะได้สบายใจ อะไรไม่ไปแตะเขาได้ก็ละไว้ก่อน รอดูทิศทาง พวกคุณก็ตั้งการไป
 ตามสายงานด้วย หัวหน้าผู้ประกาศข่าวก็ดูแลอย่าให้ผู้ประกาศพูดจะอะไรพาดพิงเขา ทางที่ดียึด
 ศกิริย์ข่าวเป็นหลัก ศกิริย์ก็ต้องให้ท่านที่ปรึกษาฝ่ายข่าวตรวจสอบก่อน"

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากฎระเบียบดังกล่าว จะมีกฎเกณฑ์ที่ควบคุมอย่างเข้มงวด แต่ในแง่
 การปฏิบัติแล้ว ได้มอบหมายให้สถานีโทรทัศน์เป็นผู้ควบคุม และตรวจสอบตนเอง ทำให้เป็นการ
 ผ่อนคลายความเข้มงวดลงไปได้บ้าง โดยเฉพาะในภาวะที่สังคมต้องการรับรู้ข่าวสารอย่างเจาะลึก
 มากยิ่งขึ้น ทำให้สถานีมีความกล้าหาญที่จะนำเสนอประเด็นที่มีความขัดแย้ง และเริ่มมีการแสดง
 ความเห็นผ่านทางรายการข่าว ในประเด็นดังกล่าวได้ส่งผลต่อการกำหนดรูปแบบการนำเสนอข่าว
 ที่เปิดโอกาสให้ผู้ประกาศข่าวได้แสดงบทบาทมากกว่าเป็นผู้อ่านข่าวตามศกิริย์ที่ผู้จัดทำไว้ให้เท่า
 นั้น โดยสถานีได้จัดแบ่งการนำเสนอข่าวให้มีช่วงของการสัมภาษณ์บุคคลในประเด็นข่าวต่าง ๆ
 โดยมอบหมายให้ผู้ประกาศข่าวทำหน้าที่เป็นผู้สัมภาษณ์ ชักใช้บุคคลต่าง ๆ ในประเด็นที่เจาะลึก

นอกจากนี้ผู้ประกาศข่าวยังสามารถแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์การนำเสนอข่าวบางข่าวด้วย โดยที่เจ้าของสถานีไม่ได้ควบคุมบทบาทการแสดงออก และการแสดงความคิดเห็นของผู้ประกาศข่าวในจุดนี้เหมือนในอดีตที่ผ่านมา ทั้งนี้เนื่องจากเห็นว่ากฎระเบียบดังกล่าวเริ่มมีความอ่อนคลาย ประกอบกับกระแสสังคมในขณะนั้น ซึ่งอยู่ในบรรยากาศที่ต่อมวถนเริ่มมีเสรีภาพมากขึ้น และประชาชนเข้ามามีบทบาทในการตรวจสอบ วิพากษ์วิจารณ์ต่อมวถนมากขึ้น โดยนายประวิทย์ มาตินนท์ กรรมการผู้จัดการสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ถึงกับมีคำสั่งผ่านกองบรรณาธิการข่าว ให้ผู้ประกาศข่าวสามารถแสดงคุณสมบัติตามวิชาชีพของตนเองได้อย่างเต็มที่

"ตอนนี้ผมว่าเหตุการณ์ทางการเมืองเริ่มผ่อนคลายแล้ว เขาไม่ได้มาบีบเรามากแล้ว พวกคุณก็ทำข่าวแรง ๆ ได้ ถามแรง ๆ ได้ แค่อ่าให้มันถึงกับมีปัญหาก็ก่อน ไม่งั้นเรายังแค่อ่าอยู่ คนก็ไม่อยากดู ไปดูช่องอื่นดีกว่า ไอทีวีเขายิ่งแรง ยิ่งดัง แต่เราไม่ต้องถึงขั้นนั้น" (ประวิทย์ มาตินนท์, สัมภาษณ์, 10 มิถุนายน 2541)

ในขณะที่สถานีโทรทัศน์ที่รัฐเป็นเจ้าของโดยตรงและเป็นผู้ควบคุมนโยบาย การดำเนินงาน โดยคนของรัฐ เช่น ช่อง 9 และช่อง 11 นั้น ต้องดำเนินตามนโยบายและกฎระเบียบของรัฐอย่างเข้มงวด

"อย่างช่อง 11 โครงสร้างของเราเป็นหน่วยงานของรัฐโดยตรง นโยบายการผลิตข่าว เราก็อิงมาจากกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งข่าวของเรามีหน้าที่ในการให้ความรู้ข่าวสารแก่ประชาชน โดยเน้น 2 ทาง คือ ส่วนหนึ่งต้องทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์งานของรัฐ โดยเฉพาะมติ ครม. ต่าง ๆ ส่วนที่ 2 คือส่วนที่เราจะต้องมาจากประชาชนเป็นการให้ข่าวสารแก่ประชาชน โดยเฉพาะความเดือดร้อน นโยบายเราเน้นการใช้ความศรัทธา ความเชื่อมั่นต่อรัฐ เมื่อรัฐเป็นผู้ควบคุมเราโดยตรง ก็แน่นอนว่าจะไม่มีการออกนอกกรอบนอกทาง เพราะเรามีระเบียบคำสั่งอย่างชัดเจนอยู่แล้วว่าเรื่องใดควรนำเสนอหรือไม่นำเสนอเพราะถ้าจะให้ทีวีของรัฐมาวิพากษ์วิจารณ์รัฐเอง น่าจะไม่เหมาะสม เรายังเป็นของรัฐบาลอยู่" (ทินรัตน์ ตังจาพิทักษ์, สัมภาษณ์, 10 สิงหาคม 2542)

6.2.3 ระบบการตลาด

แม้ว่าการดำเนินธุรกิจของบรรดาสถานีโทรทัศน์แทบทุกช่องจะอยู่ภายใต้กฎ ระเบียบของรัฐอย่างเข้มงวด เป็นเวลาต่อเนื่องมาหลายสิบปี แต่ในสภาพความเป็นจริง สถานีโทรทัศน์ต่าง

อยู่ในฐานะที่ต้องแย่งชิงผู้ชมอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะสถานีโทรทัศน์ที่ดำเนินการโดยบริษัทเอกชน เรื่องของธุรกิจการแสวงหาผลกำไร นับเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุด

ดังนั้นสถานีโทรทัศน์จึงอยู่ในสภาพการแข่งขันเพื่อให้ได้มาในตลาดของผู้ชม และตลาดของโฆษณา โดยเฉพาะรายการข่าวที่มีรูปแบบรายการเดียวกัน มีกลุ่มเป้าหมายกลุ่มเดียวกัน และออกอากาศในเวลาเดียวกัน ส่งผลให้ผู้ซื้อโฆษณาต้องเลือกเป็นผู้สนับสนุนสถานีโทรทัศน์แห่งใดแห่งหนึ่ง และยังมีผู้ชมรายการข่าวของสถานีโทรทัศน์ช่องใดช่องหนึ่งมาก ก็ยังทำให้ผู้สนับสนุนให้ความสนใจลงโฆษณามากตามไปด้วย ส่งผลให้สถานีมีผลกำไรจากการจัดทำรายการข่าวมากขึ้นเช่นกัน

อย่างไรก็ตาม แม้สถานีโทรทัศน์บางแห่งที่ไม่มีกิจการโฆษณา เช่น ช่อง 11 ก็พบว่า ยังคงต้องมีการแข่งขันในการนำเสนอรายการข่าวกับสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ เช่นกัน ทั้งนี้เพื่อหวังที่จะแย่งชิงจำนวนผู้ชมรายการข่าวเช่นกัน

ระบบการตลาด ซึ่งหมายถึง สภาพการแข่งขันของสถานีโทรทัศน์ ในการหาโฆษณาสนับสนุนการออกอากาศในรายการข่าวของสถานีนั้น โดยทั่วไป อาจจะแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ ดังนี้ คือ

1. สถานีเป็นผู้ขายเวลาการโฆษณาเอง
2. มีบริษัทรับเหมาขายเวลาโฆษณาให้กับสถานี

1. สถานีเป็นผู้ขายเวลาการโฆษณาเอง หมายถึง การที่สถานีมอบหมายให้ฝ่ายการตลาดเป็นผู้ติดต่อกับบริษัทตัวแทนของโฆษณา เพื่อเลือกซื้อช่วงเวลาในการสนับสนุนรายการต่าง ๆ ของสถานี โดยเฉพาะรายการข่าว สถานีจะเป็นผู้ขายเวลาการโฆษณาทั้งหมด สถานีโทรทัศน์ที่ดำเนินการตลาดดังกล่าวในลักษณะนี้ได้แก่ ช่อง 3 ช่อง 7 ช่อง 9 และ ไอทีวี

2. มีบริษัทรับเหมาขายเวลาโฆษณาให้กับสถานี หมายถึง การที่สถานีมอบหมายให้บริษัทใดบริษัทหนึ่งเป็นผู้เหมาเวลาโฆษณาในรายการข่าว แล้วนำเวลาไปขายให้กับบริษัทตัวแทนโฆษณาอีกครั้งหนึ่ง โดยที่สถานีไม่ต้องเป็นผู้จัดการขายเวลาด้วยตนเอง สถานีโทรทัศน์ที่ดำเนินการในลักษณะดังกล่าวได้แก่ สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5

อย่างไรก็ตามไม่ว่าสถานีโทรทัศน์จะใช้วิธีการขายเวลาโฆษณาในรูปแบบใด ปัจจัยสำคัญที่มีส่วนต่อการขายเวลาก็คือ บรรดาเอเจนต์ซี หรือบริษัทตัวแทนโฆษณา ที่เป็นผู้ซื้อเวลา รายการข่าวของสถานีนั่นเอง โดยทั่วไปแล้ว บริษัทตัวแทนโฆษณาที่จะซื้อเวลาในรายการข่าวมักจะพิจารณาจากกลุ่มเป้าหมายหรือกลุ่มผู้ชมรายการข่าวของสถานีเป็นหลัก หรือที่เรียกกันว่า เรตติ้ง (rating) โดยเรตติ้งดังกล่าว บริษัทตัวแทนโฆษณาจะได้จากการสำรวจวิจัยจากบริษัทที่นำเชื่อถือเพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจว่าจะเลือกซื้อเวลาโฆษณากับสถานีใด

6.2.3.1 ผู้ประกาศข่าวกับการขายโฆษณารายการข่าว

นอกจากคุณภาพและเนื้อหาของการนำเสนอรายการข่าวที่มีส่วนในการที่บริษัทตัวแทนโฆษณาให้ความสนใจซื้อเวลาลงโฆษณา ในการศึกษาพบว่า บริษัทตัวแทนโฆษณาให้ความสนใจและความสำคัญต่อตัวผู้ประกาศข่าวโดยตรงด้วย โดยนายภักดี นันทิวชิรินทร์ (2542) หัวหน้าฝ่ายโฆษณา ของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 ได้แสดงความเห็นไว้ดังนี้

ในการขายโฆษณารายการข่าว ผู้ประกาศข่าวนั้นมีส่วนสำคัญอยู่มาก คือ ผู้ประกาศคนนั้นจะต้องมีผลงานทั้งอดีตและปัจจุบันที่สังคมยอมรับ มีความเด่น ความสามารถพิเศษ โดยคุณภาพของตัวเอง อย่างยุคที่ คร.สมเกียรติดังมาก กรรณิการ์ดังมาก เราก็พยายามสร้างผู้ประกาศข่าวให้เป็นแบบนั้น เพราะเราสามารถขายเวลาโฆษณาได้ง่าย

อย่างไรก็ตามในส่วนของผู้ประกาศข่าวเองต่างก็ยอมรับว่าตนเองคือส่วนหนึ่งในการนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์แต่ละช่อง ถือได้ว่าเป็นสัญลักษณ์หรือโลโก้ของสถานี ทำให้รายการข่าวของสถานีโทรทัศน์มีความแตกต่างกัน ตามศักยภาพ ความสามารถของผู้ประกาศข่าวคนนั้น โดยที่ผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 กล่าวไว้ดังนี้

"ผมว่าผู้ประกาศมีผลต่อการขายโฆษณาเหมือนกัน การขายโฆษณาของสถานีมันต้องมาดูว่าคนนั้นเป็นโลโก้ของสถานีมากน้อยแค่ไหน คนดูเปิดดูแล้วจำได้ว่าคนนั้นเป็นคนของสถานีนี้ มันก็ช่วยในการขายได้ แต่ขณะเดียวกันถ้าเขาเปิดทีวีแล้วเขาไม่ชอบผู้ประกาศข่าวคนนี้ มันก็มีผลเสีย ผมคิดว่าผู้ประกาศสามารถดึงดูดคนดูได้ และมันก็ช่วยในการขายโฆษณาค่ะ" (ร.อ.นพ.ยงยุทธ มัยลาภ, สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2542)

ดังนั้นเมื่อผู้ประกาศข่าวคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะคนที่มีชื่อเสียง มีประสบการณ์ลาออกจากสถานีโทรทัศน์ช่วงหนึ่ง ไปอ่านข่าวให้อีกสถานีโทรทัศน์แห่งหนึ่ง เช่น จักรพันธ์ ยมจินดา ได้ลาออกจากช่อง 7 มาอ่านข่าวที่ช่อง 3 ก็ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงหน้าจอโทรทัศน์อย่างมาก โดยเฉพาะในการขายเวลาโฆษณา รายการข่าวของช่อง 7 ซึ่งผู้บริหารฝ่ายข่าวของช่อง 7 ยอมรับว่า ช่วงที่จักรพันธ์ยมจินดาลาออกจากช่อง 7 ทำให้คนดูรายการข่าวของช่อง 7 ลดลง ในทางกลับกันพบว่าช่อง 3 สามารถขายเวลาโฆษณาในรายการข่าวได้ง่ายขึ้น

"ช่วงที่จักรพันธ์มาอ่านข่าวให้ช่อง 3 รู้สึกเรตติ้งเราดีขึ้นมากเลย ไปไหนก็รู้สึกว่าคนดูช่อง 3 เพราะจักรพันธ์เขาเป็นที่รู้จักของประชาชนคืออยู่แล้ว ตอนอยู่ช่อง 7 คนก็คิด พอมารับอ่านช่อง 3 ตอนแรกก็แปลก ๆ หน่อย แต่เดี๋ยวนี้คนเริ่มชินแล้ว เวลาบริษัทโฆษณาเขาซื้อเวลาข่าว เราก็ขายง่ายขึ้น เพราะคนดูเยอะ" (ภักดี นันทิวชิรินทร์, สัมภาษณ์, 18 มิถุนายน 2542)

เช่นเดียวกับ สุทธิพงษ์ ทัดพิทักษ์กุล อดีตผู้ประกาศข่าวช่อง 7 และปัจจุบันได้มาเป็นผู้ประกาศข่าวช่อง 3 ก็พบว่า แม้ผู้ชมส่วนใหญ่ยังติดภาพที่เขาเคยอ่านข่าวช่อง 7 มาก่อน แต่เมื่อมาอ่านข่าวช่อง 3 เพียงชั่วระยะเวลาไม่นานนัก ก็สามารถดึงเรตติ้งผู้ชมได้เป็นจำนวนมาก ด้วยถือการอ่านที่เป็นเอกลักษณ์และความมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของสังคมในฐานะศิลปินนักร้องด้วย

6.2.3.2 ระบบตลาดกับกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว

จากการที่ได้กล่าวมาแล้ว ผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์มีผลต่อการดึงดูดให้ผู้ชมสนใจติดตามรับชมรายการข่าวของสถานี หากเป็นผู้ประกาศข่าวที่มีชื่อเสียง หรือเป็นที่รู้จักของประชาชน ก็จะทำให้อัตราการรับชมสูง ส่งผลต่อการขายโฆษณาในรายการข่าวสูงตามไปด้วย จึงทำให้สถานีโทรทัศน์แข่งขันกันในการหาจุดขายมาดึงดูดผู้ชมมากยิ่งขึ้น สถานีจึงพยายามตอบสนองความต้องการของผู้ชมในการพิถีพิถัน เลือกผู้ประกาศข่าวที่มีความรู้ ความสามารถ และจุดเด่นมาดึงดูดผู้ชม โดยสถานีโทรทัศน์บางช่องได้พยายามปรับเปลี่ยนนโยบายการนำเสนอรายการข่าว ตามความต้องการของผู้ชม และบริษัทตัวแทนโฆษณา อันเป็นที่มาของการกำหนดคุณสมบัติของผู้ประกาศข่าว ในกระบวนการคัดเลือกของสถานีโทรทัศน์แต่ละแห่งแตกต่างกัน หรือคล้ายคลึงกัน เช่น การที่สถานีโทรทัศน์ให้ความสำคัญกับการนำเสนอรายการข่าวภาคค่ำ ซึ่งถือเป็นข่าวภาคหลักของสถานี เนื่องจากมีผู้ชมในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้สถานีโทรทัศน์พยายามคัดเลือกผู้ประกาศข่าวที่มีความสวย ความสามารถ เป็นผู้ประกาศข่าวในภาคหลักนี้มาแข่งขันกัน

6.2.3.3 การแข่งขันระหว่างสถานีโทรทัศน์

ดังที่ได้กล่าวมาถึงระบบการตลาดที่มีส่วนในการกำหนดคุณสมบัติและบทบาทของผู้ประกาศข่าวในสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ ไปแล้วนั้น ได้มีความเชื่อมโยงกับสภาพการแข่งขันของแต่ละสถานีโทรทัศน์ โดยเฉพาะในการนำเสนอรายการข่าว ที่สถานีโทรทัศน์ทุกช่องต่างมุ่งแข่งขันจะมีความแตกต่างกัน แต่เนื่องจากการที่สถานีโทรทัศน์แต่ละช่องต่างมีความเป็นอิสระต่อกัน ประกอบกับสภาพของกลุ่มผู้ชมรายการข่าวมีอยู่จำนวนจำกัด สถานีโทรทัศน์จึงมีความจำเป็นต้องแข่งชิงกลุ่มผู้ชมของตนเองให้มากที่สุด ไม่เว้นแม้แต่สถานีโทรทัศน์ที่อยู่ในการกำกับดูแลของรัฐโดยตรง เช่น สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. และสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ต่างก็มุ่งแข่งขันการนำเสนอข่าวกับสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 ที่แม้จะอยู่ในการกำกับดูแลของกองทัพบก หากแต่ในการนำเสนอข่าวสำคัญ ๆ เหตุการณ์เด่น ๆ ที่มีประชาชนให้ความสนใจ สถานีโทรทัศน์เหล่านี้ต่างก็พยายามแข่งขันเพื่อจะนำเสนอข่าว การรายงานเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวที่รวดเร็ว และเจาะลึกกว่าสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ

"เรื่องของการแข่งขันกับช่องอื่น ๆ ช่อง 11 ก็ต้องแข่งขันเหมือนกัน คิดว่าทุกรายการที่ผลิต ไม่ว่าจะป็นรายการอะไร โดยเฉพาะรายการข่าว คนนำเสนอนี้เป็นหัวใจ เพราะฉะนั้น แน่นนอนเราอยากให้รายการของเราน่าดู ก็จะต้องคัดเลือกคนที่เรามีอยู่ดีที่สุด สามารถดึงดูดผู้ชมได้มากที่สุดมานำเสนอ" (อัมพวัน เจริญกุล, สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2542)

"การแข่งขันตรงนี้ มีส่วนอย่างมากเลย เพราะว่าผู้ประกาศข่าว ผู้รายงานข่าว จะเป็นภาพแรกที่เห็นหน้าจอไม่ว่าเราจะทำข่าวสารออกมาให้น่าสนใจ ดีแค่ไหน มีข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ดีอย่างไร ถ้าคนที่นำเสนอ ซึ่งเป็นผู้ประกาศข่าว นำเสนอไม่น่าสนใจ ข่าวนั้นก็จะหมดความสำคัญลงไป หมดความน่าสนใจลงไปเยอะทีเดียว ผู้นำเสนอก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่จะต้องแข่งขัน การคัดเลือกผู้ที่นำเสนอให้มีความน่าสนใจ หรือว่ามีความสามารถแตกต่างกัน ตรงนี้ก็ถือว่าการคัดเลือกมีส่วนสำคัญมากในการแข่งขัน" (ทินรัตน์ ตั้งจาทัทภักดิ์, สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2542)

การมุ่งแข่งขัน เพื่อนำเสนอรายการข่าวนอกจากในแง่เนื้อหาและสาระของข่าวแล้ว ยังมุ่งแข่งขันในเรื่องรูปแบบและวิธีการนำเสนอ โดยเฉพาะผู้ประกาศข่าวที่รับหน้าที่เป็นผู้นำเสนอรายการข่าวของทุกสถานีก็ถือเป็นบุคคลสำคัญที่ผู้วิจัยให้ความสนใจที่จะศึกษา โดยพบว่าสถานีโทรทัศน์ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญและพิถีพิถันต่อกระบวนการคัดเลือกเฟ้นหาบุคคลที่จะมาทำ

หน้าที่เป็นผู้ประกาศข่าวโดยเฉพาะในรายการข่าวภาคหลักของสถานี ซึ่งถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของการเสนอข่าวประจำของทางสถานี เนื่องจากอยู่ในช่วงเวลาที่ผู้ชมในอัตราสูง และสถานีมีรายได้จากการขายโฆษณามากกว่ารายการข่าวภาคอื่น ๆ

โดยสุภาพ คลีขจาย ผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ ไอทีวี ยอมรับว่า การแข่งขันระหว่างสถานีโทรทัศน์ มีส่วนต่อกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวของสถานีเป็นอย่างมาก แม้สถานีโทรทัศน์ไอทีวี จะมีความแตกต่างในเรื่องนโยบายการนำเสนอข่าวที่มีปริมาณและสัดส่วนมากกว่าที่สถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ

"การแข่งขันของสถานีโทรทัศน์แต่ละช่องนั้น ส่งผลต่อการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวของเรามากเลย เพราะเมื่อมีการแข่งขัน เราก็จะต้องรักษาคุณภาพไว้ ไอทีวีก็ต้องอยู่ในกระแสสังคมเหมือนกัน เพราะเท่าที่ดู แต่ละช่องมักมีปัญหาใกล้เคียงกัน คือ ไม่ค่อยมีความรู้เรื่องข่าว แต่ของไอทีวี บอกได้เลยว่าผู้ประกาศข่าวทุกคนรู้เรื่องข่าว เพราะเขาไปทำข่าวมาตั้งแต่ต้น เรายังคับให้เขาออกไปทำข่าว ต้องชวนขวย รู้เรื่องข่าว จะอ่านผิดไม่ได้ แม้สคริปต์ข่าวจะเขียนมาผิด ผู้ประกาศที่ดีต้องเอาตัวรอดได้ เราคิดว่าผู้ประกาศข่าวของเรามีจุดเด่นกว่าช่องอื่น ๆ ที่จะแข่งขันกับเขาได้" (สุภาพ คลีขจาย, สัมภาษณ์, 9 กันยายน 2542)

นอกจากนี้ในการศึกษายังพบว่า การแข่งขันระหว่างสถานีโทรทัศน์ ทำให้สถานีโทรทัศน์ เพิ่มเวลาการนำเสนอรายการข่าวมากขึ้น รวมทั้งการปรับเปลี่ยนเวลาการนำเสนอข่าว ที่แต่เดิมสถานีโทรทัศน์ส่วนใหญ่มักจะนำเสนอรายการข่าวในเวลาเดียวกันประมาณ 19.30 น. ทำให้มีการแข่งขันเพื่อแย่งกลุ่มผู้ชมกันสูง แต่ต่อมาสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 ได้เป็นสถานีโทรทัศน์แห่งแรกที่ปรับเปลี่ยนเวลาการนำเสนอข่าวภาคหลักของสถานี จากเวลา 19.30 น. มาอยู่ที่ เวลา 17.30 น. โดยแยกการนำเสนอข่าวภาคหลักเป็น 2 ช่วง คือ ในช่วง 17.30 น. และช่วง 19.30 น.

ต่อมาสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 ได้ปรับเปลี่ยนการนำเสนอรายการข่าวภาคหลักของสถานี ซึ่งแต่เดิมเคยนำเสนอข่าวภาคหลัก เวลา 19.30 น. มาเป็นช่วงเวลา 18.00 - 18.30 น. และแยกการนำเสนอข่าวภาคหลัก เป็น 2 ช่วง เช่นเดียวกับสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 คือ ในช่วง 18.00 - 18.30 น. และช่วง 19.30 - 20.10 น.

จากนั้นสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 ได้ปรับเปลี่ยนเวลาการนำเสนอข่าวภาคหลักของสถานีบ้างเช่นกัน จากเดิมที่เคยนำเสนอเวลา 19.30 น. มาเป็นช่วงเวลา 18.00 และแยกการนำเสนอข่าวออกเป็น 2 ช่วง คือ ในช่วง 18.00 และ 19.30 น.

ติดตามมาด้วยสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. ซึ่งเคยนำเสนอรายการข่าวภาคหลัก ในช่วงเวลา 19.30 น. ได้เปลี่ยนเวลาการนำเสนอมาอยู่ในช่วง 16.00 น. และแบ่งการนำเสนอข่าวภาคหลักออกเป็น 2 ช่วง เช่นกัน คือ ในช่วง 16.00 น. และ 19.00 น.

นอกจากการเพิ่มและปรับเปลี่ยนเวลาการนำเสนอข่าวภาคหลักแล้ว สถานีโทรทัศน์ทุกแห่ง ยังได้เพิ่มเวลาการนำเสนอรายการข่าวในช่วงเวลาอื่น ๆ อีกด้วย ได้แก่ รายการข่าวภาคเช้า ซึ่งบางสถานีโทรทัศน์ที่เคยมีการนำเสนออยู่แล้วก็จะขยายเวลาการนำเสนอออกไปให้มากขึ้น เช่น สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 เคยมีเวลาการนำเสนอประมาณ วันละ 15 นาที ได้เพิ่มเวลาการนำเสนอใหม่เป็นเวลา 30 นาที สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 ได้เพิ่มเวลาการนำเสนอรายการข่าวภาค

สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 ได้เพิ่มเวลาการนำเสนอรายการข่าวภาคเที่ยง

สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. ได้เพิ่มเวลาการเสนอข่าวภาค 16.00 น. และขยายเวลาข่าวภาค 22.00 น. ให้มากขึ้น จากเดิม 20 นาที เป็น 45 นาที

สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ได้เพิ่มเวลาการนำเสนอข่าวภาคเช้าและภาคเที่ยง

และสถานีโทรทัศน์ไอทีวีได้เพิ่มเวลาการนำเสนอรายการข่าวภาคเช้า และรายการข่าวภาคเย็นในเวลา 17.00 น.

จากการปรับเปลี่ยนช่วงเวลาการนำเสนอข่าว การเพิ่มเวลา และรายการข่าวของสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ ได้ส่งผลกระทบต่อกระบวนการคัดเลือก และการจัดแบ่งประเภทของผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์ตามมาด้วย ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อสถานีปรับเปลี่ยนช่วงเวลาการนำเสนอข่าวโดยเฉพาะในรายการข่าวภาคหลัก ทำให้รายการข่าวต้องแยกการนำเสนอเป็น 2 ช่วง ซึ่งส่งผลให้สถานีต้องจัดหาผู้ประกาศข่าวเข้ามาทำหน้าที่เพิ่มเติมจากเดิม โดยแต่ละสถานีโทรทัศน์จะต้องคัดเลือกบุคคลให้เข้า

มาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวเพิ่มเติม อันเป็นที่มาของกระบวนการสรรหา และคัดเลือกผู้ประกาศข่าวประเภทต่าง ๆ โดยเฉพาะในข่าวภาคหลักที่มีรูปแบบการนำเสนอ โดยเน้นการรายงานข่าวสถานการณ์เด่น เหตุการณ์สดที่เกิดขึ้นทันทีทันใด สถานีก็จะจัดวางตัวผู้ประกาศข่าวที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศข่าวหลัก (Anchorman) ร่วมกับผู้ประกาศข่าวร่วมหรือผู้นำเสนอข่าว (News Presenter) นอกจากนี้ก็จะมีผู้รายงานข่าว (News Reporter) จากสถานที่ต่าง ๆ เข้ามาเสริมการนำเสนอข่าวในรายการข่าวภาคหลักด้วย ดังจะเห็นได้จาก การปรับเปลี่ยนช่วงเวลาการนำเสนอรายการข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 และสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 9 อ.ส.ม.ท.

"อย่างที่ช่อง 9 เราจะแบ่งการนำเสนอข่าวภาคหลักออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วง 16.00 น. และช่วง 19.00 น. ในช่วงแรกเราจะเน้นเลยว่าเป็นการเสนอข่าวสถานการณ์เด่น ๆ ที่เกิดขึ้นในวันนั้น ๆ และถ้ามีเหตุการณ์สด ๆ เกิดขึ้นมา ในขณะที่การนำเสนอข่าว เราก็จะให้ผู้สื่อข่าวรายงานมาจากรถไอบี (รถถ่ายทอดสดนอกสถานที่) หรือก็จะให้ ผู้ประกาศของเราสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์จากแหล่งข่าว บุคคลต่าง ๆ ในข่าว หรือผู้สื่อข่าวของเราที่อยู่ในเหตุการณ์ ตรงนี้เราต้องคัดคนที่จะมานั่งเป็นผู้ประกาศข่าวมากเลยว่า จะต้องเป็นผู้รู้ข่าว และมีประสบการณ์สูง" (จอร์จศักดิ์ ทิพยทัศน์, สัมภาษณ์, 26 สิงหาคม 2542)

"ช่อง 3 นั้นเราแบ่งการเสนอข่าวภาคหลักเป็น 2 ช่วง คือ 17.30 น. เป็นการเสนอสถานการณ์เด่น ๆ ของวันนั้น ในกรณีมีข่าวสำคัญ ๆ ที่จะต้องรายงานสดเข้ามา ก็จะใช้รถถ่ายทอดสดให้ผู้ประกาศรายงานเข้ามายังห้องส่ง บางทีก็ใช้วิธีการรายงานทางโทรศัพท์ หรือการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ ตรงนี้เราต้องคัดผู้ประกาศข่าวที่สามารถสัมภาษณ์ได้ ต้องสามารถสรุปหรือเล่าข่าวที่เกิดขึ้นได้ด้วย ส่วนอีกช่วงคือ 19.30 น. เราจะทำเป็นช่วงซีพงรข่าว เสนอสรุปข่าวต่าง ๆ" (ถาวรฤกษ์ ฉัตรโท, สัมภาษณ์, 22 กรกฎาคม 2542)

นอกจากการปรับเปลี่ยนเวลาและแบ่งช่วงการนำเสนอข่าวภาคหลักแล้ว สถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ ยังได้มีการจัดหมวดหมู่ประเภทของรายการข่าว ในการนำเสนออย่างชัดเจน ทั้งนี้เพื่อเป็นการดึงดูดความสนใจจากผู้ชม และสามารถนำเสนอข่าวเฉพาะด้านที่จับกลุ่มผู้ชม โดยเฉพาะเช่น ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวศิลปวัฒนธรรม ข่าวบันเทิง ข่าวเกษตร ข่าวคุณภาพชีวิต ข่าวภูมิภาค ข่าวต่างประเทศ ข่าวกีฬา ข่าวราชสำนัก เป็นต้น

การจัดหมวดหมู่ ประเภทของรายการข่าวดังกล่าว ส่งผลให้สถานีโทรทัศน์ต้องสรรหา และคัดเลือกบุคคลเข้ามาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวในประเภทรายการข่าวต่าง ๆ ให้เหมาะสมตาม วัตถุประสงค์ของการนำเสนอรายการข่าวดังกล่าว กล่าวคือ สถานีจะกำหนดนโยบาย วิธีการนำเสนอให้ ผู้ประกาศข่าวได้แสดงบทบาทต่าง ๆ กัน และพยายามคัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติแตกต่างกันตาม ประเภทของข่าว โดยจะสรรหาบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และมีความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ ในข่าวประเภทนั้น ๆ เช่น ข่าวกีฬา ก็จะสรรหาบุคคลที่มีความรู้หรืออยู่ในวงการกีฬา เพื่อเป็นผู้ นำเสนอ ข่าวบันเทิง ก็จะสรรหาบุคคลที่มีคุณสมบัติ รูปร่างหน้าตา สวยงาม ทันสมัย หรือคลุกคลีอยู่ ในแวดวงบันเทิง หรือข่าวต่างประเทศ ก็จะสรรหาบุคคลที่คลุกคลีกับข่าวต่างประเทศ อยู่แล้ว หรือ เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญ เป็นพิเศษ ในเรื่องการใช้ภาษา การแปลต่าง ๆ เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อเป็นการดึงดูดความสนใจและก่อให้เกิดความน่าเชื่อถือในการนำเสนอข่าวกล่าวมากขึ้น

"อย่างถ้าสถานีกำหนดว่า เราจะมิข่าวประเภทอะไรบ้าง เราก็จะสรรหาวางตัวผู้ประกาศ ข่าวของเราให้ตรงกับ concept ของรายการ อย่างข่าวกีฬา เราก็พยายามหาคนที่มีความรู้เรื่องข่าวกีฬา มาเป็นผู้นำเสนอ ถ้าคนในของเราไม่มี ก็จะดูจากข้างนอกว่าเขามีความเหมาะสมหรือไม่ ช่อง 3 เรามี ศาธิต กริภูต เขาเคยเป็นคนพากษ์ฟุตบอลมาก่อน แล้วก็มี ความเชี่ยวชาญด้านกีฬาหลาย ๆ อย่าง เราก็ดึงตัวเขาให้มาช่วยอ่านข่าว เพื่อคนจะได้เกิดความเชื่อถือ" (ประชา มาตินนท์, ตัมภาษณ์, 10 มิถุนายน 2541)

"อย่างข่าวแต่ละช่วงของช่อง 7 เราก็จะเลือกคนที่มีความเหมาะสมกับรายการข่าวนั้น ๆ อย่างข่าวบันเทิง ต้องเอาคนที่ดูทันสมัยหน่อย แต่งตัวดี ๆ แต่ก็ต้องไม่เปรี้ยวมากเกินไป ข่าวกีฬาเราก็มีคุณสมบัติ นึกก๊าด นั้นเขาเชี่ยวชาญด้านกีฬาทุกอย่างอยู่แล้ว เราก็มีสรรสรรค์ อีกคน ใคร ๆ ก็รู้ว่าเขาเป็นนักว่ายน้ำทีมชาติ มั่นน่าเชื่อถืออยู่แล้ว เพราะเขาอยู่ในวงการข่าวกีฬา หรืออย่างข่าวเค็ดเราก็จะเลือกคนหนุ่มคนสาวหน่อย เพราะมันต้องมีลีลาการนำเสนอที่กระฉับกระเฉง ทันเหตุการณ์ ถ้าเอาคนมีอายุมาอ่าน ก็ดูไม่เหมาะสม เราจะคัดคนมาอ่านตามรูปแบบของข่าว" (นิราวิชย์ พาณิชรุ่งเรือง, ตัมภาษณ์, 12 สิงหาคม 2542)

กล่าวโดยสรุป พบว่าสถานีโทรทัศน์แทบทุกแห่งจะคัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับนโยบายของสถานีโดยส่วนใหญ่พบว่าสถานีโทรทัศน์แทบทุกช่องจะกำหนดหลักเกณฑ์ในการคัดเลือก โดยเน้นเรื่องความสวยของหน้าตาเป็นหลัก รองลงมาเป็นเรื่องบุคลิกภาพในการแสดง

ออก และความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาไทยชัดเจน ออกอักขระวรรคตอนได้อย่างถูกต้อง เป็นหลัก และเกณฑ์ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในงานข่าว โดยเฉพาะสถานีโทรทัศน์ ไอทีวี เน้นหนักเกณฑ์การคัดเลือกผู้ประกาศข่าวภาคหลัก โดยให้ความสำคัญกับเรื่องของความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ด้านงานข่าวเป็นอันดับแรก ก่อนที่จะพิจารณาเรื่องของบุคลิกภาพ ความน่าเชื่อถือ และความสวยงามของหน้าตา

ในส่วนของวิธีการคัดเลือกเพื่อให้ได้มาซึ่งผู้ประกาศข่าวที่มีคุณสมบัติที่เน้นในเรื่อง ความสวยงามของหน้าตา และมีบุคลิกภาพดี รวมทั้งมีความสามารถอ่านออกเสียงภาษาไทยได้ ชัดเจน ถูกต้องตามอักขระวรรคตอนแล้ว สถานีจึงใช้กระบวนการคัดเลือกโดยการประกาศรับสมัครอย่างเป็นทางการที่เน้นในเรื่องคุณสมบัติของความสวยเป็นพิเศษ ด้วยการพิจารณารูปถ่ายของผู้สมัครเป็นอย่างแรก นอกจากนี้เพื่อเป็นการดึงดูดผู้ชม และเพื่อเป็นจุดขายรายการข่าวของสถานี จึง มักนิยมสรรหาบุคคลที่มีชื่อเสียง มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษทางด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นกีฬา เศรษฐกิจ รวมทั้ง ดารา นักร้อง นางงาม พิธีกรรายการโทรทัศน์ นักจัดรายการวิทยุ อาจารย์ มหาวิทยาลัย เข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศข่าวภาคหลัก อาทิ สุทธิพงษ์ ทัศนพิทักษ์กุล, สาริต กรีกุล, จากช่อง 3 ทวีพันธ์ คงคราญ, น.พ. ยงยุทธ มัยลาภ ช่อง 5 พิษณุ นิลกัตถ์, เอกชัย นพจินดา, อินทรา แดงจำรูญ ช่อง 7 เป็นต้น

เป็นที่สังเกตว่ากระบวนการคัดเลือกบุคคลเข้ามาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าว ด้วยการดึงเอา บุคคลที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษ และเป็นผู้มีชื่อเสียงที่สังคมทั่วไปรู้จักนั้น มักจะเป็นวิธีการสรรหาผู้ประกาศของสถานีโทรทัศน์ที่ดำเนินการ โดยบริษัทเอกชนเป็นหลัก ทั้งนี้เนื่องจาก สถานีต้องการนำบุคคลเหล่านั้นมาเป็นจุดขาย เพื่อแย่งชิงผู้ชมรายการข่าวให้ติดตามมาดูบุคคล เหล่านี้ทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าว เพราะบุคคลเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ประสบความสำเร็จในงานอาชีพที่ตัวเองทำอยู่ และเป็นที่รู้จักของประชาชนโดยทั่วไปอยู่แล้ว ดังนั้นเมื่อสถานีโทรทัศน์ดึงบุคคลเหล่านี้ เข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าว จึงสามารถเชื่อมั่นได้ว่าจะมีผู้ชมให้ความสนใจติดตามดูบุคคลเหล่านั้น ในฐานะผู้ประกาศข่าวด้วย ซึ่งแน่นอนว่าเมื่อมีกลุ่มผู้ชมให้ความสนใจติดตามดูบุคคลเหล่านี้ ก็ส่ง ผลต่อการขายเวลาโฆษณาของสถานีที่จะมีมากขึ้นตามลำดับ

6.2.3.4 การแข่งขันภายในสถานีโทรทัศน์

ในด้านการแข่งขันกันเองของบรรดาผู้ประกาศข่าวภายในสถานีโทรทัศน์นั้นจากการศึกษาพบว่า เป็นปัจจัยส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้ประกาศข่าวมีความตื่นตัวที่จะขวนขวาย พัฒนาปรับปรุงตนเองให้มีคุณสมบัติของผู้ประกาศข่าวที่ดี โดยเฉพาะพบว่าสถานีโทรทัศน์หลายแห่งได้พยายามส่งเสริมบทบาทของผู้ประกาศข่าวให้มากกว่าการทำหน้าที่อ่านข่าวแต่เพียงอย่างเดียว โดยการให้เข้าไปเรียนรู้การทำข่าว การทำหน้าที่ผู้สื่อข่าว ผู้รายงานข่าวนอกสถานี เพื่อเป็นการเพิ่มความรู้และประสบการณ์ในงานข่าว และนำมาเพื่อการปรับเปลี่ยนเลื่อนระดับของผู้ประกาศข่าวคนนั้นต่อไป หากผู้ประกาศข่าวผู้นั้น ได้แสดงผลงานปรากฏออกมาจนเป็นที่น่าพอใจในกรณีที่ทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวภาคหลักอยู่แล้ว อาจจะได้เพิ่มจำนวนวันในการอ่านข่าวมากขึ้น หรือในกรณีที่เป็นผู้ประกาศข่าวภาคอื่น ๆ ของทางสถานี เช่น ข่าวภาคเช้า ภาคเที่ยง ภาคสั้น หรือภาคดึก ก็จะมีโอกาสได้พิจารณาปรับให้ขึ้นมาทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศข่าวภาคหลักได้เช่นกัน

นอกจากนี้ในการแข่งขันระหว่างผู้ประกาศข่าวในสถานีโทรทัศน์เดียวกันนั้น สถานีโทรทัศน์บางแห่งยังมีนโยบายเปิด โอกาสให้ผู้สื่อข่าวแสดงความสามารถในการเป็นผู้รายงานข่าว (News Reporter) และหากคนใดมีคุณสมบัติพอที่จะเป็นผู้ประกาศข่าวได้ก็กล่าวคือ มีบุคลิกหน้าตาพอที่จะออกอากาศได้ มีน้ำเสียงพอใช้ได้ ผู้ที่มีหน้าที่ในการพิจารณาคัดเลือกก็จะนำผู้สื่อข่าวที่มีคุณสมบัติดังกล่าวมาฝึกหัดเป็นผู้ประกาศข่าวต่อไป

"เราคิดว่า การแข่งขันสำคัญที่สุด บางทีเราต้องแข่งขันกันเองกับคนในสถานี มันมีปัญหามากมายอย่างเช่น คนรอบข้างเรา หรืออ่านข้าง ๆ เรา บางทีเราเห็นเขาใช้ภาษา ใช้คำบางคำที่มึนเพี้ยนเกินไป บางทีตั้งประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ ชังง ๆ เราอยากจะเป็นคนตั้งประเด็นถามเองเลยอยากไปก้าวถ่ายตรงนั้น แต่ก็ต้องให้เกียรติเขา เพราะเราคิดว่า เราสามารถถามให้คนเข้าใจได้มากกว่า อีกอย่างเรื่องของความร่วมมือกันในการทำงาน ทุกคนยังทำงานแบบตัวใครตัวมัน ไม่มีความร่วมมือ ไม่มีภาพรวมที่ดี เพราะการแข่งขันที่จะมานั่งหน้าจอโทรทัศน์มีสูง" (สุพมาต บุญยะกร, สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2542)

กล่าวโดยสรุปได้ว่าสภาพการแข่งขันของสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ ทำให้สถานีโทรทัศน์มุ่งคัดเลือกผู้ประกาศข่าวที่เน้นความสวยงามของรูปร่างหน้าตา บุคลิก รวมทั้งความสามารถในการอ่านออกเสียงได้ถูกต้องชัดเจน และมุ่งหาบุคคลที่มีชื่อเสียงมีประสบการณ์ในสาขาต่าง ๆ เพื่อดึงดูด

ผู้ชมแต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนโยบายของสถานีโทรทัศน์เป็นหลักว่า จะกำหนดคุณสมบัติผู้ประกาศข่าวของตนเองให้ตอบสนองนโยบายการนำเสนอข่าวอย่างไร ในส่วนของสถานีโทรทัศน์ที่ทำธุรกิจมุ่งแสวงหาผลกำไรเป็นหลัก และมีวัตถุประสงค์การเสนอรายการบันเทิงเป็นหลัก มักจะเป็นคุณสมบัติในเรื่องความสวยงามของผู้ประกาศข่าว มากกว่าการค้นหาผู้ประกาศข่าวที่มีคุณสมบัติในเรื่องการรู้เรื่องข่าวหรือมีประสบการณ์ในการเป็นผู้สื่อข่าวมาก่อน หากแต่สถานีโทรทัศน์ที่มุ่งนำเสนอรายการข่าวเป็นหลักเช่นสถานีโทรทัศน์ ไอทีวี กลับมุ่งหาผู้ประกาศข่าวที่มีความรู้พื้นฐานด้านการทำข่าว และเป็นผู้สื่อข่าวมาก่อน เป็นคุณสมบัติสำคัญในการคัดเลือก

6.2.4 ความต้องการและความคาดหวังของผู้ชมในทัศนะของผู้บริหารสถานี

กลุ่มผู้ชมรายการข่าวโทรทัศน์ นับเป็นปัจจัยภายนอกที่ถือได้ว่ามีบทบาทในการผลักดันที่จะทำให้สถานีโทรทัศน์เปลี่ยนแปลงนโยบายการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์ จากเดิมที่สถานีโทรทัศน์หลายแห่งมุ่งเน้นสรรหาผู้ประกาศข่าวที่มีคุณสมบัติภายนอก ด้านรูปร่าง หน้าตา และการอ่านออกเสียง เป็นหลัก มาเป็นการสรรหา ผู้ประกาศข่าวที่มีคุณสมบัติในแง่ความเป็นผู้มีความรู้ทางด้านข่าวและหันมาให้ความสำคัญกับภูมิหลังทางการศึกษาของผู้ประกาศข่าว ที่จบการศึกษาทางด้านนิเทศศาสตร์และวารสารศาสตร์มากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการเปิดสถานีโทรทัศน์ ไอทีวี ซึ่งเป็นสถานีโทรทัศน์แห่งใหม่ล่าสุด ที่เน้นการนำเสนอรายการข่าว โดยการปรับเปลี่ยนโฉมหน้าผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์ ที่นำผู้สื่อข่าวขึ้นมาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าว และสามารถทำให้ผู้ชมรายการข่าวส่วนใหญ่มีความชื่นชมกับผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์ ไอทีวี ที่สามารถในการนำเสนอข่าว เหมือนกับผู้รู้และเข้าใจในข่าวที่ตนเองนำเสนอ อย่างแท้จริง

โดย นายสำราญ ฉัตรโท หัวหน้ากองบรรณาธิการข่าว สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 ได้กล่าว ถึงการเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้ประกาศข่าวของสถานีหลังจากที่สถานีโทรทัศน์ ไอทีวี เริ่มแพร่ภาพ และได้รับความนิยมจากผู้ชมไว้ดังนี้

"ช่อง 3 ต้องปรับบทบาทมากในการนำเสนอข่าว โดยเฉพาะผู้ประกาศข่าวที่เมื่อก่อนคอยอ่านตามสคริปต์อย่างเดียว เราก็ให้เขาสรุปข่าวเหมือนกับมาเล่าข่าวให้ผู้ชมฟังว่ามันเกิดอะไรขึ้น เขาจะต้องเรียนรู้ในกระบวนการทำข่าวด้วย ไม่ใช่เป็นแค่ผู้คอยนำเสนออย่างเดียว เขาจะต้องสัมผัสกับ

ได้ ชักถามคนที่เราเชิญมาสัมภาษณ์ได้ด้วย ภายหลังจากพยายามจะหาคนที่มีความรู้เรื่องข่าว ที่สนใจข่าว มาเป็นผู้ประกาศข่าว" (ตำราญ ฉัตร โท, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2541)

นอกจากสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 จะปรับปรุง นโยบายการคัดเลือกสรรหา ผู้ประกาศข่าวเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ชม โดยการนำความสำเร็จ ของสถานีโทรทัศน์ ไอทีวี เป็นเครื่องมือตัดสินใจแล้ว ในส่วนของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 เอง ก็ยอมรับว่า ได้พยายามปรับเปลี่ยนบทบาทของผู้ประกาศข่าวของสถานีให้มีคุณสมบัติความเป็นผู้รู้ข่าว และเป็น ผู้ถูกคัดเลือกกับการทำงานข่าวมากขึ้น

"เราดูผู้ประกาศข่าว ไอทีวีแล้วคิดว่าศักยภาพของผู้ประกาศข่าวเราพอทำได้ เราอยากปรับ ให้ผู้ประกาศข่าวของเราได้แสดงบทบาทอย่างนั้น ที่นี้มันคิดว่าเวลาของการนำเสนอข่าวมันไม่พอ ที่จะให้เขาได้เล่าสรุปข่าว หรือคอมเมนต์ข่าว แต่เราก็บอกให้ผู้ประกาศของเราปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อที่จะให้แสดงความเป็นผู้รู้ในข่าวนั้น" (ตำราญ ฉัตร โท, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2541)

อย่างไรก็ตาม แม้สถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ พยายามที่จะปรับเปลี่ยนบทบาทของผู้ประกาศข่าว และกระบวนการสรรหาคัดเลือกผู้ประกาศข่าว ให้เป็นที่ชื่นชอบของผู้ชม โดยเปรียบเทียบผู้ประกาศข่าวของตัวเองกับสถานีโทรทัศน์ ไอทีวี หากแต่ในสภาพความเป็นจริง พบว่า เจ้า ของสถานีและผู้สนับสนุนรายการ รวมทั้งกลุ่มผู้ชมรายการข่าวโทรทัศน์ ส่วนใหญ่ยังมีความ สัมพันธ์อย่างใกล้ชิด เจ้าของหรือผู้บริหารสถานีต่างก็มีเป้าหมายเดียวกัน คือ ต้องการให้รายการข่าว มีกลุ่มผู้ชมมากที่สุดเพื่อที่เจ้าของสถานีจะมีรายได้จากค่าโฆษณา ขณะเดียวกัน ผู้สนับสนุนรายการ ก็จะทำให้สินค้าของตัวเองที่โฆษณาในรายการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายให้มากที่สุด ในขณะที่การศึกษา พบว่า กลุ่มผู้ชมรายการข่าวโทรทัศน์นั้น มีความหลากหลาย มีความเหลื่อมล้ำทางฐานะเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา เพศ และอายุมาก ทำให้ความต้องการชมรายการข่าวโทรทัศน์มีความแตกต่างกัน ออกไป แต่เมื่อมองภาพรวมของกลุ่มผู้ชมรายการโทรทัศน์แล้ว พบว่า พฤติกรรมที่เด่นชัด ก็คือ ความต้องการที่จะได้รับความบันเทิงจากโทรทัศน์มากที่สุด ซึ่งความต้องการของผู้ชมในกลุ่มนี้ มี จำนวนมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ และที่สอดคล้องกับเจ้าของสินค้าที่เป็นผู้สนับสนุนรายการ ที่มักจะให้การ สนับสนุนกับรายการที่เน้นความบันเทิงเป็นหลัก ทำให้รายการข่าว รายการประเภทข่าวเจาะ รายการวิเคราะห์ข่าว รายการที่มีพิธีการวิพากษ์วิจารณ์สังคม การเมือง รายการที่เน้นข้อมูลข่าวสาร และ เนื้อหาที่จริงจัง มักจะ ไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้อุปถัมภ์รายการ

ดังนั้นแม้กระแสดความต้องการ ความคาดหวังของผู้ชมส่วนหนึ่งที่ต้องการจะเห็นความเปลี่ยนแปลงของบทบาท การนำเสนอข่าวของผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์ของสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ ยกเว้นสถานีโทรทัศน์ ไอทีวี มีความเปลี่ยนแปลงในแง่คุณสมบัติของความเป็นผู้สื่อข่าวอย่างแท้จริง โดยไม่เน้นคุณสมบัติภายนอก ด้านรูปร่าง หน้าตา น้ำเสียงจึงยังไม่เกิดความเปลี่ยนแปลงไปอย่างชัดเจน โดยเฉพาะสถานีโทรทัศน์ที่มีนโยบายนำเสนอรายการบันเทิงมากกว่าข่าวสาร

กลุ่มผู้ชมส่วนใหญ่ยังมีความพอใจที่จะ ได้เห็นผู้ประกาศข่าวที่มีคุณสมบัติความสวยงาม บุคลิกภาพดี การอ่านออกเสียงถูกต้อง น้ำเสียงชัดเจน ไพเราะรื่นหู มากกว่าผู้ประกาศข่าวที่ไม่มีคุณสมบัติดังกล่าว หากแต่มีภูมิรู้ทางด้านข่าว

นอกจากนี้ในการศึกษาเรื่องความน่าเชื่อถือและความพึงพอใจของประชาชนในเขต กรุงเทพมหานคร ที่มีต่อรายการข่าวโทรทัศน์ 5 ช่อง ของนิราวัลย์ พาณิชรุ่งเรือง พ.ศ. 2539 ซึ่งพบว่า รายการข่าวภาคค่ำของสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 ได้รับความนิยมเป็นอันดับ 1 โดยระบุว่า สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 ให้ความสำคัญกับรายการข่าว เนื่องจากได้รับความนิยมจากผู้ชมต่อเนื่องมาหลายปี มีรายได้จากขายโฆษณาสูง และยังพบว่าสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 เป็นช่องเดียวที่กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อผู้ประกาศข่าวเป็นอันดับ 1 ส่วนความพึงพอใจต่อผู้ประกาศข่าว อันดับ 2 ได้แก่ สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3

และในการศึกษาวิจัยของนิราวัลย์ พาณิชรุ่งเรือง ดังกล่าว ยังได้พบว่า กลุ่มประชาชนที่มีการศึกษาน้อย จะชอบชมข่าวประเภทอาชญากรรม หรือข่าวเมา ๆ มากกว่าข่าวการเมืองและเศรษฐกิจ นอกจากนี้กลุ่มประชาชนดังกล่าวที่มีความชื่นชมในตัวผู้ประกาศข่าวคนใดเป็นพิเศษ ก็จะทำให้ชอบชมข่าวที่ผู้ประกาศข่าวนั้นนำเสนอด้วย ทำให้มีความเชื่อถือในรายการข่าวของสถานีโทรทัศน์ช่องนั้นมากขึ้นด้วย

นอกจากการศึกษาของนิราวัลย์ พาณิชรุ่งเรือง เกี่ยวกับความพึงพอใจของประชาชนชาว กรุงเทพมหานครที่มีต่อรายการข่าวโทรทัศน์ 5 ช่อง แล้วจากการวิจัยโดยการทำ Focus Group จำนวน 2 ครั้ง เมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2541 ของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. เกี่ยวกับการสำรวจการชมรายการข่าวโทรทัศน์ของกลุ่มตัวอย่าง 25 คน ก็พบว่า ในส่วนของกลุ่มตัวอย่างมีความชื่นชอบในการชมรายการข่าวของสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 และสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 มากที่สุด โดยพบว่าผู้ชายชอบชมรายการข่าวก็มากที่สุด ในขณะที่ผู้หญิงชอบชมข่าว

บันเทิง ในส่วนของผู้ประกาศข่าว พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ระบุว่าผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 9 อ.ส.ม.ท. นั้นขาดการแสดงบุคลิกไปพร้อมกับข่าวขาดลูกเล่น ซึ่งเป็นการโน้มน้าวให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกพอใจ และรับรู้ได้เร็ว ก่อนข้างเป็นการอ่านข่าวไม่ค่อยมีโอกาสดูได้แสดงความสามารถและภูมิรู้ในข่าวเท่าที่ควร

6.2.5 การวิพากษ์วิจารณ์จากสื่อมวลชนอื่น ๆ

บรรดาสื่อมวลชนอื่น ๆ นอกเหนือจากสถานีโทรทัศน์ได้ให้ความสนใจต่อการแสดงออกถึงบทบาทของผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์ โดยเฉพาะสื่อหนังสือพิมพ์ ซึ่งมีการแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ การนำเสนอข่าว และตัวผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์ อย่างสม่ำเสมอ ในช่วงปี พ.ศ. 2535 - 2542 พบว่า หนังสือพิมพ์ได้แสดงความคิดเห็น ตีติง คุณสมบัติของผู้ประกาศข่าว รวมทั้งบทบาทการแสดงออกต่าง ๆ ในรายการข่าว ดังเช่นในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับประจำวันพุธที่ 14 กรกฎาคม 2542 ได้เขียนวิพากษ์วิจารณ์การนำเสนอข่าวของสุทธิพงษ์ ทัดพิทักษ์กุล ไว้ดังต่อไปนี้

"ใครที่ชอบดูข่าวช่อง 7 ช่วงภาคค่ำจะคล้ายเครียดลงมากทีเดียวในช่วงของ "ตะเกิดข่าว" ถือเป็น "ทีเด็ด" อีกช่วงหนึ่งของช่อง 7 นี้ นอกเหนือจาก "ภาพกีฬาหมันหมัน" ดบท้ายข่าว ส่วนระยะหลัง ใครที่ชอบดูข่าวช่อง 3 ก็จะพบช่วง "เก็บตก" ซึ่งก็จะคล้ายกับ "ตะเกิดข่าว" ของช่อง 7 ชนิดลอกกันมาทั้งคืน

ไม่ทราบว่ามีผู้คิด "เก็บตก" จะเป็นแฟนข่าวช่อง 7 หรือเปล่า การลอกเลียนเพื่อนำเสนอแบบไม่มีพิษมีภัยนั้น ยังพอทำเนา

แต่ลอกเขาแล้วทำได้ไม่เหมือน แถมนำเกลียดจนเกือบจะเป็น โจ๊กข่าวตีปคนรายสัปดาห์นี้ติมันรับไม่ได้ ท่านผู้อ่านคงทราบว่า ผู้ประกาศข่าวชาย - หญิง ของช่อง 7 มักจะดบท้ายชนิดเหน็บแนม หยอกฉ้อม ผู้ตกเป็นตะเกิดข่าวอย่าง น่ารัก น่าเอ็นดู

แต่ "เก็บตก" กลับไม่เป็นเช่นนั้น โดยเฉพาะ คุณสุทธิพงษ์ ทัดพิทักษ์กุล พยายามสรุป ดบท้ายเก็บตกอย่างตองแงตองง่ามทุกครั้ง อาทิ "ตองเปิดเพลงให้ฉันมีฟังนะครับ มันอาจจะศึกขึ้นมาบ้าง"

ถ้าเกี่ยวกับสัตว์ก็พูดว่า "แล้วอย่าลืมกลับไปทำการบ้านให้แม่บ้านละครับ"

เมื่อพูดถึงเปิดก็พูดว่า "อย่าลืมไปกินข้าวต้มตอนดึกกับภรรยาซะครับ"

มีการพูดเกี่ยวกับमुख "ข้าวต้ม" ปอยมาก สถิตย์ในหัวสมองของคุณสุทธิพงศ์ คงมีแต่เรื่อง "ข้าวต้ม" เพียงอย่างเดียว

ความจริงคุณสุทธิพงศ์ก็เป็นผู้มีการศึกษาดี จบจากเมืองนอกเมืองนา พูดภาษาอังกฤษเก่ง แดกฉาน และเป็นผู้กล้าคิดกล้าแสดงออกคนหนึ่ง

ผมอยากให้คุณสุทธิพงศ์แสดงออกโดยความรู้และประสบการณ์นั้นในทางสร้างสรรค์จะดีกว่า

เพราะมุขต่าง ๆ ใน "เก็บตก" นั้น ไม่ได้ทำให้คนดูสนุกหรือตลกเลย กลับทำให้ดูแล้วน่าสมเพช น่ารำคาญมากกว่า

ผมเห็นด้วยอย่างยิ่งกับแฟน ๆ ที่เขียนจดหมายเข้ามาตำหนิ "เก็บตก" ขณะที่ผมก็พิจารณาประเด็นนี้จนถึงหัวผมหงอกแล้ว ถ้าจะปรับปรุงตอนนี้ก็ยังไม่สายครับ

ในส่วนของนิตยสารทีวีพูล ซึ่งเป็นนิตยสารที่นำเสนอเรื่องราวเจาะลึกในแวดวงโทรทัศน์ของประเทศไทยได้เขียนบทความเกี่ยวกับ การเลือกสรรผู้ประกาศข่าว เพื่อทำหน้าที่อ่านข่าวในภาคต่าง ๆ ในหัวข้อว่า สงครามแห่งการกั๊กแก๊งค์ในแผนกข่าวช่อง 3 โดยด้อย แอ็คเนอส์

"คนอ่านข่าวก้าวขยับไปไหน กลายเป็นข่าวขึ้นมาทันทีไม่แพ้ดาราดेขที่เดียว ความกดดันหรือการชิงชัยยากก็เกิดเป็นเงาตามตัว กลายเป็นว่ามี "สงครามในแผนก" เกิดขึ้นมา มีคนไม่อยากจะให้ใครได้ดีเกิดขึ้น มีคนใช้บารมีโยกคนนั้น ขยับคนนี้มาทดแทน จึงเกิดการเหลื่อมล้ำขึ้น คนเก่งมีความสามารถเยอะแต่ถูกแรงเบียดกดไว้ คงมีแต่ "เด็กของหัวหน้า" ออกจอบุกรอบ จนกลายเป็นว่า ช่อง 3 มีคนอ่านข่าวดีแค่ 2 - 3 คน เท่านั้นหรือไง คนภายนอกเขาคิดอย่างผมนี้แหละ นำอับอายไปกว่านั้น มีมือดี กั๊กแก๊งค์กัน โดยเขียนจดหมายไปตามหนังสือพิมพ์เรื่องผู้บริหารพานักอ่านข่าวดาวเข้ามาบรูด จะจริงไม่จริงก็ดูทุเรศ เพราะโดยความหมายให้ผู้อ่านดีความคิดก็ช่างในมีการใช้อำนาจกั๊กแก๊งค์กัน (จะด้วยอะไรก็แล้วแต่) ... คนเก่ง คนมีคุณสมบัติพร้อมมูล แต่ไม่พร้อมที่จะ "เอาตัวเข้าแลก" กับหัวหน้าก็ไม่มีโอกาสเป็นผู้ประกาศข่าวที่มีชื่อเสียงได้จ้ะนติ ทำไมความสามารถและประสิทธิภาพที่ดีของคนจึงถูกตีกรอบแค่นั้น"

นอกจากการวิพากษ์วิจารณ์ถึงการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์ของไทยทีวีสี ช่อง 3 แล้ว ยังได้เขียนถึงการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 อีกด้วยซึ่งมีใจความโดยย่อดังนี้

"ช่อง 5 ก็เหมือนกัน คนอ่านข่าวที่ดูแล้วคล่องแก่งมืออยู่หลายคนไม่ใช่แค่เอ็นดู ศิลาพร, ทวีพันธ์ คงคราญ ฯลฯ เท่านั้นที่เก่งและไหวพริบดี อย่าง ปฏิมากร ใจอ่อน ก็อยู่ในสินค้าเกรดเอ พูดคล่องปรือ อย่างนี้แหละที่ฝ่ายข่าวควรให้ความสำคัญ ไม่ใช่อย่างเห็นปฏิมากรอ่านข่าวต้องตื่นตั้งแต่ตีห้า ... ช่อง 5 ต้องคิวเข้มเรื่องข่าวให้มาก ๆ อย่าคิดแต่เพียงแค่ออกอากาศให้ฝ่ายไปวัน ๆ คำแนะนำจากผมไม่จำเป็นต้องเชื่อ เพราะผู้บริหารช่อง 5 เชื่อว่า ที่เห็นและเป็นอยู่ดีแล้ว คนอ่านข่าวสวย แต่อ่านไม่เก่ง ก็ทำลายอรรถรสเป็นเช่นนั้นก็จริงอยู่ ความจริงอีกอย่างคือหาสวยได้ไม่ยาก ปัญหาอยู่ที่ว่า "เด็กใครเป็นเด็กใคร" ไม่มีเส้นก็ไม่มีโอกาส ถ้าช่อง 5 โตะทิ้งในสิ่งที่ผมพูดไป ช่อง 5 ร้อนฉ่าแน่นอน"

การแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ต่อตัวผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ นับได้ว่าเป็นสิ่งที่ผู้บริหารหรือผู้มีหน้าที่รับผิดชอบควบคุมดูแลผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์ให้ความสนใจ เอาใจใส่โดยเฉพาะสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 จะมีฝ่ายประชาสัมพันธ์ รวบรวมข่าว คำวิพากษ์วิจารณ์ที่มีต่อรายการข่าวและผู้ประกาศข่าว ที่บรรดาหนังสือพิมพ์ นิตยสารต่าง ๆ ได้แสดงความคิดเห็น ส่งให้ผู้บริหารเพื่อพิจารณาด้วย

"ฝ่ายประชาสัมพันธ์ของช่อง 5 จะมีหน้าที่ตัดข่าว ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ของช่อง 5 ทุกข่าวที่ลงหนังสือพิมพ์ นิตยสาร เสนอให้ผู้บริหารทุกวัน ถ้ามีข้อติติงที่สมเหตุสมผล ผู้บริหารก็จะสั่งการให้ฝ่ายที่เกี่ยวข้องนำไปปรับปรุงแก้ไข ถ้าเป็นเรื่องผู้ประกาศข่าวก็ให้ฝ่ายข่าวรับไป ถ้าหากผู้ประกาศข่าวของเรา ทำผิดพลาดจริง เช่น อ่านข่าวผิดเราก็จะเรียกมาว่ากล่าวตักเตือน แต่ถ้าเขาไม่ผิดพลาดจริง ๆ แล้ว ก็ไม่มีการเปลี่ยนแปลงอะไร (พล.ต. ประพาส สกุนตนาท, สัมภาษณ์, 18 มิถุนายน 2542)

เช่นเดียวกับสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ที่หัวหน้าผู้ประกาศข่าวจะมีหน้าที่ตรวจสอบข่าวและการวิพากษ์วิจารณ์ ตัวผู้ประกาศข่าวของหนังสือพิมพ์และนิตยสารต่าง ๆ เพื่อนำมาพิจารณา หากพบว่าผู้ประกาศข่าวมีความบกพร่องจริงก็จะว่ากล่าวตักเตือน

“เรื่องที่หนังสือพิมพ์วิพากษ์วิจารณ์ เราก็จะให้ความสนใจนะ แต่ต้องดูด้วยว่าเขาเขียนถึงเราในแง่ไหน ถ้ามันไม่มีข้อมูลหรือไม่เป็นความจริง เรียกว่าค่าอย่างเดียว เราก็ไม่สนใจ แต่ถ้าเขาเขียนดีจัง ซึ่ให้เราได้เห็นจริง ๆ ว่าคนของเราบกพร่องในจุดไหน อย่างไรเราก็จะให้เขาแก้ไข อย่างฮาร์ทโคเนนมาก เราก็พยายามบอกเขา ให้เขาระมัดระวัง แต่เราจะไปปลดเขาคงไม่ได้” (รัตติยากร ริมตินุช, สัมภาษณ์, 20 มิถุนายน 2542)

ส่วนสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ ก็มีความคิดเห็นคล้ายคลึงกับสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 และสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 ซึ่งจะให้ความสนใจต่อการวิพากษ์วิจารณ์ รายการข่าว และตัวผู้ประกาศข่าว หากแต่จะพิจารณาถึงความเหมาะสมผลของคำวิจารณ์ หากพบว่าเป็นเรื่องที่มีเหตุผล ก็จะสั่งการให้ผู้ประกาศข่าวที่ถูกติติง แก้ไขข้อบกพร่องของตนเองต่อไป

“เรื่องการวิพากษ์วิจารณ์ของหนังสือพิมพ์ต่อผู้ประกาศข่าวของเราต้องดูว่าที่เขาเขียนวิจารณ์เรา มันอยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริงหรือไม่ ถ้ามันไม่อยู่บนข้อเท็จจริง เป็นการวิจารณ์ตามใจเขา เราก็ไม่รับฟังหรือนำมาปรับปรุง แต่ถ้าเขาวิจารณ์ด้วยเหตุผล สามารถยกข้อผิดพลาดของเรา มาให้เห็นเด่นชัด เราก็จะนำมาบอกให้ผู้ประกาศของเราแก้ไขปรับปรุง เรายอมรับฟังคำวิจารณ์อยู่แล้ว หากเขาไม่ผิดพลาดจริง ๆ อย่างกรณีข่าวราชสำนักที่ผู้ประกาศข่าวของเรานำเสนอผิดพลาด นั้นเราก็ถึงโทษโดยปลดออกเลย” (พต.ค. ประพาส สกุนตนาถ, สัมภาษณ์, 18 มิถุนายน 2542)

“เรื่องที่หนังสือพิมพ์เขียนวิจารณ์มา ถ้ามันเป็นเรื่องจริงที่เราผิดพลาด ก็จะสั่งให้เขาไปแก้ไขปรับปรุงต่อไปไม่ให้มันเกิดความผิดพลาด อย่างเช่น อ่านผิด ข้อมูลผิดพลาด แต่ของเราไม่ค่อยโดน หนังสือพิมพ์ตำหนิ ตรงนั้น ส่วนใหญ่จะวิจารณ์เรื่องบุคลิก การแสดงออกของผู้ประกาศมากกว่า เช่น ชอบว่าผู้ประกาศข่าวของไอทีวีก้าวร้าว ซึ่งเราก็ไม่รู้จะแก้ไขปรับปรุงอย่างไร เพราะทางเราไม่เห็นว่าจะเป็นการก้าวร้าวอะไร อาจเป็นเพราะผู้ประกาศของเรา มีความมั่นใจสูง ถามตรง ๆ ไม่อ้อมค้อม ฟันธงไปเลย เราถามอะไรที่ประชาชนอยากรู้ เราต้องถามเพราะเราเป็นสื่อ ที่ทำหน้าที่เป็นดวงกลาง แต่เรื่องไปถอดตอนเขาหรือปลดไม่ให้อ่าน หรือส่งผลต่อกระบวนการคัดเลือกของเราไม่มีนะ” (อัชฌา สุวรรณปากแพรก, สัมภาษณ์, 9 กันยายน 2542)

อย่างไรก็ตาม การวิพากษ์วิจารณ์ของสื่อมวลชนต่าง ๆ โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ ต่อคุณสมบัตินและการแสดงออกของผู้ประกาศข่าว ถึงแม้เจ้าของหรือผู้บริหารสถานีจะให้ความสำคัญ แต่ในการศึกษาพบว่าไม่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงถอดถอนผู้ประกาศข่าว หรือส่งผลต่อกระบวนการ

การคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยรวมมากนัก ทั้งนี้เนื่องจากเจ้าของหรือผู้บริหารสถานีโทรทัศน์ได้เป็นผู้กำหนดนโยบายและการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวแสดงบทบาทและปฏิบัติตามนโยบายของสถานี เช่น กรณีของสุทธิพงศ์ ทดพิทักษ์กุล ผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 ซึ่งถูกหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ วิพากษ์วิจารณ์ การอ่านข่าวและการแสดงมุขตลกที่ไม่เหมาะสมในช่วงการนำเสนอขีพจรข่าว แต่เจ้าของหรือผู้บริหารสถานีไม่ได้ให้ความสนใจที่จะปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงตัวผู้ประกาศข่าว ยังคงยืนยันที่จะให้สุทธิพงศ์ ทดพิทักษ์กุล ได้แสดงมุขตลก และถือเอาในการนำเสนอขีพจรข่าว ภายใต้นโยบาย การนำเสนอที่เป็นธรรมชาติ ไม่เคร่งครัด ประกอบกับการใช้คำพูดเป็นกันเอง ซึ่งถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมไทย ต่อไป

6.3 ปัจจัยที่อยู่ทั้งภายในและภายนอก

นอกเหนือจากปัจจัยภายในและภายนอก ที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์แล้ว ยังมีปัจจัยที่ถือได้ว่า อยู่ในส่วนทั้งปัจจัยภายในและภายนอก ซึ่งได้แก่ ความเป็นวิชาชีพของผู้ประกาศข่าว

6.3.1 ความเป็นวิชาชีพ (Professionalism)

ความเป็นวิชาชีพหรือความเป็นมืออาชีพ เป็นการบูรณาการระหว่างมาตรฐานทางวิชาชีพกับการให้คุณค่ากับสาธารณชน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นอุดมการณ์ของการทำหน้าที่ในเชิงวิชาชีพอย่างสมบูรณ์ โดยมีจริยธรรมในการบริการสาธารณชนกำกับอยู่ แนวคิดวิชาชีพนิยมมีพื้นฐานมาจากอุดมคติหรือแนวคิดเชิงปรัชญาเกี่ยวกับความต้องการที่จะปฏิบัติหน้าที่อย่างสมบูรณ์ของมนุษย์ในแต่ละวิชาชีพ จะมีแบบแผนของวิชาชีพที่ตระแตกต่างกัน

ปัจจัยในส่วนของความเป็นวิชาชีพของบรรดาบุคคลที่เข้ามาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าว พบว่าเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อคุณสมบัติและกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศของสถานีโทรทัศน์แต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน

ความเป็นวิชาชีพของผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์ โดยทั่วไปจะหมายถึงบุคคลที่เข้ามาทำหน้าที่ดังกล่าวในระยะเวลานาน เป็นผู้มีความสามารถในการอ่านข่าว นำเสนอข่าว รายงานข่าวที่ปรากฏตัวหน้าจอโทรทัศน์อย่างต่อเนื่อง จนทำให้ผู้ชมรู้จักมักคุ้นและจดจำชื่อได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ก็จะเป็นผู้มีความชำนาญในการอ่านออกเสียง มีปฏิภาณไหวพริบในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เมื่อเกิด

ความผิดพลาดด้วยจากสาเหตุใดก็ตาม ได้อย่างสิ้นไหลเป็นธรรมชาติ มีการแสดงบุคลิกภาพที่ดีเมื่อปรากฏหน้าจอโทรทัศน์ แม้ว่าสถานการณ์จะคับขันหรือเกิดปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่งในการนำเสนอข่าว ประกอบกับมีความสามารถในการพูดเล่าข่าวเสริมเพิ่มเติม กรณีที่ไม่มีสคริปต์ข่าวได้ช่วย และประการสำคัญต้องสามารถรู้จักแล้วใช้เทคโนโลยีของโทรทัศน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย

นอกจากนี้ ความเป็นวิชาชีพของผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์ โดยพื้นฐานแล้ว บุคคลเหล่านี้ควรจะมีคุณสมบัติของผู้สื่อข่าวที่ดี มีจรรยาบรรณในการกำกับการทำงาน เพราะผู้ประกาศข่าวย่อมเปรียบเสมือนตัวแทนของรายการข่าวโทรทัศน์ ทั้งสถานี การแสดงบทบาท และการนำเสนอข่าว จะต้องเป็นการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน ตามบทบาทหน้าที่ ซึ่งตั้งคมคาคดหวัง

6.3.1.1 ความเป็นวิชาชีพกับกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์

ปัจจุบันสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ ถือได้ว่ามีผู้ประกาศข่าวที่มีชื่อเสียง และมีประสบการณ์ถือเป็นมืออาชีพด้วยกันหลายคน เช่น สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 มี รัตติยากร ริมสินธุ, จักรพันธ์ ชมจินดา, จินดาวัฒน์ เจริญชัยชนะ, นิธิพร มั่นนาค, ศาธิต กรีกุล, ดิทธิชาติ บุญมานนท์, ชาญชัย กายสิทธิ์ เป็นต้น

สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 ได้แก่ ร.อ. ยงยุทธ มัยลาภ, เอ็นดู สิตศร, ทวีพันธ์ คงคราญ, ร.อ. (หญิง) นันทลักษณ์ นาคะโฆษะสกุล, ทรงอภิรักษ์ สิงห์โต, ปฎิมากร ใจอ่อน, กัญชาชาติ เกษมสันต์ ณ อุดรยา

สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 ได้แก่ ศันสนีย์ นาคพงษ์, จรณชัย ศัลยพงษ์, นิราวัฒน์ พาณิชรุ่งเรือง, สุภรัตน์ นาคบุญนำ, พิษณุ นิลกักต, ศรตวรรษ ภูวิจิตร, ตัดคกมล วรกุล, ศศิมา วิมุตตานนท์

สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 ได้แก่ อรวรรณ กริมวิรัตน์กุล, ชัยอนันต์ ต้นติวาตะ, เกวติน กังวาลชนวัตร, กิตติมา ณ ถลาง, พิระพัฒน์ วัฒนากิรมย์,

สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ได้แก่ ชูชาติ เทศติแดง

สถานีโทรทัศน์ ไอทีวี ได้แก่ เทพชัยหย่อง, กิตติ สิงหาปัด, นารากร ดิษายน, ดวงพร อัสววิไล, สายสวรรค์ ขยันยิ่ง, ภัสราพรรณ สังข์พวงทอง เป็นต้น

อย่างไรก็ตามในการฝึกฝนความเป็นวิชาชีพของผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์พบว่า เป็นกระบวนการที่อาศัยความรู้ความสามารถ ความชำนาญ ประสบการณ์ของผู้ประกาศข่าวรุ่นเก่า ๆ ของสถานี โดยเฉพาะตัวหน้าผู้ประกาศข่าวเป็นหลักในการถ่ายทอดความเป็นมืออาชีพไปยังผู้ประกาศข่าวรุ่นใหม่ หรือบุคคลที่สถานีรับเข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าว รวมทั้งบรรดาผู้สื่อข่าวที่มีบุคลิกภาพที่พอจะออกอากาศได้ โดยการให้คำแนะนำ การฝึกฝน การฝึกอ่านข่าว กับกล้องโทรทัศน์ และมีการบันทึกเทปการอ่านข่าว เพื่อนำไปให้หัวหน้าผู้ประกาศข่าว หรือคณะกรรมการที่ฝ่ายข่าวแต่งตั้งขึ้นเพื่อพิจารณา หรือเห็นควรว่าจะให้ใครขึ้นมาทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศข่าว และบางสถานีโทรทัศน์ก็จะต้องส่งให้ผู้บริหารหรือเจ้าของสถานี เป็นผู้ตัดสินใจในการคัดเลือกเป็นคนสุดท้ายด้วย ซึ่งบางครั้งผู้บริหารหรือเจ้าของสถานีอาจจะไม่พิจารณาบุคคลที่ทางหัวหน้าผู้ประกาศข่าวหรือคณะกรรมการคัดเลือกเสนอชื่อขึ้นมาเป็นผู้ประกาศข่าวก็ได้

ภายหลังจากที่ได้รับการคัดเลือกตัดสินใจให้ทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวแล้ว สถานีโทรทัศน์แต่ละช่องก็จะมีภารกิจอบรม เพื่อให้ผู้ประกาศข่าวได้เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ และการทำงานร่วมกับบุคลากรฝ่ายอื่น ๆ ต่อไป เช่น จะให้ผู้ประกาศข่าวฝึกออกไปทำข่าวทำหน้าที่ผู้สื่อข่าว การฝึกออกไปรายงานข่าวนอก สถานี ทำหน้าที่เป็นผู้รายงานข่าว การฝึกถึงวิธีการแต่งหน้าทำผมด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังฝึกให้รู้จักหาข้อมูลติดต่อแหล่งข่าว รับโทรศัพท์จากผู้ชมทางบ้านเมื่อมีการเปิดโอกาสให้ผู้ชมโทรศัพท์มาแสดงความคิดเห็นในประเด็นการสัมภาษณ์ออกอากาศสดในรายการข่าว รวมทั้งส่งเสริมให้ไปร่วมเป็นวิทยากรในการบรรยายให้ความรู้กับนักเรียน นักศึกษาดำเนินการตามสถานศึกษาต่าง ๆ

กล่าวโดยภาพรวมแล้ว บรรดากระบวนการฝึกฝนและจัดเกลาบุคคลที่จะมาทำหน้าที่ผู้ประกาศของสถานีโทรทัศน์เกือบทุกช่องในประเทศไทย ไม่พบว่า มีสถานีโทรทัศน์ช่องใดที่มีการดำเนินการฝึกฝน อบรมผู้ประกาศข่าวอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้เนื่องจากอาชีพดังกล่าวไม่มีโรงเรียนหรือสถาบันศึกษาที่จะฝึกสอนการทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวโดยตรง ประกอบกับเทคโนโลยีที่ดั่งใจใช้ ประกอบกับบุคลากรอาชีพผู้ประกาศข่าวนี้นับได้ว่ามีอยู่เพียงในสถานีโทรทัศน์ที่มีอยู่จำนวนไม่กี่แห่งในประเทศเท่านั้น ดังนั้นบุคคลที่จะเข้าสู่อาชีพผู้ประกาศข่าว จึงต้องมาขวนขวาย เรียนรู้เพื่อให้เกิดความชำนาญ จากประสบการณ์จริงของตนเอง จากนั้นจึงถ่ายทอดความรู้ ความสามารถ จากประสบการณ์ของตนเองไปให้กับบุคลากรใหม่ ๆ ที่เข้ามาสู่วงการ

นอกจากนี้ในส่วนของผู้ที่ข่าวที่ได้รับการคัดเลือกให้มาทำหน้าที่ผู้รายงานข่าวหรือผู้ประกาศข่าว ในส่วนของกระบวนการคัดเลือก ฝึกฝน เพื่อความเป็นมืออาชีพ ก็พบว่า ผู้สื่อข่าวเหล่านั้นก็จะเป็นผู้ขวนขวายเรียนรู้ ฝึกฝนหาความชำนาญและประสบการณ์ การเป็นผู้ประกาศข่าวด้วยตัวเองเช่นกัน

และในส่วนของผู้ประกาศข่าวที่มาจากกระบวนการคัดเลือกโดยดึงเอาบุคคลที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษนั้น พบว่าบุคคลเหล่านี้สถานีแทบไม่ต้องมีกระบวนการฝึกฝนอบรมในเรื่องการอ่านข่าว หรือบุคลิกภาพในการแสดงออกทางหน้าจอโทรทัศน์เลย บุคคลเหล่านี้สามารถที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศข่าวโดยทันที เนื่องจากได้ผ่านการคัดเลือกฝึกฝนมีความรู้ความชำนาญ ประสบการณ์มาด้วยตนเองแล้ว สามารถแสดงความเป็นมืออาชีพได้เลยทีเดียว ผู้ประกาศข่าวดังกล่าว ได้แก่ ศาฮิด กรีกุต จากช่อง 3, ร.อ. ยงยุทธ มัยลาภ ช่อง 5, พิษณุ นิลกักต จากช่อง 7 เป็นต้น

อย่างไรก็ตามพบว่า สถานีโทรทัศน์บางแห่งเช่น สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 และ สถานีโทรทัศน์ ไอทีวี มีกระบวนการฝึกอบรมทักษะและส่งเสริมความเป็นวิชาชีพของผู้ประกาศข่าวโดยการจ้างผู้ชำนาญงาน อาจารย์จากคณะนิเทศศาสตร์ และผู้มีประสบการณ์มาเป็นวิทยากรฝึกอบรมให้กับผู้ประกาศข่าว นอกจากนี้ยังมีการประเมินผลงานของผู้ประกาศข่าวเป็นระยะทุก ๆ 6 เดือน อีกด้วย

กล่าวโดยสรุปแล้วในส่วนปัจจัยความเป็นวิชาชีพของผู้ประกาศข่าว ส่งผลต่อผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์ในความสัมพันธ์ 4 รูปแบบ ดังนี้

1. ความเป็นวิชาชีพของผู้ประกาศข่าวได้รับการถ่ายทอดจากผู้ประกาศข่าวรุ่นเก่าที่มีประสบการณ์ไปสู่ผู้ประกาศข่าวหน้าใหม่
2. ความเป็นวิชาชีพของผู้ประกาศข่าว เกิดขึ้นโดยตัวผู้ประกาศข่าวผู้นั้นเอง และพยายามสร้างเอกลักษณ์เงินเป็นของตัวเองขึ้นมา
3. ความเป็นวิชาชีพของผู้ประกาศข่าว ได้รับการอบรมฝึกฝนจากผู้มีความรู้ ความชำนาญอย่างแท้จริง จนทำให้ผู้ประกาศข่าว สามารถนำไปพัฒนาปรับปรุงตนเองจนไปสู่ความเป็นมืออาชีพได้ในที่สุด

4. ความเป็นวิชาชีพของผู้ประกาศข่าว เกิดจากความสัมพันธ์รูปแบบที่ 1 และรูปแบบที่ 3 ผสมผสานกัน

ในความสัมพันธ์ของความเป็นวิชาชีพกับผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์ 3 รูปแบบดังกล่าวนี้ พบว่ามีส่วนสำคัญในการส่งผลกระทบต่อกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ ให้มีความแตกต่างกันไป และมีส่วนในการกำหนดคุณลักษณะหน้าที่ของผู้ประกาศข่าวให้แตกต่างกันไปตามประเภทต่าง ๆ

ในความสัมพันธ์รูปแบบที่ 1 ที่ความเป็นวิชาชีพของผู้ประกาศข่าว ที่ได้รับการถ่ายทอดจากผู้ประกาศข่าวรุ่นเก่าที่มีประสบการณ์ความรู้ความสามารถ ไปสู่ผู้ประกาศข่าวหน้าใหม่ ส่งผลกระทบต่อกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว ในการกำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่จะเข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าว ตามลักษณะและแบบแผนประเพณีของสถานีที่เคยยึดถือปฏิบัติมา หากสถานีเคยรับผู้ประกาศข่าวที่เน้นในเรื่องความสวยงามของรูปร่างหน้าตา หรือเน้นการอ่านออกเสียง ถูกต้องชัดเจน ก็จะส่งผลให้การคัดเลือกผู้ประกาศข่าวรุ่นต่อไปของสถานีมีลักษณะไม่แตกต่างไปจากผู้ประกาศข่าวรุ่นเก่า

"แอนได้รับการตั้งตงเกี่ยวกับความเป็นผู้ประกาศข่าวที่ดีจากรุ่นพี่ของช่อง 3 ซึ่งที่ เเขาจะตงทุกอย่างว่าเราควรจะทำอย่างไร ควรจะอ่านด้วยความเร็วขนาดไหน โดยเฉพาะที่คู่ยม (สมรัชณี ชมพูนุท) เเขาจะตงเรื่องของการแต่งตัว บุคลิก การออกหน้ากล้อง อย่างพี่แอ้ (กรรณิการ์ ชรรณเกษร) เเขาก็จะเขียนแบบในสิ่งที่ดี ๆ ของเขา เช่น การออกเสียง การแต่งตัว ทำผม แต่งหน้า ของผู้ประกาศข่าว พอมาตอนนี้ แอนก็จะเอาสิ่งเหล่านั้นมาตงผู้ประกาศใหม่ ซึ่งเขาก็กทำไดบ้างไม่ ได้บ้าง แต่ส่วนใหญ่แล้ว ผู้ประกาศข่าวช่อง 3 ก็จะมีอะไรที่คล้าย ๆ กัน" (รัตติยากร ริมถิ่นรุ, สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2542)

นอกจากนี้ในส่วนการฝึกอบรม หลังจากที่ได้ผ่านกระบวนการคัดเลือกมาแล้ว ผู้ประกาศข่าวรุ่นเก่าก็จะเป็นผู้กำหนดระเบียบแบบแผนการปฏิบัติในการอ่านข่าว และถ่ายทอดให้กับผู้ประกาศข่าวที่เข้าใหม่ให้ดำเนินรอยตาม ทั้งในเรื่องการปฏิบัติตัว การแสดงออก สีหน้า แววตา ท่าทาง ลักษณะการพูด เชื่อมโยงข่าว การพูดนำเขารายการ การพูดปิดท้ายรายการ

การแสดงความคิดเห็นในการรายงานข่าว การสัมภาษณ์บุคคลก็จะต้องมีความคล้ายคลึงสอดคล้องไม่ขัดแย้งกัน หรือแม้แต่การแต่งหน้าทำผม เครื่องแต่งกาย ก็จะต้องได้รับการถ่ายทอด ปูถูกฝัง ให้เป็นไปในแบบอย่างเดียวกัน

"พอเราเข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าวใหม่ของช่อง 3 ทุกคนก็จะได้รับการตั้งตารอว่าเราควรจะทำตัวอย่างไร จะต้องอ่านออกเสียง โดยเฉพาะความเร็วในการอ่าน ที่แรกปอเป็นคนอ่านช้า พอรุ่นพี่เขาอ่านเร็ว เราก็เลยต้องอ่านเร็วตามไปด้วยโดยอัตโนมัติ แล้วการพูดปิดเบรกข่าว เราก็จะได้รับการสอนให้พูดอย่างนั้น อย่างนี้ แบบที่รุ่นพี่เขาพูดกันมา อาจจะคิดเองบ้าง แต่ก็ได้จากรุ่นพี่ ส่วนเรื่องการแต่งหน้า ทำผม เราก็ต้องดูความพอดีพอเหมาะ แล้วที่ช่อง 3 เขาก็จะทำผมแต่งหน้าให้ออกมาคล้าย ๆ กันอยู่แล้ว" (อรปริษา หุ่นศาสตร์, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2542)

ในความสัมพันธภาพ รูปแบบที่ 2 ที่ความเป็นวิชาชีพของผู้ประกาศข่าวเกิดขึ้นโดยตัวผู้ประกาศข่าวผู้หนึ่งเอง และพยายามสร้างเอกลักษณ์ของตัวเองขึ้นมา เป็นผลมาจากกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวที่เป็นการดึงเอาบุคคลภายนอกสถานีที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษ ซึ่งสถานีมองเห็นความสามารถในความรู้ด้านใดด้านหนึ่ง มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของคนโดยทั่วไป มีบุคลิก หน้าตา น่าเชื่อถือที่จะออกอากาศได้ หรือเคยมีประสบการณ์ในการปรากฏอยู่หน้าจอโทรทัศน์มาก่อนแล้ว เมื่อบุคคลเหล่านี้ได้ก้าวเข้ามาสู่อาชีพผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์ จึงแทบไม่ต้องได้รับการถ่ายทอดประสบการณ์จากผู้ประกาศข่าวรุ่นเก่าของสถานี (เนื่องจากจะมีเวลามาปฏิบัติงานเพียงแค่อ่านข่าวตามที่ตนเองได้รับมอบหมาย มิใช่พนักงานประจำ) แต่ผู้ประกาศข่าวเหล่านี้จะมีเทคนิค วิธีการอ่านข่าวที่เป็นตัวของตัวเอง โดยการฝึกฝน และใช้ความรู้ ความสามารถในด้านใดด้านหนึ่งของตนเอง เพื่อการเป็นผู้ประกาศข่าวที่ดี เช่น ฮาโรลด์ กรีกูล ที่มีอาชีพเป็นผู้บรรยายกีฬา ฟุตบอล และหันมาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวกีฬา หรือสุทธิพงษ์ ทัดพิทักษ์กุล ที่มีอาชีพอิสระในการรับจ้างลงสเปคโฆษณา เป็นนักร้อง นักดนตรี และหันมาเป็นผู้ประกาศข่าวอีกอาชีพหนึ่ง

"ผมว่าเรื่องของการทำงานข่าว มันอาจจะ เป็นพรสวรรค์ของแต่ละคนที่ติดตัวผู้หนึ่งมา อย่างผมก็ไม่ได้เขียนแบบใคร พยายามเป็นตัวของตัวเองมากที่สุด ผมว่าตั้งแต่มาอ่านข่าวช่อง 3 ช่วงชิงจรรยา คือ ตัวผมเลย ผมไม่ต้องพยายามหรือหัดทำอย่างไรมันเป็นตัวคนของเราที่เราได้แสดงออก และผมก็ตั้งใจที่ผู้ชมส่วนใหญ่ชอบ ผมไม่นึกเลยว่าจะมีผู้ชมชอบมากขนาดนี้ แม้จะมีหนังสือพิมพ์เขียนวิจารณ์การอ่านข่าวของผม" (สุทธิพงษ์ ทัดพิทักษ์กุล, สัมภาษณ์, 20 สิงหาคม 2542)

นอกจากนี้ในควมสัมพันธ์รูปแบบที่ 2 ยังปรากฏอยู่ในกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวแบบได้เด้า ที่มีพื้นฐานมาจากผู้สื่อข่าว หรือคนที่เคยถูกคัดเลือกอยู่กับวงการข่าว เมื่อบุคคลเหล่านี้ได้ก้าวขึ้นมาสู่อาชีพผู้ประกาศ ก็จะมีเทคนิควิธีการอ่านข่าว บวกกับความสามารถประสบการณ์ในการทำงานข่าว หรือเป็นผู้สื่อข่าวมาก่อนด้วยแล้ว ก็จะมีคำพูด วิธีการนำเสนอข่าวที่แตกต่างจากผู้ประกาศข่าวรุ่นเก่า ๆ ที่มีอยู่ในสถานี หรือในสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ ดังนั้นเมื่อผู้ประกาศข่าวเหล่านี้มีโอกาสได้สะสมประสบการณ์ในการอ่านข่าวอย่างต่อเนื่อง ก็จะสามารถยกระดับพัฒนาตนเองให้เป็นที่ยอมรับของผู้ชมโดยทั่วไปได้

ความสัมพันธ์รูปแบบที่ 3 ที่ความเป็นวิชาชีพของผู้ประกาศข่าว ได้รับการฝึกอบรม ฝึกฝนจากผู้มีความรู้ ความชำนาญอย่างแท้จริง จนทำให้ผู้ประกาศข่าวสามารถพัฒนาปรับปรุง ตนเองไปสู่ความเป็นมืออาชีพได้ในที่สุด เป็นผลมาจากกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการประกาศรับสมัครบุคคลอย่างเป็นทางการ และมีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ประกาศข่าวไว้โดยเฉพาะ เช่น จะต้องจบการศึกษาระดับ ไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี สาขาวิทยาศาสตร์ สามารถอ่านออกเสียงภาษาไทยอย่างชัดเจน หรือมีใบผู้ประกาศข่าวจาก กบว. และเมื่อบุคคลเหล่านี้ผ่านกระบวนการคัดเลือกเข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าวแล้ว สถานีได้มีการนำผู้มีความรู้ ความชำนาญ หรืออาจารย์จากมหาวิทยาลัยมาฝึกอบรม ทั้งในด้านการอ่าน การออกเสียง การแสดงออก การฝึกบุคลิกในการออกอากาศ การฝึกกับกตั้งโทรทัศน์ ทั้งในด้านทฤษฎี และการปฏิบัติ ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ก่อนที่จะพิจารณาคัดเลือกให้ทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวภาคใดภาคหนึ่งต่อไป และแม้ว่าผู้ประกาศข่าวที่ได้รับการพิจารณาคัดเลือกให้เป็นผู้ประกาศข่าวแล้ว สถานีก็จะมีการทดสอบ ประเมินผล การทำหน้าที่ของผู้ประกาศข่าวคนนั้นตามหลักวิชาการและตามความสามารถโดยคณะกรรมการหลาย ๆ ฝ่ายของสถานีอีกด้วย ซึ่งส่งผลให้ผู้ประกาศข่าวผู้นั้นสามารถพัฒนาตนเองจนไปสู่ความเป็นมืออาชีพได้ในที่สุด

"อย่างผู้ประกาศข่าวของไอทีวี ที่เราโชคดีหน่อยที่เรามีเวลาเตรียมตัวเป็นปี ก่อนเปิดสถานีแล้วก็คัดเลือกฝึกฝนคนที่จะมาเป็นผู้ประกาศข่าว เอมานั่งคุยกันทุกวัน นักข่าวที่เปิดหน้ารายงานข่าวก็จะเอามาเทรนกัน อย่างสมมติคุณเป็นคนอ่านข่าว เข้าก็อ่านไป ถ้าไม่ถูกต้องก็อ่านใหม่ เน้นเสียงตรงนี้หน่อย อะโรอย่างนี้ จนเป็นสไตลต์ของเรา แล้วเราเชิญอาจารย์จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เชิญผู้เชี่ยวชาญทางการแสดง การออกเสียงมา โฆษกคัง ๆ ทั้งหมดในอดีต เชิญ

มาเยอะเลย นั่งเรียนกันในห้องเรียน 3 - 4เดือน เพราะฉะนั้นแสดงว่ามันต้องมี Input จากคนอื่นมา ค้ำยันเหมือนกัน ในการเทรนไม่ใช่ของเราอย่างเดียว" (เทพชัย ห่อง, จีเอ็ม สัมภาษณ์, 2541 : 122)

สำหรับความสัมพัทธ์ รูปแบบที่ 3 นี้ ส่วนใหญ่มักจะพบว่าเกิดขึ้นในสถานีโทรทัศน์ของไทยเป็นส่วนน้อย หรือหากจะเกิดขึ้น ก็ไม่จัดทำเป็นประจำสม่ำเสมอ โดยจะมีปรากฏในบางช่วงเวลาที่สถานีมีการเปลี่ยนแปลงนโยบาย รวมทั้งระยะเวลาในการฝึกอบรม บ่มเพาะ ถ่ายทอด ความเป็นวิชาชีพทางด้านนี้ ก็มีระยะเวลาไม่ยาวนาน เนื่องจากสถานีขาดแคลนผู้ประกาศข่าวที่จะมาใช้งาน ดังนั้นแม้ว่าผู้ประกาศข่าวที่มีที่มาจากความสัมพัทธ์ในรูปแบบที่ 3 จะดูเหมือนเป็นวิธีการถ่ายทอดความเป็นวิชาชีพ ผู้ประกาศข่าวที่เป็นที่ยอมรับแต่เนื่องจากข้อจำกัดในเรื่องระยะเวลาการฝึกอบรมที่สั้น จึงต้องใช้วิธีการรับการถ่ายทอดความเป็นวิชาชีพจากบรรดาผู้ประกาศข่าวรุ่นเก่าของสถานีควบคู่ไปด้วย ดังจะกล่าวถึงในความสัมพัทธ์รูปแบบที่ 4 ต่อไป

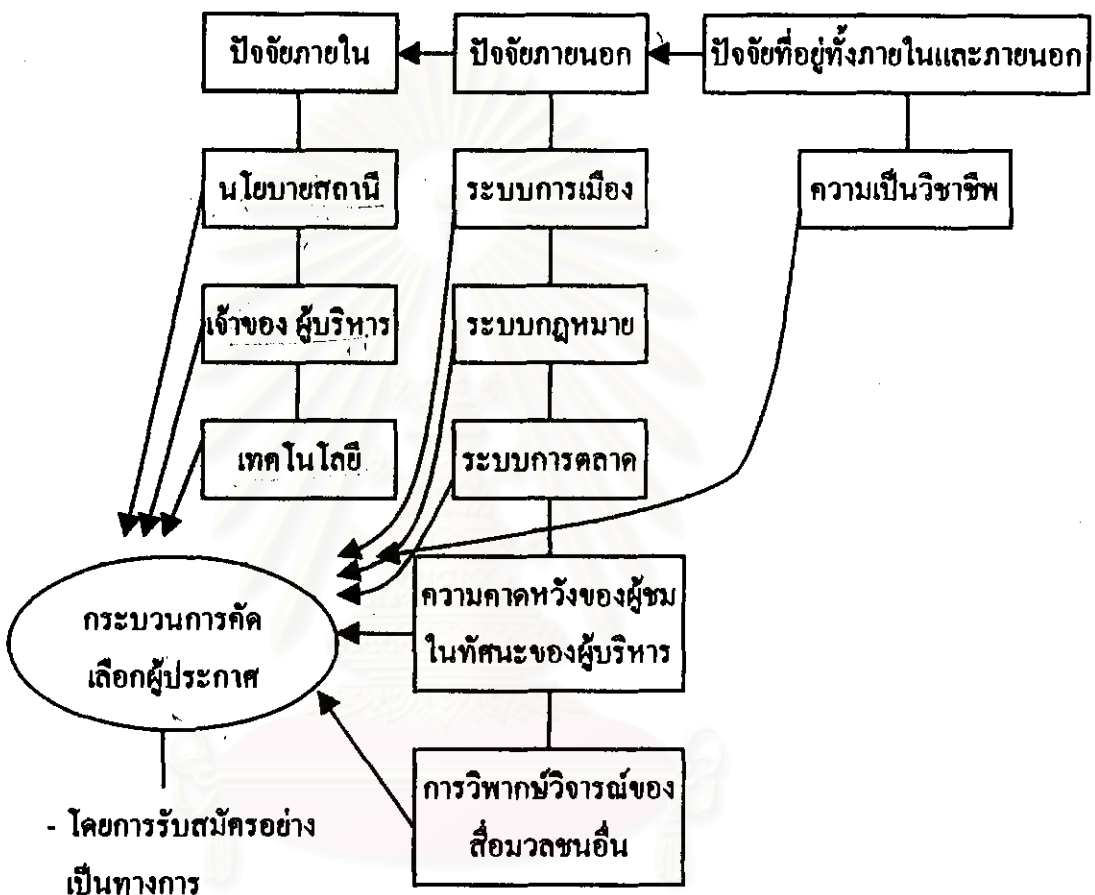
ความสัมพัทธ์รูปแบบที่ 4 ที่ความเป็นวิชาชีพเกิดจากการผสมผสานระหว่างความสัมพัทธ์รูปแบบที่ 1 คือการถ่ายทอดความเป็นวิชาชีพจากผู้ประกาศข่าวรุ่นเก่าที่มีประสบการณ์ไปสู่ผู้ประกาศข่าวหน้าใหม่ กับความสัมพัทธ์รูปแบบที่ 3 ที่ความเป็นวิชาชีพได้รับการถ่ายทอดจาก ผู้มีความรู้ ความชำนาญอย่างแท้จริง จนทำให้ผู้ประกาศข่าวสามารถนำไปพัฒนาปรับปรุงตนเองไปสู่ความเป็นมืออาชีพได้ในที่สุด โดยความสัมพัทธ์ในรูปแบบที่ 4 นี้ ส่งผลให้กระบวนการ คัดเลือกบุคคลที่จะเข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าวไม่ว่าจะมาโดยวิธีการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการ หรือมีที่มาจากระบบใต้โต๊ะจากการเป็นผู้สื่อข่าว ได้รับการฝึกฝนอย่างมีประสิทธิภาพ และได้รับการยอมรับจากบรรดาผู้ประกาศข่าวว่าเป็นวิธีการที่จะสามารถพัฒนาให้พวกเขามีความเป็นมืออาชีพได้

ดังที่ได้นำเสนอปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์ทั้ง 6 แห่ง สามารถสรุปได้เป็นแผนภาพดังต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์

แผนภาพที่ 6.1 แสดงถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์

- โดยการรับสมัครอย่างเป็นทางการ
- โดยการไต่เต้า
- การดึงบุคคลภายนอก
- โดยระบบอุปถัมภ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย